

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐκδοτεία
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ—ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΨΕΥΤΟΓΚΑ—ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διδασκῶν τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΛΟΓΟΙ**

ΤΟΜΟΣ 5

ΛΟΓΟΙ ΚΑΤΑ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

Ε'—Η'

Εισαγωγή—Μετφράσεις—Σχόλια
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Σ. ΨΕΥΤΟΓΚΑ
Κείμενον Β. Montfaucon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΚΑΤΑ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

⁶²⁷ **D** 1. Ἀπὸ τοῦ λοιπὸν σήμερον ἡ σὺναχὴς μας ἔχει γίνεαι πολυαριθμητέρα; Πάντως ἀνταποκρίθηκατε εἰς τὴν ἀπαίτησιν τῆς υποσχέσεως καὶ ἤλθατε νὰ λάβετε τὸ δοκιμασμένον ἀργύριον, τὸ ὁποῖον ὑποσχέθηκα νὰ σᾶς καταβάλλω. «Τὰ λόγια γὰρ Κυρίου, λόγια ἀγαθὰ ἀργύριον πεπυρωμένον δοκίμιον τῆ γῆ» λέγει: (Ψαλμ. 11, 7). Ἄς εἶναι εὐλογημένος ὁ Θεός, διότι σᾶς ἐπέβαλε τόσῃν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ διὰ πνευματικῆν ἀκρόασιν. Διότι, ὅπως αὐτοὶ, ποὺ ἀγαποῦν τὸ κρασί καὶ τὰ ποτά, ἀπὸ καθῆ ἡμέραν ἐγείρονται ἀπὸ τὸν ὕπνον τοὺς περιεργάζονται καὶ ἀναζητοῦν ἐπιμίαν νὰ εὗρουσιν, ποὺ ὑπάρχουν πολυποσία καὶ ἀμύθσια καὶ δίκαια καὶ διασκεδάσιμα καὶ μεθύσια καὶ ψεῦδη καὶ διαβολία καὶ ποτήρια, ἔτσι λοιπὸν καὶ σᾶς καθῆ ἡμέραν, ποὺ ἐγείροσθε ἀπὸ τὸν ὕπνον σας, ἄς ἀναζητῆται ποὺ γίνεται παρόρμησις καὶ συμβουλή, ποὺ ἰκασία καὶ διδασκαλία καὶ λόγος, ποὺ συντελεῖ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἱ Ἰσραὴλ καταπιανόμεθα μὲ περισσοτέραν προθυμίαν μὲ τὴν ὑπόθεσιν αὐτῆν καὶ μὲ ἕλην μας τῆν εὐχαρίστησιν προσφέρομεν αὐτῇ ποὺ ὑποσχέθηκαμεν.

Ὁ ἀγὼν λοιπὸν ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων ἐτελειώσαν ὅπως ἔβριζε καὶ τὸ τρέπον ἐκτίθηται καὶ τὸ σταφάνι κατασκευάσθητε πρὸς χάριν μας καὶ ἐλάβομεν τὸ βραβεῖον καὶ τοῦ προηγουμένου λόγου. ⁶²⁸ **A** Ἡ προστάθειά μας ἦσαν νὰ ἀποδείξωμεν εἰς αὐτά, τὰ ὅποια κέμουν αὐτοὶ τώρα, εἶναι παρανομία καὶ παράσιτος καὶ μάχη καὶ πόλεμος ἀνθρώπων κατὰ τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὐτὸ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἀποδείχθητε μὲ ἕλην τὴν ἀκριβείαν. αὐτοὶ, ἔδω κάποτε ἐπρόκειτο νὰ ἐπανακτήσωσιν τὴν πόλιν των καὶ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὸν παλαιὸν τρόπον ζωῆς καὶ νὰ ἴδωσιν τὸν ναὸν νὰ ἐπανακτίσεται, πρῶτον ποὺ δὲν θὰ γίνῃ ποτέ, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν περιπτώσιν αὐτῆν δὲν θὰ εἶχαν καμμίαν δικαιοσύνην εἰς αὐτά, ποὺ κέμουν τώρα. Ἄφου καὶ οἱ τρεῖς παῖδες καὶ ὁ Δανιὴλ καὶ οἱ ἄλλοι, ποὺ ἐπέρασεν τὴν ζήτην των εἰς τὴν ἀρχιμαλισίαν ἐπροσ-

δοκούσαν να επανέλθουν **B** εις την πόλιν των και να ίδουν μετά εβδομήντα χρόνια το χάμα της πατρίδος των και να ζήσουν σύμφωνα με τους παλαιούς νόμους, ἀλλ' ἔμως, ἂν και είχαν φανεράν ὑπόθεσιν και γραπτὴν ἠμολογίαν, οὐτε και εις την περίπτωσιν αὐτῆν ἐτόλμοσαν νὰ ἐπιτάσσουν κάτι ἀπὸ τὰ νόμιμα, ποὺ αὐτοὶ τώρα πράττουν, προσὼ ἐκπληρωθῆ ἢ ὑπερσχεῖς και ἡ ἐπάνοδος των. Ἔτσι, μὲ αὐτὰ θὰ ἤμπορεύσε και ἐσὺ νὰ ἀποστημίσης τὸν Ἰουδαϊόν. Πρώτῃς τὸν λοιπὸν, διακί νηστεύει ἐνθ' ἂν εὐρισκῆται εις τὴν πόλιν σου; Και ἐὰν ἀπαντήσῃ οὐκ ἐλπίζει νὰ ἐπιστρέψῃ εις τὴν πόλιν σου, τότε νὰ εἴπῃς εις αὐτόν ὡς τότε λοιπὸν ποὺ θὰ ἐπανέλθῃς, ἤσυχάζει! Διότι και οἱ ἅγιοι ἐκείνοι, πρὶν ἐπανέλθουν εις τὴν πατρίδα των, δὲν ἐτόλμησαν νὰ πράξουν τίποτε ἀπὸ οὐκ ἐσὺ κἀμνεῖς τώρα. Εἶμαι φανερὸν λοιπὸν οὐκ εἶναι παραβαίνεις τὸν νόμον. Ἔτσι και ἂν ἐπιτίσεις, ἔπως ἰσχυρίζεσαι. **C** νὰ ἐπιστρέψῃς εις τὴν πόλιν, και παραβιάσεις τὰς συμφωνίας σου με τὸν Θεὸν και ἀτιμάσεις τὴν ἑσῶν τὴν νομοθεσίαν. Διὰ νὰ τιμώσης λοιπὸν τὴν ἀντιθεσίαν τὸν Ἰουδαϊόν και θὰ νὰ ἀποδείξῃς οὐκ αὐτοὶ παρανομοὶ εἶναι ἄρκετὰ και τὰ οὐκ εἴπαμεν πρὸς τὴν ἀγάπην σου εις τὸν προηγούμενον λόγον. Και ἐπειδὴ δὲν ἀσχοληθήκαμεν μὲ αὐτὸ μόνον, δηλαδὴ μὲ τὸ νὰ κλείσωμεν τὰ στήματα ἐκείνων, ἀλλὰ και μὲ τὸ νὰ διδάξωμεν καλύτερα εις τὸ ἐκκλησιαστικὸν τὰ δόγματα του, ἔμπρὸς ἂς ἀποδείξωμεν και τοῦτο ἔτισης μὲ ἀρθρωτέρῃ ἐπιχειρήματα, οὐκ δηλαδὴ οὐτε ὁ ναὸς θὰ ἀνεγερθῆ, οὐτε αὐτοὶ θὰ ἐπανέλθουν εις τὸ παλαιὸν πολιτικὸν των. **D** Διότι ἔτσι και ἐπειδὴ ἀκρετέστερα θὰ γνωρίζετε τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, και ἐκεῖνοι θὰ συλληφθῶν ἐκείνων περισσότερο. Και ἐὰν αὐτὰ δὲν θὰ προσκαμίσω μέρτερα ἀγγελῶν ἢ ἀρχάγγελων, ἀλλὰ τὸν Ἰδιόν τὸν Δεσπότην ὁλοκλήρου τῆς οἰκουμένης, τὸν Κύριόν μας Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ὅταν εἰσῆλθεν εις τὰ Ἱερουσόλυμα και ἐσπίκρυσε τὸν ναὸν εἶπεν οὐκ «ὅσοι Ἱερουσαλὴμ πεποιμένοι ὑπὸ ἔθνων πολλῶν, ἕως οὗ πληρωθῶσι καιροὶ ἔθνων πολλῶν» (Λουκ. 21, 24). Και μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ἐννοοῦσε τὴν συντέλειαν τῶν αἰώνων. Και ἄλλῃ μίαν φορά σχετικὰ μὲ τὸν ναὸν προφητεύοντας τὸν ὁλοκληρωτικὸν ἀφανισμόν και τὴν παντελῆ ἐρήμωσίν του, ἐνόησαν τὸν μαθητῶν του διεπίπασε τὴν ἀπειλήν αὐτῆν ὡς μὴ μείνῃ λίθος ἐπὶ λίθου ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἕως οὗ καταλυθῆ» **E** (Ματθ. 24, 2).

Ἄλλ' ὁ Ἰουδαῖος καθόλου δὲν ἀποδέχεται τὴν μαρτυρίαν αὐτῆν και δὲν ἀνέχεται τὰ λόγια αὐτὰ. Διότι αὐτὸς ποὺ τὰ εἶπε, λέγει, εἶμαι ἄχθρὸς μου ἐγὼ τὸν ἐσταύρωσα και πῶς εἶναι δυνατόν

νὰ ἀποδεχθῶ τὴν μαρτυρίαν του; Αὐτὸ ἄλλοτε εἶναι τὸ ἀξιοθαύμαστον, Ἰουδαῖοι, οὐκ αὐτὸς, τὸν ὁποῖον ἐσταύρωσε, τότε μετὰ τὴν σταύρωσίν του κατέστρεψε τὴν πόλιν σου, τότε διασκόρπισε τὸν λαόν σου, 629 **A** τότε διασπείρειν εἰς ἕλα τὰ μέρη τῆς γῆς τὸ ἔθνος σου, διδάσκοντας μὲ αὐτὰ οὐκ ἀνέστη και ζῆ και οὐκ εἶναι τώρα εις τοὺς οὐρανοὺς. Ἐπειδὴ ἔμως δὲν ἤθελγες μὲ τὰς ἀδεργίας του νὰ ἀναγνωρίσης τὴν δόξαν του, μὲ ἔδωκαν και τιμωρίας σοὺ ἐδίδοξεν τὴν ἀκαταμάχητον και ἀκαταγώνιστον ἰσχύν του. Οὐτε ἔμως ἔτσι πιστεύεις, οὐτε ἀναγνωρίζεις οὐκ αὐτὸς εἶναι Θεὸς και Δεσπότης ὁλοκλήρου τῆς οἰκουμένης; ἀλλὰ θεωρεῖς αὐτὸν ὡς ἓνα ἄνθρωπον μεταξὺ τῶν πολλῶν. Ἔλα λοιπὸν νὰ κἀμνεῖν τὴν ἔξτασιν σου νὰ πρὸκειται περὶ κοινὸν ἄνθρωπον. Πῶς ἔμως κἀμνεῖν τὴν ἔξτασιν εις τὴν περίπτωσιν τῶν ἀνθρώπων; Ὅταν ἔχομεν ὑπ' ἄψιν μας οὐκ μαρτυροῦν ἄλλοθεν καθ' ἕλα και οὐκ οὐδέποτε φεύδονται εις τίποτε, και ἂν αὐτοὶ ομιβαίνῃ νὰ εἶναι ἔχθροί μας και ἐμεῖς εἴμεθα ἄνθρωποι καλῶτατοι, παραδεχόμεθα τὰ λεγόμενά των, **B** Ὅπως λοιπὸν ἀκριβῶς και τὸ ἀντιθετὸν ὅταν ἐλέπωμεν νὰ φεύδονται και ἂν ἀκούῃ λέγον τὴν ἀλήθειαν εις μαρτυρῶν περιπτώσεις, δὲν δύναται παραδεχόμεθα και αὐτὰ.

2. Ἔλα λοιπὸν τώρα νὰ ἴδωμεν ποῖον ὑπέρηξε τὸ ἔθος τοῦ Χριστοῦ και ποῖα ἢ συμπεριφορά του. Ὁ Χριστὸς δὲν προεῖπε και δὲν προσηγγεῖται αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ ἐπροφήτευσεν ὅσοι και ποῖα ἀλλὰ ἀπὸ οὐκ ἐπρόκειτο νὰ ομιβῶν μετὰ ἀπὸ μακρὸν χρόνον. Ἄς φέρωμεν λοιπὸν εις τὸ μέσον ἐκεῖνας τὰς προφητείας, και ἔνθ' ἔθῃς νὰ διαφειδῆται εις αὐτὰς, τότε νὰ μὴ παραδεχθῆς οὐτε αὐτῆν, οὐτε νὰ πιστεύσης οὐκ εἶναι ἀληθινῆ. Ἐὰν ἔμως ἔθῃς νὰ ἀληθεύῃ καθ' ἕλα, και ἡ προφητεία αὐτῆ νὰ ἔχῃ ἐκπληρωθῆ, **C** και ὁ τόσος χρόνος ποὺ ἔχει περάσει νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἑσῶν ἔχουν προφητευσθῆ, ὥτε μὴ ἀναισχυντῆς περισσότερο κατὰ τῆς ἀληθείας και μὴ ἀμφοβητῆς πράγματα, ποῖ εἶναι πῶς φανερὰ και ἀπὸ τῶν ἡλίων. Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν και τί ἄλλο ἐπροφήτευσεν ἠπροσῆλθεν αὐτῷ γυνή, ἀλλάδατρον μέρου ἔχουσα πολυτίμου και κατέχευε τὸ ἕλαιον. Ἐπετίμησαν οἱ μαθηταὶ τῷ γενομένῳ, λέγοντες διὰ τί μὴ ἐπράθη τοῦτο τριακοσίων δρακμῶν και ἐδόθη πτωχοῖς;» (Ματθ. 26, 7-9). Διὰ νὰ τοὺς καταγγέλλῃς λοιπὸν ὁ Κύριος, νὰ τί τοὺς λέγει: «Τὶ αἰσχος παρέχετε τῇ γυναικί; Ἔργον γὰρ καλὸν ἐποίησε. Λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐκ εἶναι κρησθῆ τὸ ἕλαιον καλὸν τοῦτο εις πᾶσαν τὴν γῆν και ὁ ἐπιόνησιν αὐτῆ καληθήσεται εις μνημόσυνον αὐτῆς» (Ματθ. 26, 10 ἔξ.). **D** Διαφειδῆσθε λοιπὸν ἡ ἐκπληθεύσεν: Πραγματικωπήθησαν ἡ προφητεία ἡ διαφει-

σήμε; Κάμε την ερώτησιν αυτήν εἰς τὸν Ἰουδαῖον. Καὶ ἐν ἐπ' ἀπειρὸν συνεχίζῃ τὴν ἀναισχυρτήν δὲν θὰ κατορθώσῃ τὴν ἀντικρούσῃ τὴν προφητείαν αὐτήν. Διότι καὶ εἰς ἕλας τὰς ἐκκλησίας ἀκούσμεν τὴν ἀναφέρεται ἢ γυναῖκα αὐτήν καὶ εἰς ἕλας τὰς πόλεις ὅπου στρατιῶται, ἄνδρες, γυναῖκες, ἀξιωματικοί, ἐπίσκοποι καὶ ἑνδοκοινοῦν καὶ ἀκούουσι μὴ προσοχῆν, καὶ εἰς ὅποιον σημεῖον τῆς οἰκουμένης καὶ ἂν μεταβῆς, ἴδοι μὴ πολλὴν προσοχὴν ἀκούουσι τὸ κατορθώμα τῆς γυναίκας καὶ δὲν ὑπάρχει μέρος τῆς οἰκουμένης, ποὺ νὰ ἀγνοῖ τὸ γεγονός. Καὶ ὅμως πολλοὶ βασιλεῖς ἐκείνησαν μὴ πολλὰ καὶ μεγάλα ἔργα τὰς πόλεις των, ἔκαμαν πολέμους καὶ ἐπέτυχαν πολλὰς καὶ μεγάλας νίκας, ἔκτισαν τοὺς λαοὺς των, ἔκτισαν νέας πόλεις καὶ ἀδῆξαν τὰ οἰκονομικά των μὴ πολλὰς προσόδους. Ἐ ἀλλ' ὅμως καὶ οἱ ἴδιοι καὶ τὰ κατορθώματα των παρέμειναν εἰς τὴν ἀφάνειαν. Ἐπίσης πολλοὶ βασιλεῖς καὶ σπουδαῖοι γυναῖκες, ποὺ κέρειν τὸν τοῦ ἱεροῦ των, εἰς μερικοὺς οὕτως κατ' ἕνα εἶναι γνωστοί. Ἡ μεθυσμένη ὅμως αὐτὴ γυναῖκα μὴ τὸ νὰ χύσῃ λάδι καὶ μόνον εἰς τὰ πόδια τοῦ Κυρίου, φημιζταί εἰς κάθε σημεῖον τῆς οἰκουμένης. ⁵³⁰ Α καὶ ὁ τόσος χρόνος ποὺ ἐπέρασαν ἀπὸ τότε δὲν ἐδόθη τὴν μνήμην τῆς καὶ οὐτὴ θὰ τὴν στήσῃ ποτέ. Καὶ ὅμως ἡ πράξις τῆς δὲν ἦταν λαμπρά. Διότι τί ἦταν τὸ νὰ χύσῃ ὀλίγον λάδι; Ὅπου καὶ τὸ πρόσπονον σπουδαῖον διότι ἦταν μία περιφρονούμενη γυναῖκα. Ὅπου οἱ μάρτυρες πολλοὶ διότι ἡ πράξις τῆς ἔγινεν εἰς τὸν κύκλον τῶν μαθητῶν. Ὅπου ὁ τόπος ἀξιόλογος, διότι δὲν τὴν ἔκαμαν εἰς τὸ θέατρον, ἀλλ' εἰς τὰ σπῆτα, ὅπου παρίστατο μόνον ἕνα ἄνθρωπος. Καὶ ὅμως οὕτως ἡ μεθυσμένη τῆς τοῦ προσώπου, οὕτως οἱ ὀλίγοι μάρτυρες, οὕτως ἡ ἀσχημότης τοῦ τόπου, οὕτως τίποτε ἄλλο σέβημα ἰκανὸν νὰ ἀφανίσῃ τὴν μνήμην τῆς. Καὶ εἶναι τὴν γυναῖκα αὐτὴ λαμπρότερα ἀπὸ ἕλας τὰς βασιλικὰς καὶ ἀπὸ ἕλας τοῦ βασιλεῖς, καὶ ὁ χρόνος, ποὺ ἐπέρασε δὲν παρέδωκεν εἰς τὴν λήθη τὴν πράξιν τῆς. ⁵³¹ Πές μου, ἀπὸ ποῦ αὐτὸ καὶ ποῦ τὸ ἔκαμε; Δὲν εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ, ποὺ δέχθητε τότε τὴν περιποίησιν καὶ διέπειρε τὴν φήμην αὐτὴν παντοῦ; Πές μου λοιπὸν, τὸ νὰ προσαναγγέλλωμαι τέτοια πράγματα εἶναι ἔργον ἀνθρωπίνης δυνάμεως; Ποῖος ἄνθρωπος μὴ μυαλὸν θὰ ἠμπορούσε νὰ λαχρυσθῇ κατὰ παράμεινον; Διότι τὸ νὰ προλέγῃ κανεὶς κατὰ ἀπὸ τὰς πράξεις του εἶναι μὴ ἔργον θαυμαστῶν καὶ παράδοξον, τὸ νὰ προλέγῃ ὅμως καὶ ἐκείνα, ποὺ γίνονται ἀπὸ ἑλλους καὶ τὸ νὰ κἀμνη ὅπου αὐτὰ νὰ γίνονται πιστευτὰ καὶ φανερὰ εἰς ἕλας εἶναι πρῶγμα πολὺ μεγαλύτερον καὶ πολὺ θαυμαστότερον.

Ἐπίσης προείπεν εἰς τὸν Πέτρον: «ἐπὶ τὴν πέτραν ταύτην οἰ-

κοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πύλα ἕλας οὐ κατασφύραται αὐτῆς» (Ματθ. 16, 18). Ὁ Πές μου λοιπὸν, Ἰουδαῖε, ποῦ θὰ ἠμπορούσε νὰ ἀντικρούσῃ τοῦ λόγου αὐτοῦ καὶ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ προφητεία αὐτὴ εἶναι ψευδής; Ἀλλ' ἡ δικαιολογία δὲν θὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν πραγματικότητος, ἔστι καὶ ἂν ἐπὶ ἐπιμένεις νὰ τὴν ἀντιμῆρασαι. Πᾶσι λοιπὸν πόλεμοι δὲν ἔχουν ἐγερθῆ ἑναντίον τῆς Ἐκκλησίας; Καὶ στρατοπέδα πολλὰ ἔχουν δημιουργηθῆ καὶ ἐξοπλισμοὶ ἔχουν γίνεαι ἑναντίον τῆς καὶ κάθε εἶδος βασανισμοῦ καὶ τιμωρίας ἐπινοήθηκα: τρητῆνα,¹ καταπέλται,² καζάνια, καμίνα, λάκκοι, κρηνοὶ, θηρία, θάλασσα, θημιαικὴς παρουσιῶν καὶ πολλὰ ἄλλα βασανιστήρια ποὺ δὲν περιγράφονται μὴ λόγον καὶ ποῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὰ ὑποφέρῃ κανεὶς. Καὶ αὐτὰ ἔχει μόνον ἀπὸ τοῦς ἐξωτερικοῦς ἐγθροῦς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ οἰκείους ἔχουν χρησιμοποιοθῆ. ³ Διότι τότε ἔχουν ἐκπῶσαι: κάποιος ἐμψύλιος πόλεμος παντοῦ, καὶ αὐτὸς ὑπῆρξε χειρότερος ἀπὸ κάθε ἄλλον παράμεινον. Διότι κατὰ τὸν πόλεμον αὐτὸν δὲν συνεκρούστω μόνον πολῖται μὴ πολλοὺς, ἀλλὰ καὶ συγγενεῖς μὴ συγγενεῖς καὶ οἰκείοι μὴ οἰκείους καὶ φίλοι μὴ φίλους. Καὶ ὅμως τίποτε ἐπ' ἕλας αὐτὰ δὲν κατέλυσε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ δὲν τὴν ἐξητθῆρασε. Καὶ μάλιστα τὸ ἀξιοθαύμαστον καὶ παράδοξον εἶναι ὅτι: ἕλα αὐτὰ παρανομάσθησαν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὁρῶου. Καὶ ἐν μὲν τὸ θεῖα ἔχουν ἐπέλθει τότε, ὅταν τὸ κήρυγμα εἶχε ριζωθῆ καὶ εἶχε διαδοθῆ εἰς ἕλας τὴν οἰκουμένην δὲν θὰ ἦταν ἕλας θαυμασμοῦ τὸ νὰ μὴ καταστραφῇ ἡ Ἐκκλησία. ⁴ Τὸ γεγονός δὲ ὅτι ἐξέπασσαν τότε πολλοὶ διωγμοὶ μαζὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διδασκαλίας καὶ μόλις ἡ πίστις εἶχε φυτευθῆ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ διάνοια τῶν ἀκροατῶν ἦταν ἀκόμη πολὺ ἀπαλὴ καὶ τὸ ὅτι ἡ ὑπόθεσις παρὰ ταῦτα ἔχει μόνον δὲν μειώθηκα κατὰ τὸ ἐλάχιστον, ἀλλὰ καὶ ἐπροχώρησαν ἀκόμη περισσότερο, αὐτὸ ὑπερβαίνει καὶ τὴν ὑπεροχὴν κάθε θαύματος. Καὶ διὰ τὸ μὴ διαταίνεσαι ὅτι τὴν Ἐκκλησία ἐπιθεροποιοῦνται μὴ τὴν εἰρήνην ποὺ ὀφείλεται εἰς τοῦς ἀυτοκράτορας, σοὺ λέγω ὅτι ὅταν ἦταν μικρότερα, ὅταν ἐφαίνετο ὅτι εἶναι ἀσθενέστερα, τότε ἐπέτρεψαν ὁ Θεὸς νὰ διωχθῇ αὐτή, ⁵³¹ Α διὰ τὸ μῆτις ὅτι: καὶ τὴν ἄσφαλεια τῆς δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν εἰρή-

1. Τὸ τρητῆνα ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς βασανιστικὸν ἔργασιον. Φαίνεται ὅτι ἔκαστος ἐλαμπεθῆ μὴ τὰ ὅπου ἀκολούθως ἐξομῆται τὸν βασανιστῆρα. Ἀπ' ἕλας ἀσφαλὲς πρέπει νὰ προέρχεται καὶ ἡ σημερινὴ ἔκφρασις «θὰ σὲ τρητῆνα» ἢ «θὰ σὲ τοιγαράτω».

2. Ὁ καταπέλτης ἦτο πολεμικὴ μηχανὴ μὴ τὴν ὅπου ἐξομῆται 664η.

γην τῶν βασιλέων, ἀλλὰ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

3. Καὶ διὰ τὴν ἰδίαν ἐστὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια, σαφῶς πόσο ἀπὸ τῆν πλευρὰν τῶν Ἑλλήνων ἠθέλησαν νὰ εἰσαγάγουν νέας διδασκαλίας καὶ νὰ ἀγκαθιέρωσαν νέον τρόπον ζωῆς, ὅπως ὁ Ζήνων, ὁ Πλάτων, ὁ Σωκράτης, ὁ Διαγόρας, ὁ Πυθαγόρας, καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἀλλ' ἤμεις αὐτοὶ ἐστέθησαν τόσον μακριὰ ἀπὸ τὸ νὰ ἐπικρατήσωμεν, ὥστε πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔδει εἶναι γνωστοὶ εἰς ἡμᾶς ὅτε κατ' ἔνομα. Ὁ Χριστὸς ἤμεις δὲν ἐθέτισσε πάλαισμα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐφύτισεν εἰς κάθε σημείον τῆς οἰκουμένης. Πόσα λέγεται ἐστὶ ἔχει πράξει ὁ Ἀπολλώνιος ἀπὸ τῆς Τύουα; Ἀλλὰ διὰ τὴν μάθησιν εἶναι ἐκεῖνα ἴσταν ἀπάτη καὶ φαντασία καὶ τίποτε τὸ πραγματικόν, Ἐξέφανισθη ὁ Ἰδίας καὶ εὐθεὺς ἄμειος δια ἐπαλειώσαν. Καὶ ἄς μὴ νομίσῃ κανεὶς ἐστὶ εἶναι ὄφεις διὰ τὸν Χριστὸν τὸ γεγονός ἐστὶ εἰς τοὺς λόγους μας δι' αὐτὸν, μνημονεύσωμεν τὸν Πυθαγόραν καὶ τὸν Πλάτωνα, τὸν Ζήωνα καὶ τὸν Ἀπολλώνιον ἀπὸ τῆς Τύουα. Ἀλλωστὸς δὲν τὸ κἀνωμεν ἀπὸ εὐχαρίστησιν ἀλλὰ ἀπὸ συγκραθῆσαι πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι θεωροῦν αὐτὸν ὡς ἕνα ἀπλοῦν ἄνθρωπον. Ἐστὶ ἤμεις ἐνήργησε καὶ ὁ Παῦλος, ὅποιοι ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων, δὲν ἄρχισε τὴν σαχῆγησιν μαζὶ τοὺς ἀπὸ τοὺς προφήτας, ὅσα ἀπὸ τῆς εὐαγγελία, ἀλλ' ἔκαστα τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ θυμοῦ. Ὅχι θέβαια διότι ἐπίστευαν ἐστὶ ὁ Θεὸς εἶναι ἀξιοπιστότερος ἀπὸ τῆς εὐαγγελία, Ἐστὶ ἐπειδὴ τὰ γράμματα ποῦ ἴσαν ἐκεῖ γράμματα ἴσαν τιμιώτερα ἀπὸ τοὺς λόγους τῶν προφητῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ συγκοιλοῦσε μὴ Ἑλλήνας, οἱ ὅποιοι δὲν ἐπίστευαν εἰς τίποτε ἀπ' αὐτὰ

3. Ἐπὶ τὸ ἔνομα Ζήνων φέρονται πολλὰ ἐξιόλογα πρόσωπα τῆς ἀρχαιότητος, ἐξ αὐτῶν ἤμεις τὰ κυριώτερα εἶναι ὅσοι α) Ζήνων ὁ Ἐλεάτης (ἔτος γεν. 480 π.Χ.), ὁ ὅποιοι ἴστο ἐμπρόσωπος τῆς ἀλεατικῆς φιλοσοφίας, καλῶσταν αὐτὴν ἀπὸ τῆς θεωρητικῆς ὀντολογίας μέχρι καὶ τοῦ διαλεκτικοῦ μηχανισμοῦ αὐτῆς. Καὶ β) Ζήνων ὁ Κιτιεὺς (ἔτος γεν. 360 π.Χ.), φιλόσοφος καὶ ἀρχηγὸς τῆς στωικῆς σχολῆς. Ἄλλοι εἶναι πολλοὶ τὸ πιθανώτατον πρόσωπον τὸ ἔνομα τῶν ὅποιοι ἀναφέρει ἡσθ ὁ Χρυσόστομος, διότι αὐτὸς παρουσιάζει ὁσῆμα ἴστικὸς καὶ πολιτικῆς κοσμοθεωρίας.

4. Πρόκειται περὶ τοῦ Διαγόρα ἀπὸ τῆν Μήλον, ὁ ὅποιοι ἐπικαλεῖται καὶ ἄλλοι. Ἦστο διθηραμεικὸς καὶ σοφιστῆς καὶ ἤμικας κατὰ τὸ ἔ' ἡμιο τοῦ Ε' π.Χ. αἰῶνος. Ἐστ' ἀρχῆς διακρίχεται ἀπὸ ἀθηναϊκῆς ἀντιλήψεως, ἀλλὰ τελικῶς ἔγινε ἄθεος καὶ ἀσεβαστῆς τῶν θεῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι τὴν καταδίκασαν ἐπὶ ἄθεῖς τὸ ἔτος 415 π.Χ.

5. Πυθαγόρας ὁ Σάμιος (570-490 π.Χ.). Ἰστέφει ἰουρτῆς ἰδιαίτερας ἀθηναϊκῆς, πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς κοσμοθεωρίας.

6. Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς. Ἦμερας κατὰ τὸν π' μ.Χ. αἰῶνα. Ἦστο Νεοπυθαγόρεος θεοσοφός, θαυμαστοπός καὶ ἠθικοδιδάκαλος.

ποῦ κηρύττει ἡ πίστις μας, τοὺς ἔκτισε μὴ τὴν διδασκαλίαν των. Διὰ τοῦτο λέγει: Ἐγένετο τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, τοὺς ἀνομοῖς ὡς ἄνομος μὴ ὡς ἄνομος Θεοῦ, ἀλλ' ἔνομος Χριστοῦ (Α' Κορ. 9, 20-21). Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ὅταν ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἠμῶν καὶ λέγει: ἘΤις ὁμοῖός σοι ἐν Θεοῖς, Κύριε; (Ἐξοδ. 15, 11). Τί λέγει, Μωυσῆ; Εἶναι δυνατὴ μία τέτοια σύγκρισις; Δὲν εἶπα αὐτὸ, λέγει, διὰ τὴν καμὴ σύγκρισιν, ἀλλ' ἐπειδὴ διαλέγομαι πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι ἔχουν ὀφθαλμὸν ἰδίαν διὰ τοὺς δαίμονας; Δ ἀπὸ συγκραθῆσαι ἠμῶν εἰς τὴν ἀσθένειάν των ἐπήγγισα αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὁ λόγος μας ἀπευθύνεται εἰς τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι πιστεύουν ἐστὶ ὁ Χριστὸς εἶναι ἕνας ἀπλοῦς ἄνθρωπος καὶ ἕνας ἀπαρασάτατῆς παράνομος, διὰ τοῦτο ἀρχίσωμεν νὰ ἐξετάσωμεν πρῶτα τοὺς μεταξὺ τῶν Ἑλλ' ὡν θαυμαστοὺς ἄνδρας. Ἐάν ἤμεις θέλετε, ἄς ἀρχίσωμεν μὴ τῆς ἰδέας ἀποδείξεως καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδικούς των ποῦ ἐπαχίρησαν τὸ ἴδιον πρᾶγμα καὶ ἀνεκέντησαν γύρω των μαθητὰς καὶ ἀναδείχθησαν ἀρχόντες καὶ ἀρχηγοὶ καὶ ποῦ ἄμειος ἔπασαν εἰς τὴν ἀφάνειαν.

Νὰ λοιπὸν πῶς ὁ Γαλιλαῖος τοὺς ἔκτισε τὰ στόματα. Ὅταν τοὺς εἶδε νὰ γίνονται τραλλοὶ ἀπὸ μῖσος καὶ νὰ ἐπιθυμοῦν νὰ φωνεύσωσιν τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου, Ἐ θέλοντας νὰ τοὺς συγκρατήσῃ ἀπὸ τῆν ὀρηκτικὴν πρᾶξιν, ἀπὸ δέταξε νὰ ἐξέλθουν πρὸς σιγαμῆν οἱ ἀπόστολοι, εἶπε πρὸς αὐτοὺς τὰ ἔξης: Ἀποστέχετε ἑαυτοὺς ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τούτους, ἵ μὴ μέλλετε πράσσειν. Περὶ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνάστη Θεοῦδᾶς, λέγων εἶναι τινα ἑαυτὸν καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ἄνδρες τετρακόσιοι κἀκείνους ἀπίστοι καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ δισκοροπισθήσαν. Καὶ μετ' ἐκείνων ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος, ὁς ἀπέστησεν ὄχλον ἱκανὸν κἀκείνους ἀπέθανε καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπώλοντο. 332 Α Καὶ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν, προσέχετε ἑαυτοὺς, ἐστὶ, ἔάν ἡ ἐξ ἀνθρώπων τὸ ἔργον τοῦτο καταλιθῆσται: εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστίν, οὐ δυνατὸς ἐστί καταλῆσαι αὐτό, μήποτε καὶ θεομάχοι ἐμωθῆτε (Πράξ. 5, 35-39). Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν θὰ γίνῃ φανερόν ἐστὶ ἔάν εἶναι ἀνθρώπινον ἔργον θὰ καταλιθῆ; Ἐλάθετε γινώσκον, λέγει, ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Θεοῦδᾶ καὶ τοῦ Ἰούδα. Καὶ αὐτὸς λοιπὸν ὁ ὅποιοι κηρύσσεται ἀπὸ αὐτοὺς ἰδῶν, ἔάν εἶναι ἤμειος μὴ ἐκείνους καὶ δὲν κἀμῖν μὴ θεῖαν δόξαν τὰ ὅσα πράττει, ἀναμῆνατε λεγῆναι καὶ ἡ ἰδία ἡ ἔκθεσις τῶν πραγμάτων θὰ τὸ ἀπεθεωρήσῃ, καὶ ἀπὸ τὸ τέλος θὰ γινώσκειτε πολὺ καλὰ, ἂν εἶναι ἄνθρωπος ἀπιστεῖν, ὅπως λοχυρίζεσθε, καὶ παραβάτης ἡ Θεοῦ ποῦ συγκρατεῖ τὰ πάντα καὶ διακρίνει τὰ ἀνθρώπι-

να πράγματα με θύναμιν τοῦ θεοῦ περιγράφεται με τὸν λόγον. Ἐκεῖ λοιπὸν καὶ ἔγινε. Ἐπαρμένον καὶ ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα ἐφανερώνετο ἡ θεία καὶ ἀκαταμάχητος θύναμις, καὶ τὸ τέχνησμά αὐτοῦ, ἂν καὶ ἔγινε γὰρ ἐξαπατηθῶσι οἱ πολλοὶ, ἐστράφημα κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ διαβόλου. Ὅταν εἶδεν δεῖν ὅτι ἤρχετο ὁ Χριστός, διὰ τὴν ἀποκρίσιν τὴν παρουσίαν του καὶ τὸν πραγματικὸν σκοπὸν τῆς ἰνασρκώσεώς του, εἰσέφηγεν αὐτοὺς ἀπαταλῶν, διὰ τοὺς ἰστούς ὀμιλήσαντες παραπάνου, διὰ τὴν θεωρηθῆναι δεῖν καὶ αὐτὸς εἶναι ἓνας ἀπὸ ἐκείνους. Καὶ αὐτὸ ποῦ ἔκαμεν εἰς τὴν περιστάσειν τοῦ σταυροῦ, τὸ νὰ ἐτοιμάσῃ ἐγλασθῆναι τὸ σταυρωθῶσι μαζί του δύο ληστὰς, τὸ ἴδιον πρῶτον ἐπράξε καὶ εἰς τὴν περιστάσειν τῆς παρουσίας του μετὰ τὸ νὰ σπείσῃ νὰ συκοφαντῇ τὴν ἀλήθειαν μετὰ τὸ νὰ παραθέσῃ κοντὰ εἰς αὐτὴν τὸ ψεῦδος. Ἄλλ' οὕτως ἔκαὶ κατῴρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ καί, οὕτως εἶδῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην περιστάσειν ἔδειξε καλύτερα τὴν θύναμιν τοῦ Χριστοῦ. **Β** Πῆς μου, διατι ἔνθ' οἱ σταυρωθέντες ἦσαν τρεῖς καὶ ἐσταυρώθησαν εἰς τὸν ἴδιον τόπον καὶ κατὰ τὸν ἴδιον καιρὸν καὶ ἀπὸ τοὺς ἴδιους δικαστάς, ἐκείνοι μὲν ἔχουν ἐξαρανισθῆ, αὐτὸς δὲ μόνον λατρεύεται; Διατι πάλιν ἐνθ' ὅσοι ἐπαχέρισαν νὰ ἐγκαθιδρύσων νέον πολιτεῖα καὶ εἶχαν μαθητάς, αὐτῶν μὲν τὸ ἔνομα οὕτω κἂν εἶναι γνωστὸν εἰς ἡμᾶς, αὐτὸς δὲ εἰς δια τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης προσωνεῖται; Τὰ πράγματα φαίνονται καλύτερα ἔσαν μεταξύ των γίνεσθαι σύγκρισσις. Σήχηκεν λοιπὸν, Ἰουδαίε, καὶ δεῖ ἔχει τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἀληθείας. Ποῖος ἀγῶνας ἐδημιούργησε τόσους ἐκκλησιαστικὰς εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην; **Δ** καὶ ἐξέπλωσε τὴν λατρείαν του ἀπὸ τὴν μίαν ἄκρην τῆς γῆς ὡς τὴν ἄλλην καὶ ἀπέκτισσε τόσους λάτρες, καὶ δεῖ αὐτὸ ἀνάμεσα ἀπὸ ἑπειροῦς ἡμιπέδια; Δὲν ὑπάρχει κανεὶς! Εἶναι λοιπὸν φανερόν δεῖν ὅτι ὁ Χριστός δὲν ὑπῆρξεν ἰσπαταῶν, ἀλλὰ σωτήρας καὶ ἐκτρέφῆς καὶ κηδεμὼν καὶ προστατῆς τῆς ζωῆς μας.

Καὶ ἐποῦ προσέθετο μίαν ἀκόμην προφητείαν θεῖα προχωρήσων εἰς τὸν σκοπὸν μου. Ὅπως ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ μάχαρσαν λέγει, καὶ ἀφαγγέλλει μετὰ ὅχι τὴν γνώμην του, ἀλλὰ τὸ τέλος εἰς τὸ ὅποιον θεῖα κατέληγον τὰ πράγματα. Καὶ συνεχίζει: «ἦλθον γὰρ δικάζων ἄνθρωπον κατὰ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ καὶ νικήσων κατὰ τῆς πνευθῆρος αὐτῆς καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητῆρος αὐτῆς» (Ματθ. 10, 34-35). Πῆς μου, ἀπὸ ποῦ ὀρμώμενος ἐπροφήτευσεν αὐτὰ, ἔάν ἦσαν κοινὸς ἄνθρωπος καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς πολλούς; **Ε** Διότι αὐτὸ ποῦ λέγει ἔχει τὴν ἐξῆς σημασίαν: Ἐπειδὴ συνέβαινε εἰς ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ σπῆτι, ὁ ἓνας μὲν νὰ εἶναι πιστός,

ὁ ἄλλος δὲ ἄπιστος, ἔπειτα ὁ πατέρας νὰ θέλῃ νὰ παρασύρῃ τὸν υἱὸν του εἰς τὴν ἀπίθειαν, ὁ Κύριος προφητεύοντας τὸ γεγονός αὐτὸ λέγει: «Ἡ θύναμις τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος θεῖα εἶναι τέτοια ὥστε τὰ παιδιὰ νὰ μὴ ὑπολογίζων τοὺς πατέρας καὶ αἱ κόραι τὰς μητέρας καὶ οἱ γονεῖς τὰ τέκνα. Καὶ θεῖα προτιμῶσιν νὰ περιφρονῶσιν ἔχει μόνον τοὺς συγγενεῖς των ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν των νὰ προσφέρων καὶ νὰ ὑπαρμένουν καὶ νὰ πάθων τὸ αὐτὸ τι, ἀρκεῖ γὰρ μὴ ἀρνηθῶσιν τὴν πίστιν των.» 622 **Α** Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν ἦσαν δυνατὸν αὐτὸς νὰ τὰ γυμνάζῃ αὐτὰ καὶ νὰ τὰ ἐπανοήσῃ, ἔάν ἦσαν ἓνας ἄνθρωπος ἀπὸ τοὺς πολλούς; Ἀπὸ ποῦ τοῦ ἦλθε νὰ σκεφθῆ αὐτὸ, δεῖ ἐγλασθῆναι θεῖα γίνῃ σαφέστερος εἰς τὰ παιδιὰ ἀπὸ τοὺς πατέρας των καὶ γλυκύτερος εἰς τοὺς πατέρας ἀπὸ τὰ παιδιὰ των καὶ ποθητότερος εἰς τὰς γυναῖκας ἀπὸ ὅσων οἱ ἄνδρες των; Καὶ αὐτὰ δὲν συνέβησαν εἰς ἓνα καὶ μόνον σπῆτι, οὕτως εἰς δύο καὶ τρεῖς καὶ δέκα καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν, ἀλλ' εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, εἰς διας τὰς πόλεις καὶ τὰς χώρας, εἰς τὴν Συρίαν καὶ τὴν βάλασσον καὶ εἰς τὴν κατοικουμένην καὶ εἰς τὴν ἀκατοκίτητον. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἴπῃ κανεὶς δεῖν εἶναι μὲν αὐτὰ, ἀλλὰ δὲν ἐπαρηματοποιήθησαν. Πολλοὶ λοιπὸν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ ἄκρια καὶ τῶρα, μισοῦνται διὰ τὴν ἀπίθειαν. **Β** Ἐκδιώκονται ἀπὸ τὰ πατρικὰ των σπῆτι καὶ δὲν ἐπανέρχονται εἰς αὐτὰ καὶ ἔχουν μεγάλην παρηγορίαν τὸ δεῖ πάσχων αὐτὰ διὰ τὸν Χριστόν. Πῆς μου, ποῖος ἀπὸ τοὺς ἄνθρώπους κατῴρθωσε ποτὲ αὐτὰ; Αὐτὸς λοιπὸν ποῦ ἐπροφήτευσεν δια αὐτὰ, δεῖ ἀφοροῦν εἰς τὴν γυναῖκα ἐκείνην, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς, αὐτὸς προείπεν δεῖν καὶ ὁ ναὸς θεῖα κατεδαφισθῆ καὶ τὰ ἱεροσόλιμα θεῖα κυριεύθων καὶ οὐδέποτε ἡ πόλις τῶν Ἰουδαίων θεῖα γίνῃ δευτὴ τὸς ὅποις ἦσαν καὶ πρῶτα. Ἐάν λοιπὸν εἶα ἐκεῖνα διαφαισθῆσαν καὶ δὲν ἐκαταρῶθησαν, τότε μὴ πιστεύῃς οὕτως εἰς αὐτὰ, ἔάν ἡμῶς διέτης ἐκεῖνα νὰ λήψων μετὰ τὴν ἐκβασίαν των καὶ καθήματα: νὰ νὰ ἀδύνατον καὶ οὕτως αἱ πόλεις τοῦ Ἄδου ἡμιπέσων νὰ καταστρέψων τὴν Ἐκκλησίαν, **Γ** καὶ αὐτὸ ποῦ ἐκατέλειπον ἡ γυναῖκα ἐκείνη διακηρύσσεται εἰς δια τὰ μέρη τῆς γῆς ὕστερα ἀπὸ τὸσον χρόνον, οἱ δὲ ἄνθρωποι, ποῦ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, τὸν ἔθεσαν ποῦ ἐπάνω ἀπὸ τοὺς Πατέρας των καὶ ἀπὸ τὰς συζύγους καὶ ἀπὸ τὰ τέκνα των. Πῆς μου, διατι ἀπιστεῖς εἰς αὐτὴν καὶ μόνον τὴν προφητείαν καὶ μάλιστα τὴν συγγῆν κατὰ τὴν ὅποιον ἡ μαρτυρία τοῦ χρόνου ἀποσπασμένη τὴν ἀναβαταῖν σου; Ἐάν λοιπὸν μετὰ τὴν ἀλλοίωσιν τῆς Ἱερουσαλῆμ εἶχαν περάσει μόνον δέκα ἔτη ἢ εἴκοσι ἢ τριάντα ἢ πενήντα, ἀκόμην καὶ εἰς τὴν περιστάσειν αὐ-

τὴν δὲν ἔπρεπε νὰ ἀνασχυσῆ ἔτσι, πλὴν ἡμῶς θὰ εἶχεν ἀπομείνει κάποια πρόφασις δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι τοὺς ἀπίστοι νὰ φιλονικιοῦν. Ἐάν ἡμῶς μετὰ τὴν ἄλυσιν ἔχουν παρῆλθαι ἔχει μόνον πενήγνια ἀλλὰ καὶ ἀκατὸν καὶ διακόσια καὶ τριακόσια καὶ πολλὰ περισσότερα χρόνια καὶ δὲν ἐφάνηκε ποτὲ ὡς τότε οὕτω ἔχως, **D** οὕτω κάποια οὐκί τῆς ἀλλαγῆς τῶν πραγμάτων, ποὺ ἴσαίς προσδοκᾶτε, τότε διατὶ ἀνασχυσήτε ἀνοήματα;

4. Τὰ ὅσα εἴπαμεν λοιπὸν θὰ ἀποδοῦσαν εἰς ἡμᾶς νὰ ἀποδείξουν ὅτι ὁ καιρὸς δὲν θὰ ἐπιανεγερθῆ ποτὲ πᾶν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀλήθεια εἶναι πλουσιωτάτη, ἀπὸ ἀπίστων κατὰ μέρος τὰ εὐαγγέλια, θὰ στραφῶ πρὸς τοὺς προφήτας εἰς τοὺς ὅποιους φαίνεται ὅτι κτισταῖον. Καὶ μὲ ἀποδείξεις αὐτῶν θὰ κάμω ὑπερόν ὅτι οὕτω τὴν πάλιν οὕτω τὸν καιρὸν θὰ ἀνακρίθω ποτὲ, **E** ἂν καὶ δὲν εἶχα καμμίαν ἀνάγκην νὰ ἀποδείξω ὅτι δὲν θὰ ἀνεγερθῆ, οὕτω ἦσαν ἔργου δικῶ μου νὰ κάμω αὐτὸ, ἀλλ' ἐκείνων νὰ ἀποδείξουν τὸ ἀνύστατον, ὅτι δηλαδὴ θὰ ἐπιανεγερθῆ. Διότι ἐγὼ ἔχω μὲ τὸ μέρος μου ὡς μάρτυρα καὶ συναγωνιστὴν τὸν χρόνον ποὺ ἐπέρασαν, ἐκείνοι δὲ, ἀπὸ ἔχουν νικηθῆ ἀπὸ τὴν ἐκδοκῶν τῶν πραγμάτων καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤμποροῦν ἐμπράκτως νὰ ἀποδείξουν αὐτὰ ποὺ λέγουσι, μὲ τὸ νὰ κοιμᾶσθαι ἀπλῶς χωρὶς κανένα λόγον, οἱ ὅποιοι εἶναι δίκαιοι νὰ προσφέρουν τὴν μαρτυρίαν αὐτῆν. Ἀπὸ δὲ ποὺ ἐγὼ λέγω, τὰ ἀποδεικνύω μὲ τὰ ἴδια τὰ πράγματα ὅτι ἔχουν ἐκπληρωθῆ καὶ ὅτι ἔλασεν καὶ ὅτι ἐπὶ τόσον χρόνον ἡ πόλις δὲν ἀνοικοδομήθη, ⁶³⁴ **A** τὰ ὅσα ἡμῶς αὐτοὶ ἰσχυρίζονται, εἶναι κανὰ λόγια δικῶ των. Καὶ ἔπρεπε αὐτοὶ νὰ ἀποδείξουν ὅτι πάλιν ἡ Πόλις θὰ ἀνοικοδομηθῆ, διότι καὶ εἰς τὰ δικαιοκρίματα ἔτσι ἐλέπομεν νὰ γίνονται αἱ ἀποδείξεις. Διότι ἔσαν κάποιοι διαφωνοῦν μετὰ τῶν δι' ὁποιοὺς ἦσαν πράγματα καὶ ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο παρέχει ἑγγράφως τὰς ἀποδείξεις δι' αὐτὰ ποὺ ὑποστηρίζει, ἔπειτα ὁ ἄλλος διὰ νὰ ἀντικρούσῃ αὐτὰ ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ προσκομίσῃ μάρτυρας ἢ ἄλλας ἀποδείξεις διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὰ πράγματα δὲν ἔχουν ἔτσι, ὅπως λέγουσι τὰ ἑγγράφα καὶ ἰσχυρίζεται ἐκεῖνος ποὺ προσκομίζει τὰ ἑγγράφα. Ἔτσι καὶ τώρα ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσουν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ νὰ φέρουν ἐδῶ εἰς ἡμᾶς κάποιον προφήτην μάρτυρα, ὁ ὅποιος νὰ λέγῃ τέλος πάντων ὅτι ἡ Πόλις θὰ ἀνοικοδομηθῆ. **B** Διότι ἔταν ἐπρόκειτο νὰ λέγῃ δι' ἑσῶς ἡ τωρινὴ ἀχμυλοισία, ἔπρεπε οἱ προφῆται νὰ εἶχον ἐξαγγεῖλαι τοῦτο, ὅπως γνωρίζῃ ὁ καθένας ποὺ ἀσφαλτεῖται λίγο μὲ τὰ προφητικὰ βιβλία. Καὶ πράγματα ὑπάρχει παλαιὰ συνήθεια εἰς τοὺς Ἰουδαίους κατὰ τὴν ὅσων οἱ προφῆται ἐμπνεύμενοι ἀπὸ τὸν Θεὸν στρανωγγέλλουν τὰ κακὰ καὶ τὰ καλὰ,

ποὺ πρόκειται νὰ συμβῶν. Καὶ διερωτᾶται κανείς, διατὶ τοῦτοι; Ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης ἀνομιοσύνης καὶ τῆς ἀδαιμονικῆς των. Διότι ἐλαττωμένοι πολλὸ γρηγορὰ τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ ποὺ τοὺς κτηροῦσθε καὶ ἀπέδωκεν τὰ συμβῆντα εἰς τοὺς δαιμόνας καὶ τὰ κακὰ εἰς αὐτοὺς τὰ καταλόγισαν. Νὰ ἀκούῃ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὅποιαν ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον κατὰ τρόπον θυμαστῶν, **C** ἀπὸ ἡ θάλασσα χωρίσθηκα εἰς τὰ δύο καὶ ἀπὸ ἔργων τόσα ἄλλα θαύματα, αὐτοὶ ἐξέλασαν τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ἔκαμεν δια αὐτὰ καὶ ἀπέδωκεν τὰ θαύματα εἰς ἐκείνους, ποὺ δὲν ἦσαν Θεοὶ καὶ ἀπαυδυνάμητοι πρὸς τὸν Ἄσπρον Βίαν «Ποίησον ἡμῖν Θεοὺς, οἱ προσκομίζονται ἡμῖν» (Ἐξοδ. 32, 1). Ἐπίσης καὶ εἰς τὸν Ἰερατῶν ἐμφανίζονται καὶ λέγουσι «Τὸν λόγον δὲ ἐλάλησας πρὸς ἡμᾶς τῷ ὄνοματι Κυρίου, οὕτω ἀκουσάμεθα σου, ὅτι ποιούντες ποιήσαμεν πάντα τὸν λόγον, ὡς ἐξελείσεται ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν, θυμῶν τῆ βασιλείᾳ τοῦ οὐρανοῦ καὶ σπένδον αὐτῆ σπονδῆς καθὰ ἐποιήσαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν καὶ ἐνεπληρώθημεν ἄρτων καὶ ἐγενήθημεν χρηστοὶ καὶ κακὰ οὐκ ὄδομεν» **D** καὶ ὡς διελλομεν θυμῶντες τῆ βασιλείᾳ τοῦ οὐρανοῦ καὶ σπένδοντες αὐτῆ σπονδῆς, ἠλαττωθήμεν πάντες ἡμεῖς καὶ ἐν ρομαίᾳ καὶ ἐν λυβὲ ἐκείλημεν» (Ἰερ. 44, 16-18). Διὰ νὰ μὴ ἀποδείξουν λοιπὸν τίποτε ἀπὸ ὅσα τοὺς συμβαίνουν εἰς τὰ εἰδωλὰ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ πιστεύουν ὅτι καὶ αἱ τιμωρίαι καὶ αἱ ἀδεργείαι πάντοτε προέρχονται εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὸν Θεόν, οἱ προφήται μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ προέλεγαν εἰς αὐτοὺς τὰ ὅσα ἐπρόκειτο νὰ τοὺς συμβῶν.

Καὶ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία τῆς προφητείας, ἀκούε τί λέγει ὁ μαγιστρικόντατος Ἡσαίας Ἐπίσκοπος ὅτι σκληρὸς εἰ σὺ πρὸς τὸν λαὸν Ἰουδαίων καὶ νεδρον σιδηρῶν ὁ τράχηλός σου, δηλαδὴ ἀκαμπτος, «καὶ τὸ μέταπὸν σου χαλκοῦν», δηλαδὴ ἀδιάντροπον (Ἠσ. 48, 4). Ἔτσι λοιπὸν καὶ ἡμεῖς συνήθισμεν πολλὰς φορὰς νὰ δομαζώμεν αὐτοὺς ποὺ δὲν ἤξευρον νὰ κωκινίζουσι χαλκοπροσπίτους». Ἐπίσης ὁ Ἡσαίας λέγει: Ἐ ἀντιγυαίλα σοὶ ὁ μέλλει ἐπὶ σὲ ἐργεσθαι, πρὶν ἢ γενέσθαι καὶ ἀκουσά σοι ἐπιόησας (Ἠσ. 48, 5-6). Ἐπειτα κάμνοντας λόγον διὰ τὴν αἰτίαν τῆς προφητείας, λέγει: Μήποτε εἴπης ὅτι τὰ εἰδωλὰ μὲ ἐποίησε καὶ τὰ γλυπτὰ καὶ τὰ χωνικτὰ καὶ ἐκταίλατο (αὐτόθι). Καὶ ἀκόμη ἐπειδὴ μερικοὶ ἄνθρωποι μὲ ἐριστικὸν πνεῦμα καὶ ἀλαζονικῶν ⁶³⁵ **A** συμπεριφέροντο μὲ ἀναβία καὶ μετὰ τὴν ἐκδοκῶν τῆς προφητείας μὲ τὴν δικαιολογίαν ὅτι δὲν εἶχον ἀκούει: νὰ προλέγουνται, οἱ προφῆται δὲν ἐπροφήτεον μόνον τὰ ὅσα ἤμελλον νὰ

συνεβούν, αλλά επακαλούντο και μάρτυρας διά τὰ γεγονότα. Ἔσται λοιπὸν πάλιν ὁ Ἰβίος ὁ Ἡσαΐας λέγει· «μάρτυρός μοι ποιήσον πιστοὺς ἀνθρώπους, τὸν Οὐρίαν τὸν ἱερέα καὶ τὸν Ζαχαρίαν τὸν υἱὸν Βαραχίου» (Ἰσα. 8, 2). Καὶ εἶπεν· μόνον τοῦτο, ἀλλὰ ἀπὸ ἱεραφείας τὴν προφητείαν αὐτοῦ καταγεγραμμένην εἰς καινοῦργον τόμον, διὰ τὴν ἀποκρίσιν τῆς, οὐ μὲν πνεῦμα Θεοῦ καὶ πρὸ πολλοῦ χρόνου εἶχε προανηγγεῖλθαι εἰς αὐτούς. Διὰ τοῦτο δὲν γράφει ἀπλῶς «ἐν τόμῳ», ἀλλ' «ἐν τόμῳ καινῷ», διὰ τὴν ἡμιπορῆν ἢ ἀνομιάν εἰς τὴν ποιητικαίαν καὶ διὰ τὴν μὴ φθορῆν εὐσεβείας, ἀλλὰ τὴν ἀναμείλιχον τὴν ἐκδοσὴν τῶν πραγμάτων, ποῦ εἶναι γραμμένη εἰς αὐτόν. Ἢ Καὶ εἰ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ εἰ ὁ Θεὸς προανηγγέειν εἰς αὐτούς διὰ ὅσα ἐπρόκειτο νὰ συμβῶν, δὲν γίνονται φανερά μόνον ἀπὸ αὐτῶν, ποῦ εἶπαμεν, ἀλλὰ ἐκ ἀποδείξεων καὶ μὲ αὐτῶν, ποῦ θὰ εἴπωμεν σχετικὰ μὲ ὅσα καλὰ καὶ κακὰ ἔχουν συμβῆ εἰς αὐτούς.

5. Οἱ Ἰουδαῖοι λοιπὸν ὑπέστησαν τρεῖς πολὺ φοβεράς δουλείας καὶ καμμίαν ἀπὸ τῶν τρεῶν αὐτῶν δὲν ἐπέφεραν ὁ Θεὸς εἰς αὐτούς χωρὶς προφητείας, ἀλλὰ ἐφρόντισεν ἑλεῖν καὶ τὰς προαναγγεῖλαι. Προανηγγεῖλαι καὶ τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ εἶδος τῶν βασάνων καὶ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν πατρίδα καὶ διὰ τὰ ἄλλα μὲ κατὰ λεπτομέρειαν. Καὶ τώρα θὰ σὲς διηγηθῶ τὴν πρώτην προφητείαν, ποῦ ἀναφέρεται εἰς τὴν δουλείαν τῆς Αἰγύπτου. C Διαλεγόμενος λοιπὸν πρὸς τὸν Ἀβραάμ ὁ Θεός, νὰ τί τοῦ λέγει· «Γινώσκων γινώσκῃ εἶπεν πάλαι ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῆ αἰγύπτου· καὶ δουλεύσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἐτη τετρακόσια. Τὸ δὲ ἔθνος, ὃ ἐν δουλείᾳ σου κρινῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Θεός. Ταύτην δὲ γενεὴ ἐπανελθούσιν ὡς μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς» (Γεν. 15, 13-16). Εἶδες πῶς ὑπελόγησε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν εἰς τετρακόσια χρόνια καὶ τὴν μορφήν τῆς δουλείας, εἰτι δηλαδὴ δὲν θὰ εἶναι ἀπλῶς δουλεία, ἀλλὰ ἐκ ὑποφύρου καὶ ἔσσανα; Ἄκουε λοιπὸν πῶς ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ ἐξηγεῖ ὁ Μωϋσῆς τὴν καινοχίαν τοῦ λαοῦ. Λέγει λοιπὸν· «Τὰ ἔθνη οὐ βίβονται τοῖς σκῆμασι σου, καὶ λέγουσιν ἡμῖν τὴν πλινθοῦργίαν ποιεῖν» (Ἐξοδ. 5, 16). Καὶ καθήμενὰ ἐδέρνοντο μαστίγια, διὰ τὴν μάστιγαν εἰ σημαίνει τὸ «δουλεύουσι καὶ κακώσουσι». D Καὶ μὲ τὸ νὰ λέγῃ· «Τὸ ἔθνος ὃ ἐν δουλείᾳ σου κρινῶ ἐγώ» (Γεν. 15, 14), ἐννοοῦσε τὸν καταποντισμὸν τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν. Τὴν καταστροφὴν αὐτὴν περιγράφων ὁ Μωϋσῆς εἰς τὰς ὁδοὺς του, νὰ τί λέγει· «ἔπιπον καὶ ἀναδάτην ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν» (Ἐξοδ. 15, 1). Καὶ ἔπειτα κάμνοντας λόγους διὰ τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς

εἰς τὴν πατρίδα τῶν λέγει· «ὅτι ἐξελεύσονται ὡς μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς. Χρησάσθε ἑκάστος παρὰ τοῦ γείτονος αὐτοῦ καὶ σκεπήνους σκεπὴν χρυσῆ καὶ ἀργυρῆ» (Ἐξοδ. 8, 22). Ἄκουε λοιπὸν ἕχραν πολλὰ χρόνια εἰς τὴν δουλείαν χωρὶς νὰ λάβωσιν μισθόν, ὁ Θεὸς εἶπε μὲ τὴν βέλτην τῶν προτάσεων αὐτοῦς νὰ τὸν ἀδικήσουσιν. Καὶ ὁ προφήτης κρουγάζει καὶ λέγει· «Καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ καὶ οὐκ ἦν ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν ὁ ἀδικησάν» (Ψαλμ. 104, 37). Ἐ αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ πρώτη δουλεία, ἡ ἥποια προαναγγεῖλθηκε μὲ κατὰ λεπτομέρειαν.

Ἐμπρὸς τώρα ἄς ὀδηγήσωμεν τὸν λόγον μας καὶ εἰς δευτέραν. Ποῖον λοιπὸν; Αὐτὴν τῆς Βαβυλώνας. Πράγματι καὶ αὐτὴν ὁ προφήτης Ἰερμίας προανηγγεῖλαι μὲ κατὰ λεπτομέρειαν. Νὰ τί εἶπεν· «Ὅστις εἶπε Κύριος· ἔσται μέλλῃ πληροῦσθαι τῇ Βαβυλῶν ἐδδομήκοντα ἐτη ἐπισκέψομαι ἡμᾶς καὶ ἐπιστήσομαι ἐφ' ἡμᾶς τοὺς λόγους μου τοὺς ἀγαθοὺς, τοὺς ἀπιστρέφου εἰς τὸν τόπον τοῦτον» εἶπε ὁ A καὶ ἐπιστήσομαι τὴν ἀρχιαιουσίαν ἡμῶν καὶ ἀφαιρήσομαι ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν καὶ ἐκ πάντων τῶν τόπων, οὐ δίκαια ἡμᾶς εἶπε, ἦτοι Κύριος, καὶ ἐπιστήσομαι ἡμᾶς εἰς τὸν τόπον, ὅθεν ἀπέστειλα ἡμᾶς ἐκεῖθεν» (Ἰερ. 29, 10 καὶ 5, 14). Βλέπεις πῶς καὶ ἐδδομήκοντα ἀπέπεσε καὶ τὴν Πάριον καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν καὶ ἀπὸ τοῦ σκεπάζει νὰ συγκριθῶσιν αὐτοῦς καὶ ποῦ νὰ τοὺς συγκριθῶσιν; Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δανιὴλ δὲν ἀνέταξε προφητικῶς εἰς τὸν Θεὸν τὴν ἐκτελεσθῆσαν προσευχὴν πρὸς χάριν τῶν, ἀλλὰ μόνον ἔσται πῶς συμπληρωθήσαν τὰ ἐδδομήκοντα χρόνια. Καὶ ποῦ τὰ λέγει αὐτῶν; ὁ Ἰβίος ὁ Δανιὴλ, ὁ ἑποῖος νὰ τί λέγει· «Καὶ ἐγὼ Δανιὴλ ἐποῖον τὰ ἔργα τοῦ βασιλέως καὶ ἐθαύμαζον τὴν ἔρασαν καὶ οὐκ ἦν ὁ σκῆμα καὶ συνῆκα ἐν βίβλοις τῶν ἀριθμῶν τῶν ἐτῶν. B ὡς ἐγενήθη ὁ λόγος Κυρίου πρὸς Ἰερμίαν τὸν προφήτην εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἐρημώσεως Ἱερουσαλὴμ ἐδδομήκοντα ἐτη. Καὶ ἔδοξα τὸ πρόσωπόν μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν τοῦ ἐκτελεσθῆσαι προσευχὴν καὶ δεήσιν ἐν νηστείᾳ καὶ σάκκῳ καὶ σπαθῆ» (Δαν. 8, 27· 9, 2-3). Ἄκουσε πῶς καὶ ἡ δουλεία αὐτὴ εἶχε ἐξαγγελθῆ καὶ πῶς ὁ προφήτης δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀναπέμψῃ εἰς τὸν Θεὸν τὴν ἐκτελεσθῆσαν προσευχὴν, πρὶν ὁ χρόνος συμπληρωθῆ, διὰ τὴν μὴ προσέλθῃ ἔσσανα καὶ διὰ τὴν μὴ ἀκούσῃ αὐτὸ ποῦ ἤκουσε καὶ ὁ Ἰερμίας; Ἄμὴ προσεύχομαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τούτου καὶ μὴ ἀξίον περὶ αὐτῶν εἶπεν οὐκ εἰσακούσθησιν αὐτοῦ» (Ἰερ. 14, 11-12). Ἄλλ' ἔσται εἶδεν εἰτι ἡ ἀπόρασις εἶχεν ἐκτελεσθῆ καὶ εἰτι ὁ καιρὸς τοῦ ἐκτελεσθῆαι διὰ τὴν ἀπιστήσαν, C τότε προσεύχεται καὶ δὲν προσεύχεται ἀπλῶς, ἀλλὰ «ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν σάκκῳ καὶ

σποδῶ». Καὶ αὐτὸ ποῦ συνήθεται νὰ γίνεται εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἴδιον ἔκαμα καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Θεοῦ. Ἐμεῖς, παραδείγματος χάριν, ὅταν ὤψωμεν κάποιους ἀνθρώπους νὰ ρίπτουν εἰς τὴν φιλακὴν τοὺς ὑπερήτας των ὅσοι ἀπὸ πολλὰ καὶ μεγάλα σφάλματα, δὲν προβαίνομεν εἰς παρέκλισην ἀπὸς ἀμέσως καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς τιμωρίας, ἀλλὰ ἀπὸς τοὺς ἀφήνομεν νὰ σφρονισθοῦν ὀλίγας ἡμέρας, τότε προσερχόμεθα εἰς τοὺς Κυρίους των, ἔχοντες σὺν σήμερον καὶ τὸν καιρὸν. Ἔσοι λοιπὸν ὑπὸ τῆς ἐπιτήρησιν καὶ ὁ προφήτης, Ἄφου τιμωρήθησαν μὲ τιμωρίαν διὰ τὰς ἀμαρτιὰς τῶν ἀμαρτημάτων ποῦ ἐκαίαν—πάντως τιμωρήθησαν—D προσέρχεται λοιπὸν εἰς τὸν Θεὸν διὰ νὰ διαλαχθῇ μαζί του διὰ τὸν λαόν.

Ἐὰν ἐπιθυμῆτε, ἄς ἀκούσωμεν τί λέγει εἰς τὴν προσευχὴν αὐτὴν. Λέγει λοιπὸν Ἐξομολογησάμεν καὶ εἶπον Κύριε ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ θαυμαστός, ὁ φυλάσσων τὴν διαθήκην σου καὶ τὸ ἔλεός σου τοῖς ἀγαπῶσί σε καὶ φυλάττειαι τὰς ἐπιτάλας σου» (Δαν. 9, 4). Τί κάμνεις Δαυὶδ; Ἐνθὲν προσβαίεις δι' ἀνθρώπους, ποῦ ἔχουν ἁμαρτήματα καὶ ἔχουν προσκρούσει εἰς τὸν Θεόν, μνημονεύεις αὐτούς, ποῦ φυλάσσουν τοὺς νόμους του; Εἶναι λοιπὸν ἄξιοι συγγνώμης αὐτοὶ, ποῦ παραβαίνουσι τὰς ἐπιτάλας τοῦ Θεοῦ; Ὀχι, δὲν προσεύχομαι δι' αὐτούς, λέγει, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀρχαίους προγόνους των, τὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν Ἰακώβ. Εἰς αὐτούς ὁ Θεὸς ἔδωκε τὰς ἐπαγγελίας καὶ τὰς ὑποσχέσεις. Ἐ εἰς αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἐτήρησαν τὰς ἐπιτάλας του. Ἐπειδὴ λοιπὸν αὐτοὶ δὲν ἔχουν καίνενα δικαίωμα νὰ διεδικήσουν τὴν σωτηρίαν διὰ τοῦτο μνημονεύου τοὺς προγόνους των. Καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσῃς διὰ λέγει αὐτὰ δι' αὐτούς, ἀφου εἶπεν ὁ φυλάσσων τὴν διαθήκην σου καὶ τὸ ἔλεός σου τοῖς ἀγαπῶσί σε καὶ φυλάττειαι τὰς ἐπιτάλας σου, εὐθὺς ἀμέσως ἐπερόθεσεν ἠμαρτηροί, ἠνομήστοι, ἠβλακῆστοι, ἠσέθηστοι, ἐξεκλίναμεν ἀπὸ τῶν ἐπιτάλων σου καὶ ἀπὸ τῶν κρημάτων σου καὶ ἠκούσαμεν τῶν βούλων σου τῶν προφητῶν» (Δαν. 9, 5). Δι' αὐτούς, ποῦ ἁμαρτάνουν δὲν ἀπομέναι παρὰ μίαν δικαιολογίαν⁶⁹⁷ A μετὰ τὴν διάπραξιν τῶν ἀμαρτημάτων ἡ ἐξομολογησῶν τῶν ἀμαρτιῶν τους. Ἐσο δὲ πρὸς χάριν μου ἐξέταξε καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου καὶ τὴν ἀγαθιστίαν τῶν Ἰουδαίων. Διότι αὐτὸς μὲν, χωρὶς νὰ θαρσύνῃ τὴν συνείδησιν του τίποτε τὸ κακόν, κατακρίνει μὲ μεγάλῃ σφοδρότητι τὸν ἑαυτὸν του, μὲ τὸ νὰ λέγῃ ἠμαρτηροί, ἠνομήστοι, ἠβλακῆστοι, ἐκεῖνοι δὲ, ἐνθὲν εἶναι γεμάτοι ἀπὸ ἀναρτήματα κακά, ἐκαίαν τὸ ἀγίθιστον μὲ τὸ νὰ λέγουν ἠφυλάξαμεν τὰ προστάγματα σου καὶ νῦν μακαρίζομεν ἀ-

λοτήριους καὶ ἀνεκδομομένους οἱ ποιῶντες ἀνομήματα» (Ματθ. 3, 14' 15). Καὶ ὅπως οἱ δικαίοι συνήθιζον νὰ εἶναι μετρίφρονες μετὰ τὴν κατάρθεισιν τῶν καλῶν ἔργων, ἔσοι καὶ οἱ ποιητοὶ συνήθιζον νὰ ὑπερηφανεύονταί μετὰ τὴν διάπραξιν τῶν ἀμαρτημάτων τους. Αὐτὸς μὲν τοῦ ἰσίου ἡ συνείδησις δὲν ἐδαρύνετο μὲ κανένα κακὸν ἔλεγον ἠνομήστοι, ἐξεκλίναμεν ἀπὸ τῶν ἐπιτάλων σου, B ἐκεῖνοι δὲ, οἱ ὅποιοι ἐδαρύνοντο μὲ τόσα ἁμαρτήματα ἔλεγον διὰ ἠφυλάξαμεν τὰς ἐπιτάλας σου. Καὶ λέγου αὐτοὶ διὰ νὰ ἀποφύγομεν τὰ κακά καὶ διὰ νὰ ποθῶμεν μὲ ἔφηλον τὰ καλά.

6. Ἐπειτα, ἀφου τοὺς ἀνείθεσε διὰ τὴν παρανομίαν των, ἀναφέρει καὶ τὴν πεινὴν μὲ τὴν ἐπίαν ἐτιμωρήθησαν, θέλων καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ πάλιν νὰ ἐκλύσῃ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Λέγει λοιπὸν: «Καὶ ἐπῆλθεν ἐπ' ἡμᾶς ἡ κατάρα ἡ γεγραμμένη ἐν τῷ νόμῳ Μωσῆος βουλοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ ἠμαρτηροί» (Δαν. 9, 11). Ποιά εἶναι ἡ κατάρα αὐτή; Θέλετε νὰ τὴν ἀναγνωρίσωμεν; Νὰ τί λέγει: «Ἐὰν μὴ λατρεύσῃτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν ἐπάξῳ ἐπ' ὑμᾶς ἔθνος ἀναίδες ὅς οὐκ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ ἰσχυθεὶ ἐν ἀρεθῶν βραχεῖς» (Δευτ. 28, 49-50). C Καὶ οἱ τρεῖς παῖδες διὰ νὰ ἐθλώσουν τὸ ἴδιον πρῶγμα καὶ διὰ νὰ δείξουν διὰ τῶν συμβάντων εἰς αὐτούς ἐκκληρώθησαν ὁ πρῶτος τῆς τιμωρίας καὶ οἱ ἴδιοι κατὰ τὴν ἐξομολογησῶν τῶν κοινῶν ἀμαρτημάτων πρὸς τὸν Θεόν, ἔλεγον ἠμαρτηροί ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἔχθρων ἄνομων, ἐχθίστων ἀποστατῶν καὶ βασιλεῖ ἀδίκων καὶ ποιητῶν παρὰ πάντων τῶν γῆν» (Δαν. 3, 32). Βλέπετε πὸς αἰρήνη τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἡ κατάρα ἐκείνη, ἡ ὅποια λέγει: «Ἐσοθε ἐν ἀρεθῶν βραχεῖς», καὶ ἡ ἄλλη, ἡ ὅποια λέγει: «ἐπάξῳ ἐπ' ὑμᾶς ἔθνος ἀναίδες». Τὸ ἴδιον πρῶγμα ὑπαινίσσεται ἐδῶ καὶ ὁ Δαυὶδ, ὅταν λέγῃ ἠθλῶν ἐπ' ἡμᾶς κακά, οἳα οὐ γέγονον ὑποκάτω παντός τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὰ γενήματα ἐν Ἰσραὴλ. Ποῖα λοιπὸν εἶναι τὰ κακά αὐτά; «Μητέρες παιδῶν ἀπεργευσάντο». D Καὶ τοῦτο μὲν τὸ πρόλεγει ὁ Μωσῆς, ὁ δὲ Ἰερραμίας βεβαιεῖ τὴν ἐκπλήρωσιν του. Διότι ὁ Μωσῆς λέγει διὰ τὴν ἀκαλίαν, ἡ τρυφερά, ἡς οὐκ ἔλαθε πάλιν ὁ ποὺς αὐτῆς ἐπιθῆναι ἐπὶ τοῦ θήματος διὰ τὴν ἀπαλότητα καὶ τὴν τρυφερότητα, εἴφεται παρανομίῳ τραπέζης καὶ τῶν ἐκγόνων ἀπογαίναται τῶν ἐαυτῆς» (Δευτ. 28, 56). Καὶ ὁ Ἰερραμίας διὰ νὰ δηλώσῃ διὰ αὐτὸ τὸ ἴδιον ἐκπληρώθησαν, ἔλεγον χεῖρας γυναικῶν οὐκ ἐπιμένον ἤφισαν τὰ τέκνα αὐτῶν» (Θρηθ. 4, 10).

Ἄλλ' ὅμως, ἀφου ἀνέφερε τὰς ἀμαρτίας, τὰς ὅποιας διέπρα-

ζων, και αφού εβραυν εις το μέσον την τιμωρίαν, την οποίαν υπέστησαν, ουτε και' αυτών τον τρόπον απαιτεί να σωθούν απ' αυτά. Είλεπε λοιπόν και θαύμαζε ευφημασμένην βασιλίσσιν. Ε Διὰ τὰ δειξέτω λοιπόν και αὐτὸς οὗ ποτὶ δὲν ἐπαύθη κατὰ πᾶν νὰ ἐδείξῃ εἰς τὰ ἁμαρτήματά των, καταπαύει· εἰς τοὺς ἀκτινισμοὺς τοῦ Θεοῦ και τὴν φιλόφροντον συμπεριφορὰν του και λέγει· «Και νῦν, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, δεῖ εὐφραγεῖς τὸν λαὸν σου ἐκ γῆς Αἰγύπτου και ἐποήσας σαυτῷ ἔθνος ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη· ἡμέραςμεν, ἡμεσίσαμεν» (Δαν. 9, 18). Πράγματι λέγει, ὅπως ἕσπεως ἐκείνους οὐχὶ λόγῳ τῶν κατορθωμάτων τους, ἀλλ' ἀφοῦ εἶδες τὴν θλίψιν και τὴν στενωχωρίαν και ἤκουσες τὴν κραυγὴν των, 63^α Α ἔτσι λοιπόν ἀπάλλαξε και ἡμᾶς ἀπὸ τὰ τυρινὰ κακὰ με μόνον τὴν φιλοφροσίαν σου, διότι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν εἰσπεσε τὸ δίκαιον, ὅστε νὰ ἀφίξωμεν τὴν σωτηρίαν. Ἀφοῦ λοιπόν εἶπεν αὐτὰ και ἐβήγησε παλὸ, παρουσιάζει τὴν πόλιν σὺν ἀρχιμέλτων γυναικίαι, και λέγει· ἐπείρανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸ ἄγιασμα σου· κλίνον ὁ Θεὸς μου τὸ οὖς σου και ἔκουσον ἡχοῖον τοὺς ὀφθαλμοὺς σου και ἴδε τὸν ἀφανισμὸν ἡμῶν και τῆς πόλεως σου ἐπ' ἧς ἐπικέκληται τὸ ὄνομα σου ἐπ' αὐτῆς» (Δαν. 9, 17-18). Ἀφοῦ ἐστρεψε τὴν προσοχὴν του εἰς τοὺς ἀνθρώπους και δὲν εὐφρασε κανένα, ποῦ νὰ ἤμπορῆ νὰ ἐξέλθῃ τὸν Θεόν, καταφεύγει τότε εἰς τὰ οἰκοδομήματα και παρουσιάζει τὴν ἰδίαν τὴν πόλιν και ἐπιδεικνύει τὴν ἔρημιαν τῆς και με αὐτὰ ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸν λόγον του ἐξηγῆσαι τὸν Θεόν. Β Καὶ τοῦτο γίνεται φανερόν ἀπὸ τὰ ἐπιμακίαι.

Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπανέλθω και πάλιν εἰς αὐτὸ, τὸ ὅποσον ελεγε. Καὶ αὐτὰ δὲν τὰ ἔβραυν εἰς τὸ μέσον κατὰ τύχην, ἀλλὰ διὰ νὰ θεκουράσω τὴν σκέψιν σας, ποῦ ἔχει κουρασθῆ ἀπὸ τοὺς συνεχεῖς ἀγῶνας. Ἐμπρὸς λοιπόν, δεῖ ἐπανέλθωμεν ἐκαὶ πάλιν διακόνησιν διὰ νὰ εἰπωμεν αὐτὰ, και δεῖ εὐφραγεῖν τὰ κακὰ, ποῦ πρὸς αὐτὰ νὰ ἔβραυν τοὺς Ἰουδαίους και τὰ ὅποια ἔχουν προκαταγγελάθῃ με κάθε λεπτομέρειαν ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Μέχρι τώρα εἰς τὸν λόγον μας ἀνεφέραμεν τὰς δύο αὐτὰς δουλείας, αἱ ὅποια ἐπὶ τὸν λαόν εἰς αὐτοὺς κατόπιν προφητείας και δὲν ὑπῆρξαν τυχαίαι οὕτως ἀπροσδόκητοι. C Ὑπολείπεται λοιπόν ἀφοῦ κἀμμεν λόγον και διὰ τὴν τρίτην, νὰ ἐπιλέξωμεν και δεῖ αὐτὴν εἰς τὴν ὅποιαν τώρα εὐφρασκονται και νὰ δεῖξωμεν με σαφῆσαι, πῶς οὕτως ἕνας προφήτης δὲν ἐπροφήτευσεν οὐθὲν θὰ λάβουν κάποιαν λύσιν τὰ κακὰ, πῶς τους κατέχουν, οὕτως ὑποσχεθῆμεν ἀπαλλαγὴν. Ποιὰ λοιπόν εἶναι ἡ τρίτη δουλεία; Εἶναι ἐκείνη τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἑπιφανοῦς. Ο Ἀλέξανδρος, ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, ἀφοῦ ἐβόνησε

σε τὸν Δαρείον τὸν βασιλεὺς τῶν Περσῶν, περιεβλήθη αὐτὸς τὴν ἐξουσίαν. Μετὰ τὸν θάνατόν του και ὄστερα ἀπὸ αὐτὸν ἐβασίλευσαν τέσσαρες βασιλεῖς. Ἐπειτα, και ὄστερα ἀπὸ πολλὸν χρόνον ἐγενε βασιλεὺς ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς τέσσαρες, ὁ Ἀντιόχος ὁ Ἑπιφανής. Αὐτὸς και τὸν ναὸν ἔκτισε και τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἐβήμασε και τὰς θυσίας καθήγγησε D και τοὺς Ἰουδαίους ὀνόμαζε και κατέλυσε ἐλόσσεια τὸ πολιτικὸν των.

7. Καὶ εἰα αὐτὰ με κάθε λεπτομέρειαν, ποῦ φέροι· μέχρι και εἰς τὸν προδιορισμὸν μᾶς ἡμέρας, ἔχουν προφητεῖθ ἀπὸ τὸν Δανιὴλ, ὁ ὅποιος εἶπε και τὸ πότε θὰ γίνῃ και τὸ πῶς και ἀπὸ ποῶν και με ποῶν τρόπον και πῶς θὰ τελεῖσθῃ και ποῶν μεταβολῆν θὰ λάβῃ. Θὰ καταλάβετε δε σαφέστερα εἰα αὐτὰ, ἀφοῦ πρῶτα ἀκούσετε τὴν προφητικὴν αὐτῆν βρασίαν, τὴν ὅποιαν ἀνήγγειλεν εἰς ἡμᾶς ὁ προφήτης με παραβολὴν. Σίμωμεν με τὴν παραβολὴν ὁ Δανιὴλ καλεῖ κριὸν τὸν βασιλεὺς τῶν Περσῶν Δαρείον, τρέγων τὸν βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων — ἐνοῦσὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν —, Ε τέσσαρα κέρατα, τοὺς διαδόχους αὐτοῦ και τελευταῖον κέρατον, αὐτὸν τὸν Ἀντιόχον. Καλύτερα ἡμῶς νὰ ἀκούετε τὴν βρασίαν. Λέγει λοιπόν· «Ἔβρον ἐν ὄραματι και ἤμην ἐπὶ τοῦ Ὀυβάλλου» (εἰς τὴν περικτὴν γλῶσσαν καλεῖται εἶτα κάποια τοποθεσία) «και ἦρα τοὺς ὀφθαλμοὺς μου και εἶδον και ἰδοῦ, κριὸς εἰς ἑστραίως πρὸ τοῦ Ὀυβάλλου και αὐτῶ κέρατα ὄψηλν και τὸ ἐν ὑψηλότερον τοῦ ἑτέρου και τὸ ὄψηλν ἀνέβαινον ἐπ' ἰσχύτων. 63^α Α Καὶ εἶδον τὸν κριὸν περικτίζοντα κατὰ θάλασσαν και βωρῶν και νότων και πάντα τὰ θηρία οὐ στήσανται ἐνώπιον αὐτοῦ και οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ· και ἐποίησε κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ και ἐμεγαλύνθη και ἐγένε ἤμην σκωίων» (Δαν. 8, 2). Καὶ ἔγραφε τὴν περικτὴν δύναμιν και ἐξουσίαν, ἡ ὅποια ἐπέβραμεν εἰς ἐλόκληρον τὴν γῆν. Ἐπειτα ἡμῖαι διὰ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα και λέγει· «και ἰδοῦ τράγος αἰγῶν ἤρχετο ἀπὸ λιθὸς ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς πύσας και οὐκ ἦν ἀπτόμενος τῆς γῆς· και τῷ τράγῳ ἐκείνῳ κέρατος θεαρητὸν ἀπὸ μέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ». Ἐπειτα διηγούμενος τὴν σύγκρουσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου και τοῦ Δαρείου ἀναφέρει και τὴν συντριπτικὴν νίκην τοῦ πρώτου. «Και ἦλθεν» λέγει «ὁ τράγος εὖς τὸ κριὸν τὸς τὰ κέρατα ἔχοντας και ἤγγισθη και ἔπαισε τὸν κριόν», Β — πρέπει δε νὰ συντομεύσω τὸ κείμενον — και συνέτριφεν ἀμφότερα τὰ κέρατα αὐτοῦ και οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος τὸν κριὸν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. Καὶ ὄστερα ἀπὸ αὐτὰ διηγούμενος τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου και τὴν διαδοχὴν τῶν τεσσάρων βασιλέων λέγει· «και ἐν τῷ ἰσχυ-

σαι αὐτὸν συνετίθη τὸ κέρας αὐτοῦ τὸ μέγα καὶ φησὶ ἕτερα τίσσασα κέρατα ὑποκείμενα αὐτοῦ κατὰ τοὺς τίσσασας ἀντίους τοῦ οὐρανοῦ.

Ἄσ' εἶδ' Ἰωάνν' ἀπὸ διηγήθηκα τὰ σχετικά μὲ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀντιόχου καὶ ἀπὸ εἰσέβην δι' αὐτὸς εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς τίσσασας ἐκείνους, λέγει τὰ ἀκόλουθα: καὶ ἐκ τοῦ ἐνὸς αὐτῶν ἐξήλθε κέρας ἐν ἰσχυρὸν C καὶ ἐμγαλιώθη περισσῶς πρὸς τὸν νότον καὶ πρὸς ἀνατολήν. Καὶ διὰ τὴν θηλιώση πῶς κατέστρεψε τὸ Ἰουδαϊκὸν πολιτεύμα λέγει: καὶ δι' αὐτὸν θυσία ἐπαράχθη παραπτώματα. Καὶ ἐγενήθη καὶ κατακυριώθη αὐτῷ καὶ τὸ ἅγιον ἐρημώθη καὶ ἐδόθη ἐπὶ τὴν θυσίαν ἁμαρτία. Τοῦ γὰρ θεοῦ καθαιρέθη καὶ τὸν ἅγιον καταπονήθέντων, εἰδωλον Ἰσχυρὸν ἔβλεν καὶ θυσίας ἐπέτελλε τοῖς δαίμοσι παρανόμοις καὶ ἐρρίφθη χαμαὶ ἢ διακασίγη. Καὶ ἐποίησε καὶ εὐαδῶθη» (αὐτόθι). Ἐπειτα διὰ δευτέρου φορῶν πάλιν ἡμιλεῖ διὰ τὴν βασιλείαν, δηλαδὴ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς καὶ τὴν δουλείαν καὶ τὴν ἔλευσιν, καὶ τὴν ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ, καὶ τὴν φορὴν αὐτῆν προσθέτει καὶ τὸν χρόνον. Ἐ δὲ αὐτῷ, ἀπὸ ἔργου τὴν ἀρρήτην του ἀπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ πάλιν πρὸς τὸ τέλος τοῦ διδύλου του ἀπὸ διηγήθηκα καὶ διὰ τὰ εἰς τὸ μεταξὺ, ὅσα δηλαδὴ ἐπραξάν οἱ Πτολεμαῖοι καὶ οἱ Σελευκοὶ κατὰ τὴν σύγκρουσιν ἀναμεταξὺ των καὶ ὅσα ἐπραξάν οἱ στρατηγοὶ των, δηλαδὴ τὰς μηχανορραφίας, τὰς νίκας, τὰς ἐκστρατείας, τὰς ναυμαχίας καὶ τὰς πελοποννησιακὰς, προχωρῶντας τελειῶσαι πάλιν εἰς τὸν Ἀντίοχον καὶ λέγει: «ὄραχονες εἰς αὐτὸ ἀναστήσονται: καὶ θεοηλώσουσι τὸ ἄγισμα καὶ μεταστήσουσι τὸν ἱερωτικόν» — σημαίνει δὲ ἐνδελειχισμός: τὰς συνεχεῖς καθημερινὰς θυσίας — «καὶ δώσουσιν εἰς αὐτὸν ὄβελγμα καὶ τοὺς ἀνομιώτους διαθήρησι», δηλαδὴ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίου ποῦ παρανομῶν, Ἐ ἀπέβουσι ἐν ὀλιθήματα καὶ μεθ' ἐκείτων ἔβουσι καὶ μεταστήσουσι καὶ ὁ λαὸς ὁ γεννησικὸν τὸν θεὸν αὐτοῦ κατασχέσουσι. Ἰγαινίσσεται μὲ αὐτὰ ὁ προφήτης αὐτὰ ποῦ συνέβησαν εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Μακκαβαίων, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Σίμωνος καὶ τοῦ Ἰωάννου. Ἀναπερόμενος δὲ εἰς τὴν κυρκατὴν τῆς πόλεως λέγει: «καὶ οἱ συνετοὶ λαοὶ συνήρουν εἰς

7. Πρόκειται παρὶ τοῦ Ἰωάννου Ἰρμανοῦ, υἱοῦ τοῦ ἑβραίου μηνομακίμου Σίμωνος. Ὁ Ἰωάννης, τρίτος υἱὸς τοῦ Σίμωνος, διαδόχῳ τῶν πατέρα του εἰς τὴν ἀρχιερατείαν (136-104 π.Χ.). Ἐναντίον του ἔκτισται οὐκ ἐν Σουλῶν ὁ Ἀντιόχος δ' Γ' (150-134) καὶ ὁ ἑσπῶς ἔβασεν εἰς τὰ Ἰεροσόλυμα τὰ ὅποια ἐκαλεῖτο. Ὁ κίνδυνος τελειῶς ἀπαράχθη μὲ συνθήκην, ἢ ἑσπῶς περιελθὼν ἀπαχθεὶς διὰ τοὺς Ἰουδαίους ἄρως.

πολλὰ καὶ ἀσθενήσαντες ἐν ρομφαίᾳ καὶ ἐν φλογί» (Δαν. 11, 33). 640 A Καὶ διὰ τὴν εἰρήνην ἢ θά ἡμποροῦσαν κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκείνων τῶν συμφορῶν νὰ ἀναστήσονται καὶ νὰ συνελθῶν ἀπὸ τὰ κακὰ, ποῦ τοὺς ἔχουν εἶρει λέγει: «καὶ ἐν ἀγχαλωσὶ καὶ ἐν ἀρπαγῇ ἡμερῶν» καὶ ἐν τῇ ἀσθενήσει αὐτοὺς βοηθήσονται: βοηθήσαν μικρῶν» (αὐτόθι 11, 33-34). Ἐπίσης διὰ τὴν εἰρήνην καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς θά πῶσιν ἔλεγον αὐτὰ: «καὶ προσεθήσονται πρὸς αὐτοὺς πολλοὶ ἐν ὀλιθήματα καὶ ἀπὸ τῶν συνήτων ἀσθενήσουσι» (αὐτόθι).

Ἴσπερ ἀπὸ αὐτὰ ὁ προφήτης ἀποκαλύπτει καὶ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὅποιαν ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ περιπέσῃ αὐτοὶ εἰς τόσα πολλὰ καὶ μεγάλα κακὰ. Ποῦ ὅμως εἶναι ἡ αἰτία αὐτῆ; Τὴν δηλώνει μὲ τὰ λόγια αὐτὰ: «τοῦ πυρῶσαι αὐτοὺς καὶ τοῦ ἐκλέξασθαι καὶ τοῦ ἐκλειψάσθαι ἕως καιροῦ πέρατος» (αὐτόθι 11, 35). Διὰ τοῦτο, λέγει, ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς αὐτὰ, διὰ νὰ ἀποκαθάρσῃ αὐτοὺς καὶ νὰ ἀναδείξῃ μεταξὺ αὐτῶν τοὺς δοκίμους. Ἐπειτα, ἀναφερόμενος εἰς τὴν δύναμιν τοῦ βασιλέως ἐκείνου, λέγει: Ἐ «καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ὀφωθήσεται καὶ μεγαλυνοθήσεται» (αὐτόθι 11, 36), καὶ κεντὰ εἰς αὐτὰ ἡμιλῶν διὰ τὴν ἐλάσσημον θειανὴν του, ἐπρόθεσιν: «ἐπὶ τὸν θεὸν τῶν θεῶν λαλήσει ὀπέρουρα καὶ κατακυριεύσει μέχρι τοῦ συντελεσθῆναι τὸν ἔργον» (αὐτόθι). Καὶ εἰσέβην εἶσι δι' ἐκείνους ἐπεκράτησεν δι' ἐπειθὴ ὁ ἴδιος τὸ ἴβελμα, ἀλλὰ ἐπειθὴ ὁ Θεὸς ἐξυργίσθησαν ἔναντι τῶν Ἰουδαίων. Ἀπὸ δὲ Δανιὴλ περιέγραψε καὶ μὲ ἄλλα πολλὰ, ὅσα κακὰ θά προβενήσῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Παλαιστίνην, πῶς θά ἐπανέλθῃ καὶ ποῖος θά τὸν καλέσῃ καὶ ἐξ αἰτίας ποῖος ἀνάγκης, λέγει Ἰωάνν' καὶ διὰ τὴν ἀλλαγὴν τῶν πραγμάτων καὶ δι' οἱ Ἰουδαῖοι, ἀπὸ πέρασιν ἀπὸ δια αὐτὰ τὰ εἰνὰ, θά ἐπιπέσῃ κατὰ τὸν θεὸν ἀπὸ ἀγγελῶν, ὁ ὅποιος ἐπέταλλεκα νὰ τοὺς βοηθήσῃ. Διὰ τοῦτο λέγει: ἐν τῇ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναστήσεται Μιχαὴλ, C ὁ ἄρχων ὁ μέγας, ὁ ἐραστηρικὸς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου καὶ ἔσται καιρὸς θλίψεως, οἷος οὐ γέγονεν, ἀπ' ὅ γεγέννηται ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου καὶ ἐν τῇ καιρῷ ἐκείνῳ σωθήσεται ὁ λαὸς πῶς ὁ εἰρηθεὶς γεγραμμένος ἐν τῇ βιβλίᾳ» (Δαν. 12, 1) δηλαδὴ αὐτοῦ ποῦ θά φανῶν ἄξιοι διὰ νὰ σωθῶν.

8. Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τώρα ἐν ἀποδείξασιν αὐτοῦ, ποῦ εἶναι τὸ ζητούμενον. Ποῖον ὅμως εἶναι αὐτό; Ἐσται τὸ γεγονός δι' ὁ Θεὸς προσεθήσῃ εἰς αὐτοὺς καὶ πῶς χρόνους θά εὐρίσκονται εἰς τὰ κακὰ αὐτὰ, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἐκεῖ, δηλαδὴ εἰς τὴν περιπτῶ-

αν της δουλείας εις την Αίγυπτον ἔφρασε πεπραξία ἔτη καὶ τῆς Βαβυλώνας ἐβδμήματα. Ἐς ἴσμεν λοιπὸν καὶ ἑθῶ, ἂν καθορῆζῃ κάποιαν χρονικὴν διάρκειαν. **D** Ποῦ εἶναι δυνατὸν νὰ εἰδῶμεν αὐτὴ; Εἰς αὐτὰ, ποῦ πρόκειται νὰ λεχθῶσι κατόπιν. Ἄφοδ ἐδέχθη φρικτὰ πρῶτα τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα κακά, ἐβλαβή τὴν πορκαίαν, τὴν ἀνετροπὴν τοῦ πολιτεύματος, τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν συγγενῶν, εἶχε λοιπὸν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ πληροπορήσῃ καὶ τὸ τέλος αὐτῶν καὶ εἶναι θὰ ὑπάρξῃ κάποια μεταβολὴ εἰς τὰς συμφορὰς αὐτῆς. Καὶ ὅταν ἐρωτοῦσα τὸν Θεόν, κάπως ἔτσι: Ἐκαμε τὴν ἐρώτησιν «Κύριε, τί τὰ ἔργατα τούτων; Καὶ εἶπε: θεῖρο Δανιὴλ, διὰ ἡμεπεραγμένους καὶ ἡσπεραγμένους ὁ λόγος εἰς καιρὸς πέρατος (αὐτῶν 12, 8). Ὑπαίνισσεται δὲ μὲ τοὺς λόγους αὐτοῦς τὴν ἀσφάλειαν αὐτῶν, ποῦ εἶχαν ἐπινοῆθῃ. **E** Καὶ ἔπειτα ὁμιλεῖ διὰ τὴν αἰτίαν τῆς συγχωρήσεως τῶν κακῶν. «Ἔως ἂν ἐκλεγῶσι καὶ λευκανθῶσι καὶ πυριθῶσιν οἱ πολλοὶ καὶ ἀνομήσωσιν ἄνομοι καὶ συνήκωσιν» (αὐτῶν 12, 8-10). Ἐπειτα, διὰ νὰ προείπῃ τὸν καιρὸν, ποῦ θὰ διαρκέσωσι τὰ θεϊκὰ αὐτὰ, λέγει: «ἀπὸ καιροῦ παραλλήλου ἐνδελαιχισμοῦ. Ὁνόμαζαν δὲ ἐνδελαιχισμὸν τὴν καθημερινὴν θυσίαν, διότι τὸ «ἐνδελαιχέειν» σημαίνει κάτι ποῦ γίνεται πυκνὰ καὶ συνεχῶς. Οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν συνῆθειαν νὰ προσφέρουν θυσίαν εἰς τὸν Θεόν καθημερινά, τὸ βράδυ καὶ τὸ πρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἡ θυσία αὐτὴ ἀποκαλεῖσθαι «ἐνδελαιχισμός». 641 **A** Ὅταν λοιπὸν ἦλθεν ὁ Ἄγγελος, κατέλυσε τὴν συνῆθειαν αὐτῆν καὶ «περιήλλαξεν» αὐτὴν λέγει ὁ ἄγγελος, διότι «ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἀλλοτρίως τοῦ ἐνδελαιχισμοῦ», ἐβλαβή ἀπὸ τὴν κατάργησιν τῆς θυσίας αὐτῆς, ἐπέρσαν χίλιας διακόσαι ἐνενήντα ἡμέραι, πράγματα ποῦ ἰσοδυναμοῦν μὲ τρία χρόνια καὶ μισὸ καὶ κάτι παραπάνω ἀπὸ μισὸ. Ἐπειτα διὰ νὰ δηλώσῃ ὅτι θὰ παύσωσι τὰ κακὰ αὐτὰ καὶ θὰ ἐπέλθῃ ἀλλαγὴ εἰς τὰ πράγματα, εἶπε: «Μετὰ τὸς ὅποιον καὶ φθῶσας εἰς ἡμέρας χίλιας τριακόσας τριάκοντα τέσσαρες». Καὶ ἔτσι εἰς τὰς χίλιας διακόσας ἐνενήντα ἡμέρας ἐπέρσθη καὶ ἄλλας σαρανταπέντε. Ἐπειδὴ θύωσιν συνῆθει, ὅσα ἡ μάχη νὰ γίνῃ μῆσα εἰς ἓνα καὶ μισὸν μῆνα, εἰς αὐτὴν τὴν χρονικὴν στιγμήν ἀνετελέσθη καὶ ἡ μεγάλη νίκη καὶ ἡ διακληρωτικὴ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ ἐπικαίμενα κακά, **B** Μετὰ τὸ νὰ εἶπῃ δὲ «μετὰ τὸς ὅποιον καὶ φθῶσας εἰς ἡμέρας χίλιας τριακόσας τριάκοντα τέσσαρες» φανερὸν τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὰ κακά. Καὶ εἶναι εἶπεν ἁπλῶς «ὁ φθῶσας», ἀλλὰ ὁ ὑπομῖνον καὶ φθῶσας. Καὶ τοῦτο, διότι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀσθελεῖς εἶδαν μὲ τὸ μῆτιν τῶν τὴν μεταβολὴν. Δὲν μακαρίζεαι ἁπλῶς αὐτοὺς, ἀλλ' ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἠμαρτήθησαν κατὰ

τοὺς δυσκόλους καιροὺς τῶν κακῶν καὶ οἱ ὅποιοι δὲν ἐπρόδωσαν τὴν εὐσθεσίαν καὶ ποῦ ἐπέτυχαν κατόπιν τὴν ἀνετον ζωὴν. Δι' αὐτὸ λοιπὸν δὲν εἶπεν ἁπλῶς ὁ «φθῶσας», ἀλλ' ὁ «ὀπομῖνον καὶ φθῶσας». Τί ποῦ σαφέστερον ἀπὸ αὐτὸ θὰ ἡμποροῦσαν νὰ ὑπάρξῃ; Βλέπεις πῶς ὁ προφήτης προσηγγεῖται μὲ κάθε λεπτομέρειαν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τὴν δουλείαν μὲ τὸ νὰ προαίρησῃ ὄχι μόνον χρόνους καὶ μῆνας ἀλλὰ καὶ ἡμέραν μίαν;

C Καὶ εἰς αὐτὰ ποῦ λέγο δὲν εἶναι γεννήματα τῆς σκέψιδος μου, ἡμπερὸς, ἄς προσκαμῶμεν καὶ ἄλλον μάρτυρα δι' αὐτὰ ποῦ ἔχουν εἰπωθῆ, καὶ μάλιστα ἄς φέρωμεν ἄς μάρτυρα αὐτῶν τὸν ἴδιον αὐτοὶ θεωροῦν ἄν ἀξιώσιμον, ἐβλαβή τὸν Ἰωσήφον, ὁ ὅποιος καὶ τὰς συμφορὰς τῶν διακεραυνώθησιν καὶ ἐβλαβήσιν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην παρέφρασαν. Ἀυτὸς ἀφοῦ ἦλθε μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀφοῦ ὤμιλησε διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν, διὰ τὴν ὅποιαν ἐπροφήτευσεν ὁ Χριστὸς, ὤμιλησεν ἐν συνεχείᾳ καὶ διὰ τὴν δουλείαν αὐτῆν, ποῦ ἔγινεν ἀπὸ τὸν Ἄγγελον, μὲ τὸ νὰ ἐμμερίσῃ τὸ ὄραμα τοῦ προφήτου, ποῦ ἀναγράφεται εἰς τὸν κρῖον καὶ τὸν τρίτον καὶ τὰ τέσσαρα κέρατα καὶ εἰς τὸ τελευταῖον, ποῦ ἦλθεν ὕστερα ἀπὸ ἐκεῖνα. **D** Καὶ διὰ νὰ μὴ ἐκφράσῃ κανεὶς ὑποψίας διὰ τὰ ἑαυ εἶπαμιν, ἄς παραθέσωμεν καὶ τὰ λόγια τοῦ Ἰβίου. Ἄφοδ ἐπήνεσε καὶ ἰθαύμασε τὸν Δανιὴλ μὲ ὄσην ὑπερβολὴν εἰσεῖς καὶ ἀφοῦ τὸν ἐποθετήθησιν ἐπάνω ἀπὸ ἄλλους τοὺς προφῆτας, ἐβλάσθη ἔπειτα καὶ εἰς τὸ ὄραμα αὐτὸ, καὶ νὰ εἰ λέγει: «Μετὰ τῆς ἀφῆρας συγγράμματα μὲ τὰ ὅποια ἐφανέρωσε τὴν ἀκριβείαν καὶ τὸ ἀσύγκριτον τῆς προφητικῆς ἰδιοσυμμετρίας του. Λέγει: εἰς ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰ Σούρα, τὴν παρακτὴν προτελοῦσαν, εἰς τὴν ἐξοχὴν μαζί μὲ μερικὸς φίλους του, καὶ εἰς ἀφοῦ ἐταρκαὶ ἡ γῆ ἐπέσθησιν καὶ ἐκλονίσθησιν ἀπὸ σεισμῶν, ἔμεινε μόνος του, διότι οἱ φίλοι του τὴν ἐγκατέλειψαν καὶ ἔφυγον καὶ εἰς ἀκρίβειαν ἔπειτα κατέμεινε **E** καὶ ἐστηρίχθησιν εἰς τὰ χέρια του. Τότε κάποιος τὸν ἐτίασε καὶ τὸν ἐπέταξε ἐν τῷ μεταξύ νὰ σηκωθῆ καὶ νὰ ἴδῃ τὰ ἑαυ ἐπρόκειτο νὰ συμβῶσιν εἰς τοὺς συμπολίτας του. Ὑστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια. Ὅταν ἐσηκώθησιν αὐτὸς, ποῦ ἐδείχθησιν μεγάλος κρῖος, ὁ ὅποιος εἶχε πολλὰ κέρατα εἰς τὸ κεφάλι του καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὸ τελευταῖον ἦταν ὀψιγρότερον. 642 **A** Ἐπειτα τὸν διέταξε νὰ στρέ-

4. Τὴν παράφρασιν ἡ διήγησιν καλύπτουν ὅλα 1-10 βιβλία τῆς Ἰουδαϊκῆς Ἀρχαιολογίας, ἡ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπὸ 20 ἑκα βιβλία. Εἰς τὰ 10 πρῶτα ὁ Ἰωσήφος διηγεῖται τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Πατριαρχῶν μέχρι τῆς βασιλείου αἰχμαλωσίας.

ψη τὰ θέματα τοῦ πρὸς τὴν θύον καὶ τὴν τράγον, ὁ ὅποιος ἐκινεῖται μὲ ὄρατον ἀέρος. Ὁ τράγος ἀπὸ συγκρούσεως μὲ τὸν κρινὸν καὶ τὸν ἐκτόπιος μὲ τὰ κέρατά τοῦ διὰ φορέας, ἐν ἑρπίσει κίεον καὶ τὸν ἐποδοπέτηκε. Ἐπειτα εἶδε τὸν τράγον νὰ στέκεται ὑψηλότερα καὶ ἐπὶ ἀπὸ τὸ μέτωπον τοῦ ἀπέναντι μεγάλου κέρατον, τὸ ὅποιον ἀπὸ ἴσασαν, ἀνεβλίστησαν ἄλλα τέσσαρα καὶ τὸ καθένα ἦσαν ἐστραμμένον πρὸς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὄριζοντος. Ἀπὸ αὐτὰ δὲ ἐξῆλθε καὶ ἄλλο μικρότερον, τὸ ὅποιον ἰσχυρίσθησαν ὅτι θὰ ἐμεγάλυνε πολὺ γρηγορὰ. Καὶ ὁ Θεός, ὁ ὅποιος τοῦ εἰδείκιε αὐτά, τοῦ εἶπεν ὅτι ὁ τράγος θὰ πολεμήσῃ τὸ ἔθνος τοῦ καὶ ὅτι θὰ καταστρέψῃ κατὰ κράτος τὴν πόλιν, θὰ διεβλήσῃ τὸν ναὸν καὶ θὰ ἐμποδίσῃ νὰ τελοῦνται αἱ θυσίαι, καὶ ὅτι διὰ αὐτὰ θὰ διαρκέσῃ ἡλίθια δικασίας ἐνετήρια ἡμέρας. Β Ἀὐτὰ ἰσχυρίσθησαν ὁ Δανιὴλ ὅτι εἶδεν εἰς τὴν ἐξοχὴν τῶν Σουσοῦν, καὶ εἶπεν ὅτι ὁ Θεός τοῦ εἰγγήγει τὰ διάφορα σημεῖα τῆς ὁράσεως. Τοῦ εἰγγήγει ὅτι ὁ κρινὸς σημαίνει τὸν βασιλεῖα τῶν Περσῶν καὶ τὸν Μήδων καὶ ὅτι τὸ τελευταῖον κέρατον σημαίνει τὸν τελευταῖον βασιλεῖα, ὁ ὅποιος θὰ διαμῆρῃ ἀπὸ θίου καὶ εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν εὐδαν. Ὁ δὲ τράγος σημαίνει ὅτι κίεποιος Ἕλληνας, ὁ ὅποιος θὰ ἐπολεμήσῃ ἀπὸ συγκρούσεως δύο φορές μὲ τὸν Περσῶν βασιλεῖα, θὰ τὸν νικήσῃ εἰς τὴν μάχην καὶ θὰ τοῦ ἀραιρέσῃ ἀλόβηλον τὴν ἐξουσίαν. Ὅτι μὲ τὸ πρῶτον μεγάλον κέρατον, ποῦ ἦσαν εἰς τὸ μέτωπον τοῦ τράγου δηλώνεται ὁ πρῶτος βασιλεῖς καὶ ὅτι ἡ βλάβη τῶν ποικίλων μετὰ τὴν πτώσαν ἐκείνου C καὶ ἡ στροφή τοῦ καθενὸς ἀπὸ αὐτὰ τὰ τέσσαρα πρὸς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὄριζοντος παριστάνουν τοὺς διαδόχους μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρῶτου βασιλεῖς καὶ τὴν διαίρεσιν τῆς βασιλείας τοῦ εἰς αὐτοὺς, καὶ ὅτι αὐτοὶ, ἔν καὶ δὲν εἶναι παιδιὰ του οὗτε συγγενεῖς του θὰ κωδωνήσουν τὴν οὐκαμμένη ἐπὶ πολλὰ χρόνια. Ἐναις ἀπὸ αὐτοῦ θὰ γίνῃ βασιλεῖς καὶ θὰ καταπολεμήσῃ τοὺς νόμους του καὶ θὰ καταργήσῃ τὸ πολιτικὸν του καὶ θὰ διεβλήσῃ τὸν ναὸν καὶ θὰ ἐμποδίσῃ νὰ τελοῦνται αἱ θυσίαι ἐπὶ τρία ἔτη. Πράγματι αὐτὸ ἔπαθε τὸ ἔθνος μας ἀπὸ τὸν Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ, ὅπως ἀκριβῶς τὰ προέβλεψε καὶ D τὰ περιέγραψεν ὁ Δανιὴλ ἔμπροσθέν ἀπὸ πολλὰ χρόνια.

9. Ἄραγε θὰ ἠμπορέσῃ νὰ ὑπάρξῃ κάτι πλεονέστερον ἀπὸ αὐτό; Εἶναι καιρὸς λοιπὸν νὰ εἰδωμεν εἰς τὸ ἔθνον τὸ ζητού-

9. Τὰ ἀποσπάσματα τὰ ἑποῦτα παρατίθενται ἐξ ὁ ἱερῶν Χρυσόστομος εἶναι ἀπὸ τὴν Ἰουδαϊκὴν Ἀρχαιολογίαν, Βιβλίον 10 κεφ. 11.

μενον, ἐν θέβαια δὲν γινώμεθα ἐνοχλητικοί, δηλαδὴ εἰς τὴν κορινθίαν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν σκληρὴν δουλείαν, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἀνεκινήσαμεν διὰ αὐτὰ. Δώσωτα ἡμῖς πρὸς χάριν μου τὴν πολλὴν προσοχὴν, διότι ὁ ἀγὼν μας δὲν εἶναι δι' ἀσχυμῶνα πράγματα. Εἶναι ἄλλωστε παρόμοιον κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς μὲν ἀγῶνας νὰ καταρῆται, καθήμενος ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα ὡς τὸ μεσημέρι, μὲ τὸ νὰ περιμένετε νὰ ἔγρη, ποὺ θὰ σταφανώθῃ, καὶ νὰ δέχεσθε μὲ γυμνὸν κεφάλι τὴν κομιστὴν ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ νὰ μὴ ὑποχωρήσῃ ἀπὸ τὰ στάδια προηγουμένως, παρὰ ἀπὸ κριθεῶν τὰ ἀγωνίσματα, Ἐ τῶρα δὲ, ποὺ οἱ ἀγῶνες δὲν γίνονται δι' ἕνα παρόμοιον σταφάνι, ἀλλὰ διὰ τὸ σταφάνι τῆς ἀσφαλείας νὰ χάνετε τὸ θάρρος καὶ νὰ ὑποχωρήσῃ;

Μὲ αὐτὰ ποῦ εἴπαμεν, λοιπὸν ἔχομεν ἀποδείξει ἀριετὴ ἰκανοποιητικὰ ὅτι αἱ τρεῖς αἰχμαλωσίαι εἶχαν προφητεῦσθαι καὶ ὅτι ἡ μὲν πρώτη θὰ ἐκρατοῦσε τετρακόσια χρόνια, ἡ δευτέρα ἑβδομήντη καὶ ἡ τρίτη τρία καὶ μισά. Ἐμπρὸς λοιπὸν, ἄς ἐμελέησωμεν καὶ διὰ τὴν παρεῖσαν. Ὅτι δὲ ὁ προφήτης ἐπροφήτευσεν καὶ δι' αὐτὴν θὰ φέρω καὶ πάλιν μάρτυρα τὸν ἴδιον τὸν Ἰάσημον, ὁ ὅποιος φρονεῖ τὰ ἴδια μὲ τοὺς Ἰουδαίους. Ἀπὸ δὲ Ἰάσημος εἶπε τὰ ἑσθ ἔχομεν ἀναφέρει παραπάνω, ἄκουσε εἰ λέγει μετὰ ἀπὸ ἐκείνου: 649 A «Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ὁ Δανιὴλ ἐπροφήτευσεν καὶ διὰ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ρωμαίων καὶ ὅτι τὰ Ἰεροσόλυμα θὰ καταστραφῶν ἀπὸ αὐτοῦ καὶ ὁ ναὸς θὰ ἐρημωθῇ». 10 Ἐοῦ δὲ ἐξέταξε πρὸς χάριν μου τοῦτο, ὅτι ἔν καὶ ἦσαν Ἰουδαίους ὁ ἀνδρας ποῦ ἔγραψεν αὐτὰ, ὅμως ἐκράτησε τὸν ἑαυτὸν του μακροτὰ ἀπὸ τὸ νὰ ζηλέψῃ τὴν ἐριστικὴν διάθεσίν αὐς. Διότι, ἀπὸ εἶπεν ὅτι τὰ Ἰεροσόλυμα θὰ καταστραφῶν δὲν ἐτόλμιζε νὰ προσθήσῃ καὶ νὰ εἶπῃ ὅτι θὰ ἐπανοικοδομηθῶν καὶ πάλιν, οὕτε προσδιώρισε τὸν χρόνον τῆς ἀποκαταστάσεως. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐγνωρίζε καλά ὅτι ὁ προφήτης δὲν καθόρισε τὸν χρόνον, μολοντί παραπάνω ἐπ' εὐκαιρία τῆς νίκης τοῦ Ἀντίοχου καὶ τῆς ἐρημώσεως τῆς πόλεως ἀπὸ αὐτὸν προσδιώρισε καὶ τὴν ἡμέρας καὶ τὰ χρόνια, ἑσθ ἐπρόκειτο νὰ διαρκέσῃ ἡ αἰχμαλωσία, ἔν τούτοις διὰ τὴν ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν δὲν εἶπε τίποτε ἀπὸ διὰ αὐτὰ. B Ἐγραψεν ὅτι θὰ ἐρημωθῶν τὰ Ἰεροσόλυμα καὶ ὁ ναὸς, δὲν ἐβήλωσαν ἡμῖς ποτε θὰ σταματήσῃ ἡ ἐρημωσις, ἀπὸ αὐτε τὸν προφήτην εἶπε νὰ προσθήσῃ κάτι ἀνάλογον.

10. Ἀναφέρεται εἰς τὴν ὁπὸ τοῦ Τιτου καταστροφὴν τῆς Ἰερουσαλήμ (70 μ.Χ.), ἡ ὁποία θεωρεῖται ὡς ἡ ἀπαρχὴ τῆς τιμωρῆς δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν λαὸν, διὰ τὴν ἀδικίαν σταθμῶν τοῦ Χριστοῦ.

•Όλα αυτά, λέγει, έφροσ τού τή έρανέριον ο Θεός τή κατέγραφε και τή άφρον έστε αυτοί που τή διαβήζον και εξετάζον τή σκεδάνα να θαυμάζον τόν Δανηήλ διά τήν τιμήν, που τού έκαμαν ο Θεός». Ας εξετάζομεν έμεις, που λοιπόν ο Δανηήλ έπικν δει ο ναός θά έργιωθή.

Όταν ο Δανηήλ έταλείσας τήν προσουχήν έκείνην, τήν όποιαν έκαμαν με σάκεον¹¹ και σποδόν, ήλθαν ο άγγελος Γαβριήλ εις αυτόν και τού λέγει: «έδδομήματα έβδομάδες συντεμήθησαν επί τόν λαόν σου και επί τήν πόλιν τήν άγίαν» (Δαν. 9, 24). C Νά και έδώ χρόνος έχει λαχθή, λέγει, χρόνος όχι έμιας ο χρόνος τής αιχμαλωσίας, αλλά ο χρόνος μετά τόν όποιον έπρόκειτο ή αιχμαλωσία να έφανισθή και πάλιν. Είναι έμιας άλλο πράγμα να καθορίση καιείς τόν χρόνον, που έπρόκειτο να διαρκήσ η αιχμαλωσία και άλλο πράγμα να προσδιορίση τόν χρόνον, εις τόν όποιον όφείλει να άρχισή και να παύήσθ αυτή. «έδδομήματα έβδομάδας, λέγει, συντεμήθησαν επί τόν λαόν σου». Δέν λέγει πλέον «επί τόν λαόν τόν έμόν», άγ και ο προφήτης έλεγεν, «έπίφρονον τού πρόσωπόν σου επί τόν λαόν σου». Αλλά ο Θεός τόν άποδεικνύοντι λοιπόν εξ αιτίας τού ότι πρόκειται να γίνη αθάθάς. Έπειτα λέγει και τήν αίτίαν: «έως τού παλαιωθήναι παράτομα και τού συντελεσθήναι άμαρτιάν». Τι σημαίνει «έως τού συντελεσθήναι άμαρτιάν»; Διαπαράτουν, λέγει, πολλές άμαρτίας, αλλά τού κορόμφωμα τών κειών θά γίνη τότε, όταν θά φανεύσων τόν Δεσπότην των. Τό ίδιον πράγμα έπαναλαμβάνει και ο Χριστός: «πληρώσατε τού μέτρον τών πατέρων υμών» (Ματθ. 23, 83). Έφρονέσατε, λέγει, τούς δούλους, προσθήσατε άκόμη εις τούς φόνους αυτούς και τού αίμα τού Δεσπότη, Βλέπε πόσον τή νοήματα συμφωνούν. Ο Χριστός είπε «πληρώσατε», ο προφήτης λέγει: «τελεσθήναι άμαρτιάν και τού σφραγίσαι άμαρτίας». Τι σημαίνει τού «σφραγίσαι»; Τό να μή μείνη τίποτε λοιπόν «και τού άγαγείν δικαιούσιν αιώνιον». Ποία έμιας είναι ή αιώνιος δικαιοσύνη; Ποία άλλη, παρά έκείνη που έχει δοθή από τόν Χριστόν; Ε «και τού σφραγίσαι έρασαν και προφήτην και τού χρίσαι ήγον άγιών», δηλαδή μέχρις έτου σταμάτησ τής προφητείας. Δέναι τούτο σημαίνει τού «σφραγίσαι» να διακόψη τού χρίσμα, να σταματήσ τή δράματα. Διά τούτο ο Χρι-

11. «Εν σάκεο και σποδή». Οι Ιουδαίοι όταν άπενόουσαν διά έλκερά γεγονότα, έφρονέσαν σάκεον, δηλαδή έδυμα τρυφύ εκ τρυφών (δλ. Γεν. 37, 34) και μεζή με αυτόν έφρονέσαν επί τής κεφαλής των και σποδόν, έφρον, σάχτην. Η ύδα συνήθεια έπαράται και εις άλλους άνατολικούς λαούς.

στός έλεγεν ο νόμος και οι προφήται έως Ιωάννου» (Ματθ. 11, 13). Βλέπεις ότι έδώ άπειλει με άνωκληρωτική έρμήσειον και με άνταπόδοισιν τών άμαρτιών και τών άδικιών. Ο Θεός δηλαδή άπειλήσαν δει έάν θά συγχωρήσ, αλλά θά τιμωρήσ αυτούς διά τής άμαρτίας των.

10. Αλλά πότε τούτο έγινε; Πότε οι προφηταί ώλότατα καταργήθησαν; Πότε τού χρίσμα καταλύθησ και εις τρέσον όσα να μή ισχύσ πλέον; 644 Α και άν έμεις σκεπήσομεν οι λθοί θά κράζουν. και είναι τρέσον λαμπρά ή φωνή που άφρονον τή πράγματα. Αλλώστα δέν θά ήμπορούσαμεν να σημειώσομεν άλλον καιρόν κατά τόν όποιον συνέθησαν αυτά, παρά αυτόν τόν καιρόν και πάλιν και που θά γίνη πάλιν μεγαλύτερος. Έπειτα θμιών κατά τρέσον περισσότερο άκριθή ο προφήτης λέγει: «και γνώσθη και συνήσας από έξόδου λόγου τού άποκριθήναι και τού οικοδομήσαι Ιερουσαλήμ, έως Χριστός ήρκαμένο, έβδομάδες επτά και έβδομάδες εξήματα δύο» (Δαν. 9, 25). Εις τού σημείον τούτο προσέξατέ με με μεγαλύτερον ένδιαφέρον, δέναι τού όλον ζήτημα είναι έδώ. Αι επτά έβδομάδες και αι εξήματα δύο κάμουν τετρακόσια έξοντατρία χρόνια, διού έδώ δέν άμειναι λόγον δ' έβδομάδας ήμερών, όσα ήμερών άλλ' έτών. Δέναι από τόν Κύρον Β ως τόν Αντίοχον τόν Έπιφανή και τήν αιχμαλωσίαν έκείνην είναι τετρακόσια έναήντητα τίσκαρα χρόνια. Μή τού να δηλώσω λοιπόν ότι δέν έννοαι τήν έρμήσειον έκείνην τού ναού, αλλά τήν μετά από έκείνην, δηλαδή έκείνην τού Πομπηίου, τού Βαστασιανού και τού Τίτου, μεταθάται παραπάνω τή χρονικά έρα. Έπειτα μεζ δίδάσκαι από που πρέπει να άρχισώμεν τήν άριθμήσιν και μεζ δείκνύκει ότι δέν πρέπει να άριθμώσομεν από τήν ήμερών τής επιστροφής. Αλλά από που; Απύ έξόδου λόγου τού άποκριθήναι και τού οικοδομήσαι Ιερουσαλήμ. Η Ιερουσαλήμ έμιας δέν έπιστήθη κατά τήν έποχήν τού Κύρου, αλλά κατά τήν έποχήν τού Αραζέρησ τού Μακρόχειρος. Μετά τήν επιστροφήν τών Ιουδαίων έπανήλθεν ο Καμβύσης, έπειτα ήλθαν οι μάγοι και μετά από αυτούς ο Δαρείος ο υίός τού Γουάσπου, C έπειτα ο Ξέρξης ο υίός τού Δαρείου και έστερα από αυτόν ο Αραζάνης. Μετά τόν Αραζάνην, Αραζέρης ο Μακρόχειρ, ο όποιος έγινε βασιλεύς τής Περσίας. και ένώ αυτός ήταν βασιλεύς και έκίτραχε τού εικοστέν έτος τής βασιλείας του, ο Νεμίας έπίστρεψεν εις τήν Παλαιστίνην και άνοικοδόμησε τήν Πόλιν. και αυτά μεζ τή διατήρησ με απόλυτον άκριθείαν ο Έσθρας (B' Έσθρ. 3).

Αν λοιπόν άπ' έδώ άριθμώσομεν τετρακόσια έξοντατρία

χρόνια θα φθάσαμεν άκριβώς εις την εποχην της τελευταίας α- της καταστροφης. Διά τούτου λέγει ο προφήτης «οικοδομηθήσεται πλατεία και περίτοιχος». Αφού λοιπόν, λέγει, ανοικοδομηθή ή πό- λεις και λάβη τὸ σχῆμα της, ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ νὰ ὑπολογίσης τὰς ἐβδομήκοντα ἐβδομάδας καί· θά ἴδῃς ὅτι ἡ αἰχμαλωσία αὐτῆ δὲν θά λήξῃ ποτέ! Καί διὰ νὰ ἐπιλύσῃ αὐτὴ σφαιρότερα, D θα δηλαδὴ δὲν θά τελειώσῃ ποτὲ τὰ θεῖνά αὐτά, νὰ τί λέγει· «μετὰ τὰς ἐβδομάδας τὰς ἐβδομήκοντα ἐξολοθρευθήσεται χριστὰ καὶ κριμαὶ οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ καὶ τὴν πόλιν δὲ καὶ τὸ ἅγιον συνδιαφθαρεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ καὶ σφραγισθήσεται ὡς ἐν κατα- κλιμαῖ». Δὲν θά ὑπάρξῃ λοιπὸν λείψανον, οὐκ ἔθ' ἐνανθλαστίστη ρίζα «καὶ ἕως τέλους πολέμου συνετηγημένου ἀφανισμοῖς». Καὶ πάλιν ἐπιλεῖ διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῆν καὶ λέγει· «ἐφθίρεται θυμίαμα καὶ σπονδὴ καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἐβόλυμα τῆς ἐρημώσεως καὶ ἕως συντέλειας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν» E (Δαν. 9, 27). «Ὅταν ἀκούσῃς, Ἰουδαῖε, νὰ γίνῃται λόγος διὰ συντέλειαν, τί ἄλλο λοιπὸν περιμένεις;

Τί σημαίνει λοιπὸν ἡ φράσις καὶ ἐπὶ τούτοις; Σημαίνει ἐν κοινῇ εἰς τὰ κατὰ αὐτὰ, ποῦ εἴπαμεν, δηλαδὴ εἰς τὴν κατήρη- σιν τῆς θουσίας καὶ τῆς σπονδῆς, θά ἔλθῃ κάποιον ἄλλο μεγαλύτερον κακόν. Ποῖον εἶναι αὐτό; «Ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἐβόλυμα τῆς ἐρημώ- σεως». Καλεῖ «ἱερὸν» τὸν ναὸν καὶ ἐβόλυμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ θῦμα, ποῦ ἔστησε μέσα εἰς τὸν ναὸν ὁ πορθητής καὶ καταστρο- φεύς τῆς πόλεως. Καὶ «ἕως συντέλειας» λέγει· «ἐρήμωσις». 645 A Διὰ τούτου ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος ὡς ἀθώωτος ἦλθε μετὰ τὸν Ἀντίο- χον τὸν Ἐπιφανῆ, προαναγγεῖλον τὴν αἰχμαλωσίαν, ἡ ὁποία πρό- κειται νὰ συμβῆ καὶ δηλώνων ὅτι ὁ προφήτης Δανιὴλ τὴν ἐπρο- φητεύσας, λέγει· «Ὅταν ἴδῃται τὸ ἐβόλυμα τῆς ἐρημώσεως, ὃ εἶπε Δανιὴλ ὁ προφήτης, ἔστω ἐν τόπῳ ἁγίῳ (Ματθ. 24, 15). Ὁ ἀναγγέλιος ἄς καταλάβῃ τὸ νόημα του. Ἐπειδὴ κάθε εἰδωλὸν καὶ κάθε ἀνθρώπινον ἀποτυπώμα ἐκείλειτο ἐβόλυμα ἀπὸ τοῦ Ἰου- δαίου κατὰ τὸν αἰχμαλωτικὸν παρανομαζὸν τὸν ἀνδριάντα ἐκεῖ- νον, προκατήγγελε κατὰ μὲ αὐτὸν καὶ τὸ πότε καὶ ἀπὸ ποῦν θά ἐγένετο ἡ αἰχμαλωσία. Ὅτι δὲ αὐτὰ ἔχουν λεχθῆ διὰ τοῦ Ρω- μαίου, τὸ ἔχει εἶπει καὶ ὁ Ἰωάννης, ὅπως μὲ πολλὴν ἀκρίβειαν ἀπεδείξαμεν παραπάνω. B Τί λοιπὸν ἔχει ἀμείναι νὰ εἴπωμεν ἡμεῖς; Οἱ προφῆται φαίνονται ἐπὶ ὁμιλήσων διὰ τὰς ἄλλας αἰχμα- λωσίας καὶ προσδιώρισαν ἀκριβῶς καὶ τοὺς χρόνους, ἐπὶ αὐτῆν ἡμεῖς, ἂν καὶ δὲν καθύρισαν τὸν χρόνον ἐπιβόθουσαν ἡμεῖς τὸ ἀγί- θετον διὰ «ἕως συντέλειας ἔσται ἡ ἐρήμωσις». Καὶ ἐπὶ αὐτὰ ποῦ

ἔχουν λεχθῆ δὲν εἶναι ψευδῆ, ἐμπρὸς ἃς προσεμίσησαν τὴν μαρ- τυρίαν ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα. Ἐάν οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἔχουν ἐπι- χειρήσει νὰ οικοδομήσουν τὸν ναὸν θά ἤμποροῦσαν νὰ λέγουν ἐπὶ τὸν εἶχαμεν σπαρθῆ νὰ ἐπιχειρήσωμεν καὶ νὰ ἀρχαλιθώμεν μετὰ τὴν ἀνοικοδομησὴν θά εἶχαμεν ἐπιτόχει καὶ ἀποτελεῖσαι τὸ ἔργον. Τώρα ἡμεῖς ἀποδεικνύομε ὅτι αὐτοὶ ἔχῃ μόνον μίαν φορὰν αὐτὰ δεῖ ἀλλὰ τρεῖς φορὰς C ἔχουν ἐπιχειρήσει καὶ ἀποτύχει, ὅπως ἀκρι- βῶς συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ὅστε ἀναμυρ- σήτης νὰ εἶναι ὁ στέφανος τῆς Ἐκκλησίας.

11. Ποῖοι λοιπὸν ἐπιχειρήσαν; Αὐτοὶ ποῦ πάντοτε ἀντιδρῶν εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οἱ νεωτερισταὶ καὶ οἱ ἐπικρατοῦνται. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως ἀπὸ τὸν Βεσπασιανὸν καὶ τὸν Τι- τον, οἱ Ἰουδαῖοι ἀπὸ ἑσπασίας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀδριανοῦ, ἐπροσπαθοῦσαν νὰ ἀποκαταστήσουν τὸ παλιὸν καθῆσθαι, χωρὶς νὰ γνωρίζουν ὅτι ἔργοντα εἰς ἀντίθεσιν μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ, μετὰ τὴν ἴστωσαν διατάσσεται ἡ διολιθρωτικὴ καταστροφὴ τῆς πό- λεως. Καὶ αὐτοὶ ποῦ παλεῖν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ νικήσῃ. Αφού ἦλθαν εἰς σόραξιν μετὰ τὸν Βασίλει, πάλιν τὸν ἐξηγέμενον νὰ καταστρέφῃ ἐλότεια τὴν πόλιν. D Διὰ τὴν ἑσπασίαν, ἀπὸ τοῦ ἐνίκησε καὶ τοὺς ἀπέταξε καὶ ἐξάρπασε κάθε λείψανον, ὅστε νὰ μὴ ἤμποροῦν πλέον νὰ ἀναθιδύσῃ, ἔστησε τὸ θῦμα τοῦ. Ὅμοια, ἀπὸ κατέλαθε ἐπὶ ἦσαν ἐνδεχόμενον μετὰ τὴν πέρα- μα τοῦ χρόνου νὰ πῶσιν κάποτε, δὲ νὰ τοὺς ἐμβάλῃ ἀβέρτατον κακόν τῆς ἡτις των καὶ διὰ νὰ τοὺς συνημίση τὴν ἀθά- δεϊαν ἔδωκε τὸ ὄνομα του εἰς τὰ λείψανα τῆς Πόλεως. Ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ὀνομάζετο Ἀἴλιος Ἀδριανὸς ἐπήρσια γίνον νὰ ὀνομασθῆ ἴσα καὶ ἡ Πόλις, ἡ ὁποία ἀπὸ τότε μέχρι τώρα ὀνομάζεται Ἀδρία καὶ φέρει τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ νικητοῦ καὶ καταστροφεύς τῆς. E Βλέπεις τὴν πρώτην προσπάθειαν τῶν ἀδυνατήσων Ἰουδαίων; Βλέπε τώρα καὶ τὴν δευτέραν, αὐτὴν τὴν ἴστωσαν ἐπιχειρήσαν ἐπὶ τῆς βασι- λείας τοῦ Κωνσταντίνου. Ὁ βασιλεὺς μὲν ἀνελήθηται τὰς προ- σπαθείας των, τοὺς ἀπένοσε τὰ αὐτὰ καὶ ἐβόρεσαν εἰς τὰ σῶ- ματὰ των τὸ σῶμα τῆς ἀντακτικῆς καὶ τοὺς περιέφεραν εἰς ἄλλα τὰ μέρη σὺν λιποτάκτας καὶ ἐλακτικούς δούλους, ποῦ ἔχουν πάντοτε ἀνάγκη ἀπὸ μαστίγια. Καὶ ἔτσι μετὰ τὴν οὐμαντικὴν ἀμασθηρίαν τοὺς κατεξουσίησαν εἰς ἔθνος, ποῦ ἦσαν παντοῦ, ὅστε νὰ μὴ ἐπι- χειρήσουν νὰ πρῶσαν τὰ ἴδια πράγματα. Καὶ αὐτὰ μὲν εἶναι ἀρ- χαῖα καὶ παλαιὰ καὶ μάλιστα γνωστὰ εἰς τοὺς πᾶς ἡλικιακίμους καὶ τοὺς γέροντάς μας. 646 A Αὐτὸ ἡμεῖς ποῦ πρόκειται νὰ εἴπω τῶ- ρα εἶναι γνωστὸν ἀμέμη καὶ μεταξὺ αὐτῶν ποῦ εἶναι πάλῃ νέοι. Διὰ:

αὐτὸ δὲν συνέβη εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ τοῦ Κομνηναν-
τίνου, ἀλλ' εἰς τὴν ἐποχὴν κάποιου βασιλέως, ὁ ὁποῖος ἐβασίλευσεν
εἰς τὴν γενεάν μας, μισροστὰ ἀπὸ εἰκοσι χρόνια.

Ὁ Ἰουλιανός, ὁ ὁποῖος ἐξέπερασεν ἕλους τοὺς βασιλεῖς ὡς
πρὸς τὴν ἀσθεῖαν, ἐκάλεσε τοὺς Ἰουδαίους νὰ λάβουν μέρος εἰς
τὰς θυσίας πρὸς τὰ εἰδωλα καὶ τοὺς ἑτήρη μὲ τὸ μέρος του εἰς τὴν
καθείδαν του. Ἐπειτα, ἀπὸ προέβηλε τὸν παλαιὸν τρόπον τῆς
λατρείας, ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς οὕτως καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν πατέ-
ρων σας ἔτσι ἐλατρεύετο ὁ Θεὸς καὶ τότε αὐτοὶ θεοὶ τῶν δημο-
λογοῦσαν αὐτὰ, τὰ ὅποια ἡμεῖς τώρα ἔχομεν ἀποδείξει, ἔτι δηλα-
δὴ δὲν ἐπατρέπετο νὰ θυσιάζουν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν των καὶ οὕ-
τως διαπράττουσαν παράβασι μὲ τὸ νὰ ἐπιτελοῦν ἑταίρησιν εἰς ἕ-
νην κατρίδα. Ἐπειτα λοιπὸν εἰς αὐτὸν, ἂν θέλῃς νὰ μὴς ἴδῃς νὰ
προσφέρωμεν θυσίας, δεῖς μας πῶς τὴν πόλιν, κτίσας τὸν ναὸν, δεῖξέ
μας τὰ ἄγια τῶν ἁγίων, στήσας τὸν ναὸν πάλιν καὶ ἡμεῖς θὰ θυ-
σιάζωμεν καὶ τώρα ὅπως ἀκριβῶς ἰθυσάζωμεν καὶ πρῶτα. Καὶ
δὲν ἐντρέποντο οἱ μικροὶ καὶ ἀδύνατοι νὰ ζητοῦν αὐτὰ τὰ πρά-
γματα ἀπὸ ἀνδρῶν ἀσθεῖς καὶ εὐδαιμονοτέρη καὶ νὰ καλοῦν τὰ μα-
ρὰ χεῖρα ἐκείνου νὰ κτίσων τὴν οἰκοδομήν των ἁγίων; Δὲν εἶχαν
τὴν συνείδησιν οὕτως ἐπιχειροῦν νὰ ἐπιτελοῦν πράγματα ἀδύνατα,
οὕτως κατανόησαν ὅτι ἂν μὴν ἦσαν ἀνθρώπος ἐκείνος, ποῦ κατήρ-
γησαν αὐτὰ, ἦσαν δυνατόν νὰ τὰ λάβουν καὶ πάλιν ἀπὸ ἀνθρώπων.
Ἐπειδὴ ἡμεῖς ὁ Θεὸς εἶναι αὐτός, ποῦ κατέστρεψε τὴν πόλιν των,
C εἶναι ἀδύνατον ἀνθρώπινῃ δυνάμει νὰ μεταβάλλῃ ποτὲ αὐτὰ ποῦ
ἡ θεὰ βουλή ἀπαράσταν. Διότι ὁ προφήτης λέγει· «Ὁ Θεὸς ὁ
ἄγιος θεοβούλευται, εἰς ἐκκαθάρσιν· καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
ἄφρων τὴν ἀποστρέψει.» (Ψα. 14, 27). Ὅπως λοιπὸν εἶναι ἀδύ-
νατον εἰς τὸν ἀνθρώπον νὰ καταστρέφῃ αὐτὰ ποῦ ὁ Θεὸς θὰ ἀνορ-
θήσῃ καὶ θέλει νὰ παραμείνουν, ἔτσι ἀκριβῶς εἶναι ἀδύνατον πάλ-
ιν νὰ ἀνορθώσῃ κανεὶς αὐτὰ, ποῦ ὁ Θεὸς κατέστρεψε καὶ θέλει
νὰ παραμείνουν κατερευτημένα.

Ἄς ὑποθέσωμεν, Ἰουδαῖοι, ὅτι ὁ βασιλεὺς σὺς ἀπέβητε τὸν
ναὸν καὶ ἀνύρθωμε τὸν ναὸν, ὅπως εἶπαί μάταια πιστεύετε. Μή-
πως ἡμεῖς θὰ ἠμπορούσαμε νὰ κατεβῶμε δι' ἐκείν τὴν φωτιάν ἀπὸ
τὸν οὐρανόν; Διότι ἂν δὲν ὑπάρχη αὐτὴ, ἡ θυσία σας εἶναι ἀνί-
ερος καὶ ἀκαθάρατος. Δι' αὐτὸ λοιπὸν τὰ παιδιὰ τοῦ Ἀαρὼν κατα-
στράφησαν, διότι ἔφεραν εἰς τὸ θυσιάζειν ἐξὴν φωτιάν. Αὐ-
τοὶ ἄνωγ παραμείναν τυφλοὶ μισροστὰ εἰς ἅλα αὐτὰ D καὶ ἀπαρα-
καλοῦσαν καὶ ἰκέτευαν τὸν βασιλέα νὰ συγκατανεύσῃ καὶ νὰ ἐπι-
χειρήσῃ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ναοῦ. Αὐτὸς δὲ καὶ χρήματα ἐξό-

δευσαι καὶ ἐπόπτας εἰς τὸ ἔργον ἔστειλε τὰ πῶς διακεκριμένα πρό-
σωπα τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς καὶ ταγόντας ἀπὸ κάθε μέρος με-
τακίνησε. Καὶ μὴ μὲ αὐτὰ ἐκοιμήθη καὶ διεπραγματεύετο τὰ κἀθε
τι μέχρις οὗτου μὲ ἡμίσητος καὶ ἕλγουν κατ' ἕλγουν ἀθήσαι αὐτοὺς
νὰ θυσιάζουν, διότι ἔτσι ἤλπιζαν ὅτι αὐτοὶ εἰδικαί θὰ προσχωροῦ-
σαν εἰς τὴν λατρείαν τῶν εἰδωλῶν. Καὶ συγχρόνως ἤλπιζε ὁ πρῶ-
τος καὶ ἀνόητος ὅτι θὰ ἐμακάριον τὴν ἀπίστησιν τοῦ Χριστοῦ, ἡ
ὅποια δὲν ἐπέτρεπε νὰ ἀνοικοδομηθῇ ὁ ναὸς ἐκεῖνος. Ἀλλὰ εὖ
δρασομένους τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν (Α' Κορ. 3,
10· Ἰωβ 6, 13), ἡμεῖς μὲ τὰ ἔργα ἐδήλωσαν ὅτι οἱ ἀποφάσεις
τοῦ Θεοῦ εἶναι δυνατότεροι E ἀπὸ ἅλα καὶ οὕτως τὰ ἔργα τῶν λό-
γων τοῦ Θεοῦ εἶναι ἰσχυρά.

Μάλιστα λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἐκαταπαύθησαν μὲ τὰ παράνομα
σχεδιὰ των καὶ ἄρχισαν νὰ ἀνοίγουν τὰ θεμέλια καὶ ἀδειασαν πολ-
λὸ χῶμα καὶ ἐπρόκειτο νὰ ἀσφαλίσωμεν μὲ τὴν οἰκοδομήν, φωτιὰ
ἐξεπήδησαν ἀπὸ τὰ θεμέλια καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐκατέλαμε καὶ πολλοὺς ἀν-
θρώπους ἀλλὰ καὶ τοὺς λίθους τοῦ τόπου ἐκείνου. Τὸ γεγονός αὐ-
τὸ δὲν ἀστομάτως μόνον αὐτοὺς ποῦ εἶχαν ἐπιχειρήσει τὸ ἔργον
ἀπὸ τὴν παράνομον προσπάθειαν, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ Ἰουδαῖοι ὄντων
τὸ ἀντίκρουσαν ἡμεῖς ἀνομοῖ καὶ ἐδοκίμασαν ἐντροπήν. 647 A
Ὁ βασιλεὺς Ἰουλιανὸς ὄντων ἐπιπροσφρόνητος αὐτῶν, ἂν καὶ εἶχαν ἐκ-
μανῆ διὰ τὴν σπουδὴν ἐκείνην, ἐπειδὴ ἐροῦντο μὴ τυχόν, μὲ
τὰ νὰ προχωρήσων περαιτέρω τὰς ἐργασίας, ἐπέσχε: τὴν φωτιάν
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ἐγκατέλειψε τὴν προσπάθειαν αὐτὴν, ἀπὸ
ἠτήθησε μὴ μὲ ἔξω τὸν ναὸν του. Ἀκόμη καὶ τώρα ἂν ἐπι-
σκαρῆς τὰ ἱεροσόλυμα θὰ ἴδῃς τὰ θεμέλια νὰ εἶναι γυμνά, καὶ
ἂν ζητήσῃς νὰ μάθῃς τὴν αἰτίαν, δὲν θὰ ἀποσῃς ἄλλην ἐκτός ἀπὸ
αὐτὴν, ποῦ ἀνεφάρμα. Καὶ μάρτυρας τοῦ γεγονότος τούτου εἴμα-
θα εἶμι, διότι τούτοις εἶλαθε γύρων ἐγὼ πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρό-
νια ἀλλὰ εἰς τὰς ἡμέρας μας. Σάββου δὲ πόση εἶναι ἡ περιφά-
νεϊά μας ἀπὸ τὴν νύκην αὐτὴν. Διότι τούτοις δὲν συνέβη εἰς χρέ-
τους ποῦ ἐβασίλευσαν εὐσεβεῖς αὐτοκράτορες, διὰ νὰ μὴ λέγουν μι-
σκοῖ ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἐκοιμήθησαν καὶ τὰ ἐμποδίσαν, ἀλλὰ τότε,
ὄντων ἡ ὑπέσχεσις μας κατεβιβάσθη, ὄντων ἔξω μας ἡ ζωὴ ἐκινδύ-
νησε, καὶ κάθε ἀνθρωπίνῃ ἐλευθερίᾳ εἶχεν ἀπαρῆσθαι, B καὶ ἀνορ-
θῶσιν ἡ εὐδαιμονοίη καὶ οἱ πιστοὶ, ἄλλοι μὲν ἐκέρχοντο μέσῃ εἰς
τὰ σπίτια των καὶ ἄλλοι μετακινῶντο πρὸς τὰς ἐργασίας καὶ ἀπέ-
φωτον τοὺς δημοσίους χώρους. Τότε λοιπὸν ἔγιναν αὐτὰ, ὅστε νὰ
μὴ ἀπομείνῃ εἰς αὐτοὺς ὅστε ἡ πῶς μικρὰ πρόφασις δι' αἰθέθειαν.

12. Ἀκόμη λοιπὸν ἀμφιβάλλεις, Ἰουδαῖοι, μολόντις βλάπτεις

τὴν μαρτυρίαν σου νὰ καταδικάζεται καὶ ἀπὸ τὴν προφηταίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπὸ τῆς προβλέψεως τῶν προφητῶν καὶ τῆς ἀποδείξεως, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ γεγονότα· Ἄλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι παράδοξον. Διότι τὸ ἔθνος σου ἀπὸ τὰ παλαιὰ χρόνια ἦσαν ἀδιάντροπον καὶ ἐριστικὸν καὶ πάντοτε ἔχει μελετῆσαι νὰ ἀντιμάχεται ἀκόμη καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ πράγματα, ποὺ εἶναι ὁλοφάνηρα· Ὅτι· νὰ φέρῃ καὶ ἄλλους προφήτας ἐναντίον σου, οἱ ὅποιοι ὁλοκάθαρα λέγουν τὸ ἴδιον πρῆγμα, ὅτι δηλαδὴ ἡ ὑπόθεσις σου θὰ λάβῃ τέλος, ἐνθὲ τὰ χριστιανικὰ πράγματα θὰ ἀνθίσουν καὶ δεῖ εἰς κάθε σημεῖον τῆς οὐκουμένης θὰ ἐγκαταθῇ τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ C καὶ θὰ εἰσαχθῇ τρόπος νέας θυσίας, ἀφοῦ καταλυθῶν αἱ δικαίαι· Ἄκουσε λοιπὸν τὸν Μαλαχίαν, ὁ ὅποιος ἦλθε μετὰ τοὺς ἄλλους προφήτας. Δὲν προσέγει τῶρα μαρτυρίαν τοῦ Ἰσραὴλ, οὔτε τοῦ Ἰσραήλου, οὔτε τῶν ἄλλων προφητῶν, ποὺ ἔγραψαν πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας, δεῖ νὰ μὴ λέγῃς ὅτι αὐτὰ τὰ δεινὰ, ποὺ ἐπροφήτευαν, ἔχουν ἐκκληρωθῆ κατὰ τὴν αἰχμαλωσίαν. Παρουσιάζω ἕως προφήτην ὁ ὅποιος ἔζησε μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἀπὸ τῆν αἰχμαλωσίαν εἰς τὴν Βαβυλώνα καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς πόλεως καὶ ὁ ὅποιος ἐπροφήτευσε ὁλοκάθαρα διὰ τὰ πράγματά σου. Ἀφοῦ θέσασαι ἐπέστρεψαν καὶ ἀνέκτισαν τὴν πόλιν καὶ ἔκτισαν ἐκ νέου τὸν ναὸν καὶ ἐκατέστησαν τὰς θυσίας, D προλέγου τὴν μελλοντικὴν ἐρήμωσιν, τὴν παρεῖσαν δηλαδὴ, καὶ τὴν κατάργησιν τῶν θυσιῶν, νὰ εἰ λέγει· ὁ προφήτης Μαλαχίας ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ· «Ἐλ λήθημαι ἐξ ὧν πρόσωπα ὑμῶν, λέγει· Κύριος Παντοκράτωρ· δεῖ ἀπὸ ἀνατολῶν ἥλιου μέχρι δυσμῶν τὸ δόγμα μου δεδῶσται ἐν τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐν παντί τόπῳ θυμιάμα προσέγεται τῷ δόγματί μου καὶ θυσία καθαρὰ ὑμῖς δὲ θεθλοῦσθε αὐτό» (Μαλ. 1, 11). Πότε ἐκκληρώθησαν αὐτὰ, Ἰουδαίαι· Πότε εἰς κάθε τόπον προσεφέρθη θυμιάμα εἰς τὸν Θεόν; Πότε ἐτετέθησαν καθαρὰ θυσία; Δὲν θὰ ἠμπορούσες νὰ δεῖξῃς ἄλλην ἐποχὴν παρὰ αὐτῆν, ποὺ ἠραλοῦσθαι μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον. Διότι, ἐάν δὲν προφητεύῃ διὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῆν, οὔτε διὰ τὴν θυσίαν μας, E ἄλλὰ διὰ τὴν ἰουδαϊκὴν, τότε καὶ ἡ προφηταίαν θὰ εἶναι ἄκυρος. Διότι ἐάν, ἐνθὲ ὁ Μωϋσῆς διατάσσῃ νὰ μὴ προσφέρεται θυσία εἰς κανένα ἄλλον τόπον παρὰ εἰς τὸν τόπον, τὸν ὅποιον θὰ ἐκλέξῃ Κύριος ὁ Θεὸς καὶ ἐνθὲ περιορίζῃ τὰς θυσίας ἐκεῖνας νὰ γίνωνται· εἰς ἕνα μέρος, ὁ προφήτης λέγει· δεῖ εἰς κάθε μέρος πρὸκειται νὰ προσφερθῇ θυμιάμα καὶ καθαρὰ θυσία, ⁶⁴⁸ A τότε ἐναντιώνεται καὶ ἀντιμάχεται πρὸς τὸν Μωϋσῆν. Ἄλλὰ δὲν ὑπέστη· οὐκ ἐκρούσας καὶ ἐριστικῶς διάθεσις μεταξὺ τῶν. Διότι ἐκεῖνος μὲν ὤμιλῃσε δι' ἑλλην

αἰχμαλωσίαν καὶ αὐτὸς δὲδῶ ἐπροφήτευσε κατόπιν δι' ἑλλην.

Ἀπὸ ποῦ τοῦτο γίνεται φανερόν; Καὶ ἀπὸ αὐτῶν ποὺ εἶπαμεν καὶ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα σημεῖα. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ἀπὸ τὸν τόπον. Διότι δὲν ἐπροφήτευσε ὅτι ἡ θυσία αὐτὴ θὰ ἐπιτελεθῆ εἰς μίαν πόλιν, ὅπως ἀκριβῶς γίνεται εἰς τὴν παρῆκτον τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ ἀπὸ ἀνατολῶν μέχρι δυσμῶν. Ἐπειτα ἀπὸ τῶν τρόπων τῆς θυσίας. Διότι μὲ τὸ νὰ προσέτῃ αὐτὴν καθαρὰν, εἶδειε ποῖαν ἐννοῶσε. Ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὰ πρόσωπα, ποὺ προσφέρουν αὐτήν. Διότι δὲν εἶπεν εἰς τὸν Ἰσραήλ, ἀλλὰ εἰς τὰ ἔθνη. B Καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσῃς ὅτι ἡ λατρεία αὐτὴ θὰ περιορισθῇ εἰς μίαν καὶ δύο καὶ τρεῖς πόλεις δὲν εἶπεν ἀπλῶς ἐν παντί τόπῳ, ἀλλὰ ἐπὶ ἀνατολῶν ἥλιου μέχρι δυσμῶν, διὰ νὰ δεῖξῃ ἔτσι ὅτι τὸ κήρυγμα θὰ καταλάβῃ τὸσην ἔκτασιν, ὅσην γῆν ἐπέσει ὁ ἥλιος. Λέγει· θὰ καθαρὰν θυσίαν διότι ἡ παλαιὰ ἦσαν ἀκάθαρτος, ἔχι θέσασαι ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τῆς προαιρέσεως ἐκείνων, ποὺ τὴν προσέφρου. Διὰ τοῦτο ἔλεγε· θυμιάμα δεδῶσται μοι ἐστίν» (Πα. 1, 18). Ἄλλωστε, ἐν κάποιος συγκρίσει καὶ τὴν θυσίαν αὐτῆν, θὰ εἶδῃ μεγάλην διαφορὰν, τὴσην ὅσῃ αὐτὴ μόνῃ κυρίου νὰ λέγεται καθαρὰ, C συμφωνοῦν μετὰ τὸν λόγον τῆς συγκρίσεως. Καὶ αὐτὸ ποὺ ὁ Παῦλος ἔλεγε σχετικὰ μετὰ τὸν νόμον καὶ τὴν χάριν, ὅτι οὐ δεδῶσται τὸ δεδοξαζόμενον ἐνεκεν τῆς υπερβαλλούσης δόξης» (B' Κορ. 3, 10), τὸ ἴδιον καὶ ἐδῶ θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι δηλαδὴ ἡ θυσία αὐτὴ συγκρινομένη πρὸς ἐκείνην, αὐτὴ καὶ μόνῃ θὰ ἦσαν δυνατὸν νὰ ἐνομασθῇ καθαρὰ. Διότι αὐτὴ δὲν προσφέρεται μετὰ καπνὸν καὶ κνίσσον οὔτε μετὰ ἀμάρτια καὶ τιμὴν ἐξαγορῆς, ἀλλὰ μετὰ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἄκουσε λοιπὸν καὶ ἄλλον προφήτην, ὁ ὅποιος προαναφώνησε καὶ λέγει· τὸ ἴδιον πρῆγμα, ὅτι δηλαδὴ δὲν θὰ περιορισθῇ ἡ λατρεία αὐτὴ τοῦ Θεοῦ εἰς ἕνα τόπον, ἀλλὰ εἰς οἱ ἄνθρωποι θὰ γνωρίσουν αὐτόν. Ὁ Σαρονίας λοιπὸν νὰ εἰ λέγει· «Ἐπιφανήσεται Κύριος ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη καὶ ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς Θεοὺς τῶν ἔθνων D καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτοῦ» (Σοφ. 2, 11). Μολούνη θέσασαι τοῦτο δὲν ἐπατρέπετο εἰς τοὺς Ἰουδαίους, διότι ὁ Μωϋσῆς διέταξεν εἰς ἕνα τόπον νὰ λατρεύουν τὸν Θεόν. Ὅταν λοιπὸν ἀκούσῃς τοὺς προφήτας νὰ προλέγουσιν καὶ νὰ προκαταγγέλλουσιν ὅτι οὐδέποτε πλέον οἱ ἄνθρωποι θὰ ἀναγκασθῶν νὰ συγκυνηθῶνται ἀπὸ παντοῦ εἰς μίαν πόλιν οὔτε εἰς ἕνα τόπον, ἀλλ' ὁ καθένας θὰ λατρεύσῃ τὸν Θεόν ἕκαστος εἰς τὸ σπιτί, ποῖον ἄλλον ναὸν θὰ ἠμπορούσῃς νὰ ὑποδείξῃς, ἔκτος ἀπὸ τὸν ταρινόν; Ἄκουσε λοιπὸν πῶς καὶ τὰ εὐαγγέλια καὶ ὁ ἀπόστολος συμφωνοῦσιν μετὰ τὸν προφήτην αὐτόν. Ὁ προφήτης εἶπε λοιπὸν· ἐπιφανήσεται Κύριος, ὁ ἄ-

πόστολος λέγει: «ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις. Ἐπιδείχθησα ἡμῶς». Ἐκεῖνος εἶπεν, «ἐπὶ τὰ ἔθνη», αὐτὸς λέγει «ἐπὶ πᾶσιν ἀνθρώποις»: ἐκεῖνος εἶπεν «ἐπιδείχθησα τοῦ Θεοῦ αὐτῶν», αὐτὸς λέγει: «ἐπιδείχθησα ἡμῶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἰσθμίδα καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρονῶς καὶ δικαίως ζήσωμεν» (Τίτ. 2, 11). Καὶ πάλιν ὁ Χριστὸς λέγει εἰς τὴν Σαμαρείτιδα: «πίστευσόν μοι, γύναι, ὅτι ἐρχεται ἄρα, ὅτι οὕτως ἐν τῷ ἔρει τούτῳ, οὗτος ἐν Ἱερουσαλὴμοις προσκυνήσατε τῷ Πατρὶ. Πνεῦμα δὲ Θεοῦ καὶ τὸς προσκυνῶντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνᾶν» (Ἰω. 4, 21). 649 Α Ἐλεγεν αὐτὰ καὶ ἀπελευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τῆν ἀνάγκην λοιπὸν νὰ τηροῦμεν τὸν τόπον καὶ εἰσιέλγωμε τὸ ὑψηλότερον καὶ πνευματικώτερον περιεχόμενον τῆς λατρείας.

Θὰ ἦσαν λοιπὸν δυνατὸν πάλιν μοῦ, μὲ αὐτὰ νὰ δείξωμεν ὅτι οὕτως ἔστιν, οὕτως ἱεροσύνη, οὕτως βασιλεία θὰ ἐπαρῆν εἰς τοὺς Ἰουδαίους τοῦ λοιποῦ. Αὐτὰ ἔλα μοῦ, ἔχουν ἀποδοχῆ πολὺ καλὴ μὲ τὴν ἐκ θεμελίων καταστροφὴν τῆς πόλεως. Πλὴν ἡμῶς θὰ ἦσαν δυνατὸν νὰ φέρωμεν ἔδω καὶ προφήτας, οἱ ὅποιοι κατηγορηματικὰ λέγουσι τὸ ἴδιον πρᾶγμα. Ἀλλὰ οὗτος εὐλόγηται κενὸς ἀπὸ τῆν ἑσπέρῃ αὐτῶν ποῦ εἰπαίμεν καὶ νοθεύομαι μὴπως φανῶ ὅτι ἀνώφελα οὗτος καταπονεῖ. Διὰ τοῦτο ἀπὸ οὗτος ὑποσχεθῶ ὅτι εἰς ἕλληνας εὐαγγελίαν θὰ οὗτος ἐμῶν δι' αὐτὸ, τώρα οὗτος παρακαλῶ δι' ἐκεῖνο, νὰ διακρίνατε τοὺς ἀδελφούς σας, Ἐ νὰ τοὺς ἀπαλλάξετε ἀπὸ τῆν πλάνην καὶ νὰ τοὺς ἐπαναφέρετε εἰς τὴν ἀλήθειαν. Διότι κενὸς ἀπὸ τοῦτο οὗτος ἀπὸ τῆν ἀπόρριψιν τῶν λέγων, ὅταν ἡ ἔμπροσθεν ἀποδείξει δὴν συμβεβηκῆ μὲ τὰ λεγόμενα. Τὰ ἔσα ἔχουν λεγθῆ δὴν εἰσπύθηται δι' ἑσῶς, ἀλλὰ δι' ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀσθενεῖς. Αὐτοὶ ἀπὸ πληροσφορηθὸν αὐτὰ ἀπὸ ἑσῶς καὶ ἀπαλλαγθὸν ἀπὸ τῆν κακὴν συνήθειαν νὰ ἐπιδείξουν καθαρὸν καὶ γνήσιον τὸν Χριστιανισμὸν καὶ νὰ ἀπορρίψουν τὴν κακὴν διαγωγὴν καὶ τὰς πονηρὰς συναναγωγὰς τῶν Ἰουδαίων καὶ αὐτῶν, ποῦ εἶναι εἰς τὴν πόλιν καὶ αὐτὰς ποῦ εὐρίσκονται εἰς τὰ πρόσωτα, τὰ σπῆλαια τῶν ληστῶν καὶ τὰ καταγόνια τῶν δαιμόνων. Μὴ λοιπὸν προδύνατε τὴν σωτηρίαν ἐκεῖνους, ἀλλὰ ἀπὸ φρονήσεως καὶ ἀναζητήσεως μὲ ἐπιμονήν. C ἐπιμαρτυρεῖτε εἰς τὸν Χριστὸν τοὺς ἀσθενεῖς. Διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν ἔστω καὶ εἰς τὴν πορνήν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μελλοντικὴν τὴν ἀνταπόδοσιν, ποῦ θὰ εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὰ κατορθώματά μας, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ ὅπου καὶ μετὰ τοῦ ὅπου ἡ δόξα εἰς τὸν Πατέρα, σπῆμα μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἄγιον καὶ ζωοποιόν, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς ἀπεράτους αἰῶνας. Γίνετο!

ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ

D Τὴν προηγουμένην ἡμέραν ἐπειδὴ ἐξερῶντες μακρὰν ἐμίλλαν κατὰ τῶν Ἰουδαίων καταλήφθη ἀπὸ βραχνάδα λόγγι τῆς ἐκτάσεως τῶν λεχθέντων, τώρα ἐκφώνει τὸν λόγον τούτων.

1. Τὰ ἄγρια θηρία ἐν Ἰουδαίᾳ καὶ τρέφονται εἰς τὰ δάση καὶ δὴν αὐτίσονται νὰ ἐπιτεθῶν ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων, εἶναι κίππος ἡμερώτερα καὶ πρᾶτερα. Ὅταν ἡμῶς οἱ κωνητοὶ, τὰ συλλάβουν καὶ τὰ δὴν ἡγῶσιν εἰς τὰς πόλεις, καὶ ἀπὸ τὰ ἐργασίωσιν τὰ ἐξερῶσιν διὰ τὸν πόλεμον μὲ τοὺς θηριωμόχους. Ἐ τότε ἂν σιμῶν νὰ ὀρῶσιν ἐπάνω τους καὶ νὰ φάγουν τὴν σάρκα καὶ νὰ ποῦν ἀνθρώπων αἷμα, δὴν ἀπαμαρτύνονται εὐδοκῶ εἰς τὸ εἶξῆ ἀπὸ μίαν τέτοιαν εὐτυχίαν, ἀλλὰ μὲ σφοδρὰν ἐπιθυμίαν τρέχουν πρὸς τὸ τραπέζι αὐτῶν. Τὸ ἴδιον πρᾶγμα ἀκριβῶς ἐπάθαμεν καὶ ἐμεῖς. Ἀπὸ βραχνάδα ἀρχίσασιν τὸν ἀγῶνα μας ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων καὶ μὲ σφοδρότητα ἐπιτεθήκαμεν κατὰ τῶν ἀναγκούντων ἀντιρρησιῶν τους, ἀπαμαρτύνσαμεν τοὺς συλλογισμοὺς των καὶ κἄθε ἀνηλεοσφροσύνην ποῦ ὑφίσταται κατὰ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ καὶ κἄθε ἐπιπόνησιν καὶ κοπιόσιν καθυπερτάσασιν εἰς τὴν ὑπακοήν τοῦ Χριστοῦ. (B' Κορ. 10, 5), μὲς κατέλαθε κίππος μεγαλύτερα ἐπιθυμία νὰ πολεμήσωμεν ἐναντίον τους. 650 Α Ἀλλὰ τί νὰ κάμω; Βλέπετε ἡ φωνὴ μου ἔχει ἐξασθενῆσαι καὶ δὴν ἔμπορεῖ νὰ ἐπαρῆν διὰ τόσον μεγάλων καὶ μακρῶν ἀγῶνων. Καὶ τώρα μοῦ φαίνεται ὅτι ἐπῆθα τὸ ἴδιον πρᾶγμα, ποῦ παθαίνει κίππος στρατιώτης, ὁ ὅποιος ἀπὸ κατάρταε μερικῶς ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του καὶ κατέσιν ἐπέπεσε μὲ μεγαλύτεραν ἀγῶν καὶ θυμὸν ἐναντίον τῆς ἐχθρικής φάλαγγος καὶ ὅταν τὸ ζῆφος του, ἐπιστρέφει κενὸς ποῦ εἰς τοὺς συντρόφους του. Μάλλον τὸ πάθημά μου εἶναι χειρότερον. Διότι ὁ μὲν στρατιώτης, ποῦ ἔσπασε τὸ ζῆφος του, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρπάξῃ ἄλλο ἀπὸ κάποιον ἄλλον ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ εὐρίσκονται γύρω του καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν θυμὸν του καὶ νὰ ἐπιδείξῃ τὴν μεγάλην προθυμίαν του. Ὅταν ἡμῶς ἡ φωνὴ κορασθῆ δὴν εἶναι δυνατὸν νὰ λάβῃ κενὴ φωνὴ ἀπὸ ἄλλων. B Τί νὰ κάμω λοιπὸν; Θὰ ὑποχωρήσωμεν καὶ ἐμεῖς; Τὸ πά-

θος της αγάπης σας, όμως δεν μου τὸ ἐπιτρέπαι. Ἐδάδομαι καὶ τὴν παρουσίαν τοῦ ἐπισκόπου καὶ τὴν προθυμίαν σας σέβωμαι. Διὰ τοῦτο λοιπὸν θὰ προσπαθῶ νὰ ἐπιτύχω καὶ αὐτὰ ποὺ ὑπαρβαίνουν τὴν δυνάμιν μου, ἀπὸ στήριξιν τῆς προσπαθείας μου εἰς τὴν εὐχάς του καὶ τὴν ἀγάπην σας. Καὶ κανεὶς ἀπὸ ἐσῶς, ὡς μὴ καταδικάζῃ ὡς ἀκατέλληλον τὸν λόγον μου, ἴδν ἡμῶς ἐπιτιθέμεθα κατὰ τῶν Ἰουδαίων, ἀπὸ ἄφρονα μὲν μέρος τὴν ἀφῆγγιν τῶν κατορθωμάτων τῶν μαρτύρων, οἱ ὅποιοι μᾶς ἐκάλεσαν σήμερα ἔδοθ. Διότι καὶ εἰς ἐκεῖνους ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι περισσύτερον ἐπιθυμητός. Ἄλλωστε αὐτοὶ δὲν θὰ ἐγίνοντο λαμπρότεροι μὲ τὰ δικὰ μας ἔγκλημα. Διὰ τὸ θὰ εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ τὴν γλώσσάν μας, αὐτοὶ τῶν ὁσίων οἱ ἀγιῶνες ὑπαρβαίνουν τὴν ἀνθρωπίνην φρόσιν καὶ τὰ ἐπαθλά των κελύει ἑπίνοα ἀπὸ κάθε δυνάμιν καὶ σέψιν· C Περικερρόνησαν τὴν παροῦσαν ζωὴν, κατεπάτησαν βασανιστήρια καὶ κολασμούς, περιεφρόνησαν τὸν θάνατον, ἔλαβαν κτερὰ καὶ ἐπέταξαν πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀπαλλάχθησαν ἀπὸ τὴν ζάλην καὶ τὴν φροντίδα τῶν ἐπιτοικῶν πραγμάτων, κατέπλευσαν εἰς τὸ γαλήνιον λιμάνι, φέροντας μαζί τους ὅχι χρυσὸν καὶ ἀργυρον καὶ πολυτελεῖ ἐνόδηματα, ἀλλὰ θησαυρούς ποὺ δὲν παραβιάζονται, δηλαδή τὴν ὑπεριότην, τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀγάπην. Τώρα εὐρίσκονται εἰς τὴν χορείαν τοῦ Παύλου, ἡμέρας εἰς τὰ ἐπαθλά των, μὲ ἀναπερωμένους εἰς ἐλπίδας ὅτι θὰ τὰ λάθουν, ἀπὸ ἔχουν ζεφύγαι καὶ τὴν ἀβεβαιότητα τοῦ μέλλοντος. D Διὰ τὸ λοιπὸν αὐτοὶ θὰ εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ τοῦς λόγους μας; Διὰ τοῦτο ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ εἶναι πῶς ἐπιθυμητὴ εἰς αὐτούς. Διότι τὰ ἔγκλημά μας, ὅπως εἶπα καὶ παραπάνω, δὲν θὰ προσθήσουν τίποτε περισσότερον εἰς τὴν δόξαν των. Ἀντίθετα θὰ εὐχαριστήθωσιν πολὺ ἀπὸ τοῦς ἀγιῶνας μας ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων καὶ μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν θὰ ἀκούσων τοῦς λόγους μας, ποὺ λέγονται διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Διότι οἱ μάρτυρες πολὺ μισοῦν τοῦς Ἰουδαίους, ἐπεὶ πού ἠγάπησαν τὸν Κύριον, τὸν ὅποιον ἐκεῖνοι ἐσταύρωσαν. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἔλεγον· «τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν» (Ματθ. 27, 25), αὐτοὶ ἡμῶς ἔχουσαν τὸ αἷμα των διὰ τὸν Χριστόν, ποὺ ἐκεῖνοι ἐφώνησαν· Ἄρα μὲ εὐχαρίστησιν θὰ ἀκούσων τοῦς λόγους ταύτους.

2. E Ὅτι λοιπὸν οἱ προφῆται θὰ προέλεγον καὶ δὲν θὰ ἀποσυμπούσαν ἴδν ἐπρόκειτο ἡ τιμωρὴ δουλεία νὰ λάβῃ τέλος, ἱκανοποιητικὰ τὸ ἀπεδείξαν μὲ τὸ νὰ δεῖξωμεν ὅτι εἶαι αἱ αἰχμαλωταίαι, Βηλαδὴ ἐκεῖνη τῆς Αἰγύπτου, τῆς Βαβυλώνας καὶ τοῦ Ἀντιόχου, ἐπισυνέδησαν εἰς αὐτοῦς κατὰ τὴν προφητείαν. Ἀπεδείξαν μὲ ἔσαν τὰς θείας Γραφῆς ὅτι διὰ κάθε μίαν ἀπὸ αὐτὰς εἶχε

προαναγγελεθῆ καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος. Κανεὶς ἡμῶς προφήτης δὲν καθύρισε τὸν χρόνον τῆς παρουσίας δουλείας. Ὁ Δαβὶθὴ ἡμῶς προεῖπεν ὅτι αὐτὴ θὰ συμβῆ καὶ θὰ ἐργασθῆ τὰ πάντα καὶ θὰ μεταβῆλῃ τὸ θρησκευτικὸν πολιτεῖμα.⁶⁵¹ A καὶ καθύρισε σαφέτη μετὰ τῶσον χρόνον θὰ λάβῃ χώραν ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπιστροφὴν ἀπὸ τὴν Βαβυλώνα. Ἄλλ' οὔτε αὐτός, οὔτε κανεὶς ἄλλος προφήτης ἐδήλωσαν ὅτι θὰ λήξῃ κάποτε καὶ θὰ καταπαύσων κάποτε τὰ κακά, ἀντίθετα ἡμῶς προεῖπεν ὅτι ἡ δουλεία αὐτὴ θὰ κράτησῃ εἰς αὐτούς μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων. Καὶ ὁ τόσος χρόνος, ποὺ ἐπέρασαν ἀπὸ τότε ἐπιθεβαίνοντι τὰ ὅσα εἶπαμεν καὶ δὲν ἐνεφάνισαν κανένα ἔγνωσ οὔτε κανένα ζεῦνημα ποτὶ ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα καλῆς μεταβολῆς τῶν πραγμάτων, μολοντι πολλὰς ὁμοῦ ἐπεχείρησαν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ ἀνεγείρουν τὸν νεόν. Διότι καὶ μία καὶ δύο καὶ τρεῖς φορές ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀδριανοῦ, τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Ἰουλιανοῦ, ἀπὸ ἐπαχείρησαν τοῦτο, ἐμποδίσθησαν. Πρῶτα μὲν ἐμποδίσθησαν ἀπὸ τοῦς στρατιώτας, B ὕστερα δὲ ἀπὸ τὴν φωτιάν, ποὺ ἐξερήθησαν ἀπὸ τὰ θεμέλια καὶ τοῦς ἀπέτρεψαν ἀπὸ τὴν ἄτοπον ἐπιτηρήν.

Ἐστερα ἀπὸ αὐτὰ εὐχαρίστως ἐγὼ θὰ τοῦς ἐρωτήσω, διὰ τὸ, πῶς μου, ἐνθ ἐπὶ τῶσον χρόνον παρεμείνατε αἰχμάλωτοι εἰς τὴν Αἴγυτον, ἐπιστρέψατε εἰς τὴν πατρίδα σας, καὶ ἐνθ ὠδηγήθηκατε πάλιν εἰς τὴν Βαβυλώνα, ἐπανήλθατε εἰς τὰ Ἰερουσόλυμα; Καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀντιόχου, ἂν καὶ ἐπάθατε τῶσον μεγάλη κακά, ἐπανήλθατε εἰς τὴν πρώτην κατάστασιν τῶν πραγμάτων καὶ ἀνακτήσατε καὶ πάλιν τὰς θυσίας, τοῦς θυμῶς, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων καὶ εἰα τὰ ἄλλα, ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν παλαιὴν δόξαν σας. Τώρα ἡμῶς τίποτε παρόμοιον δὲν ἔχει συμβῆ. Διότι, ἂν καὶ ἐπέρασαν ἑκατὸν καὶ διακόσια καὶ τριακόσια καὶ τετρακόσια καὶ πλέον χρόνια ἀπὸ τότε καὶ μᾶς χωρίζουν πεντακόσια χρόνια ἀπὸ ἐκεῖνον, C μέχρι σήμερα δὲν διέπομεν νὰ ἀναφανταίται ποθενά κανένα σημεῖον κάποιας εὐνοτικῆς μεταβολῆς. Ἄλλὰ ἀπὸ τὴν στιγμήν ποὺ δι' αὐτούς τὰ πράγματα ἔχουν ρεζικὰ ἀλλάξῃ, οὔτε κατ' ἐνεῖρον δεκτικῶν κάποιαν ἐλπίδα ἀνορθώσεως, καθὼς εἰς τοῦς παλαιότερους καιρούς. Διότι, ἴδν εἶχαν τὴν δυνάμιν νὰ ἀναγνωρίσων τὰς ἁμαρτίας των καὶ νὰ εἰποῦν ὅτι ἐπειδὴ ἠμαρτήσαμεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἤλαθμεν εἰς σύγκρουσιν μαζί του διὰ τοῦτο δὲν ἀνεκτοῦμεν τὴν πατρίδα μας, καὶ ἴδν αὐτοὶ ἐξομολογήθησιν καὶ καταδικάσων τὰ ἔγκλημά των, αὐτοὶ οἱ ὅποιοι συνεχῶς ἀνασχύνοντι καὶ ἀρνοῦνται τὰ μικρὰ ἔγκλημά, ἐνθ οἱ προφῆται τοῦς κατηγοροῦν καὶ διαζωγραφεῖον ζωηρὰ αὐτά, ἐγὼ μὲ εὐχαρίστησιν πάλιν θὰ

ἑρωτήσω τὸν καθένα τους. Διὰ τὰ ἁμαρτήματά σου λοιπόν, Ἰουδαία, παραμένεις τόσα χρόνια ἔξω ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ; **D** Καὶ τί εἶναι τὸ νέον καὶ τὸ παράδοξον ἐν προκειμένῳ; Μήπως τώρα μόνον ζήτε εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἐνθ' εἰς τὴν ἀρχὴν ἔζούσατε μὲ δικαιοσύνην καὶ ἀρετὴν; Δὲν ἀνακαταστήσατε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μὲ ἄπειρα ἐγκλήματα καὶ παρανομίας; Δὲν οὐκ καταγέγραπτον ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ διὰ χίλια διὰ πρῶτα, τότε ὅταν ἀνέφερε τὰς δύο πόλεις, τὴν Ὀλλὰ καὶ τὴν Ὀλιβὰ, μὲ τὸ νὰ λέγῃ ὅτι «πορευόμενοι ἀποδομήσατε ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐπαιμάνεσθε τοὺς βαρβάρους καὶ τοὺς ἄλλοτριούς ἰσραηλιταίους Θεοῦ;» (Ἰεζεκ. 23, 3). Τί λοιπόν; Μήπως δὲν ἐπροσκυνησατε τὸν μόσχον, Ἐ ἂν καὶ ἐσχίσθητε εἰς τὰ δύο ἢ ὅλασθε καὶ ἐρρώγησαν αἱ πόλεις καὶ ἐγένον ἴσου ἡσυχίας εἰς τὴν Ἰρμηον; Δὲν ἐπεχειρήσατε πολλὰς φορές νὰ φονεύσατε τὸν Μωϋσῆν, ἄλλοτε μὲν μὲ τὸ νὰ τὸν λιθοβολήτε, ἄλλοτε δὲ μὲ τὸ νὰ τὸν θάψατε καὶ ἄλλοτε μὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους ἄλλους τρόπους; Δὲν ἐπιμαίνατε νὰ θλασθῆτε τὸν Θεόν; Δὲν ἐλατρώσατε τὸν Βεελφεγὼρ; (Ἀποκ. 25). Δὲν ἐσφάζατε τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς κόρας σας εἰς τὰ δαμόνια; (Ψαλμ. 106, 37). Δὲν ἐπαδείξατε κάθε ἀσέβειαν καὶ κάθε ἁμαρτίαν; Καὶ δὲν λέγει πρὸς σὲ ὁ προφήτης ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ; **δδ** **A** «Τεσσαράκοντα ἔτη προοῦθα κατὰ τὴν γενεὰ ταύτη καὶ εἶπον, αἱ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ;» (Ψαλμ. 94, 10). Πῶς λοιπόν δὲν οὐκ ἀποστρέψατε τότε ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς παιδοκονίας, τὴν εἰδωλολατρειάν, τὴν πολλὴν ἀγνωμοσύνην καὶ τὴν ἀπεργεγραπτοὺς ἁμαρτίας, σὲ ἄφρονος μεγάλου προφήτην, τὸν Μωϋσῆα, καὶ ἔκαμε πολλὰ θαυμασιὰ καὶ παράδοξα; Καὶ ἀπὸ τὰ δὲν ἐγένον εἰς κανένα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀπὸ συνέβαιναν εἰς ἑσῆς. Πρὸς χάριν σας νεφέλη ἤλανετο ἀντὶ στέγης, φωτεινὸς στίλος ἀντὶ λαμπέου προηγεῖτο καὶ εἰ ἐχθροὶ μὲνοι τῶν ὀπασθῶρων καὶ αἱ πόλεις καταλαμβάνοντο μὲ μόνην τὴν πολεμικὴν βοήθην. Δὲν οὐκ ἐχρημάσθησαν ὅλα, ὅστε πολεμικὴ παράταξις, ὅστε μάχη. **B** Μόνον ἐσάλπισατε καὶ μὲ τὸ οὐρανὸν εἰς μὲνοι τῶν τὰ πύργῳ κατέρρεον. Δι' ἑσῆς κάποια ἀσυνήθης καὶ παράδοξον τροφὴ ἀξουρήθη διὰ τὴν ὅποιον ὁ προφήτης φωνάζει καὶ λέγει: «Ἄρτον οὐρανοῦ ἔδωκαν ἀπὸ τοῦ Ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγον ἀνθρώπων, ἐπιστασιὸν ἀπέστειλαν αὐτοὺς εἰς πληρωμὴν» (Ψαλμ. 77, 25). Διὰ τί λοιπόν, πέρ μου, τότε μὲν μολοντο εἰσάσθε ἀσέβεις, εἰδωλολάτραι, παιδοκόντοι, λιθοβοληταὶ τῶν προφητῶν, ἐργάται πολλῶν κακῶν, ἀπελαμβάνετε τόσην μεγάλην εὐνοίαν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καὶ τόσην μεγάλην προστασίαν, τώρα δὲ ἂν καὶ δὲν λατρεύατε τὰ εἰδωλα καὶ δὲν φονεύατε τὰ τέκνα σας καὶ δὲν λιθοβο-

λεῖτε τοὺς προφήτας, περιπέτε τὴν ζωὴν σας εἰς συνεχῆ αἰχμαλωσίαν; **C** Μήπως λοιπόν ἄλλος ἦσαν τότε ὁ Θεός καὶ ἄλλος εἶναι τώρα; Δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὁ ἑσπίος διηρόνως θεῖα τότε καὶ ἀπαργήσεται αὐτὰ τώρα; Διὰ τί, λοιπόν, πέρ μου, τότε μὲν ὄσον τὰ ἁμαρτήματά σας ἦσαν μεγαλύτερα, μεγάλη ἦσαν καὶ ἡ τιμὴ τοῦ Θεοῦ πρὸς σὲς, τώρα δὲ ὅπου εἶναι μικρότερα τὰ σφάσματά σας, καθολικοληθριαν οὐκ ἀποστρέψατε καὶ σὲς παρῶντες εἰς διαρκὴ ἀτίμωσιν. Ἐάν τώρα σὲς ἀποστρέψατε διὰ τὰ ἁμαρτήματά σας πολὺ περισσότερο ἔπρεπε τότε. Ἐάν ὅμως τότε, ἐνθ' ἑσῆς ἀσεβοῦσατε, ἐκεῖνος σὲς ἤνευγετο, πολὺ περισσότερο ἔπρεπε τώρα νὰ σὲς ἀνάγεται, ὅπου δὲν ἐπιχειρεῖτε κατὰ παρόμοιον. Καὶ ἐάν ἐσῆς ἐντρέπεσθε νὰ ἐμολογήσατε τὴν αἰτίαν, **D** ἐγὼ θὰ τὴν εἰπω φανερά, ἢ καλύτερα, ἔχι ἐγὼ, ἀλλὰ ἡ ἴδια ἢ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων. Ἐπειδὴ ἐφρονέσατε τὸν Χριστόν, ἐπειδὴ ἀπλόασατε τὰ χέρια σας ἐναντίον τοῦ Δεσπότη, ἐπειδὴ ἐχούσατε τήμον αἷμα, διὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχει δι' ἑσῆς διόρθωσις, ὅστε συγχώρησις, ὅστε δικαιολογία. Διὰ τί τότε μὲν τὰ κακούργημάτά σας ἦσαν κατὰ τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ, τοῦ Μωϋσῆως, τοῦ Ἰσαακ καὶ τοῦ Ἰερμίου. Τότε ἂν καὶ ἐγένετο κάποια ἀσέβεια, παρὰ ταῦτα τὸ τόλμημά σας δὲν ἀποτελεῖ τὸ κορόμφημα τῶν κακῶν. Τώρα ὅμως διὰ τὰ παλαιὰ κακούργηματα τὰ ἔχετε ζεπεράσει. **E** Μὰ τὴν μανίαν σας ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ ἐξεπάρσατε κάθε εἶδος παραβάσεως, διὰ τοῦτο καὶ περισσότερο τιμωρήσατε τώρα. Ἐάν αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ τὴν αἰτίαν τῆς τιμωρῆς ἀπωπέσεώς σας, διὰ ποῖον λόγον σὲς ἤνευγετο τότε ὁ Θεός, ὅταν ἐφρονέσατε τὰ τέκνα σας, καὶ σὲς ἀποστρέψατε τώρα, πῶς δὲν διαπράττετε παρόμοιον ἐγκλήματα; Εἶναι εὐσπέντερον ὅτι μὲ τὸ νὰ φονεύατε τὸν Χριστόν διαπράττετε πολὺ χειρότερον κακούργημα ἀπὸ κάθε παιδοκονίαν καὶ κάθε ἄλλην παρανομίαν.

3. Ἀκούη λοιπόν, εἰπατὶ μου, θὰ ἔχετε τὴν τόλμην νὰ ἀνομάζετε αὐτὸν πλάνον καὶ παράνομον καὶ δὲν πηγαίνετε νὰ παρακαθῆτε κάποιον, ἀπὸ ἀρετῶν πραγμάτων πῶς εἶναι τόσον φανερά; **δδ** **A** Διὰ τί ἐάν ὁ Χριστὸς ἦταν πλάνος, ὅπως ἰσχυρίζεσθε, καὶ παράνομος, ἐσῆς ἔπρεπε ἐν κοινήτη περιπτώσει νὰ προκλύεσθε, διότι τὸν ἐφρονέσατε. Διὰ τί, ἐάν ὁ Φινεὲς μὲ τὸ νὰ φονεύσῃ κάποιον, κατέπαυσεν διόκλητρον τὴν ὀργὴν κατὰ τοῦ ἔθνους του; ἔσση γὰρ Φινεὲς, λέγει, καὶ ἐξέλασσε καὶ ἐπέτασεν ἡ θρασύτης; (Ψαλμ. 58, 30) ἔξ.) καὶ ἀπῆλλαξε τόσους πολλοὺς ἀνθρώπους, πῶς εἶχαν ἀσεβῆσαι, ἀπὸ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν σφαγὴν κάποιου ἀνθρώπου, πῶς εἶχε παρανομῆσαι, πολὺ περισσότερο ἔπρεπε τοῦτο νὰ συμῆθ' εἰς σὲς, ἐάν θέβαι αὐτὸς πῶς ἐσῆς ἐσταυρώσατε ἦσαν πράγματι

παραβάτης του νόμου. Διότι λοιπόν ο μόνον Φιναός με το να φρονέσει άνθρωπον παραβάτην του νόμου εδικαιώθηκε και έτιμώθη με το αξίωμα της Ιερουσαλήμ, όσως δε με το να σταυρωθεί άσπαστα να και έγερθεί του Θεού, όπως λέγεται. όχι μόνον δέν εύτυχετε και δέν τιμώσθε, αλλά επέθατε και χειρότερα από όσα επέθατε όταν έσφαζατε τα τέκνα σας; **B** Δέν είναι όλοφάνερο και εις αυτούς άκόμη τούς άνοήτους, ότι όφιστασθε την τιμωρίαν αυτήν επειδή έπαρκαμύρισατε εις την σωτήρα και προστάτην της οικουμένης; Μοιούνται άκόμη και τώρα άπαιχτα από μικρά αίματα και τρεψίτε τα σάββατα, τότε καταφρονούσατε και αυτήν την ήμέραν. Και ο Θεός με το στόμα του προφήτου Ιερεμίου ύπέλεγετο ότι θέ λυπήθῃ την πόλιν σας, εάν όσως έσταματούσατε να βαστάζετε εις τα χέρια σας φορτία κατά την ήμέραν του Σαββάτου (Ιερ. 17, 21). Αλλά να τώρα κίμνεται αυτό και δέν φέρετε φορτία εις τα χέρια σας κατά την ήμέραν του Σαββάτου και όμως ούτω έτοι συμφιλώνεται μαζί σας ο Θεός. Το άμάρτημά σας αυτό όσπρηζε τό μεγαλύτερον από όλα, ώστε να είναι περτωτή δι' όσως ή δικαιολογία αυτή των άμαρτιών. Τώρα εδρίσκεσθε εις τα δεινά αυτά όχι έξ αίτίας της συμπεριφοράς σας κατά τον λοιπόν θίον σας, αλλά λόγω του κακουργήματος έσείνου. **C** Εάν λοιπόν δέν έπρόκειτο περί αυτού ο Θεός δέν θα όσως έλεγεν έγκαταλείψει επί τώσον χρόνον, όσω και άν είχατε διαπράξει πλήθωρον άμαρτημάτων. Και τοστό γίνεται φανερόν από όσα είπαμεν και από αυτά, που πρόκειται να είπω τώρα. Ποιον λοιπόν είναι αυτό;

Ήκούσαμεν πολλάς φορές τον Θεόν να άπειθύνεται προς τούς πατέρας σας και να τούς λέγη με το στόμα των προφητών ότι «οι μεις μόν άξιοι μωρίων ήτε κακών, έγω δέ, λέγει, ποιό δια τό ένομά μου, ίνα μη θεηλωθῃ έν τοίς έθνεσι» (Ιεζεκ. 36, 21). Και μετς μόν άξιοι μωρίων ήτε κακών, έγω δέ, λέγει, ποιό δια τό ένομά μου» (Αιούθι 5, 32). **D** Και αυτό που λέγει έχει την εξής σημασίαν. Αξίζετε δια θαρσύναν τιμωρίαν και κόλασιν, αλλά δια να μη λέγη κανείς ότι ο Θεός είναι άνοσχυρος και δέν δύναται να αύσση, έγκατέλειψε τούς Ιουδαίους εις τα χέρια των έχθρών, δια τοστό όσς βοήθῃ και όσς προστασίω. Εάν λοιπόν ο Χριστός ήταν ένας κοινός παραβάτης του νόμου, όσως δε τον έσταυρώσατε, και άν άκόμη είχατε διαπράξει άπειράριθμα άμαρτήματα και πολύ χειρότερα από όσα είχατε διαπράξει κατά τό παρελθόν, εξάπαντος ο Θεός θα όσως δίκασζε και εις την περίπτωσιν αυτήν, δια να μη θεηλωθῃ τό ένομά του, δια να μη θεωρήται έσείνος, δηλαδή ο Ήσυχός, κάποιος μεγάλος, μήτε να είπη κανείς ότι έξ αίτίας έ-

κείνου επέθατε αυτά. Διότι δέν φαίνεται να παρεβλήθη τό άμαρτημάτά σας λόγω της δόξης του, πολύ περισσότερο θα έκαμνα αυτό τώρα. **E** όπότα και την σφαγήν αυτήν θα άπέδραγο και τά πολλά σας άμαρτήματα θα εξήλειψε. Όταν όμως φαίνεται να όσς έχει έγκαταλείψει: έλθετα, είναι φανερόν ότι με την όργην αυτήν και την δολοκρηστικήν έγκαταλείψην δεικνύει και εις αυτούς, που σφάρα άνοσχυροτών, ότι όχι μόνον παραβάτης του νόμου δέν ύπήρξαν αύτός ο όποτος έσφαχτήκε, αλλά ο ίδιος ο νομοθέτης, αύτός που με τον έρχομόν του έγινεν ο αίτιος των άπειράριθμων άγαθών. Δια τοστό όσως μόν που δουδύσαστε εις αυτόν ζήσα εις τον χλευασμόν και την άτίμοσιν, ήμεις δε που τον λατρεύομεν, **εσα** **A** ένφ πρώτα ήμεθα οι πιο άτιμοι από όλους σας, τώρα με την χάριν του Θεού ήμεθα σμνότεροι από όλους και άπολαμβάνομεν μεγαλύτεραν τιμήν.

Και από που γίνεται φανερόν, λέγουσ, ότι μετς άποστράφημεν ο Θεός; Υπόρχει λοιπόν άκόμη ανάγκη συζητήσεως και άποδείξεως; Πάς μου! Όταν τά έθνα τά πρόφηματα, δηλαδή ή έν θεμελίωσιν καταστροφή ή δολοκρήσιν της πόλεως, ή έρήμωσις του ναού και έθνα τά έθλα, που έχουν συμβῃ εις όσς, κρουγάζουσ και άπήνον κρουγήν περισσότερο ισχυράν και από την σάλευγαν, έπιζητατε άκόμη άπόδειξιν με λογικά έπιχειρήματα; Αλλά κάποιος λέγει: Άνθρωποι μετς έπροβήθησαν τά κακά αυτά και όχι ο Θεός. Βεβαίωτα λοιπόν ο Θεός άπεργάσθησεν αυτά. Εάν αυτά τά άποβίθης εις ανθρώπους, εξήταζε πάλιν τοστό, ότι και άνθρωποι άν άποστολίσουσιν αυτά, **B** δέν θα κατώρθωναν να τά φέρουν εις πέρας, εάν τοστό δέν ήταν άπόφασις του Θεού. Όταν λοιπόν ο έσάρδαρος έσείνος βασιλεύς φέροντας μαζί του έδολοκρήσιν την Περσικήν ένίκωσιν έξεστράτευσεν έναντιόν σας και ήλπισε να όσς σπλλάδξ έλους έξ έρόδου και ένφ όσς είχε, όσν εις κάποιαν σαγήνην και εις θέτωσιν, περικυκλώσει μέσα εις την πόλιν, δέν ήσαν τότε, και τότε, εθνοια του Θεού, χωρίς μόχην και πόλεμον και συμπλοκήν, να έγκαταλείψη όρθονταίνους χιλιάδας νεκρούς στρατιώτας κοντά σας, και να φύγη ένοι, εύχαριστημένος, εάν θα κατέπερτε ο ίδιος να δεικωθῃ; Ο Θεός πολλάς φορές έδωκε την βίαν έσείαν και εις άλλους τέτοιους πολέμους. Και τώρα λοιπόν εάν αύτός δέν όσς είχεν έγκαταλείψει έλθετα δέν θα είχαν ύπερισχύσει, **C** αυτοί που περιέτραπον την πόλιν εις έρείπια και έρήμωσιν τον ναόν και δέν θα παρέμεινον μέχρι τώρα τά έρείπια της καταστροφῃς έσείνης και δέν θα απέδωκεν άνώφελος ή προστάθεια άνεγέρσεως, που τόσας φορές έπιχειρήσατε.

4. Θέω προσπαθήσω να σας πείσω όχι μόνον με αυτά αλλά και με άλλα ότι οι Ρωμαίοι αυτοκράτορες δεν έπραξαν αυτά, που έπραξαν με την δύναμιν των, αλλά λόγω της άρχης του Θεού εναντίον σας και της εγκαταλείψεώς σας δε μέρους του. Διότι εάν τα γεγονότα αυτά υπήρξαν έργον ανθρώπινης δυνάμεως έπραξε τα θεκά σας πράγματα να είχαν σταματήσει ως την άλωσιν της Πόλεως και να μη προχωρήση περαιτέρω ή αντίμικτός σας. "Ας υποθέσωμεν λοιπόν ότι, D σύμφωνα με την λογικήν σας, άνθρωποι κατέσκαψαν τα τείχη και κατέρρευσαν την πόλιν και ανέτρεψαν τον θυμόν. Μήπως όμως και τους προφήτας ανθρώποι τους έπαισαν; Μήπως αυτοί αποθήρουν την χάριν του Αγίου Πνεύματος; Μήπως αυτοί κατέλυσαν όλα τα σημειώματά σας, όπως είναι παραδείγματα χάριν το να εξέρχεται φωνή από το Ιαστήριον,¹² ή ένεργεια του χρίσματος, ή μυστηριώδης δήλωσις που έκαίνετο επάνω εις τα πατρώδια του Ιερών;¹³ Διότι το Ιουδαϊκόν καλίστημα είχε λάβει τας περισσότερας και σημαντάρας άρχάς του από τον ούρανόν και όχι από την τάξιν των γήινων αραγμάτων. Και έννοώ π.χ. τας θυσίας, τας οποίας έπέτρεψεν ο Θεός να του προσφέρουν. Ο θυμιάς λοιπόν ήσαν κάτω εις την γην, και τα ζώα και ή μάχαιρα και ο Ιερεύς επίσης; ή φυσική ήμους που έπρόκειτο να έρχεται εις τα ζώατα έκείνα και να κατακαίη τα θύματα προήρχετο από τον ούρανόν. Ε Διότι άνθρωπος δεν έφεραν εις τον ναόν την φωτιάν, αλλά φλόγα, ή οποία κατέβαινεν από ψηλά εξαπλήρωσε ήτοι την διακονίαν της θυσίας. Και πάλιν, εάν κάποτε έπραξε να πληροφορηθώσιν κάτι διά μέσου των Χερουβείμ ήρχετο κάποια φωνή από το Ιαστήριον και προέλεγε τα μέλλοντα. Επίσης κάποια λάμψις, την οποίαν αποκαλούσαν δήλωσιν, εξήρχετο από τους λίθους, που έφεραν εις το στήθος ο άρχιερεύς, προέλεγε τα μέλλοντα. Έξ άλλου, όταν κάποιος έπραξε να χρισθή, ή χάρις του Πνεύματος κατέβαινεν εις αυτόν και το λάβει άνοσηρούσα. ¹⁵ A Και προφήται διακονούσων εις αυτά τα πράγματα και πολλές φορές νεφέλη και καπνός κατέλειπε τα ζώατα, δια να μη άναίσχυντοσιν οι Ιουδαίοι και αποδείξουν την κατατροφήν των εις ανθρώπους, δεν επέτρεψε να πέση μόνον ή πόλις και να έρημοθή ο ναός, αλλά και τα πράγματα έκείνα, που είχαν την προέλευσίν των από τον ούρανόν, δηλαδή το πύρ, ή φωνή, ή λάμψις των πε-

12. Ιαστήριον έκαλετο το σκεπάσμα της Κιβωτού της Διαθήκης, ή οποία ήτο τοποθετημένη εις τα Άγια των Αγίων (Βλ. Λευιτικόν, 8, (4)).
13. Εις την συνέχεαν του καίμένου διασπαρηνίζονται υπό του Χριστού όλα τα μυστηριώδη αυτά πράγματα.

τραβίων και δια τα άλλα παρόμοια τα έβγαλαν από το μέσον. "Όταν λοιπόν ο Ιουδαίος σοφίστης ειπώσιν ότι άνθρωποι μάς έπολέμησαν, άνθρωποι μάς προεκάλεσαν αμαρτίας, να λέγης εις αυτόν ότι, αν ο Θεός δεν το είχεν επέτρεψει, B οι άνθρωποι δεν θα είχαν πολεμήσει εναντίον σου. Και ως δεχθόμεν λοιπόν ότι το τείχος το κατακρήμνισαν άνθρωποι; μήπως άνθρωπος έμποδίζε να κατέβη από τον ούρανόν το πύρ; Μήπως άνθρωπος επέβαλε σιωπήν εις την φωνήν, που συχνά ήκούετο να βγαίνη από το Ιαστήριον; Μήπως άνθρωπος κατήγγιλλε την λάμψιν των λίθων, το Ιερατικόν χρίσμα και όλα τα άλλα; Δεν είναι ο Θεός αυτός, που τα ανέστειλε αυτά; Τοίς είναι εις όλους φανερόν. Διαιτι λοιπόν τα ανέστειλε; Δεν είναι όλοφάνερον ότι έκαμεν αυτό έπειδή σας ήμισατε και σας εγκατέλειπε τελείως; "Όχι, λέγει, δι' αυτό, άλλ' επειδή δεν ήχομεν την μητρόπολιν μας, δια τοτό δεν κατέχραμεν και αυτά. Διαιτι όμως δεν ήχετε την μητρόπολιν σας; "Όχι, διότι σας εγκατέλειψεν ο Θεός;

Αλλά δια να βουλώσωμεν καλύτερα τα αναθή στόματά των, C ήμπερός ες αποδείξωμεν και το ζήτημα αυτό με επιχειρήματα από τας Γραφάς, ότι δηλαδή ή κατασκαφή και ή καταρείσις του ναού δεν είναι ή αιτία της καταργήσεως του προφητικόν χαρίσματος, αλλά ή άρχή του Θεού και το γεγονός ότι περισσότερον εξώργισαν αυτόν τώρα με την μάχην των κατά του Χριστού, παρά τότε όταν έπροσκύνησαν τον ναόν. "Όταν λοιπόν ο Μειστής επροφήτευσεν, δεν υπήρχεν ούτε ναός, ούτε θυμιάς. Και ήμους ενθ' αυτοί έξοσαν με άσέβειαν μεγάλην, και το προφητικόν χρίσμα δεν τους εγκατέλειψε και ο Ιβός ο μεγάλος αυτός και γενναίος άνδρας και κοντά εις αυτόν και άλλοι έβδωθήντων προφήται αναδείχθησαν τότε. Και όχι μόνον τότε και μετά όταν ο ναός εδόθηκε και όλη ή άλλη λατρεία, αλλά και έπειτα, όταν ο ναός αυτός έκίνησε D και όλοι εδόθησαν εις την Βαβυλώνα αιχμάλωτοι, πάλιν ο Ίεζεκιήλ και ο Δανιήλ, χωρίς να βλέπωσιν τα άγια των άγιων, χωρίς να παραστέκωνται εις τον θυμόν, άλλ' εύρισκόμενοι εις την καρδίαν βαρβαρικής χώρας, άνέμυστα εις ανθρώπους που ήσαν παράνομοι και άδιάβατοι, έναντιόντου από το πνεύμα και έπροφήτευσαν τα μέλλοντα, και μάλιστα προείπαν πράγματα περισσότερα και πιο παράδοξα από όσα είχαν προφητευσεί οι προηγούμενοι των, και το πρόσωπον του Θεού είδαν, όσον ήσαν δυνατόν εις αυτούς να ίδουν. Πές μου, λοιπόν, διαιτι τώρα δεν ήχετε προφήτας; Δεν είναι όλοφάνερον ότι ο Θεός σας αποστράφηκε; Διαιτι λοιπόν σας αποστράφηκε; Επίσης και ταύτο είναι όλοφάνερον, λέ-

γω του δε: επανανοήσατε και εσταυρώσατε τον Χριστόν. Από του τουτου, λέγει, γίνεται φανερόν, Ε' Από αυτά εδω. Εμφ' προτου δια-
πράξατε το κακούργημα αυτό, καταρωθήνατε το κάθε τι, τώρα δε
άν και φανερωθε δε μετὰ την σταυρωσιν ζήτε κοσμιώτερα, εν τού-
τοις ορίσταισθε μεγαλυτέραν τιμωρίαν και τίποτε από τα παιλαιά
ευεργατήματα δεν απολαμβάνετε.

5. Αλλά διὰ να μάθετε την αιτίαν των παρόντων κακῶν
και από τους υβίους τους προφήτας, οι οποίοι με σαφήνεια και
απερίφραστα την εκφράζουν, ακουσατε τι λέγει ο προφήτης Η-
σαίας και πῶς προαναγγέλλει την καθολικὴν εὐεργεσίαν, εδω Α' η'
ὅποια θα προέλθῃ από την ἀρχὴν του Χριστου και πῶς την δικήν
σας ἀχαρισσίαν. Λέγει ο' Ησαίας: «τη μάλιστι αὐτοῦ ἡμῖς ἰδὴν-
μεν» (Ησ. 53, 6), και προλέγει με αὐτὰ την σωτηρίαν, που θα
προέλθῃ δι' υβίου από τον σταυρόν. Ἐπειτα διὰ να δηλώσῃ εἰς
πολίαν κατάστασιν γέμισαίμεθα ἡμῖς, ἐπρόσθεσε: «πάντες ὡς πρό-
βατα ἐπλανήθημεν, ἄνθρωπος ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ ἐπλανήθη» (Ησ.
53, 6). Και εἰς την συνέχειαν, όπου ἔμειλε διὰ τον τρόπον της
σταυρώσεως, κάποιος ἔτσι λέγει: «Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγῆν ἤχθη
και ὡς ἄμνος ἑναντίον του κείροντος αὐτόν ἀφανος, οὕτως οὐκ ἐ-
νοίγει: το σέμα αὐτοῦ ἐν τῇ ταπεινώσει: αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρ-
θη» (Αδ. 7, 8). Και πῶς εἶπαι δυνατὸν να ἴδωμεν διὰ αὐτὰ ἔ-
χουν ἐκπληρωθῆ; Εἰς το παράνομον δικαστήριον του Πλάτου. Β'
Διότι, εὐφ' ἑσας κατηγορίας εἶπον κατὰ του Χριστου, αὐτός, λέ-
γει, δεν ἔδικαν εἰς αὐτούς καμμίαν ἀπόκρισιν. «Και εἶπε πρὸς αὐ-
τόν ο' ἡγεμῶν' ἀκούεις τι ὁδοὶ σου καταμαρτυροῦσιν; Και οὐδὲν
ἀπεκρίνατο, ἀλλὰ ἔστασε και ἐκκοπίσθη» (Ματθ. 27, 13). Και ο'
προφήτης ἔμμελέμενος από τον θεόν τουτο Πλεγε' «ὡς πρόβατον
ἐπὶ σφαγῆν ἤχθη και ὡς ἄμνος ἑναντίον του κείροντος αὐτόν ἀφαν-
ος» (Ησ. 53, 8). Ἐπειτα διὰ να δείξῃ την ἀδικίαν που ἔγινε εἰς
το δικαστήριον τότε, λέγει: «ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐ-
τοῦ ἤρθη». Καγεῖς τότε δεν ἀπεφάνισαι δι' αὐτόν οὐμίαν με την
λογικὴν του δικαίου, ἀλλ' εἶποι ἐδὲγθησαν πῶς ἑναντίον του ψευδο-
μαρτυρίας. Και ἡ αἰτία διὰ την πορείαν αὐτῆν τῶν πραγμάτων, εἶ-
πει δι: ο' Χριστός δεν ἠθέλησε να ἀνταπαχθῇ. Διότι, ἐάν ἠθελε,
ἦταν εὐκόλιον να δογῆσθῃ και να πείσῃ τὰ πάντα. C' Διότι, ἐάν,
εὐφ' ἦταν ἐπάνω εἰς τον σταυρόν, ἐθρυμμάτωσε τὰς πέτρας και ἐδό-
θησαν εἰς το σκοτάδι: την οὐκαμμένην και ἀπεκρυψε τὰς ἡμιακὰς
ἀκτίνας και μετέβαλε την ἡμέραν εἰς νύκτα και' ἄλλη την γῆν,
ἦταν δυνατός να κέρη τουτο και ἐνώπιον του δικαστηρίου. Ἀλλὰ
δεν ἠθέλησε, ἐπιδεικνύων ἔτσι πραύτητα και ἐπιείκειαν. Διὰ του-

το λέγει: «ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη». Ἐπειτα
διὰ να δείξῃ δι: δεν εἶπαι ἕνας και αὐτός από τους πολλούς ἀν-
θρώπους, ἐπρόσθεσε: «την ἡμεῶν αὐτοῦ εἰς, διηγῆσται:» (Ησ.
53, 8). Διότι ποῖος εἶπαι αὐτός διὰ τον ὅποιον λέγει δι: «ἀφραται
ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ:» (Ησ. 53, 8). Διὰ τουτο και ο' Παῦ-
λος λέγει: «ἡ ζωὴ ἡμῶν κέρυται: σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ θεῷ.
Ὅταν ο' Χριστός φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε και ἡμεις φανερω-
θησόμε σὺν αὐτῷ ἐν δόξῃ» D' (Κολοσ. 3, 3' 4). Ἀλλ' αὐτὸ εἶπαι
πρόθεσιν να εἶπω και να δείξω, δι: δηλαδή εἰς αἰτίαν του Χριστου
ὑποφέρουν τὰ τωρινὰ κακά. Εἶπαι ὅρα λοιπόν να φέρω τώρα τον
Ἡσαίαν να σῶς το εἶπαι. Πῶς λοιπόν το λέγει αὐτός: Ἀπό ὁμίλη-
σε διὰ το δικαστήριον, διὰ τον φόνον, διὰ την ἀνάληψιν του Κυ-
ρίου και ἀπό εἶπαι το «ἀφραται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ», ἐπρόσθε-
σε και εἶπαι: και δώσω τους πονηρούς ἀντὶ της ποῆς αὐτοῦ και τους
πλουσίους ἀντὶ του θανάτου αὐτοῦ» (Ησ. 53, 9). Και δεν εἶπαι
ἀπλῶς: «Ἰουδαίους», ἀλλὰ «τους πονηρούς». Διότι τί πονηρότερον
θα ἤμποροσε να ὑπάρχῃ ἀπὸ ἐκείνους, οι ὅποιοι ὕστερα από τό-
σας εὐεργεσίας ἔσφαζον τον εὐεργετήν;

Ἐάν αὐτὰ δεν εἶπαν ἐκπληρωθῆ και ἐοῖς τώρα δεν ἔζού-
σατε εἰς ἀμίαν και δεν εἶχατε ἀπογυμνωθῆ ἀπὸ δια τα πατριὰ
ἀγαθὰ, ἐάν ἡ πόλις σας δεν εἶχε πέσει και δεν εἶχε γίνῃ ἑρείπων
ὁ ναός, Ε' και ἡ κατάστασις σας δεν εἶχε ἔσπεραται: καθε ἄλλη
τραγωδίαν, τότε θα εἶχτε δίκαιον να μὴ πιστεύσῃ Ἰουδαία. Ἐάν
ἡμεις τὰ πράγματα θεοῦ και ἡ προφητεία ἐκπληρωθῆκε, διὰτι
ἀνώφελα και μάταια ἀναισχυνταίς; Πῶς ὑπάρκονται λοιπόν τώρα
αὐτὰ, που δι' ἑσας ὑπῆρξαν οὐκασιτά; Πῶς εἶπαι ο' ἀγγιαροῦς; Πῶς
ἡ σολή; Πῶς το μαντικὸν ἐπιστήθον του και ἡ λάμψις; Μή μου
ἀναφέρῃς τους τωρινὸς πατριάρχας, που εἶπαι μετασφάται: και
ἔμπορα και γυμῆται ἀπὸ καθε ἀδικίαν. Πῶς μου, ποῖος εἶπαι ἱε-
ρεός, χωρὶς να ὑπάρχῃ ἐκείνο το παλαιὸν χρῆσμα και ἄλη ἡ ἄλλη
ερωτελεσιτία; Ποῖος εἶπαι ἱερεός, πῆς μου, χωρὶς να ὑπάρχῃ θυσία,
εἰ? A' θυμὸς και λατρεία; Θύμεις να σοῦ εἶπω διὰ τους νόμους
της λατρείης, πῶς τὰ παλαιὰ ἐνάτια χρόνια ἐγίνοντο οι ἱερεῖς,
διὰ να μάθῃς δι: αὐτοί, που εἶπαι τώρα και λέγονται εἰς σῶς πα-
τριάρχαι, δεν εἶπαι ἱερεῖς, ἀλλ' ἱερεῖς, που ὑποκρίνονται και καί-
ζου σὺν ἠθοκοῖ εἰς την σκηνήν, ἢ διὰ να εἰπαμεν την ἀλη-
θειαν, οὐτε την ὑποκρισίαν των ἠθοκοῖν δεν ἤμποροῦν να διατη-
ρήσουν. Τῶσον πάλι ἔχουν ἀπομακρυνθῆ δι: μόνον ἀπὸ την ἀλη-
θειαν, ἀλλὰ και ἀπὸ την ὑποκριτικὴν τέχνην. Θυμῆσαι λοιπόν,
πῶς ο' Ἀσάρων ἐγινε τότε ἱερεός, πῶςας θυσίας ἐπρόσθεσαν ο' Μωϋ-

σης διὰ τὸ γεγονός αὐτό, πόσα θύματα ἐθύσασα, πῶς τὸν ἐκαθάρισα, πῶς ἔχρσα τὸν λοβὸν τοῦ αὐτοῦ, τὸ δεξιὸν χεῖρ καὶ τὸ δεξιὸν πόδι. Β Ἐπειτα, πῶς τὸν εἰσέγαγον εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων καὶ τὴν διέταξε νὰ μείνῃ μέσα ἐκεῖ ἀριστήνας ἡμέρας. Ἄξιζε ἕως καλύτερα νὰ ἀκούσωμεν τὰ ῥηθὰ τὰ λόγια τῆς διηγήσεως.

«Αὕτη, λέγει, ἡ χρεία Ἀαρὼν καὶ ἡ χρεία τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων Ἀάβε Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας καὶ κρῖν καὶ ἐκκληρίασον τὴν συναγωγὴν ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ εἶπε Μωϋσῆς πᾶσι τῇ συναγωγῇ τοῦτο τὸ ῥημα ὃ ἐνετείλατο Κύριος. Καὶ ἐπειδὴ προσήγαγον αὐτοὺς (πρέπει θέσασα νὰ συντομεύσω), ἔλουσαν αὐτοὺς ὕδασι, ἐνέδυσαν τὸν χιτῶνα, ἔχρσαν τὴν ζώνην, ἐνέδυσαν τὸν ἐπιπλότην, ἐπέθηκε τὴν ἐπιμύδα, C ἔχρσαν αὐτὸν καὶ συνέσπυγγεν, ἐπέθηκε τὸ λογεῖον καὶ ἐπὶ τὸ λογεῖον τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν μίτρην ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς μίτρης τὸ πέταλον τὸ χρυσοῦν· εἶτα λαβὼν ἀπὸ τοῦ ἔλαιου, ἐπέρρανεν ἀπ' αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ἤγιασεν αὐτὸ καὶ τὸ σκεῦη καὶ τὸν λαυτήρα καὶ τὴν θάμν καὶ ἤγιασεν αὐτὰ καὶ ἐπέχρην ἀπ' αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ὁμοίως ἐπέχρσε καὶ προσήγαγε τὸν μόσχον. Καὶ ἐπειδὴ ἔθυσαν, ἐπιθέτων Ἀαρὼν τὰς χεῖρας, καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ αἵματος λαβὼν, ἔθηκεν ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου D καὶ ἐκαθάρισε τὸ θυσιαστήριον καὶ τὸ αἶμα ἔσχεν ἐπὶ τὴν δόξαν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἤγιασεν αὐτὸ τοῦ ἐξιδύσασθαι ἐπ' αὐτό. Εἶτα ἐπειδὴ, τινὰ ἐξ αὐτοῦ κατέκασσε, τὰ μὲν ἔθυσεν, τὰ δὲ ἔτιν ἤγαγε πάλιν κρῖν καὶ αὐτὸν ὠλοκαύτωσε καὶ προσήγαγε πάλιν κρῖν ἕτερον τὸν τῆς τελειώσεως καὶ πάλιν ἐπιθέτων Ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἔσφαξε. Καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ λαβὼν ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὀπίου Ἀαρὼν τοῦ δεξιῦ καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιῦ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ οὕτως ἐποίησεν. E Ἐτά τινὰ τῆς θυσίας λαβὼν, ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰς χεῖρας Ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ οὕτω προσήγαγε. Καὶ λαβὼν αἶμα πάλιν, καὶ ἐκ τοῦ ἔλαιου, ἔρρανεν ἐπὶ Ἀαρὼν καὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Καὶ ἤγιασεν αὐτοὺς, καὶ ἐνέδυσαν ἐφέσκι κρέας ἐν τῇ αὐτῇ τῆς σκηνῆς καὶ ἐκεῖ σφαιρῶν αὐτό. Καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελύσασθε, λέγει, ἐπεὶ ἡμέρας ἕως ἡμέρας πληρωθῆ, ἡμέρα τελειώσεως ὁμῶν. 658 A Ἐπεὶ γὰρ ἡμέρας τελειώσαι τὰς χεῖρας ὁμῶν, ὥστε ἐξιδύσασθαι

περὶ ὁμῶν» (Λευκ. 7, 35· 8, 1-84). Ὅταν λοιπὸν λέγῃ διὰ μὲν διὰ αὐτὰ ὃ Ἀαρὼν ἐκαθαρίσθηκα, ἐκαθαροῦσθηκα, ἀγιάσθηκα, ἐξιδύσασθε τὸν Θεόν, τίποτε ἀπὸ διὰ αὐτὰ δὲν γίνεται σήμερον. Ὅσοι θυσία, ὅσοι ὠλοκαύτωμα, ὅσοι ραντισμοὶ μὲ αἶμα, ὅσοι χρεῖαι μὲ λάδι, ὅσοι σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ὑπάρχει, ὅσοι κάθεται μέσα ἐπὶ ἀριστήνας ἡμέρας, εἶναι διαφορετικὸν διὰ τὸ τυρινὸς ἱερεὺς τῶν αἰῶν καὶ ἀτελής καὶ ἀνάθαρτος καὶ ἀνέκρος καὶ θεόβλος καὶ τὸν Θεόν ἐξοργίζω. Ἐάν αὐτοὺς δὲν ἦσαν δυνατόν νὰ γίνῃ ἱερεῖς κατ' ἄλλον τρόπον παρὰ μόνον διὰ μέσου ἑλίου αὐτῶν, εἶναι ἀναγκαῖον, ὅταν αὐτὰ δὲν γίνονται, νὰ μὴ ὀφείσεται ἱεροσύνη εἰς αὐτοὺς. Βλέπετε διὰ εἶχα δίκαιον ἔσταν Ἐμεγα διὰ αὐτοὺς ἔχουν φύγει πολλὸ μακροῦ ἔχι μόνον ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν B ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ πρόσημα τοῦ πράγματος.

6. Εἶναι ἕως δυνατόν νὰ μάθωμεν πόσον σμικρὸν ἦταν τὸ ἀξίωμα τῆς ἱεροσύνης ἔχι μόνον ἀπ' αὐτὰ ποὺ εἴπαμεν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλων ἀπορροφῶν. Ὅταν λοιπὸν μερικοὶ ἄνθρωποι, μαροὶ καὶ ἐπάρατοι, ἐπαναστάτησαν ἐναντίον τοῦ Ἀαρὼν, καὶ ἐπιχείρησαν νὰ τὸν κατεβάσουν ἀπὸ τὸ ἀξίωμα καὶ νὰ ἀμειωθῶσιν τὴν ἀξίαν του, ὁ πρῶτος Μωϋσῆς, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τοὺς πείσῃ μὲ τὰ ἴδια τὰ πράγματα, διὰ δηλοῦν τὸν ἀνύψωσιν εἰς τὸ ἀξίωμα αὐτό, ἔχι διότι ἦταν ἀδελφὸς καὶ συγγενὴς καὶ φίλος, C ἀλλ' ἐπειδὴ ἔδωκεν ἡμιασσύνην εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐνεπιστάθη τὸ ἀξίωμα τῆς ἱεροσύνης, διέταξε λοιπὸν κἀκεῖ φύλλο νὰ προσκομίσῃ ράβδον. Τὸ ἔθιον διέταξε καὶ εἰς τὸν Ἀαρὼν. Ὅταν τοὺς ἔρραν τὰς ράβδους, ἀπὸ τὰς ἔπυρην εἶλε, τὰς ἀπέθεσε μέσα εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου καὶ μετὰ τὴν ἀπόφασιν διέταξε νὰ ἀναμείνουν λοιπὸν τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ, ἢ ὅποια θὰ ἐφανερῶντο μὲ τὰς ράβδους αὐτάς. Τὴν ἀπομένη, ἐνθ' εἶλε αἱ ἄλλαι ράβδοι παρέμειναν ὅπως ἦσαν, μόνη ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρὼν ἐβλάστησε καὶ ἐβγαλε φύλλα καὶ ἔφερε καρπὸς, διὰ νὰ μάθουν ἔπει διὰ ἡ Δεσπότης τῆς φύσεως ἐχειροτονῶσε πάλιν τὸν Ἀαρὼν μὲ τὸ νὰ χρῆσται μισοῦν τὰ φύλλα, ὡς ἀπάντησιν, ἀπὸ ἐπιστολῶν. Διότι αὐτὸς ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας εἶπε «ἐλασθησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου» (Γεν. 1, 11), καὶ διήγειρε τὴν βότανον τῆς εἰς καρποφορίαν, ὁ ἔθιος καὶ τὸ φύλλον ἐκείνο, ποὺ ἦταν ξυρὸν καὶ ἄκαρπον D καὶ χωρὶς χόμα καὶ ρίζαν, ἔλαμε νὰ ἐλασθησῇ. Καὶ ὑπῆρξεν ἡ ράβδος ἐκείνη ἐλεγκτὴς καὶ μάρτυς καὶ τῆς κακίας ἐκείνων καὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Θεοῦ. Καὶ χωρὶς νὰ ἀφήσῃ φωνὴν συνεβόλευεν εἰς εἶδος μὲ τὴν ἐμφάνειν τῆς δυνατώτερα ἀπὸ ὅσων ὁ ἦχος τῆς ἀλλοπίργου, νὰ μὴ ἐπιχειρήσων κατὰ παρόμοια πρό-

ηματα (Γεν. 2, 11' Αρθ. 17). Καὶ ἔχει μόνον μετ' ὅν τρόπον αὐτὸν ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλον, τὸν ἴδιον ἔχειροτόνηται. Ἐπειδὴ λοιπὸν πολλοὶ Ἰουδαῖοι ἐπιθεμιόσαν μετ' ἐξέγερσιν νὰ λάβωσι τὸ δέξιμα (διότι ἡ ἐξουσία εἶναι πρῶτον πρὸς τὸ ποθεῖν καὶ τὸ δικαιοῦν πολλοί), διέταξε πάλιν, ἀφοῦ φέρουσι θυμιατήρια καὶ δόλουν εἰς αὐτὰ θυμίαμα, Ἐ νὰ ἀναμίσκωσι καὶ πάλιν τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐνθ' αὐτοὶ ἐθυμιάζον, ἡ γῆ ἔνοιε εἰς τὰ δύο καὶ κατίπειν δίλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸ οὐράνιον πῦρ κατέκαυσεν αὐτοὺς ποὺ ἐκατοδοκῶσι τὰ θυμιατήρια (Αρθ. 16). Καὶ διὰ τὴν μὴ μετ' ἴσον χρόνον τὸ γεγονός τοῦτο παραδοθῆ εἰς τὴν λειτουργίην καὶ μείνη ἀγνωστός εἰς τοὺς μεταγενεστότους ἢ θυμιασθῆ ἀπέφραξις τοῦ Θεοῦ, ὁ Μωϋσῆς ἐπέσταξεν, ἀφοῦ πάρουσι ἕκαστα τὰ θυμιατήρια νὰ τὰ προσδέσουσι γύρω ἀπὸ τὸ θυμιατήριον, διὰ νὰ ἑμιλοῦν, ὅπως ἀκριβῶς ἡ ράβδος, ποὺ χωρὶς νὰ ἔχη φωνὴν ἔθραξε κρουγὴν μετ' ἡμῶν τῆς, ἔτσι καὶ αὐτὰ. 639 Α πρὸς δίλους τοὺς μεταγενεστότους καὶ νὰ προτρέπουσι καὶ συμβουλεύουσι νὰ μὴ μιμηθῶσι διόλου τὴν ἀνοσίαν τῶν παλαιῶν, διὰ νὰ μὴ ὀπισθοῦν τὴν ἴδιαν μετ' ἀνοσίους τιμωρίαν. Ἐλέηταις πῶς ἔχειροτονήθησαν τὴν παλαιὰν ἐποχὴν οἱ Ἰσραεῖς; Τώρα ἄρα εἶπα αὐτὰ εἰς τὰ χεῖρα τῶν Ἰουδαίων εἶναι παιγνίδια καὶ χλευασμὸς καὶ ἐντροπὴ καὶ κατηλάια καὶ γημάτια ἀπὸ ἀναρθήριους ἀδικίας. Πῆς μου, ἀκολουθεῖς λοιπὸν αὐτοὺς, ποὺ μετ' ἡμᾶς ἀγωνίζονται νὰ λέγωσι καὶ νὰ κἀμινουσι τὸ κάθε τι πάντοτε ἀντιθέτα πρὸς τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ καὶ τρέχεις εἰς τὰς συναγωγὰς των; Καὶ δὲν φοβεῖσαι μήπως ἀπὸ ὀφθάλμια πίστη κεραιῶν καὶ κατακάψῃ τὸ κεφάλι σου; Δὲν γνωρίζεις ἔτι καὶ ἂν ἀκόμη κανεὶς ὁ ἴδιος δὲν ληστέιαι, ἐμμελισθῆ ἄρα εἰς τὴν φωστῆν τῶν ληπτῶν, τιμωρεῖται μετ' ἴδιαν τιμωρίαν μετ' ἴδιαν καὶ ἕκαστοι τιμωροῦνται; Καὶ διὰ τὴν νὰ ἑμιλῶ διὰ τὰ πράγματα τῶν ληστῶν; Β Ὅλοι γνωρίζετε καὶ ἀνθυμιασθε θέσαναι, ὅταν μερικὸι μαρτοὶ καὶ ἀπατεῖνες ἐκρέμωσι τοὺς ἀνθρώπους, εἰ δὲν συνελθῆθησαν καὶ δὲν ἐσφίθησαν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ δὲν ἐτιμωρήθησαν μετ' ἴσην ἐσχάτην τῶν ποιῶν μόνον ἕκαστοι, ποὺ ἀπετόλμησαν τὴν πρῶτην, ἀλλὰ καὶ ὅσοι παρευρέθησαν ἀπίως εἰς τὰ γεγονότα. Ἐσὺ δὲ, πῆς μου, δίδεσθαι νὰ τρέχῃς ἐκεῖ ὅπου ὁ Πατὴρ ὀφθαλμῶν καὶ ὁ Υἱὸς ὀφθαλμῶν, ὅπου τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ζωοποιὸν δὲν γίνεται παραδεικτόν; Καὶ δὲν φοβεῖσαι καὶ δὲν φοβισθῆς νὰ εἰσέλθῃς εἰς τοὺς θεβήλους καὶ ἀκαθάρτους ἐκείνους τόπους; Πῆς μου, ποῶν ἀπολογίαν ἂν ἔχῃς, ποῶν συγχώρησιν, ὅταν ἐκούσῃ σπράγγῃς τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὸ ἐσφάθρον καὶ κατακρημνίζεσαι; C Μὴ μοῦ εἴπῃς λοιπὸν εἰ καὶ εὐρίσκονται ὁ

νόμος καὶ τὰ προφητικὰ βιβλία. Δὲν ἀρεῖται αὐτὸ διὰ νὰ ἀγιάσῃ τὸν τόπον. Διότι, τί ἔχει μεγαλύτεραν σημασίαν, τὸ νὰ εὐρίσκωνται βιβλία εἰς κάποιον τόπον ἢ νὰ ἑμιλῇ κανεὶς διὰ τὸ περιεχόμενον τους; Εἶναι ἄλογοῦν ὅτι μεγαλύτερον εἶναι ἔχει τὸ νὰ λέγῃ κανεὶς τὸ περιεχόμενον τους καὶ νὰ τὸ ἔχη εἰς τὴν σκέψιν του. Τί λοιπὸν, πῆς μου, ἐπειδὴ ὁ διάβολος ἑμιλῃ μετ' ἡμῶν τῆς Γραφῆς, ἀγιάσθημε τὸ στόμα του διὰ τοῦτο; Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸ ἰσχυρισθῆ κανεὶς αὐτό, διότι ὁ διάβολος, διάβολος ἦταν καὶ διάβολος παρέμεινε. Καὶ οἱ δαίμονες; Τὴν λέγεις δι' αὐτούς; Ἐπειδὴ ἐσφίθησαν καὶ ἔλαγαν ὅσοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὀπίστου, καταγγέλλοντες ἡμῶν ὁδὸν σωτηρίας (Πρῶξ. 16, 17), θὰ τοὺς κατατάξωμεν διὰ τοῦτο μετὰ τῶν ἀποστόλων; D Καθόλου, ἀλλὰ θὰ ἐγκαλοῦσθωμεν νὰ τοὺς ἀποστρεφώμεθα καὶ νὰ τοὺς μισθῶμεν. Ἐάν τὰ λόγια τῆς Γραφῆς μετ' ἡμῶν τὰ προφήτῃ κανεὶς δὲν ἀγιάζουσι, ἀγιάζουσι τὰ βιβλία μετ' ἡμῶν εἶναι κάποιου τοποθετημένα; Πῶς θὰ ἠμποροῦσι νὰ τὸ εἴπῃ κανεὶς αὐτό;

Ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἐγὼ μισῶ τὴν συναγωγὴν, ἐπειδὴ ἔχει τὴν νόμον καὶ τοὺς προφήτας καὶ περισσώτερον τὴν μισῶ τώρα παρὰ ἔαν δὲν εἶχε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ. Διὰ τὸ τοῦτο; Διότι ἀπ' ἐδῶ γίνεται μεγάλο τὸ ὄδλημα καὶ μεγάλη ἡ ἀπάτη διὰ τοὺς πῶ ἀρελεῖς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἀπολαμοῖστος περισσώτερον τὸν διάβολον ἕκαστον ὅταν ἑμιλοῦσιν παρὰ ὅταν εὐσιποῦσιν. «Διαπονηθεῖς γὰρ, λέγει, τῷ πνεύματι εἰπὴν ἔξωθε ἀπ' αὐτῆς. Καὶ διὰ τὴν; Διότι ἐφώνησε ὁμοῖοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὀπίστου εἶπαι» (Πρῶξ. 16, 18). Ἐ διότι μετ' ἡμῶν τῶν δὲν ἐξαπατοῦσιν τόσον πολλοὶ, ἐνθ' μετ' ἡμῶν τῶν ἀπέλεκτων εἰς τὸ νὰ παρασύρουσι πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἀρελεῖς καὶ νὰ τοὺς πείσωσι νὰ προσέχουσι εἰς αὐτοὺς καὶ δι' ἄλλα πράγματα. Διὰ νὰ ἀνοίξουσι λοιπὸν θύραν εἰς τὰς ἀπάτας των καὶ διὰ νὰ βιάσωσι μεγαλύτερον θέρρος εἰς τὸ φέδος, διὰ τοῦτο ἀνέμειξαν μετ' ἡμῶν καὶ μερικὰ ἀληθινὰ πράγματα, ὅπως ἀκριβῶς αὐτοί, ποὺ ἀνακαταίνουσι τὰ δηλητηριώδη φάρμακα, μετ' ἡμῶν τῶν ἀλείφουσι γύρω - γύρω τὸ στόμα του πιστηρίου μετ' ἡμῶν. 640 Α κἀμινουσι πρόσφορον τὴν βλάστην. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος μάλιστα μετ' ἡμῶν τῶν ἠγωνίζετο καὶ ἐδίωξετο νὰ τοὺς ἀποσταμίσῃ, ἐπειδὴ δὲν ἤρπαζον ἀθρόαυτος μετ' ἡμῶν καὶ ἠρμῶσαν εἰς αὐτούς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ μισῶ τοὺς Ἰουδαίους, διότι ἔχουσι νόμον καὶ ὀφθαλμῶν τὸν νόμον καὶ εἶσι προσπαθοῦν νὰ βελεῖσιν τοὺς πῶ ἀρελεῖς. Δὲν θὰ ἦσαν μεγάλο τὸ ἐνέλημα δι' αὐτούς, ἔαν ἀπεθόσαν εἰς τὸν Χριστὸν μετ' ἡμῶν εἰς τοὺς προφήτας. Τώρα ἄρα ἔχουσι ἀποστρεφθῆ ἀπὸ κάθε συγ-

χώρησαν με τὸ νὰ λέγουν μὲν ἐπιπίπτουν εἰς ἐκείνους, ἐνφ καθυ-
βρίζουν αὐτὸν διὰ τὸν ὅποιον ἐκείνοι ἀπορρήτουν.

7. Β Τέλος δὲ, ἐὰν νομίζεις ὅτι ὁ τόπος εἶναι ἅγιος, διότι ἐκεῖ κείναι ὁ νόμος καὶ τὰ εἰδῶλια τῶν προφητῶν, καιρὸς εἶναι πλέον νὰ πιστεύεις ὅτι καὶ τὰ εἰδῶλια καὶ οἱ ναοὶ τῶν εἰδῶλιων εἶναι ἅγιοι. Ὅταν κάποτε ἐξέσπασε πόλεμος κατὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπέβησαν οἱ Ἀζύριοι ἐπ'αὐτὸν καὶ τὴν κιβωτὸν τοῦς, τὴν ὁποίαν ἔφεραν καὶ τὴν ἐναπέθηκαν εἰς τὸ ἱερόν τοῦς. Ἀπὸ αὐτῶ λοιπὸν ἐπίστα ὅτι ἐγένετο ἅγιος ὁ ναὸς, ἐπεὶ ἐκεῖ εὐρίσκειτο ἡ κιβωτὸς; Καθόλου παρέμεινε καὶ δέξιμος καὶ ἀκάρτος. Καὶ τοῦτο μὲ ἔργα ἀπεδείκνυτο ἀνάσας. Διὰ νὰ μῆθουν οἱ ἔχθροὶ ὅτι ἡ ἕσσα προ-
ῆλθεν οὐκ ἔξ αἰτίας τῆς ἀδυναμίας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ λόγῳ τῆς παρανομίας τῶν λατρευτῶν τοῦ. Καὶ ἡ Κιβωτὸς ἀφοῦ ἐπάρθηται σὺν λάφυρον C ἐναντίον τῆν δυνάμει τῆς εἰς ἔθνην χώραν με τὸ νὰ ρίψῃ δύο φορές κάτω τὸ εἰδῶλιον καὶ νὰ τὸ θρυμματίσῃ. Τίσιν ἀπέχεν ἀπὸ τὸ νὰ ἀγιάσῃ τὸν τόπον με τὴν παρουσίαν τῆς ἡ Κιβωτὸς, ὥστε καὶ τὸν ἐπολεμῶσα. Ἄλλωστε ποῖα Κιβωτὸς ὑπάρχει τώρα εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἔπου δὲν ὑπάρταται Πλαστήριον, χρῆσμα, πλάσις διαθήκης, ἅγια ἄγναι, καταπέτασμα, ἀρχιερεὺς, θυμίαμα, ἀλοκαύτωμα, θυσία καὶ δια τὰ ἄλλα ποὺ ἐσέμνυναν τὴν Κιβωτὸν παλαιότερον; Καὶ κατὰ τὴν γνώμην μου, ἡ Κιβωτὸς αὐτὴ οὐκ ἔστι μὲν δὲν φαίνεται νὰ εἶναι εἰς καλύτεραν κατάστασιν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολὺ χειρότεραν ἀπὸ ἐκείνην τὸν κιβωτῶν, ποὺ πωλοῦνται εἰς τὴν ἀγοράν. Διότι αὐτὰ μὲν δὲν ἠμποροῦν εἰς τίποτε νὰ ἐλάθουν τοὺς διαβάτας, ἐκείνη ἡμῶς καθὲ ἡμέραν ζῆμύνηται αὐτοὺς ποὺ τὴν πλεσιάζουν. «Ἀδελφοί, μὴ παιδίᾳ γίνεσθε τοῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζεσθε» (Α' Κορ. 14, 20). D Καὶ καθόσον ἀφορᾷ εἰς αὐτοὺς, ποὺ τοὺς φοβίζουσι αὐτὰ, ἀφοῦ τοὺς ἀπαλλάξαι ἀπὸ τὴν ἀδικαιολόγητον αὐτὴν ἀγωνίαν, διδάξατέ τοὺς τί πρέπει νὰ φοβῶνται. Νὰ μὴ φοβῶνται τὴν κιβωτὸν αὐτὴν, ἀλλὰ τὴν φοβῶν τὸν ναοῦ τοῦ Θεοῦ με τὰς ἐκεῖ προσελεύσεις σας, με τὴν ἰουδαϊζούσων συναίδησιν καὶ τὴν ἀσοκον παρατήρησιν τῶν καιρῶν ὡς τινες γὰρ, λέγει, ἐν νόμῳ δικαιοδοθε, τῆς χάριτος ἐξέσπασε» (Παῦλ. 5, 4). Αὐτὸ πρέπει νὰ φοβῶσθε, διὰ νὰ μὴ ἀκούσεται κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπὸ τῶν μέλλοντα νὰ σὲς κρίνῃ ὡς τὸν οἶδα ἡμῶς» (Λουκ. 13, 27). Ε ὅστις συναναστραφῆκατε ἐκείνους, ποὺ με ἐσταύρωσαν, καὶ με τὸ νὰ με ἀντιμῶσθε, ἐπαναφέρατε καὶ πάλιν τὰς ἐρετάς, τὰς ὁποίας ἐγὼ κατέλυσα, καὶ προστρέξατε εἰς τὰς συναγωγὰς τῶν Ἰουδαίων, ποὺ παρενόησαν εἰς ἐμὲ. Καὶ ἐγὼ μὲν κατέστρεψα τὸν ναὸν καὶ μετέβηκα εἰς ἐρείπια τὸ σάββατον

αὐτὸ, ποὺ ἐρόλασε τόσα μυστηριώδη πράγματα, ὅπως δὲ σέβεσθε οὐκίματα, ποὺ δὲν εἶναι καλύτερα ἀπὸ τὰ καπηλαία καὶ τὰ κατα-
φῶγια τῶν ληστῶν. Ἐὰν λοιπὸν τότε, ἐταν ὑπῆρχαν τὰ χειροῦβη, δὲ Α ἡ κιβωτὸς καὶ ἦταν πλουσία ἀκμῆ ἡ χάρις τοῦ Πνεύμα-
τος, ἔλεγεν, ἄλλοτε μὲν, ὅτι «ἐποιήσατε αὐτὸν σπήλαιον ληστῶν» (Ματθ. 21, 13). Ἄλλοτε δὲ «οὐκ ἠμποροῦσα» (Ίω. 2, 26), λόγῳ τῶν ἀδικιῶν τοῦς καὶ τοῦ μωλοῦσθ ἀπὸ τοὺς φόνους, τώρα, ὅποτε ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος ποὺς ἐργατέλειψα καὶ ἔχουν καταστροφή δια ἐκείνα τὰ σάββατον πράγματα, καὶ παρὰ ταῦτα αὐτοὶ ἀντιμά-
χονται τὸν Θεόν, με τὸ νὰ ἐπιτελοῦν τὴν παράνομον αὐτὴν λα-
τρείαν, πὸς θὰ ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ ἀποκαλέσῃ τὰς συναγωγὰς τῶν, ὥστε νὰ τὰς χαρακτηρίσῃ ἐπέξια; Διότι ἐὰν τότε ἦταν «σπή-
λαιον ληστῶν», ἐταν ἀκμῆ ἀνθοῦσων οἱ οἱ Θεοὶ τῆς πολιτείας τῶν, τώρα ὅπως καὶ ἐν τὴν ἀποκαλήσῃ εἴτε πορνεῖον, εἴτε τῶσιν ἀδικίας, εἴτε καταγῶντων δαιμόνων, εἴτε φροῦρον διαβόλου, εἴτε διαθρόν ψυχῶν, εἴτε κρημῶν καὶ βάρθρον κάθε καταστροφῆς καὶ ὅπως ἄλλως ἐν τὴν δυναμίσῃ, θὰ εἶναι κατώτερον ἀπὸ αὐτὸ ποὺ τῆς ἀεῖζει.

Ἐπιθυμῶμε νὰ ὄξῃ τὸν ναόν, τότε νὰ μὴ πηγαίνῃς εἰς τὴν συναγωγὴν, ἀλλὰ γίνε ὁ Θεὸς ναός. Β Ὁ Θεὸς κατέστρεψεν ἐνα ναόν, ἐκείνον τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ ἀνήγειρε ἰωρὺς, περισσοῦτα-
ρον σιμῶς ἀπὸ ἐκείνον ἡμῶς γὰρ, λέγει, ναὸς Θεοῦ ἐστε ζῶν-
τος» (Β' Κορ. 6, 16). Νὰ εὐτρεπίξῃς τὴν οἰκίαν αὐτὴν, νὰ ἀπο-
μακρύνῃς κάθε ποτηρὸν λογιζῶν, διὰ νὰ γίνῃς τίμιον μέλος τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ γίνῃς ναὸς τοῦ Πνεύματος καὶ διὰ νὰ κλέμῃς καὶ ἄλλως τίτιους. Καὶ ὅπως ἐταν ἐλπίετε πτωχοὺς δὲν θὰ ἠθέλητε νὰ τοὺς προσπεράσατε με ἀλαφορίαν, ἔτσι νὰ μὴ παραβλήτε καὶ αὐτὸν ποὺ τρέχει εἰς τὴν συναγωγὴν, ἀλλὰ ἀφοῦ με τὸν λόγον, σὺν με χαλινάρι, τὸν δεμάσας, ἐπαναφέρῃ τον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. C Ἡ ἐλεημοσύνη αὐτὴ εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ ἐκείνην καὶ τὸ κέρδος μεγαλύτερον ἀπὸ ἀναρίθμητα τάλαντα. Καὶ διατὶ νὰ λέγῃ ἀναρί-
θμητα τάλαντα; Καὶ ἀπὸ ἑῶν τὸν κόσμον, ποὺ φαίνεται, εἶνα; μεγαλύτερον τὸ κέρδος τοῦτο, διότι ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἀκριβύτερος ἀπὸ ὅλόν τῶν τῶν κόσμον. Διότι καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ ἡ θάλασσα ἔγιναν δι' αὐτόν, ἐπίσης καὶ ὁ ἥλιος καὶ τὰ ἀστέρια. Σκέψου λοιπὸν τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου ποὺ σὺ εἶς; καὶ μὴ παρα-
μελήσῃς τὴν φροντίδα σου δι' αὐτόν. Διότι καὶ ἐν κανεὶς ἐσοδὸς ἀμέτρητα χρήματα, τὸ ἔργον ποὺ κλέμῃς δὲν εἶναι ἀνάλογον με τὸ ἔργον ἐκείνου, ποὺ σὺ εἶς; ψυχῆν καὶ τὴν ὀδηγεῖ μακρὰ ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ τὴν χειραγωγεῖ πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Αὐτὸς ὁ ὅποιος

προσφέρει κάτι εἰς τὸν πτωχόν, ελευθερώνει ἀπὸ τῆν πείναν, αὐτὸς ἑμῶς ὁ ὁποῖος διαφθάνει τὸν πάσχοντα ἀπὸ τῆν ἰουδαϊκὴν ἀρρώστιαν, **D** καταστρέφει τὴν δαύθειαν. Ἐμῆνος ἀπρόσφορα ἀνοκώφισιν εἰς τὴν πτωχείαν, αὐτὸς παρανομίαν κατέπαυεν. Ἐκείνος ἀπήλλαξε τὸ αἷμα ἀπὸ τῆν ὀδύνην, αὐτὸς καὶ τὴν φυγὴν ἀπὸ τῆν γένωναν ἀρπάζει. Ἐὰς ἔδειξεν τὸν θησαυρὸν, μὴ χάσετε τὸ κέρδος. Δὲν εἶναι δυνατόν ἐδὼ νὰ προσαιψήσετε καὶ νὰ ἐπικαλέσθε λόγους πτωχείας. Ἐδὼ ἢ βασιάνη εἶναι εἰς λόγους καὶ τὸ ἔξοδον εἰς ἐπιλείας. Μὴ λοιπὸν διατάσσωμεν νὰ ἀναλάβωμεν τὸ ἔργον ἀλλὰ μὲ πᾶσιν ἐπιμέλειαν καὶ προθυμίαν ἄς θηρεύσωμεν τοὺς ἀδελφοὺς μας. Καὶ ἀφοῦ χωρὶς νὰ τὸ θέλουσιν τοὺς σῴζωμεν εἰς τὰ σπείρια των, ἄς παραθέσωμεν γέφυρα καὶ ἄς συμφέρωμεν μαζὶ τοὺς σήμερα, ὅστε ἀφοῦ κάτω ἀπὸ τὰ ἐλλείματά μας καταλύσωμεν τὴν γρηναίαν των καὶ προσφέρωμεν εἰς ἡμᾶς ἰκανοποιητικὴν πληροορίαν καὶ πίστιν διὰ τὴν καλὴν διόρθωσίν των, **E** ἄς γίνωμεν ἴσα καὶ διὰ τοὺς ἑαυτοὺς των καὶ δι' ἡμᾶς πρόξενον τὸν αἰώνιον ἀγαθόν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ μετὰ τοῦ ὁποῖου δόξῃ εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τὸν αἰῶνα. Γένοσθε!

ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

662 A 1. Ἄραγε ἀσθενοῦντοτε κόρον ἀπὸ τὸν ἀγῶνα μας ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων ἢ μήπως θέλετε καὶ σήμερα νὰ ἀσχολεῖσθε πάλιν μὲ τὴν ἰδίαν ὑπόθεσιν; Διότι ἂν καὶ εἶναι πολλὰ αὐτά, ποῦ ἔχομεν εἶπει προηγουμένως, νομίζω εἶναι ἄσκιε ἐπιθυμεῖτε νὰ ἀκούσθε καὶ πάλιν νὰ κἀννοημεν τὴν ἰδίαν διδασκαλίαν. Πράγματι αὐτὸς ποῦ δὲν χορταίνει νὰ ἀγαπᾷ τὸν Χριστὸν δὲν θὰ δοκιμάσῃ κόρον ποῦ καὶ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα μας ἐναντίον αὐτῶν ποῦ τὸν μισοῦν. **B** Καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρχουν τὰ αἰτία αὐτὰ εἶναι ἄλλοστε ἀναγκαῖος εἶ ἡμῶς ὁ λόγος αὐτός, διότι ὑπάρχουν ἀκόμη λείψανα ἀπὸ τὰς ἐφορίας των. Ἄλλ' ὅπως αἱ ἀσθενεῖες των ἦσαν περισσότερο ἀποτροπιαστικαὶ ἀπὸ ἑκαίνας τῶν θεάτρων καὶ αἱ νηστειαὶ των περισσότερο αἰσχυραὶ ἀπὸ τὸ μῆθος καὶ τὴν εὐσχημίαν, ἔτσι καὶ αἱ σιγηκαὶ, ποῦ τώρα στήνονται ἀπὸ αὐτοὺς δὲν εἶναι καλῆτεροι ἀπὸ τὰ πανδοχεῖα ποῦ φιλοξενοῦν πόρνας καὶ κοπέλλας μουσικῶν συγκοτημάτων. Καὶ ἄς μὴ κατηγορήσῃ κανεὶς τὸν λόγον μου ὡς θρασυῖν, διότι θρασυῖτες εἶναι τὸ νὰ εἶχη κανεὶς διαφορετικὴν γνώμην ἀπ' αὐτὴν εἶ' ἑαῖνα. Διότι, πῶς δὲν πρέπει νὰ ἐκφέρωμεν μίαν τέτοιαν γνώμην δι' αὐτούς, ὅταν αὐτοὶ ἀντιμάχωνται τὸν Θεόν καὶ ἐνεργῶν ἀντίθετα πρὸς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα; Ἦσαν κάποτε σεμνὴ ἢ ἐορτὴ αὐτῆ, τότε ποῦ ἐγένετο σήμερινα μὲ τὸν νόμον καὶ ὅταν ὁ Θεὸς διέτασεν, **C** τώρα ἡμῶς δὲν εἶναι, διότι εἴη τις ἢ ἄξια ἔχει κατ' ἄλλομ λόγον τοῦ ὅτι γίνεται χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὐτοὶ, οἱ ὁποῖοι πῶς πολὺ ἔβριζον καὶ τὴν νόμον καὶ τὰς παλαιὰς ἐφορίας εἶναι ἑκαίνοι, οἱ ὁποῖοι περισσότερο ἀπὸ ἄλλους φαίνονται νὰ τὰς ἐπιτελοῦν τώρα. Ἐμεῖς ἡμῶς εἴμεθα ἑκαίνοι, οἱ ὁποῖοι ὑπερβολικὰ πεδόμεθα τὸν νόμον καὶ τὸν περιποιούμεθα ὡς ἄνθρωπον ποῦ ἔχει γράσας καὶ ποῦ δὲν τὸν σῴζωμεν εἰς τὰ γυναικαστήρια μετὰ τὸ διασπῆσαι τῆς κεφαλῆς του καὶ δὲν τὸν ἀναγκάζωμεν νὰ ἀγωνίζεσθαι εἰς κερὸν ἀκατέλληλον διὰ τὴν ἡλικίαν του.

* Ὅτι τώρα δὲν ὑπάρχει καιρὸς διὰ τὴν τήρησιν τοῦ νόμου οὐτε διὰ τὴν τέλειαν τῆς παλαιᾶς λατρείας, ἀρκετὰ τὸ ἀπυδαίεσθαι μὲ ἕσα εἴπωμεν προηγουμένως. Ἐμπρός λοιπὸν, ἄς ἐξετάσω-

μεν σήμερα και τὰ ἕκα ἀρήσασιν κατὰ μέρος ἀνεπίστατα. Ἄρ-
κωθε λατῶν νὰ εἴχημεν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν περαιτέρω ἐξέτασιν
τῶν πραγμάτων, ἀφοῦ ἀπεδείξαμεν μὲ λόγους **D** ἀπὸ ὧν τὸς
προφήτας εἶπὶ τὸ νὰ ἐπιταλοῦν κατὰ τὴν θρησκευτικὴν καθήκοντά
των οἱ Ἰουδαῖοι ἔξω ἀπὸ τὰ Ἱερουσόλυμα ἀποτάξαι παρανομίαν καὶ
ἀσεβείαν. Διότι καὶ ἐν ἀκόμῃ ἦσαν ἀσέβηται αὐτὸ πού μὲ κομπορ-
ρησιώδη πάντοτε ψιθυρίζουν εἰς τὰ ἀνακτήσασιν πάλιν τὴν πόλιν
τῶν, οὐτε ἔτσι θὰ ἠμποροῦσαν νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα
τῶν παρανομῶν τού. Πλὴν ὅμως ἡμεῖς καὶ αὐτὸ ἀπεδείξαμεν μὲ
ἀρθρα ἐπιχειρήματα, εἰς δηλοῦν ἢ Πόλις δὲν θὰ ἀνεγερθῆ εἰς
τὸ ἔξῃς, οὐτε θὰ ἀποκατασταθῆ τὸ κράτος τῶν. Ἄφοῦ αὐτὸ ἀπο-
δείχθηκε καὶ εἰς τὰ ἄλλα κατὰ συνέπειαν συναποδείχθησαν, εἰς
δηλοῦν οὐτε τὸ ἔθνος τῆς θουσίας οὐτε τοῦ διοικητικῆς, οὐτε
ἢ λογὸς τοῦ νόμου, οὐτε τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ καθιερωθῆ ἑαυτὸν
δυνατὴ νὰ ἀποκατασταθῆ. **E** Διότι πρῶτα-πρῶτα ὁ νόμος διέτα-
ξεν εἰς κάθε ἄνθρωπον τοῦ ἄρτους φύλου νὰ ἐπισκέπτεται τρεῖς
φορὰς τοῦ ἔτους τὸν ναόν. Ἄπο τὴν συγγινῆ ὅμως πού ὁ ναὸς ἔχει
καταστραφῆ, τοῦτο εἶναι ἀπραγματοποιήτων. Ἐπίσης ὕστερα ἀπὸ
αὐτὰ διέτασεν νὰ προσφέρουν θυσίας, ὁ ἄνθρωπος πού πάσχει ἀπὸ
σπερματόρροιαν, ὁ λεπρὸς, ἢ γυναῖκα πού εὐρίσκειται εἰς τὴν κατα-
μήνιαν καὶ ἢ λεχθίνα. Καὶ αὐτὸ, πάλιν εἶναι ἀκατόρθωτον, ἀφοῦ
δὲν ὑπάρχει ὁ τόπος, οὐτε ὁ θεὸς ὑπάρχει. Ἐπρόσταξεν νὰ φά-
λων ἱεροῦς ἡμῶν. Καὶ αὐτὸ ἀπεδείξαμεν προηγουμένως εἰς διὰ
τὸ εἰς δὲν ὑπάρχει ὁ τόπος ἐπισημαίνεται καὶ εἰς οἱ προφήται κατα-
γοροῦν καὶ λέγουσιν εἰς ἀνέγνωσαν ἔξω νόμον καὶ ἐπεκατέστησαν
ὁμολογίαν» (Ἄμ. 4, 5). **663 A** "Ὅταν λοιπὸν δὲν ἦσαν δυνατὴν
οὐτε τὸν νόμον νὰ ἀναγνώσουν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν πῶς εἶναι δυνα-
τὸν νὰ τὸν ἐπαρμόσασιν ἔξω ἀπὸ αὐτήν; Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ διὰ
νὰ τοῦ ἀπειλήσῃς εἴπαμεν «οὐ ἐπιπέφικται τὰς θυγατέρας ὁμῶν,
ὅταν ἐκπορεύσασιν καὶ τὰς νύμφας ὁμῶν, ὅταν μοιχεύσασιν» (Ἰσ.
4, 14). Τί σημαίνει ὅμως τοῦτο; Θὰ προσπαθῶμεν νὰ εἰς τὸ ἐξη-
γήσω ἀφοῦ εἰς ἀναγνώσει κάποιον παλαιὸν νόμον. Ποῖος λοιπὸν
εἶναι αὐτὸς ὁ νόμος;

«Ἐάν παραθῆ γυνὴ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ παρῆν αὐ-
τὸν ὑπερδοῦσα καὶ κοιμηθῆ τις μετ' αὐτῆς κατὴν σπέρματος καὶ
λάβῃ εἰς ὄφθαλμῶν τοῦ ἀνδρὸς καὶ μάρτυς μὴ ἢ κατ' αὐτῆς καὶ μὴ
ἢ συνειλημμένη **B** καὶ ἐπιλήθῃ ἐπ' αὐτῆς πᾶσιμα ζηλώσεως αὐτῆ
δὲ μὴ ἢ μεμιασμένη» (Ἀριθ. 5, 15). Καὶ αὐτὸ πού λέγει ἔχει
τὴν ἔξῃς σημασίαν. Ἐάν λέγῃ κάποια γυναῖκα διαπράξῃ τὸ ἀμώρ-
τημα τῆς μοιχείας καὶ ὁ ἀνδρὸς τῆς ὑποκατεθῆ τὴν μοιχείαν, ἢ

χωρὶς νὰ διαπράξῃ τὴν μοιχείαν τὴν ὑποκατεθῆ καὶ δὲν ὑπάρχει
μάρτυς, οὐτε ἐγνωσμένη διὰ τὸ ἀποδείξῃ, «ἔξει αὐτὴν πρὸς
τὸν ἱερέα, λέγει, καὶ προσοίσει τὸ δῶρον αὐτῆς, ἄλευρον κριθῶν»
(Ἀδὲθθ). Διὰ τὴν ἢ προσφορά εἶναι κριθῶν ἄλευρον καὶ δὲν εἶναι
σημιγθάλι ἢ ἄλευρον σιταριῶν; Ἐπειδὴ ἢ πρῶξις εἶναι ὄλιγα καὶ
ἀξιοκατάκριτος καὶ προκαλεῖ πονηρὰν ὑποψίαν, τὸ εἶδος τῆς θου-
σίας τῆς ἦσαν ἀνάλογον πρὸς τὴν συμφορὰν τῆς. Διὰ τοῦτο λοιπὸν
λέγει: «οὐ ἐπιγείεις ἐπ' αὐτῆ ἄλευρον, οὐδὲ ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτῆ λί-
θον». Ἐπειτα (πρῶτα νὰ συντομοῦμαι) καὶ προσάξει αὐτὴν ὁ
ἱερεὺς καὶ λήματα ἄνω καθαρὸν ἐν ἀργύρῳ ὑποκατεθῆ **C** καὶ ἀπὸ
τῆς γῆς τῆς οδοῦς ἐπὶ τοῦ ἑδάρου λατῶν, ἐπιβάλλει εἰς τὸ δῶρον
καὶ στήσει τὴν γυναῖκα καὶ ὀρκίει αὐτήν καὶ εἶπὶ: εἰ μὴ παρέθῃς
μιασθῆσαι πρὸς τὸν σεαυτῆς, οὐα ἴσθι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ δια-
γμοῦ, εἰ δὲ παρέθῃς καὶ μεμιασῆσαι, καὶ ἔδοξεν τις τὴν κοίτην αὐ-
τοῦ ἐν σοί, πλὴν τοῦ ἀνδρὸς σου, δὴν Κύριός σε ἐν ἀρῆ καὶ ἑνόρ-
κιον ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ» (Ἀδὲθθ 15 κ. ἔξ.). Τί σημαίνει «ἐν ἀρῆ
καὶ ἑνόρκιον». Διὰ νὰ λέγουν εἴθε νὰ μὴ πάθωμεν αὐτὸ πού ἐ-
παθῆν ἢ τὰδε γυναῖκα. «Ἐν τῷ δόξωσι Κύριον τὴν κοιλίαν σου
διεπειρημένην, καὶ ἐπιβαλεῖσεται τὸ δῶρον τὸ ἐπικατηραμένον πρὸ-
σαι τὴν γυναῖκα σου. Καὶ εἶπὶ ἢ γυνὴ γένοιο, γένοιο. Καὶ ἔ-
σται, ἐάν ἢ μεμιασμένη, **D** εἰσβαλεῖσεται: τὸ δῶρον τοῦ διαγμοῦ καὶ
πρὸσαι τὴν κοιλίαν αὐτῆς καὶ ἔσται ἢ γυνὴ εἰς ἀράν. Ἐάν δὲ μὴ
μιασθῆ ἢ γυνὴ, ἀθήα ἔσται καὶ ἐπικατηραται σπέρμα» (Ἀδὲθθ).
Ἐπειδὴ λοιπὸν αὐτοὶ ἐσπέρησαν εἰς τὴν ἀιμαλώσασιν δὲν ἦσαν
δυνατὸν νὰ γίνῃ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ἀφοῦ ἄλλωστε δὲν ὑπῆρχεν οὐτε
ὁ ναὸς, οὐτε ὁ θεός, οὐτε ἢ σιγή, οὐτε ἢ προσφορά τῆς θουσίας.
Διὰ τοῦτο ὁ θεὸς ἀπειλήστικα εἶπαμεν «οὐ ἐπιπέφικται τὰς θυγα-
τέρας ὁμῶν, ὅταν παρναῖσασιν καὶ τὰς νύμφας ὁμῶν, ὅταν μοιχεύ-
σασιν» (Ἰσ. 4, 14).

2. Βλέπετε εἰς ἢ λογὸς τοῦ νόμου ἐξηγῆτο ἀπὸ τὸν νόμον;
E "Ὅτι δὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχει ὁ ἱερεὺς, ἐφόσον δὲν ὑ-
πάρχει ἢ πόλις, γίνεται φανερὸν ἀπὸ τοῦτο. Διότι ὅπως δὲν εἶναι
δυνατὸν νὰ ὑπάρχει βασιλεὺς, ἐφόσον δὲν ὑπάρχουν στρατεύματα,
οὐτε διὰθῆμα, οὐτε μανθῶς, οὐτε εἰς τὰ ἄλλα πού συγκροτοῦν τὸ
βασιλικὸν ἔθνος, ἔτσι οὐτε ἱερεὺς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχει, ἐφό-
σον ἢ θουσία ἔχει καταργηθῆ, ἢ προσφορά ἔχει ἀπαρταρῆ, τὰ
ἄρα τῶν ἁγίων ἔχουν κατακατεθῆ καὶ ἀλόκληρον τὸ σύστημα τῶν
πραγμάτων ἐκείνων ἔχει ἐξαρτηθῆ. Διότι ἢ ἱερωσύνη συντηρε-
ται μὰ; μὲ εἰς αὐτὰ. Θὰ ἀρκοῦσε λοιπὸν, ὅπως καὶ ἄλλων πα-
ροπαῶν εἴπωμεν, πρὸς ἀπόδειξιν εἰς ἡμῶς τοῦ εἰς δὲν θὰ ἐπιανέλ-

θουν ούτε αι θυσίαι, ούτε τὰ εὐκαινώματα, ούτε οἱ λοιποὶ καθαρμοί. 664 Α οὐτε τίποτε ἄλλο ἀπὸ τῶν Ἰουδαϊκῶν θρησκευτικῶν καθαρῶν, ἢ ἀπέδειξεν ὅτι δὲν θὰ ἀνεγερθῆ ποτὲ πλεον ὁ ναός. Διότι καθὼς τώρα ἔχουν καταργηθῆ τὰ πάντα, ἀποθὲν ὄχι ὑπάρχει ὁ ναός, καὶ οὐτε φαίνεται νὰ γίνεταί, παράνομα γίνεταί, ἔτσι, ἀποθὲν ὁ λόγος ἀπέδειξαν ὅτι οὐδέποτε πλεον θὰ ἐπανεύρησιν τὴν παλαιὰν μορφήν του, συναποδείχθηκα μὲ ἀπὸ καὶ ἐκεῖνο, ὅτι δηλαδὴ οὐτε ἡ λοιπὴ λατρεία θὰ ἀποκατασταθῆ εἰς τὴν πρῶτην κατάστασίν της, οὐτε ἱερεὺς θὰ ὑπάρξῃ, οὐτε βασιλεὺς. Διότι ἐάν εἰς αὐτοὺς ποὺ ἀνήκουν εἰς τὸ ἔθνος των, ἔστιαι καὶ ἄν κάποιος ἦσαν ἰδιώτης, δὲν ἐπιτρέπετο νὰ ὑπερετασθῶν τοὺς ἀλλογενεῖς, πολλοὶ παριστάσαντες δὲν ἐπιτρέπετο νὰ ὑπόκεινται εἰς τοὺς ἄλλους ὁ ἴσως ὁ θεοσεβῶν. Β Ἰδοὺν ὅμως ἡμεῖς ἐπειδὴ ἀγωνιζόμεθα καὶ φροντισόμεν νὰ ἀποστομώσωμεν ὄχι μόνον ἐκεῖνους, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγαπήσασιν νὰ διδάσκωμεν, ἐμπρός ὅς ἀποδείξωμεν αὐτῶν τὸ ἴδιον καὶ κατ' ἄλλον τρόπον, ὅτι δηλαδὴ ἔχουν καταργηθῆ εἰς τὰ σχετιζόμενα μὲ τὰς θυσίας καὶ τὸ ἄξιωμα τῆς ἱεροσύνης των, ὅτι οὐδέποτε πλεον θὰ ἐπανέλθουν εἰς τὸ παλαιὸν καθαρῶν.

Ποιὸς λοιπὸν τὰ λέγει αὐτὰ; Ὁ Δαβὶδ, ὁ θαυμαστὸς καὶ μεγάλος προφήτης των. Διότι αὐτὸς διὰ τὴν ἐπιθυμίαν ὅτι πρόκειται ἀπὸ τὰς θυσίας ἄλλη μὲν νὰ καταργηθῆ, ἄλλη δὲ νὰ εἰσαχθῆ, κάπως εἶπαι ἔλεγε· «Πολλὰ ἐποίησας, σὺ, Κύριε ὁ Θεός μου, τὰ θαυμαστά σου καὶ τοὺς θαυμάσιους σου οὐκ οὐκ εἶσι τις ἠμεωθήσεται σοι, ἀπήγγειλα καὶ ἐλάλησας» (Ψαλμ. 39, 6). Βλέπε καὶ θαυμάζε σφραγὶν προφήτου. Ἄποθ εἶπαι· C «Πολλὰ ἐποίησας, σὺ, Κύριε ὁ Θεός μου, τὰ θαυμαστά σου» καὶ ἀποθ ἔμεινεν ἐκθαμβὸς ἀπὸ τὰ θαυμαστά ἔργα τοῦ Θεοῦ, δὲν μὲν λέγει τίποτε διὰ τὴν ἐρατὴν κτίσιν, τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν, τὸ νερὸ καὶ τὸ πῦρ, οὐτε διὰ τὰ παράδοξα ἐκεῖνα θαύματα, ποὺ ἔγινον εἰς τὴν Αἴγυπτον, οὐτε δι' ἄλλα παρόμοια σημεῖα. Ἀλλὰ ποῖα πράγματα ἔνοχοι εἶσι εἶναι θαυμαστά; «Θυσίαι καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας» (Αὐτῶν 39, 7). Τί λέγει; Πῶς μου, αὐτὸ εἶναι τὸ παράδοξον καὶ τὸ θαυμαστόν; Ὅχι λέγει, διότι δὲν εἶδε μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ μὲ τὰ προφητικὰ μέτρα, φωτισμένα ἀπὸ ὑπερβατικῶν φῶς, διεῖθε τὴν ἐπιστροφήν των ἔθνῶν καὶ πῶς αὐτοὶ ποὺ ἦσαν προσκεκολλημένοι εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ἐλάτρευαν τοὺς ἰδίου τοῦ λαοῦ εἰς κατάστασιν ἀβλυωτέραν ἀπὸ ἐκεῖνην τῶν ἀλλοθῶν πατριῶδων, ἐσπικρὰ ἀνέβλεψαν καὶ ἀνεγνώρισαν τὸν Δεσπότην τῶν ἔθλων καὶ, ἐκματαλιφθέντες τὴν μικρὰν λατρείαν τῶν θαυμάτων, ἐλάτρευαν τὸν Θεόν μὲ πνευματικὴν καθαρότητα καὶ χωρὶς αἱματηρῶς θυσίας. Καὶ ἀκόμη διε-

σθένθηκε ὅτι ὄχι μόνον ἐκεῖνοι, οἱ εἰδωλολάτραι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἐκεῖνοι ποὺ ἦσαν ἀτελέστεροι κατὰ τὴν καρδίαν, ἀποθ ἀπῆσαν τὴν λατρείαν μὲ τὰς θυσίας καὶ τὰ εὐκαινώματα καὶ τὰ ἄλλα ἰδικὰ πράγματα, θὰ ὀδηγηθῶντο καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν δικὴν μας διδασκαλίαν. Καὶ εἶπαι ἀποθ ἐκλογισθήσεται τὴν ἀπερίγραπτον φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, ποὺ ὑπερβαίνει κάθε φαντασίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ, καὶ ἀποθ ἐδοκίμασεν ἐκπληξῆν διὰ τὴν μεγάλην μεταβολὴν τῶν πραγμάτων Ε καὶ διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν οὐκὸν ἀνεκάλυκται αὐτὸ καὶ πῶς ἀπὸ θαύματος εἰς ἀγγέλιους μετέβαλε τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰσέγαγε πόλτεμα ἰσχύιον πρὸς τὸ οὐράνιον (καὶ εἶπα αὐτὰ ἔγινον ἀποθ καταργηθήκα ἡ παλαιὰ λατρεία καὶ ἦλθεν ἄλλη εἰς τὴν θέσιν ἐκεῖνης, αὐτὴ ἡ τοῦ σαματος τοῦ Χριστοῦ), μὲ ἐκπληξῆν καὶ θαυμασιὸν ἔλεγε· «πολλὰ ἐποίησας, σὺ, Κύριε ὁ Θεός μου, τὰ θαυμαστά σου».

Καὶ εἶπαι ἐκ μέρους τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ προλέγει ἐλάλησεν τὴν προφητείαν αὐτῆν, ἀποθ εἶπαι «Θυσίαι καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας», ἐπρόσθεσε «οὐκ οὐκ καταργήσας μου», οὐδὲ Α ἐνωσὸν τὸ ὄμμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν κοινὴν θυσίαν ποὺ ἔγινε πρὸς χάριν ἐκκλησίαν τῆς οἰκουμένης. Αὐτὴ ἐκαθάρισε τὰς ψυχὰς μας, διέλυσε τὰ ἁμαρτηριὰ μας, ἐξῆρνε τὸν θάνατον, ἔδωκε τοὺς οὐρανοὺς, μὲς ἐναντίους πολλὰς καὶ μεγάλας ἐλπίδας καὶ ἤλλαξε τὴν μορφήν ἔθλων τῶν πραγμάτων. Αὐτὰ λοιπὸν ἀποθ ἐγνώρισεν ὁ Παῦλος ἐκράνθη καὶ ἔλεγε· «Ὁ βάθος πλοῦτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ, ὅς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι οἱ ὁδοὶ αὐτοῦ!» (Ρωμ. 11, 33).

Ἐπειδὴ λοιπὸν προέβλεπεν εἰς αὐτὰ ὁ Δαβὶδ, ἔλεγε· «Πολλὰ ἐποίησας, σὺ, Κύριε ὁ Θεός μου, τὰ θαυμαστά σου». Ἐπειτα ἀποθ εἶπαι ἐκ μέρους τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ ὅτι «εὐκαινώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας», ἐπρόσθεσε· «οὐτε εἶπον, ἴδοι ἦναι» (Ψαλμ. 89, 7). Πῶς «οὐτε»; Ὅταν εἶδῃ ὁ καρπὸς τῆς τελειωτέρας διδασκαλίας. Β Διότι τὰ μὲν ἀτελέστερα ἔργα νὰ διδασθῶν ἀπὸ τοὺς δοῦλους του, τὰ ὑψηλότερα δὲ, ποὺ ἔσπευον τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἔσπευε νὰ τὰ διδασθῶν ἀπὸ τῶν ἴδιον τῶν νομοθέτην. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε· «Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεός λαλήσας τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τοῦτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Ἰωῶ, ὃν ἔθυσεν κληρονόμον πάντων, δι' ὃ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησας» (Ἐβρ. 1, 1-2). Ἐπίσης κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἔμειλε καὶ ὁ Ἰωάννης· «Ὁ νόμος διὰ Μωσῆως ἐβόηθη, ἡ δὲ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο» (Ἰω. 1, 17). Διὰ τὸν νόμον λοιπὸν εἶναι

μεγάλος έπαινος και το αυτο, δηλαδη το να προετοιμασω την ανθρωπινη φυσην δια να δεχθη τον δεδωκεναιον. Έπειτα δια να μη νομισθη ότι αυτος είναι θεος που εμφανιζεται δια πρώτην φοραν και ότι ελάττει κάποιον νεωτερικον. C άκουσε τι λέγει εν κεφαλίδι διδίου γέγραπται περι έμου» (Ψαλμ. 39, 8). Οι προφηται, λέγει, από πολύ καιρία προκατήγγειλαν την παρουσιαν μου και εις την άρχην κίβλας των βιβλιων τους, κάπως άμυδρά εμφανέσκον προς τους ανθρώπους την γνωση της θεότητος μου.

3. Όταν δηλαδη κατά την άρχην της δημιουργίας του κόσμου ο θεος λέγει: «Ποιήσωμεν άνθρωπον κατ' εικόνα και καθ' όμοιωσιν ημετέραν» (Γεν. 1, 26), αποκαλύπτει εις ήμεις κατά τρόπον αλληματικόν την θεότητα του Υιου προς τον οποίον διαλέγεται. Έπειτα δια να δείξη ότι το νέον πολιτεμα δέν είναι αντίθετον προς το παλαιόν, άλλ' ότι και ταυτο ήταν θέλημα θεου. D δηλαδη να καταργηθη ή θυσία εκείνη και εις την θέαν έκεινης να έλθη ή νέα αυτή, (βίβλι ή πράξις αυτή συνιστά μεγαλυτέραν διόρθωσιν και δέν είναι εναντιώσις ούτε έρις), άπό ελεον «εν κεφαλίδι διδίου γέγραπται περι έμου», έπρόθετα «το ποιήσαι το θέλημα σου, ο θεος, εδουλήθη, και τον νόμον σου εν μέσω της κοιλίας μου» (Ψαλμ. 39, 8-9). Έτερα με το να λέγη «Τι ποιείσαι το θέλημα του θεου» και άπό παρέλειψε και δέν ήμίλησε δια τας θυσίας, τά δλοκαυτώματα, τας προσφοράς, τους κόστους και τους ιδρώτας, λέγει «τηγγελοσάμην δικαιοσύνην εν εκκλησίαις μεγάλαις» (Ψαλμ. 39, 10). Τι σημαίνει λοιπόν το «τηγγελοσάμην δικαιοσύνην»; Δέν ελεον απλάς «εδωκα» άλλ' «τηγγελοσάμην». Διατί λοιπόν; E διατί ο θεος έπρόσφερε την σωτηρίαν εις το ανθρώπινον γένος ως χάριν και όχι ως άμοιήτη δια τα κατηθήματα του και τους κόστους του. Και ο Παυλος δια να δηλώσιν αυτό, έλεγε «Νυνι δέ χωρίς νόμου δικαιοσύνη θεου παρανέρωται» (Ρωμ. 3, 21). «H δικαιοσύνη του θεου έρχεται με την πίστιν εις τον Υιον Χριστόν και όχι με τον νόμον και τον κόπον του ανθρώπου. Και άπό δε επικαλέσθηκε την μαρτυρίαν αυτήν, έλεγε τα έξη: «οκίον γάρ ήχον ο νόμος των μελλόντων αγάθων, ουκ αυτήν την εικόνα των πραγμάτων, ουκ Α κατ' έναυτον τας αυταις θυσίαις εις προσφέρουσιν εις το διηνεκές ουδέποτε δύναται τους προσερχομένους τελειώσει. Δι' αιδερχόμενος εις τον κόσμον λέγει, θυσίαν και προσφοράν ουκ ήθέλησας, σίμα δέ κατηρίστω μοι» (Εβρ. 10, 1-5). Και με αυτά ένκει την έλευσιν του Μωυσαίου Υιου του θεου εις τον κόσμον, την οικονομίαν της έναρκωσώς του. Διότι με τον τρόπον αυτόν ήλθε προς ήμεις, χωρίς να

μετακινηθη από τόπον εις τόπον (βίβλι πώς αυτος ο έποιος είναι πανταχοσ παρών και γαμίζει με την παρουσιαν του τα πάντα, θες έκαμινεν κατ' εταυτο); άλλά με το να φανερωθη εις ήμεις με σέφκα, αν άνθρωπος.

Έπειδή ο αγών μας δέν διεξάγεται μόνον εναντίον των Ιουδαίων άλλά και κατά των ειδωλολατρών και πολλών ειρετικών, έμπερδ ως ούς φανερώσωμεν έδω κάποιον βαθύτερον νόμον και ως έφετάσωμεν, διατί ο Παυλος ενά ειχε τώσας μαρτυρίας, B αι όποιαι άρχησάσκον τον νόμον και το παλαιόν καθεστώς της λατρείας, έμνημόνευσε την μαρτυρίαν αυτήν. Διότι αυτό δέν το έκαμιν ουτε απλάς ούτε εις την τύχην, άλλά με περισκετην και άνείπωτον σοφίαν. «Οτι θέδαια ειχεν εις την διάθεσιν του και άλλας μαρτυρίας, εκτενεστέρας και συντριπτικώτερας, τας όποιας, εάν ήθελε να τας προσκαίσις δια την υπόθεσιν αυτήν, δια θα συμρωνοσταν. Πράγματι ο Ησαίας λέγει: «ουκ έστι μοι θέλημα εν ήμιν πλήρης ειμή δλοκαυτώματων κριών και στέαρ άρνών και τρώγων ού βούλαμα, ουδέ εάν έρχησθε δοθήσθαι μοι. Τις γάρ εξεζήτησε ταυτα εν των χειρών ήμών; Έάν προσέγγισι μοι κριμύδων μάταιων: θυμώμα θελήματά μοι έστιν» (Ησ. 1, 11-13). Έπίσης και άλλου «ού νόν εκάλεσά σε, Ισραήλ, ουδέ ήκουσόν σε έποίησα, Ισραήλ. C ουκ εδόξασάς με εν θυσίαις, ουδέ εδούλευσάς μοι εν δώροις σου, ουδέ ήκουσόν σε έποίησα εν λιβάδι, ουδέ εκτήρω μοι άργυρίου θυμώμα» (Ησ. 43, 22-23). Και ο Ιερειάς λέγει: «Τι να τι μοι λιβάνον εν Σαββ φέρης και κινάμωμον εν γής μαρρόθεν; Τά δλοκαυτώματα ήμών ουκ ήθύνάν με» (Ιερ. 6, 20). Και πάλιν ο Ίδιος «συναγάγετε τά δλοκαυτώματα ήμών μετ' των θυσιών ήμών και φάγετε κρέα» (Ιερ. 7, 21). Και κάποιος άλλος προφήτης, κάπως έτσι έλεγε: «μετάστηνον άπ' έμου ήχον ώδών σου και ψαλιών έργώνων σου ουκ άκούσωμαι» (Άμ. 5, 23). Επίσης και άλλου, όταν οι Ιουδαίαι έρωτούσιν «ει προσδέξεται Κύριος εν δλοκαυτώμασι, ει θέσω πρωτόδικά μου όπερ δασείας μου, κερπόν κοιλίας μου όπερ άμαρτίας ψυχής μου»; D ο προφήτης δια να τους μαλώσιν, τώσ έλεγε: «Απηγγέλιθ σοι, άνθρωπε, τι καλόν, και τι Κύριος ο θεος εκλήθει παρά σου, άλλ' ή αγαπήν έλεον και ποιέτω κρέμα και δικαιοσύνην και έταμον είναι πορεύσθαι: όπως Κυριου του θεου σου» (Μιχ. 6, 7-8). Και ο Δαβιδ έτσι έλεγε: «ού θέλωμαι εν τοσ όκτου σου μάτρου, ουδέ εν των ποιμνίων σου χυμάρου» (Ψαλμ. 49, 9). Διατί λοιπόν ενθ ήμποροσε να επικαλέσθη τώσας μαρτυρίας, αι όποιαι εμφανίζον τον θεον να άρνήται τας θυσίας εκείνας, άνέφερε μόνον την μαρτυρίαν αυ-

τήν, ἀποῦ ἔργου κατὰ μέρος τὰς νοσηρίας, τὰ σάββατα καὶ ἑλας ἐκείνης τὰς ἑορτῆς· Δὲν τὸ ἔκαμε κατὰ τὴν τύχην οὕτε ἀσκησιὰ. Ἀμέως τώρα θὰ εἰπωμεν τὴν αἰτίαν.

Πολλοὶ ἀπὸ τῶν ἀπίστων καὶ ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι μᾶς καταπολεμοῦν, μᾶς λέγουσι ὅτι τὸ παλαιὸν θρησκευτικὸν καθιστῶς ἔχει καταργηθῆ, Ἐ ἔχει διότι ἦσαν ἀπειροπύρηνον οὕτε διέτι εἰσῆλθον τὸ πολικαὶν μᾶς, ἀλλὰ λόγῳ τῆς κακίας ἀδῶν ποῦ ἀπρόσφρατον τότε τὰς θυσίας. Ὁ Ἡσαίας λοιπὸν λέγει· Ἐάν ἐκτείνῃτε τὰς χεῖρας ὑμῶν, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμοὺς μου ἀπ' ὑμῶν καὶ ἐάν πληθύνῃτε τὴν δέξαν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν (Ἡσ. 1, 16). 667 Ἀ Ἐπειτα προσημειώμεν νὰ προσθέσῃ τὴν αἰτίαν, ἐπιφῆραι καὶ λέγει· ἘΑὶ γὰρ χεῖρας ὑμῶν ἀίματος πλήρεις. Τοῦτο δὲν ἀποκαλεῖται κατηγορίαν κατὰ τὴν θυσίαν, ἀλλ' εἶναι ἐγκλημα τὴν προσφρόντιον τὴν θυσίαν καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν ἦσαν ἀπρόσδεκτοι αἱ θυσίαι, ἐπειδὴ τὰς ἀπρόσφρατον μὲ χεῖρα μαρὰ. Καὶ ὁ Δαβὶδ ἐπίσης, ἀποῦ εἶπαι ὅτι τοῦ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μὲσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποικνίων σου χιμάρρους, ἐπρόσθεον καὶ εἴπα· «τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπαι ὁ Θεός· Ἰναὶ οὐ ἐκδιγγῆ τὰ δικαιώματά μου καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διατήρησιν μου διὰ τοῦ στόματός σου; Σὺ δὲ ἐμίσσησας παιδείαν καὶ ἐξέβαλες τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὄπισθα. Εἰ ἰδοῦμαι κλέπτῃ, συνέτρεχες ἀπῶ καὶ μετὰ μοιχῶν τὴν μερίδα σου ἐτίθει. Τὸ στόμα σου ἐπλεόνασεν ἀδικίαν καὶ ἡ γλῶσσά σου περιέπλεκε δολιότητας. Ἐ Καθήμιος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου καταλάλις καὶ κατὰ τοῦ υἱοῦ τῆς μητρὸς σου ἐτίθει σκάνδαλον» (Ψαλμ. 49, 9· 16· 20). Ἀπ' ἐδῶ γίνεται φανερόν ὅτι δὲν ἀπέθρησε χωρὶς κανῆνα λόγον τὰς θυσίας, ἀλλ' ἐπειδὴ εἰέπραττον μοιχείας, κλοπὰς καὶ σποραντίας εἰς ἄλλος τῶν ἀδελφῶν τους. Καὶ ὁ καθίας ἀπὸ τῶν προφῆτας μὲ τὸ νὰ κατηγορῆ τους προσφρόντας τὰς θυσίας λέγει ὅτι ὁ Θεός διὰ τὸν ὄσιον λόγον ἀποστρέψαγε τὰς θυσίας των.

4. Ἀδὰ μᾶς λέγουσι οἱ ἀντιπροσφρόντες, Ἄλλὰ τὸ κῆτοςμα ποῦ τοὺς ἔδωκεν ὁ Παῦλος εἶναι ἀρκούν καὶ ἱκανοποιητικὰ μὲ τὴν μαρτυρίαν αὐτῆν ἀπεστήμιος τὴν ἀθάδειάν των. Ἐπειδὴ ἔμοις ἤθελε νὰ δεῖξῃ ὅτι ὁ Θεός κατῆργησεν ὡς C ἀτελέστερον τὸ παλαιὸν καθιστῶς καὶ τὸ κατέστησεν ἄργον, ἐχρησιμοποίησε τὴν μαρτυρίαν αὐτῆν, εἰς τὴν ὅσιον δὲν ὑπάρχει μὲν κατηγορία ἐναντίον τῶν προσφρόντων, ἀλλὰ ἡ ἀτέλειά του τὸ ἐμαρκίζει γυμνὸν ἀπὸ μόνου του. Διότι ὁ προφῆτης χωρὶς νὰ κατηγορήσῃ διὰ κῆτι τοὺς Ἰουδαίους λέγει ἀπλῶς τὰ ἐξῆς· Ἐθυσίαν καὶ προσφρόν οὐκ ἤθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι, δλοκαυτώματα καὶ περὶ τῆς

ἀμαρτίας οὐκ ἠδέκτησας (Ψαλμ. 49, 7). Καὶ ἐρημευοντάς το ὁ Παῦλος, ἔλεγε· Ἐγεραι τὸ πρῶτον, Ἰνα τὸ δεύτερον στήσῃ» (Ἐβρ. 10, 9). Διότι ἐάν μὲν ἔλεγε Ἐθυσίαν καὶ προσφρόν D οὐκ ἠθέλησας καὶ εἰσωποῦσε, ὁ λόγος θὰ εἶχε περιθώριον διὰ κῆσιον δικαιολογίαν. Τώρα ἔμοις μὲ τὸ νὰ εἴπω Ἐσῶμα δὲ κατηρτίσω μοι, καὶ μὲ τὸ νὰ δεῖξῃ ὅτι ἔλλῃ θυσία ἔχει εἰσαχθῆ, δὲν ἔθηκε λοιπὸν καμμίαν ἐπιείδα ὅτι ἐκείνη, θὰ εἶδη πάλιν. Καὶ ἐρημευοντάς αὐτὸ τὸ ὄσιον ὁ Παῦλος ἔλεγεν ὅτι Ἐδὲ τῆς προσφρόνς ταύτης ἠρημαίνοι ἔσην ἐν τῷ θάλαμῳ τοῦ Χριστοῦ. Εἰ γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων, λέγει, καὶ σποδὸς βομάλειος, ραντίζουσα τοὺς κωνοκνιμῆνοὺς ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθάρτησας, πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἔς διὰ Πνεύματος ἁγίου προσήγγικεν ἐαυτὸν ἔμασιν, καθάρσει τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων» (Ἐβρ. 9, 10-13 ἐξ.). Ὅτι λοιπὸν ἐκεῖνα μὲν ἔχουν καταργηθῆ καὶ ἀλλὰ δὲ ἀντὶ αὐτῶν ἔχουν εἰσαχθῆ καὶ ὅτι δὲν θὰ ἀποκατασταθοῦν εἰς τὸ ἐξῆς τὰ παλαιὰ, ἱκανοποιητικὰ ἔχουν ἀποδειχθῆ ἀπὸ ὅσα εἶπαμεν ὡς τώρα. Ἐμπερὸς λοιπὸν, αὐτὸ, Ἐ τὸ ὄσιον ἀπὸ πολλῶν καιρῶν τώρα διακρίματα νὰ ἀποδείξωμεν, ὅτι θρησθεὶ καὶ ὁ τρόπος ἐκεῖνος κατὰ τὸν ὅσιον ἐγένετο ἡ ἱερουσὴν δὲν φαίνεται πλέον, οὕτε θὰ ἐπανῶθη πάλιν, ἔς τὸ ἀποδείξωμεν καὶ αὐτὸ μὲ σαφήμιαν καὶ μὲ λόγους ἀπὸ τὰς Γραφῆς. Προηγουμένως εἶπαμεν ὀλίγα, ὅσα νὰ γίνῃ καλύτερα σαφῆς ἡ ἐρημεία αὐτῶν, ποῦ θὰ εἴπωμεν τώρα.

Ὁ Ἀβραάμ μετὰ τὴν ἐπιστροφῆν του ἀπὸ τὴν Περσικὴν χώραν ἐγέννησε τὸν Ἰσαὰκ καὶ αὐτὸς ἔπειτα τὸν Ἰακώβ καὶ ὁ Ἰακώβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας, ἀπὸ τοὺς ὅσιος προήδον αἱ δώδεκα φυλαὶ ἡ καλύτερα δεκαεπτάς. Διότι ἀντὶ τοῦ Ἰωσήφ τὰ παιδιὰ τοῦ Ἐφραὶμ καὶ ὁ Μανασσῆς ἔγινον ἀρχηγοὶ φυλῆς. Καὶ ὅπως ἡ φυλὴ ἐπωνομάζετο μὲ τὸ ὄνομα τοῦ καθενὸς ἀπὸ τὰ παιδιὰ τοῦ Ἰακώβ, 668 Ἀ θρησθεὶ ἡ φυλὴ τοῦ Ρουβὴν, τοῦ Σιμαὸν, τοῦ Λευὶ, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Νεφθαλίη, τοῦ Γάδ, τοῦ Ἀσέρ, τοῦ Βενιαμίν, ἔτσι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν παιδῶν τοῦ Ἰωσήφ. Ὁ Μανασσῆς καὶ ὁ Ἐφραὶμ ἔθισκαν τὰ ἀνῆματὶ των εἰς δύο φυλάς, ἀπὸ τὰς ὅσιος ἡ μία ἐκαλεῖτο φυλὴ τοῦ Ἐφραὶμ, ἡ δὲ ἄλλη, φυλὴ τοῦ Μανασσῆ. Ἀπὸ τὰς δεκαεπτάς αὐτῶν φυλάς, αἱ μὲν δώδεκα εἶχαν χωράφια καὶ εἰσοδήματα καὶ εἶαι κατηρτίοντα μὲ τὴν γεωργίαν, καὶ ἠσχολοῦντο μὲ ἑλας τὰς τέχνας, ποῦ ἐπιβάλλει ἡ μέριμνα τῶν διαρκῶν. Ἡ φυλὴ ἑμοῦς τοῦ Λευὶ, ἡ ὅσιος ἐτηνῆθη μὲ τὸ ἔξισμα τῆς ἱερουσῆς ἦσαν ἡ μόνη ποῦ ἀπαλλάχθη ἀπὸ τὴν ἐνάσκησιν τῶν ὄσιων ἔργων. Ἐ Ἀυτῆ οὕτε χωράφια ἐκαλλίερ

γώσαν, οὐτε ἀσκούσαν ἄλλα ἐπαγγέλματα, οὐτε μὲ τίποτε ἄλλο παρόμοιον ἠσχολεῖσθαι, ἀλλὰ ἀσκούσε μὲ προσοχὴν μόνον τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερουσύνης καὶ ἐλάμβανε τὴν λεγομένην δεκάτην ἀπὸ ἐλόληθρον τὸν λαόν, δηλαδὴ τὸ ἕνα δέκατον ἀπὸ τὸ κρασί, τὸ σιτάρι, τὸ κριθῆρι καὶ ἀπὸ ἑξα τῶν ἄλλα προϊόντων. Ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀπέδιδον εἰς αὐτοὺς τὰς δεκάτας καὶ αὐτοὶ ἀποτέλοσαν τὸ εἰσότημιά των. Καὶ δὲν ἐπετρέπετο νὰ γίνῃ ἱερεὺς ποτὶ ἀνθρώπος ἀπὸ τῆς ἄλλας φυλῶν. Πράγματι ἀπὸ τὴν φυλὴν αὐτὴν προήλθεν ὁ Ἀαρῶν, δηλαδὴ τὴν φυλὴν τοῦ Λευὶ καὶ διαδοχικὰ τὰ ἔγγονα τοῦ ἐλάμβαναν τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερουσύνης καὶ καινὰς καμμὲν φορὰν δὲν ἐγένετο ἱερεὺς ἀπὸ ἄλλης φυλῆς. Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ Λευῖται, δηλαδὴ τὰ τέκνα τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ, ἐλάμβανον ἀπὸ τῆς ἄλλας φυλῶν τὴν δεκάτην καὶ μὲ αὐτὴν ἀποφόσον. Ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰσαὰκ, εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀβραάμ, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ὑπῆρχεν ἀνάμνη ὁ Μωϋσῆς καὶ δὲν εἶχε καταγραφή ὁ νόμος καὶ δὲν εἶχεν ἐμφανισθῆ ὁ θεαμὸς τῆς ἱερουσύνης τῆς λευιτικῆς φυλῆς. Ὅ οὐτε σκηνὴ, οὐτε ναὸς εἶχαν γίνεσθαι, καὶ αἱ φυλαὶ δὲν εἶχαν διακριθῆ μετὰ τῶν καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ δὲν εἶχεν ἐμφανισθῆ καὶ δὲν εἶχε λάβει τὴν ὑπαρξίν του τίποτε ἀνάμνη ἀπὸ τῶ ἰουδαϊκῶν πράγματα, παρουσιάσθηκε κάποιος Μελχισεδέκ, ποὺ ἦταν ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰψίστου. Ὁ Μελχισεδέκ αὐτὸς ἦταν βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς μαζί, διότι ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ τύπος τοῦ Χριστοῦ. Καὶ αὐτὸν ἡ Γραφή τὸν μνημονεῖ ἐλουθάρα καὶ ἰθαίτερα. Ὅταν κάποτε ὁ Ἀβραάμ ὄρωγε ἐναντίον τῶν Περσῶν καὶ ἀπαλευθήρωσαν ἀπὸ τὰ χεῖρα των τὸν ἀνεκόν του τὸν Λωὶ καὶ ἔλαβε πολλὰ λάφυρα καὶ ἐπίστρεψε πίσω νικητής, ἀφοῦ τοὺς κατατρόπησε, τὸ γεγονός αὐτὸ ἀναφέρουσα ἡ Γραφή, νὰ τί λέγῃ σχετικὰ μὲ τὸν Μελχισεδέκ. D «Καὶ Μελχισεδέκ βασιλεὺς Σαλήμ, ἔβη ἔντρος καὶ οἶνον ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰψίστου, καὶ εὐλόγησε τὸν Ἀβραάμ καὶ εἶπεν· εὐλογημένος Ἀβραάμ τῷ Θεῷ τῷ Ἰψίστῳ, ὅς ἔτισσε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ Ἰψίστος, ὅς παρέθηκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχείριους σοι. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δεκάτην ἀπὸ πάντων Ἀβραάμ» (Γεν. 14, 18-20). Ἄν λοιπὸν παρουσιάσθη κάποιος προφήτης, ὁ ὁποῖος θὰ εἶπῃ οὐ μετὰ τὸν Ἀαρῶν καὶ τὴν ἱερουσύνην ἐκείνου καὶ τῆς θυσίας αὐτῆς καὶ τῆς προσφορῆς θὰ ἐμφανισθῆ ἄλλος ἱερεὺς, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν φυλὴν ἐκείνου, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλης φυλῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν οὐδέποτε εἶχε γίνεσθαι ἱερεὺς, καὶ ἐμφανισθῆ ἔχει σύμφωνον μὲ τὴν τάξιν τοῦ Ἀαρῶν, ἔστι ἀλλὰ μὲ τὴν τάξιν τοῦ Μελχισεδέκ, εἶνα ὀλοφάνερρον οὐ ἡ μὲν παλαιὰ ἱερουσύνη, τότε θὰ ἔχη καταργηθῆ.

νὰ δὲ εἰς τὴν θέαν ἐκείνης θὰ ἔχη εἶδον. Ἐάν θέσθαι ἡ παλαιὰ ἐπρόκειτο νὰ συνεχίσῃ τὴν κυριαρχίαν τῆς, σύμφωνα μὲ τὴν τάξιν τοῦ Ἀαρῶν καὶ ἔχει μὲ τὴν τάξιν τοῦ Μελχισεδέκ, τοῦτο ἔσπετο νὰ λέγεται. Πῶς λοιπὸν τὸ λέγει αὐτό; Αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ ὁποῖος ἐπροφήτευσεν διὰ τῆς θυσίας, ἐνθ' ὁμιλοῦσε διὰ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, κάπου λέγει καὶ αὐτό· «ἔειπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου» (Ψαλμ. 109, 1).

B. Καὶ διὰ νὰ μὴ λοιπὸν ὑπέρβῃ ὑπόψια οὐ αὐτὰ λέγονται διὰ κάποιον ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους, δὲν τὸ λέγει ὁ Ἡσαίας, οὐτε ὁ Ἱερεμίας 449 Α οὐτε κάποιος ἄλλος προφήτης ἀπλοῦς ἰδιότητος, ἀλλ' ὁ ἴδιος ὁ βασιλεὺς, διὰ νὰ μᾶλλον οὐτὸς βασιλεὺς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐνομήσῃ κανένα ἄλλον Κύριον, ἐκτός ἀπὸ τὸν Θεόν. Διότι ἐάν ἦσαν κάποιος ἀπλοῦς ποιητῆς, ὅπως κάποιος ἀπὸ αὐτοῦ, ποὺ ἀθαδιάζουσαν θὰ ἦσαν δυνατόν νὰ εἴπῃ οὐ περὶ ἀνθρώπου ὁμιλεῖ. Τώρα ὁμοῦ ποὺ αὐτὸς εἶνα βασιλεὺς δὲν εἶνα δυνατόν νὰ καλέσῃ Κύριον τοῦ ἕνα ὁποιοῦνδήποτε ἀνθρώπου. Ἐάν ὁ Δαβὶδ ὁμιλοῦσε δι' ἕνα κοινὸν ἄνθρωπον, ὁμοῖον μὲ τοὺς ἄλλους, πῶς ἤμποροῦσε νὰ εἴπῃ οὐ ἐκτός εἰς τὰ δεξιὰ τῆς μεγάλης καὶ ἀνεκφράστου ἐκείνης δόξης; Διὰ τοῦτο εἶνα ἀδύνατον. Δι' αὐτὸν ὁμοῦ λέγει· «ἔειπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ὡς ἂν ᾄδῃ τοὺς ἐχθρούς μου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου» (Ψαλμ. 109, 1' 2). Ἐπειτα διὰ νὰ μὴ νομίσῃς οὐ αὐτὸς εἶνα ἀνίσχυρος καὶ ἀδύνατος, B ἐπρόθεσε· «μετὰ σοῦ ἡ ἀρχὴ ἔν ἡμέρῃ τῆς δυνάμεώς σου» (Αὐτόθι 109, 3). Καὶ διὰ νὰ τὸ κάμῃ σαφέστερον ἔλεγε· «ἐκ χειρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε» (Αὐτόθι). Καινὸς ὁμοῦ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους δὲν ἔχει γεννηθῆ πρὶν ἀπὸ τὸν ἑωσφόρον. 4 «Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ». Δὲν εἶπε· «κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρῶν». Πῶς οὐτοι λοιπὸν τὸν Ἰουδαῖον, ἐάν δὲν ἐπρόκειτο νὰ καταργηθῆ ἡ παλαιὰ ἱερουσύνη, τότε διατὶ ἔφαρεν ἄλλον ἱερέα κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Μελχισεδέκ; Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Παῦλος ἔφρασεν εἰς τὸ χωρίον τῆς Γραφῆς, ὅτι πῶς τὸ εὐσεβήσωσε καλύτερα, διότι ἀπὸ ὁμιλῆτος περὶ τοῦ Χριστοῦ οὐ κατὸς ἔν ἔ-

14. ἑωσφόρος. Εἶνα ὁ ἐσθινὸς ἀστὴρ, αὐτὸς ποὺ φέρει τὴν αἰθρὴν, εἶνα ἑλληνικὴ ἢ κελτικὴ ἀποκρίση, ὁ κοινὸς ἀσχηματιστὸς. Εἰς τὴν θεολογικὴν γλῶσσαν σημαίνει, ἔχει πάντοτε θέσθαι, τὸν σταντῶν. Ἡ θεολογικὴ αὐτὴ σημασία προέρχεται ἀπὸ τὸν Ἡσαίαν 14, 12· «Πῶς ἐξέτισεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἑωσφόρος, ὁ πρὸ ἀνατέλλου; Συνεστῆς εἰς τὴν γῆν ὁ ἀποστέλλων πρὸς πάντα τὰ ἔθνη». Καὶ ἔνοος; ἐστὶ ὁ Ἡσαίας τὸν βασιλεὺς Βαβυλώνας, ὁ ὁποῖος φέρεται ὡς ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ. Ἡ σημασία του ἐστὶ εἰς τὸ καινὸν εἶνα ἡ τοῦ φωτός. Πρὶν ὁ Θεὸς ὁμοιοποίησθαι τὸ φῶς εἰς γεννητὸν τὸν ἑνὸν του, ὁ ὁποῖος ὑπέρχε παρ' αὐτῷ παρουσίας.

τέρη λέγει, ὃ ἱερεὺς εἰς τὸν αἶθρα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, ἑπιόσκει· C «ἐπεὶ οὐ πολλὸς ἦν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος» (Ἐβρ. 6, 11). Ἐπειτα ἀφοῦ ἐπιπέτασε τοὺς μαθητὰς (πρέπει: θέσθαι τὴν ἱστορίαν του μὲ τὸ νὰ εἴπῃ τὰ εἴδη) «Ὁμοίως ὁ συναντήσας Ἀβραάμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασίλειων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, ὃ καὶ δεκάτην ἔμελλεν ἀπὸ πάντων Ἀβραάμ». Ἐπειτα ἀφοῦ ἀπεκάλυψε τὸ βαθύτερον νόημα τοῦ τύπου, λέγει· «θεωρεῖτε δὲ πῆλικος αὐτός, ὃ καὶ δεκάτην ἔμελλεν ἀπὸ πάντων Ἀβραάμ ὁ πατριάρχης» (Ἐβρ. 7, 1-4). Αὐτὸ δὲν τὸ εἶπεν ἁσκόπα ὁ Παῦλος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι ἡ δική μας ἱεροσύνη εἶναι ἀντιπέρα ἀπὸ τὴν ἰουδαϊκὴν. Καὶ εἰς αὐτοὺς ἀπέμνη τὸς τύπους τῶν πραγμάτων ἐκ τῶν προτέρων διαλάμψει ἡ ὑπεροχή. D Ὁ Ἀβραάμ ἦταν πατὴρ τοῦ Ἰσαάκ καὶ παπποῦ τοῦ Ἰακώβ καὶ πρόγονος τοῦ Ἀβρὰμ, ποὺ ἦσαν παιδί τοῦ Ἰακώβ. Ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἀβρὰμ ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς ἡ ἱεροσύνης εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Ἀλλὰ ὁ Ἀβραάμ αὐτός, ὃ ὅποιος ὑπῆρξε πρόγονος τῶν Ἀβραάμ καὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἱερατείου, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μελχισεδέκ, ὃ ὅποιος ὑπῆρξε τύπος τῆς δικῆς μας ἱεροσύνης, συναρτάλεγετο εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν. Καὶ τοῦτο κατὰ δύο τρόπους τὸ ἐφανέρωσα· καὶ μὲ τὴν ἀπόδοσιν τῆς δεκάτης εἰς αὐτόν, τὸν Μελχισεδέκ, διότι οἱ λαϊκοὶ καταβάλλουν τὴς δεκάτας εἰς τοὺς ἱερεῖς, καὶ μὲ τὴν εὐλογίαν ἐκ μέρους του, E διότι οἱ λαϊκοὶ εὐλογοῦνται ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς. Βλέπεις πάλιν πόσον ὑπερέχει ἡ ἱεροσύνη μας, ἔσαν ὁ πατριάρχης τῶν Ἰουδαίων Ἀβραάμ, αὐτὸς ποὺ ὑπῆρξε πρόγονος τοῦ Ἀβρὰμ, κύριον μικροτάτ εἰς τὸν Μελχισεδέκ διὰ τὴν εὐλογίαν καὶ εὐχὴν τὴν δεκάτην. Πράγματι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ὁμιλεῖ καὶ διὰ τὰ δύο αὐτά, ἐστὶ δηλαδὴ ὁ Μελχισεδέκ εὐλόγησε τὸν Ἀβραάμ καὶ ἔλαβεν ἀπὸ αὐτὸν τὴν δεκάτην (Γεν. 14). Αὐτὸ τὸ ἔβλεπον οἱ Παῦλος ἀφοῦ τὰ ἔλεγον εἰς τὸ μέσον. Ἐλεγε· «θεωρεῖτε δὲ πῆλικος αὐτός». Αὐτὸς Πόλος; Ὁ «Μελχισεδέκ», λέγει, «ὃ καὶ δεκάτην Ἀβραάμ ἐκ τῶν ἀπορθητῶν ἔδωκεν ὁ πατριάρχης ἐκείνῳ. Καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Ἀβρὰμ τὴν ἱεροσύνην λαβόντες, 670 A ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκασθῆναι τὸν λαόν, συντάσσει τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξελθισὶς ἐκ τῆς ἀσφῆς τοῦ Ἀβραάμ» (Ἐβρ. 7, 4' 5). Καὶ αὐτὸ ποὺ λέγει, σημαίνει τὸ εἶπῃ: Οἱ Ἀβραάμ, λέγει, αὐτὸ ἐβλαβή, οἱ ὅποιοι ἀποστασάν τὸ ἱερατεῖον εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἔχουν ἐντολὴν, σύμφωνα μὲ τὸν νόμον, νὰ παίρνουν τὴν δεκάτην ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἰουδαίους. Μολονότι εἰσι κατήγαγον ἀπὸ

τὸν Ἀβραάμ καὶ οἱ Ἀβραάμ καὶ εἰς ὁ ἄλλος λαός, λαμβάνουν ἑμοὺς δεκάτας ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς τῶν. Ὁ Μελχισεδέκ ἡμῶς, ὃ ὅποιος δὲν γενναλογοῦται ἀπὸ αὐτοῦ; (διότι δὲν κατήγατο ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ, οὐτε ἀπὸ τὴν λευϊτικὴν φυλὴν, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλο ἔθνος), B ἔλαβε τὴν δεκάτην ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ. Καὶ εἰ μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὸ καὶ κατὰ ἄλλο. Τί εἶναι αὐτὸ τὸ ἄλλο; Ὅτι εὐλόγησαν ἐπίσης τὸν Ἀβραάμ, ὃ ὅποιος κατέχευε τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ. Καὶ τί, λέγει, φανερῶνται αὐτὰ; Ὅτι αὐτὸς εἶναι πολλὸ μικρότερος ἀπὸ ἐκείνον. Καὶ πῶς συμβαίνει τοῦτο; «Χωρὶς πάσης ἀνυλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται» (Ἐβρ. 7, 7). Συντομῶς, ἐάν ὁ Ἀβραάμ, ὃ ὅποιος ὑπῆρξε πρόγονος τῶν Ἀβραάμ, δὲν ἦταν μικρότερος ἀπὸ τὸν Μελχισεδέκ, αὐτὸς δὲν θὰ τὸν εὐλογοῦσεν, οὐτε θὰ ἐλάμβανε δεκάτας ἀπὸ ἐκείνον. Ἐπειτα ἐπειδὴ ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι ἀπὸ τὸν Μελχισεδέκ προήλθεν ἡ ὑπεροχὴ, ἐπιόσκει καὶ εἶπει· «Καὶ ὡς ἔπος εἶπεν, δηλαδὴ σχεδόν. «διὰ Ἀβραάμ καὶ Ἀβρὰμ C ὃ δεκάτας λαμβάνουν δεδεκατάσται». Τί σημαίνει ἡμῶς τὸ «δεδεκατάσται»; Εἰς τὸν Μελχισεδέκ, λέγει, ἔδωκε τὰς δεκάτας καὶ αὐτός, ἂν καὶ δὲν εἶχε γεννηθῆ ἀκόμη, μῆτρον τοῦ πατρὸς του. «Ἐπὶ γὰρ, λέγει, ἐν τῇ ἀσφῆ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἦν δεκατὴν ἔλαβεν αὐτὸν Μελχισεδέκ. Διὰ τοῦτο λοιπὸν, ἄλλοτεν παρκαίω εἶπεν, «ὡς ἔπος εἶπεν» (Ἐβρ. 7, 9-10).

Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν αὐτὰ, τὸ φανερῶνται μὲ τὸ νὰ λέγῃ καὶ μὲν οὐν ἡ τελείωσις τῆς λευϊτικῆς ἱεροσύνης ἦν — ὃ λαός γὰρ ἐπ' αὐτῇ νενομισθέντος — τίς εἶναι χρεια κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀνίστασθαι ἱερεῖς ἕτερον καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀβραάμ λέγεσθαι» (Ἐβρ. 7, 11). Τί σημαίνει αὐτό, ποὺ λέγει; D Ἐάν τὰ ἰουδαϊκὰ πρόγματα ἦσαν τέλεια, λέγει, καὶ ὁ νόμος δὲν ἦσαν οὐκ τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' αὐτὸς εἶχεν ἐπιτύχει τὸ καθεὶ τι καὶ δὲν ἐπρόκειτο νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν σου εἰς ἄλλον, οὐτε ἡ παλαιὰ ἱεροσύνη νὰ ἀποσπῆθῃ καὶ νὰ εἰσαχθῆ ἕλλη εἰς ἀντικατάστασίν της, τότε διατὶ ὁ προφήτης θὰ εἶπεν· «Ὁ ἱερεὺς εἰς τὸν αἶθρα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ» (Ψαλμ. 109, 4). Ἐπειτα δέξθαι νὰ εἴπῃ «κατὰ τὴν τάξιν Ἀβραάμ». Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος λέγει· «εἰ μὲν ἡ τελείωσις διὰ τῆς λευϊτικῆς ἱεροσύνης ἦν, τίς εἶναι χρεια κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀνίστασθαι ἱερεῖς ἕτερον καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀβραάμ λέγεσθαι». Γίνεται λοιπὸν φανερόν ἀπὸ αὐτὸ ὅτι ἡ ἱεροσύνη ἐκείνη, ἐτελείωσε τὴν ἀποστολήν της καὶ εἰς ἀντικατάστασίν της ἦλθεν ἕλλη, ἡ ὅποια εἶναι πολλὸ καλύτερα καὶ ἀντιπέρα. E Καὶ ἀφοῦ τοῦτο γίνεται παραδεικτὸν καὶ μὲ αὐτὸ κατ' ἀνάγκην γίνονται παραδεικτὸν καὶ ἐκείνη, ἐστὶ δηλαδὴ καὶ ἄλ-

λο πολιτεύμα, που συμβαδίζει με την Ιερουσαλήν θα εισαχθῆ, δηλαδή αυτό το δικό μας πολιτεύμα και η καλύτερα νομοθεσία. Αυτό λοιπόν εξέφραξε και ὁ Παῦλος όταν εἶπε: «μεταπολιτεύμενος γὰρ τῆς Ιερουσαλῆς, ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μεταβάσεις γίνονται» (Ἐβρ. 7, 12). Καὶ ὁ δημιουργὸς καὶ τῆς μῆδης καὶ τῆς ἄλλης μεταβολῆς τῶν πραγμάτων εἶναι ὁ Θεός. Ἐπειδὴ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νομοθεσίας δοχεῖτο μετὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ ἀξιωματοῦ τῆς Ιερουσαλῆς καὶ ἐπειδὴ ἡ πρώτη αὐτῆς Ιερουσαλήν ἔχει τεθεῖ εἰς τὸ περιθώριον, εἶναι εὐφραίνον ἐν, ἀφοῦ εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην ἦλθεν ἄλλη, ἔπρεπε καὶ τὴν παλαιὴν νομοθεσίαν νὰ ἀντικαταστήσῃ ἄλλη νομοθεσία ἀνωτέρα.

Ἔπειτα διὰ τὴν εἰρήνην διὰ ποῖον λέγονται αὐτά. 671 A λέγει: «ἐν τῷ γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχευεν, ἀπ' ἧς οὐδεὶς προσέσχευε τῷ θεοπροσηγῆ. Πρόδηλον γὰρ ἐστὶ ἐξ Ἰουδα ἀνατίταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν οὐδὲν περὶ Ιερουσαλῆς Μωσῆς ἐλάλησεν» (Ἐβρ. 7, 13-14). Ὅταν λοιπὸν ὁ Χριστὸς παρουσιάζεται νὰ κατέγεται ἀπὸ τὴν φυλὴν ἐκείνην, δηλαδή τὴν φυλὴν τοῦ Ἰουδα καὶ νὰ εἶναι ἱερὸς σφραγισμὸς μετὰ τὴν ἑξῆς τοῦ Μελεχισεδεκ καὶ ὁ Μελεχισεδεκ νὰ εἶναι πολὺ ἀνωτερός ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ, ἀπὸ παντοῦ ἀποδείκναι σύμφωνα ἐστὶ καὶ ἄλλη Ιερουσαλήν εἰς τὴν θέσιν ἄλλη ἐρχεται καὶ εἶναι αὐτὴ πολὺ ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν πρώτην. Διότι, ἐάν ὁ τύπος εἶναι λαμπρότερος ἀπὸ τὴν ἰουδαϊκὴν Ιερουσαλήν, σαφηνέως ἀνωτέρα εἶναι τότε ἡ πραγματικότης. Αὐτὸ λοιπὸν καὶ ὁ Παῦλος ἐξέφραξεν ὅταν εἶπε: Β «Παρισσότερον ἐστὶ κατέβηλον ἐστίν, εἰ κατὰ τὴν ἡμετέραν Μελεχισεδεκ ἀνίσταται ἱερὸς ἑτέρος, ὅς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου» (Ἐβρ. 7, 15-18). Τί σημαίνει «οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου»; Δὲν σημαίνει παρὰ τοῦτο, ἐν δηλαδή τίποτε ἀπὸ τὰ προστάγματα τοῦ δὲν ὑπῆρξε σαρκίου, διότι δὲν διέταξε νὰ τηρῶν πρόβητα καὶ μοσχάρια, ἀλλὰ νὰ λατρεύουν τὸν Θεὸν μετὰ τὴν ἀρετὴν τῆς φυγῆς τῶν. Καὶ ἐπρόβαλεν εἰς ἡμᾶς, ὡς ἐπαθὲν δι' αὐτά, τὴν ζωὴν, ἣ ὅποια δὲν φέρεται ποτέ. Καὶ ἐνφ εἶρεθα νεκροὶ λόγῳ τῶν ἁμαρτιῶν μας ἦλθε καὶ μᾶς ἀνέστησε πάλιν καὶ μᾶς ἐξωποίησεν, ἀφοῦ κατέλασε διπλὸν θάνατον· αὐτὸν τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐκείνον τοῦ σῆματός μας. C Ἐπειδὴ λοιπὸν ἦλθε καὶ μᾶς ἔφερε τέτοια μεγάλα ἀγαθὰ καὶ δῶρα, διὰ τούτου λέγει τοῦ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου».

8. Ἐπειτα λοιπὸν ἀποδειχθῆ συγχρόνως μέχρι τώρα καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδή μετὰ τὴν ἀντικατάστασιν τῆς Ιερουσαλῆς ἦσαν ἀναγ-

καίων νὰ ἀντικαταστήσῃ καὶ ἡ νομοθεσία. Ἄλλ' ἔπρεπε ὁμοίως νὰ ἀποδείξωμεν αὐτὸ μετὰ ἐπιχειρήματα ἀπὸ τῆς Γραφῆς, νὰ προσκομίσωμεν πάλιν τοὺς προφήτας ὡς μάρτυρας, ποὺ νὰ μᾶς λέγουν ἐν καὶ ὁ νόμος θὰ ἀντικαταστήσῃ καὶ τὸ πολιτεύμα πρὸς τὸ καλύτερον θὰ μεταβληθῆ καὶ ἐν ποτὲ πλέον εἰς τὸ μέλλον δὲν θὰ βασίλευσιν Ἰουδαῖοι βασιλεῖς. Ἐπειδὴ λοιπὸν πρέπει νὰ λέγωμεν τόσα, D ὅσα εἶναι δυνατὰ νὰ εἰρησθῆ ὁ ἀκροατὴς καὶ νὰ μὴ λέγωμεν συγχρόνως ὅλα μαζί καὶ χωρὶς μέτρον, ἀφοῦ λοιπὸν ἐκεῖνα τὰ ἀποταμιεύσωμεν δι' ἄλλην εὐκαιρίαν, τώρα εἶδ' ὅτι τελειώσωμεν τὸν λόγον μας, ἀφοῦ παρακαλέσωμεν τὴν ἀγάπην σας, νὰ ἐνθυμηθῆτε αὐτὰ ποὺ εἶπαμεν καὶ μετὰ αὐτὰ νὰ συνθέξῃ καὶ ὅσα προσηγορεύωμεν ἔχομεν εἶπει. Καὶ αὐτὸ διὰ τὸ ὅποσον ὅς ἐκτελούμεν πρῶτον, διὰ τὸ ἴδιον πρῶτον θὰ ὅς ἐκτελούμεν καὶ τώρα. Νὰ διασώσῃτε ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοὺς ἀδελφοὺς σας καὶ νὰ ἐπιδείξῃτε πολλὴν φροντίδα διὰ τὰ ἐγκαταλειμμένα μέλη μας. Διότι διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐμεῖς ἀκριδῶς ἀναλωθέντες τόσον μεγάλου κόπον, καὶ οὐκ εἰς διὰ νὰ ἐμυλῶμεν ἀπλῶς, οὐτε διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰς θερμότητας ἐπιδοκιμασίας, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπαναφύρωμεν εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀληθείας αὐτοὺς, ποὺ ἔχον ἀποποσθῆ. E Καὶ ἂς μὴ μοῦ εἴπῃ κανεὶς ἀπὸ ὅς ἐστὶ τίποτε τὸ κοινὸν δὲν ἔχω μετὰ ἐκείνων μακρὰ νὰ ἠμποροῦσα νὰ διευθύνω τὰς ὑποθέσεις μου. Κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ρυθμίσῃ τὰς ὑποθέσεις τοῦ χωριστοῦ ἀπὸ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ πλησίον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει: «μηδεὶς τὸ ἐαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος, εἰδὼς ὅτι τὸ ἐαυτοῦ ἐν τῇ τοῦ πλησίον καίτοι συμφέροντα» (Α' Κορ. 10, 24). Ἐστὶ ἡμεῖς ἀλλὰ ὁ ἀδελφός σου εἶναι ἄρρωστος. Ἄν λοιπὸν σκέπτεσαι σωστά, θὰ πονήσῃς περισσότερο διὰ τὸν ἄρρωστον καὶ θὰ μνησθῆς καὶ εἰς αὐτὸν τὸν μακρὸν καιρὸν, ὁ ὅποιος λέγει: «Τὶς ἀσθενεῖ, καὶ ἐγὼ ἀσθενῶ; Τὶς πικραίνεται, καὶ ἐγὼ πικροῦμαι;» (Β' Κορ. 11, 29). Ἐάν λοιπὸν μετὰ τὸ νὰ εἴδωμεν δύο δραχμὰς καὶ 672 A μετὰ τὸ νὰ εἴδωμεν ὀλίγα χρήματα εἰς τοὺς πτωχοὺς, δοκιμάζωμεν χαρὰν, πῶσθι ἐχρησθησὶν θὰ καρποθῶμεν, ἐάν ἠμποροῦμεν νὰ σώσωμεν φυγάς; Πῶσθι δὲ ἀμαθὴν θὰ ἀπολαύσωμεν εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν; Διότι καὶ εἶδ', ὅσα φορὰς θὰ συναντήσωμεν, μεγάλην ἀγαλλίαν θὰ δοκιμάζωμεν ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς αὐτῆς συνάντησίν μας, μετὰ τὸ νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὰς εὐεργεσίας, ποὺ ἐκάμωμεν εἰς αὐτοὺς, ὅταν ὁμοίως τοὺς ἀντιφρόσωμεν ἐκεῖ. Ἐμπρὸς εἰς τὸ φοβερὸν ὄμμα τοῦ Κριτοῦ, πολὺ θάρρος θὰ λάβωμεν τότε. Καὶ ὅπως οἱ ἔδικαι, οἱ πλειονέταυ καὶ οἱ ἄρπαγες καὶ αὐτοὶ ποὺ ἔχον διαπραξῆς πολλὰς ἀδικίας εἰς τὰ

ρος τῶν πλησίων τους, ἀφοῦ ματὰ τὸν θάνατόν τους ἀπέλιθον ἐκεῖ καὶ ἀντικρίσουν αὐτούς, ποὺ καθιονούησθε τρόπον ἐζημίωσαν, («ὄφθονται γὰρ, λέγει, αὐτοὺς πάντως», Β καὶ τοῦτο γίνεται φανερόν ἀπὸ τὴν παραβολὴν τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου), δὲν θὰ θνηθῶν νὰ ἀνοίξουν οὐτὲ τὸ στόμα των, οὐτὲ νὰ εἰπουν κάτι· καὶ νὰ ἀπολογηθῶν, ἀλλὰ, ἀφοῦ καταχρηθῶν καὶ καταδικασθῶν ἀπὸ τὴν θέαν θειάνων, θὰ ριφθῶν εἰς τὰ πύρινα ἐκείνα ποτάμια, ἔτσι λοιπὸν καὶ αὐτοὶ ποὺ ἐπαναφέρουν εἰς τὸν ὄρθρον τῆς σωτηρίας τοῦς ἀδελφοῦς των καὶ διδάσκουν καὶ κατηγῶν, ἐταν ἀντικρίσουν αὐτούς, τοῦς ὁποίους ἔωσαν, νὰ ἀντιγραφῶν ἐκεῖ διὰ λογαριασμόν τους, θὰ γεμίουν ἀπὸ θάρρος. Καὶ διὰ νὰ δηλώσῃ αὐτὸ ὁ Παῦλος, ἔγραψ'· «Καύχημα ἡμῶν ἔσμεν, καθάπερ καὶ ἡμεῖς ἡμῶν». Εἰς ποίαν περίπτωσιν, πῆς μου; «Ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β' Κορ. 1, 14). Ἐπίσης καὶ ὁ Χριστὸς παραναί με τὸ νὰ λέγῃ· «παύσατε ἡμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμμονᾶ τῆς ἀδικίας, Ἐὰν ἐταν ἐκλίπτεται, δέξονται ἡμεῖς εἰς τὰς αἰωνίους αὐτῶν σκηνάς» (Λουκ. 16, 9). Βλέπετε εἰ πολὺ θάρρος θὰ προκύβῃ δι' ἡμῶς τότε, ἀπὸ αὐτοῦ ποὺ τώρα εὐεργετοῦμαι; Ἐὰν δὲ ἔσται γίνεται διαπύρινα χρημάτων πρᾶκτικῶν τόσα πολλὰ στεργάνια, τόσος πολὺς μισθὸς, πῶσιν μεγάλη ἀμοιβή, πῶς δὲν θὰ ὑπάρξουν πολλὰ καὶ μεγάλα δι' ἡμῶς ἀγαθὰ ἐκεῖ ἔσται γίνεται ὠφέλεια τῆς ψυχῆς; Διότι ἐάν ἡ περίφημος Ταβιθά, ποὺ ἐγένετο χήρα καὶ ἀνεκούρισε τὴν πτωχεῖαν, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὸν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰ δάκρυα αὐτῶν, ποὺ εὐεργετήθησαν ἐπανέθεσαν πάλιν εἰς τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν, ποὺ εἶχεν ἀπέλθει, καὶ τοῦτο προτοῦ ἀκόμη ἔλθῃ ἡ ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, τί δὲν θὰ καταρθῶσιν τὰ δάκρυα τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνων, ποὺ θὰ ἔχουν διασωθῇ με τὰς προσκαθείας σου; Διότι ἔσται αἱ χήραι γυναῖκες, D ζωντανὰι παραστάθησαν καὶ ἐπανέστρεψαν εἰς τὴν ζωὴν τὴν Ταβιθά, ἔτσι καὶ ἐσὶνα τότε με τὸ νὰ σοῦ παρουσιαθῶν αὐτοὶ ποὺ τώρα ἔχεις διασῶσαι, θὰ συντελέσων ὅσῃ νὰ ἀπολαύσῃς μεγάλην φιλοφροσίαν καὶ θὰ σὲ ἀπαλλάξων ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς κολάσεως.

Αὐτὰ λοιπὸν ἀφοῦ λάβωμεν ὅπ' ἐβῆν, ἄς μὴ εἰμεθα θερμὸι καὶ διακατεχόμεθα ἀπὸ ζῆλον μόνον τὴν σιγήν αὐτὴν, ἀλλὰ τὸ πῦρ ποὺ ἔχετε τώρα, ἀνάψατε το καὶ ἀφοῦ ἐξέλθετε ἀπ' ἐδῶ μαρτύρατε τὴν σωτηρίαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐάν δὲν ἔσεται, φροντίσατε νὰ μάθετε, ποὺ ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ποὺ πάσχουν ἀπὸ τὴν Ιουδαϊκὴν ἀρρώστιαν. Διότι ἔτσι καὶ ἡμεῖς με περισσοτέρων προθυμίαν θὰ διαλεχθῶμεν μαζί σας, ἀφοῦ πληροφρονηθῶμεν ἀπὸ τὰ

ὅτια τὰ ἔργα σας, ἐτι δὲν ἀπαίραμαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς παρῶδῃ γῆν, Ε ἀλλὰ καὶ ἐσεῖς θὰ γίνεσθε προθυμότεροι εἰς τὸ νὰ πράττετε τὴν ἀρετὴν. Διότι ἔσται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν χρημάτων ἐσεῖς, ποὺ κερδίζετ' ἰδο χρυσὰ νομίσματα, καταλαμβάνεσθε ἀπὸ μεγαλυτέρων προθυμίαν διὰ νὰ συλλέξῃ καὶ συγκεντρώσῃ δέκα καὶ εἴκοσι νομίσματα, ἔτσι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀρετῆς συμβαίνει. Αὐτοὺς ποὺ καθάρθωσθε καὶ ἐπράξα κάποιον καλόν, λαμβάνει ἀπὸ τὸ ἔθιο τὸ κατάρθωμά του τὴν προσηγορίαν καὶ τὴν καθέσταν διὰ νὰ πράξῃ καὶ ἄλλα. Διὰ νὰ διασώσωμεν λοιπὸν τοῦς ἀδελφοῦς μας καὶ διὰ νὰ λάβωμεν συγχώρησιν διὰ τὰ ἁμαρτηματὰ μας ἢ καλύτερα διὰ νὰ ἀντιταχθῶμεν μετὰ παλὺ θάρρος εἰς αὐτὰ, καὶ διὰ νὰ προσηγορευθῶμεν ἄριστοι ἄ πρώτα ἀπ' ἅπαντα ἐὰν νὰ δοξασθῶμεν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μαζί με τὰς συζύγους, τὰ παιδιὰ καὶ τοῦς ὁπαίτας, ἀφοῦ ἐξέλθωμεν εἰς τὴν ἄγρην καὶ τὸ κινῆσθαι αὐτὰ, ἄς ἀποσπάσωμεν ἀπὸ τὴν παγίδα τοῦ διαβάλου αὐτοῦ, ποὺ ἔχουν ἀιχμαλωτισθῇ ἀπὸ αὐτόν καὶ δουλεύουν εἰς τὸ θέλημα του. Καὶ ἄς μὴ ἐγκαταλείψωμεν τὸ ἔργον προτοῦ ἐξαντληθῶμεν εἰς τὰς προσκαθείας μας, εἴτε αὐτοὶ πείθονται, εἴτε ἀπειθοῦν, πράγμα μᾶλλον ἀδύνατον νὰ μὴ πεισθῶν, ἐφόσον εἶνε χριστιανοί.

Πλὴν ὅμως διὰ νὰ μὴ ἔχετε οὐτε αὐτῆν τὴν πρόφασιν, λέγω τούτο, ἐτι ἐάν, ἀφοῦ ζοφεύσῃ πολλὰ λόγια καὶ χρησιμοποιοῦσῃς εἰς τὰ μέτρα, ποὺ ἔχεις εἰς τὴν διάθεσιν σου, τὸν ἔσῃ νὰ μὴ πείθονται, δδήγησά σου εἰς τοῦς ἱερεῖς καὶ αὐτοὶ δέξασθαι μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ θὰ διαμάτουν τὸ θῆρημα, Β καὶ τότε ἔσται ὁ ἔπαινος θὰ ἀνήκῃ εἰς ἐσὶνα, ποὺ τὸν ἐχαίραγώγησῃς. Αὐτὰ ὁρατε νὰ μεταφέρετε οἱ ἄνδρες εἰς τὰς συζύγους καὶ οἱ γυναῖκες εἰς τοῦς ἄνδρας καὶ οἱ πατέρες εἰς τὰ παιδιὰ καὶ οἱ φίλοι εἰς τοῦς φίλους. Ἄς πληροφρονηθῶν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ αὐτοὶ, ποὺ νομίζων ἐτι ἀνήκουν εἰς τὰς τάξεις μας, ἐνθ' ἔχουν τὸ ἔθιο μετ' ἐκείνων φρόνημα, ἐτι ἡμεῖς φροντίσομεν καὶ ἀγροπνοῦμεν πρὸς χάριν τῶν ἀδελφῶν μας, ποὺ λιποτακτοῦν εἰς ἐκείνους. Εἶναι δὲ ἐθέλων ἐτι ἐκεῖνοι, προτοῦ προλάβωμεν ἡμεῖς, θὰ ἐκδικῶσιν τοῦς δικούς μας, ποὺ συγχάζων ἐσεῖ, καὶ κανεῖς εἰς τὸ μέλλον δὲν θὰ τοῖσιν καὶ καταφύγῃ πρὸς αὐτούς καὶ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἀποκαταρθῇ. Καὶ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος θέλει εἰλοῖ οἱ ἄνθρωποι νὰ σωθῶν καὶ νὰ γιωρίσων τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐσεῖς νὰ ἐδυναμώησθαι διὰ νὰ γίνεσθε κατὰλληλοι διὰ τὴν ἄγρην αὐτὴν C καὶ ἐκεῖνους νὰ τοῦς ἐδῆρησῃ μακριὰ ἀπὸ τὴν πλάνην ἐκείνην, καὶ ἀφοῦ μὲς πόση εἰδος, ἄς μὲς ἀξιώσῃ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν οὐράνιον βασιλείαν πρὸς ὄψαν του. Διότι εἰς αὐτόν πρέπει ἡ δόξα καὶ ἡ δυνάμις εἰς τοῦς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Γένοιτο!

1. Ἐπέρασεν ἡ Ιουδαϊκὴ νηστεία ἢ καλύτερα ἢ Ιουδαϊκὴ μέθη. **Δ** εἶναι δάδια δυνατὸν νὰ μεθύσῃ κανεὶς καὶ χωρὶς κρασί, καὶ εἶναι δυνατὸν καὶ ὁ νηρέλιος ἄνθρωπος νὰ μεθύσῃ καὶ νὰ κάμῃ ἀπρεκείας καὶ νὰ διακεκολληθῇ ὄντως. Ἐάν δὲν ἦσαν δυνατὸν νὰ μεθύσῃ κανεὶς χωρὶς κρασί, δὲν θὰ ἔλεγεν ὁ προφήτης: «Ὅσαι οἱ μεθύοντες οὐκ ἀπὸ οἴνου» (Ἠσ. 29, 9). Ἐάν δὲν ἦσαν δυνατὴ ἡ μέθη χωρὶς κρασί, δὲν θὰ ἔλεγεν ὁ Παύλος «μη μεθύσκεσθε οἴνω» (Ἐφεσ. 5, 18). Ἐπειδὴ ἡμεῖς καὶ κατ' ἄλλον τρόπον εἶναι δυνατὸν νὰ μεθύσῃ ὁ ἄνθρωπος, εἶπε: «μη μεθύσκεσθε οἴνω» (Αἰτιόθ.). Εἶναι λοιπὸν δυνατὸν νὰ μεθύσῃ κανεὶς καὶ ἀπὸ ὄργης καὶ ἀπὸ ἀνεπίτρακτον ἐπιθυμίαν καὶ ἀπὸ φιλαργυρίαν καὶ κενοδοξίαν καὶ ἀπὸ ἀπειρα ἄλλα πάθη. Διότι ἡ μέθη δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ παρασύλλευσίς τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ παραφροσύνη καὶ ἀπόλεια τῆς ψυχικῆς ὑγείας. Συνεπῶς πάλυ οὐκ ἔστι θὰ ἠμποροῦσμεν νὰ λέγωμεν ὅτι δὲν μεθύει μόνον αὐτός, ποῦ καταναλίσκεται πάλυ κρασί, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἐκτρέφει εἰς τὴν θυγὴν τοῦ ἄλλο πάθος. Ἐ διότι καὶ αὐτός ποῦ ἐρωτεύεται τὴν γυναῖκα ἄλλου καὶ ἔχει τὴν θυγὴν του, καὶ ἔχει σπαταλῆσαι τὸν καιρὸν του εἰς τὰς πόρνείας, καὶ αὐτός μεθύει. Καὶ ὅπως ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐπιε ποῦδ κρασί καὶ ἐπαρφερόθη καὶ ἐκστομίζει λόγια ἀνεφέλεργα καὶ ἔλα τὰ ἔλαπαι ὄνω κάτω, ἔτσι καὶ αὐτός, ὁ ὁποῖος, φθάν ἀπὸ γνήσιον κρασί, κατακλιθῆται ἀπὸ τὴν ἀκόλαστον αὐτὴν ἐπιθυμίαν, τίποτε τὸ σωστὸν δὲν προσφέρει. Ὅλα ὅσα λέγει εἶναι αἰσχρὰ καὶ διακωιδάρμενα καὶ χωρὶς κανένα ἔλεγγον καὶ γρημίδια ἀπὸ ἐφάρμακα γέλοιον καὶ ἔλα τὰ ἔλαπαι συγκεχυμένα καὶ παραμῖνει τυφλὸς ἐπιπρὸς εἰς πράγματα, ποῦ ἔλεπονται διακόδορα. ⁶⁷⁴ Α Τὴν γυναῖκα δὲ τὴν ὁποῖαν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀτιμώσῃ, αὐτὴν φαντάζεται παντοῦ. Καὶ ὡσὸν κάποιος, ὁ ὁποῖος τὰ ἔχει χυμένα καὶ παρακαίσει, καὶ εἰς τὰς συγκυβητοῦσας καὶ εἰς τὰ συμπτώσια καὶ εἰς κάθε στιγμὴν καὶ κάθε τόπον, ἐνθ' τοῦ ὄμιλου τὸσοι πολλοὶ δοῦ τὸσα πολλὰ πράγματα, αὐτὸς φαίνεται νὰ μὴ ἀκούῃ, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνην ἔχει ἀφοσιωθῆ καὶ τὴν ἁμαρτίαν φαντάζεται. Καὶ τὰ πάντα ὑποκατάεται καὶ φεθεῖται καὶ ἡ κατάστασις του δὲν εἶναι καλύτερα ἀπὸ ἐκείνην εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκαται κάποιος ζῶων, τὸ ὁποῖον ἔχει συλληφθῆ εἰς τὰ δικαιοα. Ἐπίσης καὶ αὐτός, ὁ ὁποῖος διακατέχεται ἀπὸ ὄργης, εὐρίσκαται εἰς κατάστασιν μέθης. Ἐτσι λοιπὸν καὶ τὸ πρόσωπον του πρῆξεται καὶ ἡ φωνὴ του γίνεται ἄγρια καὶ τὰ μάτια του κοκκινίζουν καὶ ὁ νοῦς του σκενδίζεται καὶ ἡ σκέψις του χαντακιδώνεται, ἡ γλώσσά του τραυλίζει, τὰ μάτια του ἀλλοθωρίζουν **Β** καὶ

τὰ αὐτὰ ἀκούουν ἄλλα ἀπὸ ἄλλων. Ἡ ὄργη τὸν ἐκτόπησε εἰς τὰ μνηύγια χειρότερα ἀπὸ τὸ δυνατότερο κρασί καὶ τὸν ἀνωτάτωσε καὶ τὸν ἐξέλιπον ἀκατένοητος.

Ἐάν δὲ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κατακλιθῆται ἀπὸ ὄργης ἢ ἀπὸ τὴν σαρκολαψείαν, μεθύσῃ, ποῦδ περισσότερο ὁ θνήσκων, ὁ ὁποῖος ἀσθεῖ καὶ διασπῆται εἰς τὸν θάτον καὶ ἐναντιώνεται εἰς τοὺς νόμους του καὶ δὲν θέλει νὰ ἐγκαταλείψῃ ποτε τὴν ἀνόητον ἰσχυρογνωμοσύνην, μεθύει καὶ γίνεται ὡσὸν τρελλὸς καὶ συμπεριφέρεται ἀβλιώτερα ἀπὸ αὐτούς, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκαονται εἰς κατάστασιν κραυδικῆς καὶ ἔχουν χάσις τὸν ἔλεγγον τῆς λογικῆς, ἔστιον καὶ ἂν αὐτὸς δὲν φαίνεται νὰ τὸ συναισθάνεται. Διότι ποῦδ μάλιστα εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς μέθης, τὸ νὰ μὴ αἰσθάνεται κανεὶς τίποτε ἐνθ' ὄργημοναι. Παρομοίως λοιπὸν καὶ εἰς τὴν παραφροσύνην, ποῦδ εἶναι τὸ χειρότερον σύμπτωμα, **Γ** τὸ ὅτι οἱ ἄρρωστοὶ δὲν γνωρίζουν ὅτι εἶναι ἄρρωστοὶ. Ἐτσι καὶ οἱ Ιουδαῖοι τώρα, ἐνθ' εἶναι μεθυμένοι, δὲν αἰσθάνονται τὴν μέθην των. Ἡ νηστεία των λοιπὸν, ἡ ὁποῖα εἶναι χειρότερα ἀπὸ κάθε ἄλλο μέθη, ἔχει περάσει. Ἐμεῖς ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν προνοῖα διὰ τοὺς ἀδελφοὺς μας καὶ νὰ θεωρήσωμεν τὴν μετάνειάν μας δι' αὐτούς ὡς παράδεισον ἐνέργειαν. Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ὁποῖον κἀμῶν οἱ στρατιῶται μετὰ τὴν μάχη ἀπὸ τρέφουν εἰς φυγὴν τοὺς ἀτιμώλους των, αὐτὸ ἄς πράξωμεν καὶ ἡμεῖς τώρα. Αὐτοὶ ἀπὸ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὴν καταβλιωθῆν τῶν ἄγθρων τους, δὲν πρῶτον ἀμέτους εἰς τὰς σκιῆς των, ἀλλὰ ἐπιστρέφονται πρῶτα τὸν τάπον, ὅπου ἔγινεν ἡ μάχη καὶ περιμαζεύουν ὄσους ἀπὸ τοὺς θηρούς των ἔχουν πεθάνει, κατὰ τὴν σύγχροσιν καὶ θάπτουν αὐτούς οἱ ὁποῖοι ἔχουν πεθάνει. Ἐάν δὲ μετὰ τὸν καιρὸν διακρῶνουν μερικὸς, **Δ** οἱ ὁποῖοι ἀγαπήσων ἀκούη, τοὺς μεταφέρουν εἰς τὰς σκιῆς καὶ μὴ πολλὴν φροντίδα καταγίνονται εἰς τὴν θεραπείαν των. Καὶ ἀπὸ τοὺς ἀπαρῶσων τὸ ἔλεος καὶ καλέσων ἰατροὺς καὶ τοὺς καθάρισαν τὰ αἵματα καὶ τοὺς ἐπιθέσων φάρμακα εἰς τὰς πληγὰς των καὶ προσφέρουν κάθε παρανοῖαν, τοὺς ἀπακαρῶσων εἰς τὴν ὑγείαν των. Ἐτσι λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ἀπὸ μὴ τὴν δοῦσθαι τὸ θεοῦ ἀφειδίξωμεν τοὺς Ιουδαίους, ἐξοσιλίσαντες ἐναντίον τους τοὺς προφήτας, ἄς ἔθωμεν τώρα, ἀπὸ ἀπὸ παντοῦ ἐπανέλθωμεν ἔδω, μήπως μερικὸ ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς μας ἔπασον, μήπως μερικὸι παρασύρθηκαν ἀπὸ τὴν νηστείαν των, μήπως ἄλλοι ἐπεκοινώνησαν μαζί τους κατὰ τὴν ἰορτήν. Καὶ ἄς μὴ θάρσων κανένα, ἀλλ' ἔλως ἀπὸ τοὺς πάρμων πίσω, ἄς τοὺς θεραπεύσωμεν. **Ε** Διότι εἰς τὴν περὶπτωσιν τὸν ἐξωτερικὸν πολέμων εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸν στρα-

πίστην να ἀνοστήσῃ πάλιν καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ζωὴν αὐτὸν, ὁ ὅποιος ἔχει πῶσι διακονῆς καὶ ἀποδόσει. Ἐς τὸν πόλεμον ἄμας καὶ τὸν ἀγῶνα αὐτὸν, καὶ ὅταν κάποιος ἔχῃ δεχθῆναι καὶ τὸ κῆρυμα, εἶναι δυνατὸν, ἐὰν θέλωμεν, καὶ μὴ τὴν δοῦναι τῆς θαλάς χάριτος, νὰ τὸν ἀδηγήσωμεν καὶ πάλιν πρὸς τὴν ζωὴν. Διότι ὁ θάνατος αὐτὸς δὲν εἶναι φυσικὸς ὅπως ἐκεῖνος, ἀλλ' εἶναι θάνατος τῆς προαιρέσεώς μας. Συνεπῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναστήσωμεν πάλιν τὴν προαίρεσιν, ἢ ἵπποτα ἀπέθανε καὶ νὰ μεταπέσωμεν τὴν φύσιν, ἢ ἵπποτα ἐνεκράθημε ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, 675 A νὰ ἐπανεῖρῃ τὴν ζωὴν τῆς καὶ νὰ γνωρίσῃ τὸν ἀεσιπτότην τῆς.

2. Ἀδελφοί μου, ἅς μὴ ἀποκόμωμεν, ἅς μὴ χαλαρήσωμεν, ἅς μὴ ἀνεπιδοθῶμεν. Καὶ ἅς μὴ μοῦ εἴπῃ κανεὶς ἐνείκα τὰ λόγια, ὅτι δηλαδὴ ἔπραξε νὰ ἀσφαλισθῶμεν πρὶν εἶδῃ ἢ νηστεία καὶ νὰ κἀρωμεν τὸ κἀθε τι τότε, τώρα δὲ μετὰ τὴν νηστείαν, μετὰ τὴν διαπραξίν τῆς ἁμαρτίας, καὶ μετὰ τὴν παράσιν, ποῖον λοιπὸν εἶναι τὸ θῆλος; Ἐὰν δέδωκε κάποιος γνωρίσῃ, τί σημαίνει τέλος πάντων ἀδελφικὴ πρόνοια, γνωρίσῃ καὶ αὐτὸ, ὅτι τώρα δηλαδὴ πρέπει ἐξάπαντος νὰ κινηθῶμεν καὶ νὰ ἐπιδειξώμεν κἀθε προθυμίαν. Δὲν ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ ἀσφαλίζωμεν μόνον τοὺς ἀδελφοὺς μας προτοῦ διαπραξῶμεν τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ ἐπιδήγματα πρέπει νὰ ταῦκαμεν τὸ χεῖρ μας διὰ τὰ τοὺς σπρώσωμεν. Β. Διότι καὶ ὁ Θεὸς, ἐν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἔκαστε αὐτὸ καὶ ἐξαρπάξῃ τὸν ἀνθρώπον μόνον προτοῦ διαπραξῆν τὴν ἁμαρτίαν, μετὰ δὲ τὴν ἁμαρτίαν τὸν κατεδίκαζε καὶ τὸν ἄφρων νὰ κείται συνεχῶς πασιμένος, κανεὶς ἀπὸ ἡμῶς δὲν θέ εἶχε σωθῆ ποτέ. Ἀλλὰ δὲν ἐνεργεῖ ἔτσι. Διότι εἶναι φιλόδουλος καὶ ἡμερος καὶ ἐπιθυμῇ σφέδρα τὴν σωτηρίαν μας καὶ ἐπιδεικνύει πολλὴν πρόνοιαν καὶ μετὰ τὰ ἁμαρτήματά μας. Ἀλλοστε καὶ διὰ τὸν Ἀδὰμ ἐπρονόησε προτοῦ διαπραξῆν τὴν ἁμαρτίαν καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν «ἀπὸ παντὸς ὄλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ θρώσει φάγγ, ἀπὸ δὲ τοῦ ὄλου τοῦ γινώσκου καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἢ Ἐ' ἐν ἡμέρᾳ φάγητε, θανάτω ἀποθνήσκειτε» (Γεν. 2, 16-17). Νὰ λοιπὸν ὁ Θεὸς καὶ μὴ τὴν εὐκολίαν τοῦ νόμου καὶ μὴ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐπιτραπέμιων πραγμάτων, C καὶ μὴ τὴν τιμιότητα τῆς μελλοντικῆς κοίσεως καὶ μὴ τὴν πουργιὰ τῆς ἐπιβολῆς τῆς πεινῆς (ὅτι δὲν εἶπε μετὰ μίαν καὶ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὅποιον θέ ἐτρύγων, θέ ἀπέθνησκον), καὶ μὴ κἀθε μέσον, τοῦ ἀπητάτο νὰ ἀσφαλισθῇ ὁ ἀνθρώπος, τὸν ἠεράλιεν. Ἐπειδὴ ἡμῶς καὶ μετὰ τόσον πρόνοιαν καὶ βιβαστικίαν καὶ νοθεσίαν καὶ εὐεργεσίαν ἔπραξε ὁ ἀνθρώπος καὶ δὲν ἐπόλαζε τὰ προστάγματα, ὁ Θεὸς

δὲν εἶπεν αὐτὸ τί χρειαζομαὶ λοιπὸν ἢ περαιτέρω φροντίδα; Ποῖον τὸ κέρδος; Ἐφαγε ἀπὸ τὸν καρπὸν καὶ ἔπασε, παρεβίωσε τὸν νόμον μου, ἐπίστυσεν εἰς τὸν διάβολον, ἀτίμωσε τὴν ἐγκαλήν μου, ἔλαβε τὸ κῆρυμα, D ἔγινε νεκρὸς παραδόθηκε εἰς τὸν θάνατον, καταδικάσθηκε, διατί λοιπὸν νὰ σιχῶμαι μαζί του; Τίποτε ἀπὸ ἐλα αὐτὰ δὲν εἶπα. Ἀλλὰ ἄμας εἶπρε κοτὰ του καὶ συναμίχθη μαζί του καὶ τὸν παρηγόρησε καὶ πάλιν ἄλλα φάρμακον τοῦ ἐπρόσφερε, τὸ φάρμακον τῆς εὐνῆς καὶ τοῦ πικρατικοῦ μόχθου. Καὶ δὲν παραιτήθηκε ἀπὸ τὸ νὰ κἀρω τὸ κἀθε τι καὶ νὰ διαπραγματαίεται, ἅς τὴν ὄραν ἐκείνην κατὰ τὴν ὅποιον ἀνάστησε τὴν φύσιν, ἢ ὅποια ἔπραξε καὶ τὴν ἀπήλλαξεν ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἐνεργαγόρησε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τῆς ἐχάρισε ἀγαθὰ μεγαλῶ παρα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἔλασε, διὰ νὰ διδάξῃ μὲ τὰ ἔργα αὐτὰ τὸν διάβολον ὅτι δὲν ἐκέρβισε τίποτε ἀπὸ τὴν συναφαντίαν ἐκείνην, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐξεδίωξε τοὺς ἀθρώπους ἀπὸ τὸν παράδεισον θέ τοὺς ἰδῇ μετ' ἄλλων εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ συνασπείρονται μὲ τοὺς ἀγγέλους. E

Τὸ εἶναι ἔκαμεν ὁ Θεὸς καὶ εἰς τὴν περίπτωση τοῦ Καὶν. Διότι καὶ ἐκεῖνον προτοῦ διαπραξῆν τὴν ἁμαρτίαν ἠεράλιζε καὶ προειδοποιῶσε μὲ τὸ νὰ τοῦ λέγῃ «ἡμαρτίας, ἡσίγησον πρὸς σε ἢ ἀποστρέφῃ αὐτοῦ καὶ σὺ ἀρξῆς αὐτοῦ» (Γεν. 4, 7). Βλέπε πόσῃ σοφίαν καὶ σύνεσιν ἐπιδεικνύει ὁ Θεὸς! Διὰ τοῦτο φοβήθηκες, λέγει, διὰ νὰ μὴ σὲ ἐκτοπίσῃ ἀπὸ τὴν προεδρίαν τῶν προνομίων τῆς προκοπῆς, λόγῳ τῆς τιμῆς ποῦ τοῦ ἔκαμα, διὰ νὰ μὴ σοῦ ἀρπάξῃ τὴν ἐξουσίαν, ἢ ὅποια σοῦ ἐταίριζε. Ἐπρεξε δέδωκε οἱ πρωτότοκον, νὰ εἶναι περισσότερον σεβαστὸν ἀπὸ τοὺς δευτεροτόκους. Ἐχε θάρρος, λέγει καὶ μὴ φοβεσθαι καὶ μὴ ἀγωνιάς δι' αὐτό. 676 A «Πρὸς σὲ ἢ ἀποστρέφῃ αὐτοῦ καὶ σὺ αὐτοῦ ἀρξῆς». Αὐτὸ ποῦ λέγει σημαίνει τὸ εἶπῃ: Κράτησε τὴν τιμὴν, ἢ ὅποια ἀνήκει εἰς τὸν πρωτότοκον καὶ γίνε διὰ τὸν ἀδελφὸν σου καταπαρῆ, σκέπη καὶ προστασία. Κυβέρνησε τον καὶ γίνε κείρος του. Πρῶσχε μόνον μὴ προχωρήσῃς εἰς τὸν φόνον του καὶ μὴ καταλήξῃς εἰς τὴν σφαγὴν του. Ἀλλ' ἄμας ἐκεῖνος ὅτε μὲ αὐτὰ ὑπέθλωσε. Δὲν ἠούχασε. Διέπραξε τὴν ὀδύνην ἐκείνην πρῶσιν καὶ ἐβύθη μετὰ τὴν δεξιάν του τὸ μαχαίρι εἰς τὸν ἀδελφικὸν λαμπόν. Τί λοιπὸν; Εἶπαν ὁ Θεὸς μετὰ ἀπὸ αὐτὸ, ἅς τὸν ἐγκαταλείψωμεν εἰς τὸ εἶπῃ; Ποῖον θῆλος θέ προκίψῃ ἀπὸ τὴν περαιτέρω φροντίδα; Διέπραξε τὸν φόνον, ἐκτόπισε τὸν ἀδελφὸν του, B παρηγόρησε τὴν νοθεσίαν μου, ἀπετόλιψεν ἀβερύπετον καὶ ἀουγγύρητον σφαγῆν, δὲν καὶ τοῦ ἐπιδειχθήκατε τόση μεγάλη πρόνοια καὶ τοῦ ἔγινε τόση

μεγάλη διδασκαλία και συμβουλή. Δέν ελαβεν ὑπ' ἑξίν του τίποτε ἀπὸ όλα αὐτά και τίποτε δέν ἐπιτάχθηκε ἰκανόν νά τόν μεταβάλλῃ. Ἄς τόν ἐγκραταλιῆθῃ και ἕς τόν ἀπορρίψῃ τοῦ λοιποῦ και ἕς μή καταλειθῇ νά ἀκούσῃ ἐκ μέρους μου οὔτε ἓνα λόγον.

Ὁ Θεός οὔτε εἶπεν οὔτε ἔπραξε κατά παρῆμοιον. Ἄλλὰ πάλιν ἔρχεται κοντά του και τόν ἐισαφῆναι και τοῦ λέγει: «Ποῦ Ἄδελφός σου;» (Γεν. 4, 9' 10). Και δέν τόν ἀφήνει οὔτε ἔταν ἐκεῖνος ἀρνεῖται, ἀλλά και χωρίς τήν θέλησίν του τόν ὀδηγεῖ εἰς τήν προσημασίαν τῆς ἁμαρτίας. Και ἔταν ἀπήντησεν «οὐκ οἶδα», τότε ὁ Θεός τοῦ λέγει: «φωνή αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με». Ἀπὸ τὸ πρῶτον, λέγει, δηλαδὴ τὸ αἷμα, φανερώκει τόν ἄνθρωπον φωνά. Ὁ Τί λοιπόν λέγει ὁ Κάιν; «Μείζων ἢ αἰτία μου τοῦ ἀρεθῆναί με. Και εἰ ἐκδάλεξ με ἀπὸ τῆς γῆς και ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυθῆσομαι» (Γεν. 4, 13' 14). Ἀπὸ δὲ τοῦ λέγει σημαίνει τὸ ἕξῃς: Διέπραξα ἁμαρτίαν ἀρκατὰ μεγάλην, ὥστε νά μή μου ἐξέλθῃ ἡ συγχώρησις, ἡ ἐπιείκεια και ἡ ἀφεσις. Πλὴν ἡμῶς, ἐν θέλησιν νά πάρεθῃ ἐκδίκησιν διὰ τήν πρῆξίν μου, θά μείνω ἐκτεθειμένος παντοῦ, ἀφοῦ ἀπορριμνωθῶ ἀπὸ τήν δικήν σου συμπαρίαν. Και ὁ Θεός εἰ ἀπήντησε λοιπόν: «Ὅχι οὕτως, πᾶς ὁ ἀποκτείνων Κάιν, ἐπιτά ἐκδικωμένον παραλύσει» (Γεν. 4, 15). Μή τὸ φοβεῖσαι αὐτό, λέγει. Θά ζῆσθῃς πολλά χρόνια. Και ἂν κάποιος σέ φωνάσῃ, θά γίνῃ αἷτος διὰ νά τιμωρηθῇ πάλῳ. Πράγματι ὁ ἀριθμός ἐπιτά εἰς τήν Γραφήν σημαίνει ἀπροσδιόριστον πλήθος. Ἐπειδὴ λοιπόν ὁ Κάιν ὑπέστη πολλές τιμωρίας, ἀγωνίαν, πόνον, **D** στεναγμούς, δυσθυμίαν και σωματικὴν παραλυσίαν, αὐτός ὁ ὁποῖος θά σέ φωνάσῃ, λέγει, θά σέ ἀπαλλάξῃ και ἀπὸ τῆς τιμωρίας αὐτῆς, ἀλλά και ὁ ἴδιος θά ἐπιστῆρῃ κατά τοῦ ἑαυτοῦ του τήν τιμωρίαν. Και φαίνεται μὲν ὁ λόγος ὅτι εἶναι σκληρὸς και φοβερός, φανερώκει ἡμῶς πολλήν μέριμναν. Ἐπειδὴ ἤθελε δέδομαι νά σωφρονίσῃ τοὺς μεταγενεστέρους, ἐπενόησε τέτοιον τρόπον τιμωρίας, ὁ ὁποῖος θά ἠμπορούσε νά ἀπαλλάξῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆν ἁμαρτίαν. Διότι δέν ἐφάνευσεν αὐτὸν ἡμέτερος θά ἔργονεν ἀπὸ τήν ζωὴν και θά παρέμεινε κρυμμένη ἡ ἁμαρτία του και ἔτα δέν θά ἐγίνετο γνωστὴ εἰς αὐτοῦς, οἱ ἄποιοι θά ἤρχοντο ἔπειτα. Τώρα ἡμῶς μὲ τὸ νά τοῦ ἐπιτρέψῃ νά ζῆσθῃ πολλὰ χρόνια μέσα εἰς τὸν χρόνον ἐκεῖνον, και διδασκαλὸς ἐγίνετο εἰς ἑαυτὸν ἐκεῖνος, οἱ ὁποῖοι τόν ἐργαζόταν, μὲ τὸ νά τοὺς παραστή μὲ τήν θέαν και τὸν σωματικὸν κλονισμόν, νά μή ἀποσταλιῶσιν ποτὲ νά διαπράξουν τέτοια ἁμαρτήματα, διὰ νά μή πάθουν αὐτὰ ἴδια, **E** και ὁ ἴδιος πάλιν ἐγίνετο καλύτερος. Διότι ὁ τρόμος και ὁ φόβος και ἡ συντρο-

φία μὲ τήν ἀγωνίαν και ἡ σωματικὴ παράλυσις, ὥσταν εἰς κάποιον δεκαμῆτριον, τὸν ἐκρατοῦσαν. Και ἔτα πάλιν δέν ἐπέτρεπεν οὔτε εἰς ἄλλον νά διαπράξῃ παρόμοιον κλοιοῦργημα και συναχῶς τοῦ ἀπενοήμαζε τὸ πρῶτον ἁμάρτημα και μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν καθιστοῦσε σωφρονιστέραν τήν ψυχὴν του.

B. Ἄλλ' ἐνθ' ἑαυτὸν λέγει τὰ πρῶτα αὐτά, ἦλθεν εἰς τὸν γαθὸν μου, 677 **A** νά φέρω εἰς τὸ μέσον και νά ἐξετάσω. Διότι μολονότι αὐτός ἁμαλόγησε τήν ἁμαρτίαν του και καταδέχασε τήν πρῆξίν του και μολονότι εἶπεν ὅτι διέπραξεν ἁμάρτημα, τὸ ὅποιον ἔπαρεθῆ τήν συγχώρησιν, και εἶναι ἀνάξιος διὰ κάθε συγχώρησιν, ὅχι μόνον δέν κατάρθασε νά ἀπαλείψῃ τὰ ἁμαρτήματά του, (ἂν και ὁ προφήτης λέγει δέδομαι «Λέγε αὐ τὰς ἀνομίας σου πρῶτον, ἵνα δικαιοῦθῃς» Ἦσ. 43, 26), ἀλλά και καταρρίθῃται: Διότι δέν ἁμαλόγησεν, ὅπως ὁ προφήτης συνίστησι. Διότι ὁ προφήτης δέν εἶπεν ἀπλῶς «λέγε αὐ τὰς ἀνομίας σου, ἀλλ' ἔπειτα: «λέγε σὲ πρῶτος τὰς ἀνομίας σου». Αὐτὸ εἶναι τὸ ζητούμενον: ὅχι τὸ νά εἴπῃ ἀπλῶς, ἀλλά τὸ νά ἡμιλόγησῃ πρῶτος, τὸ νά μή ἀκαμείνῃ τὸν ἐλεγκτὴν και τὸν κατηγοροῦν. Αὐτός ἡμῶς δέν ἡμιλόγησε πρῶτος, **B** ἀλλὰ ἐπερίμενε νά ἐλεγχθῆ πρῶτα ἀπὸ τὸν Θεόν και ἔπειτα ἐνθ' ὁ Θεός τὸν ἤλεγχε ἐκεῖνος ἤραστο, πρῶτον τὸ ὅποιον ἦταν πολλὸ χειρότερον. Ἀφοῦ ἡμῶς τοῦ ἐρανόησεν τήν πρῆξίν του, τότε ἁμαλόγησε τήν ἁμαρτίαν του, ἀλλὰ τοῦτο δέν εἶναι ἐξομολόγησις. Και ἔτα λοιπόν, ἀγαπητὴ μου, ἔταν ἁμαρτήσῃς μὴ περιμένῃς τήν κατηγορίαν ἀπὸ ἄλλου, ἀλλὰ προτοῦ κατηγορηθῆς και μνησθῆς, ἐπὶ πρῶτος καταδέχῃς τὰς πράξεις σου, διότι ἐν ἄλλοις σὲ ἐλέγξῃ, τὸ κατόρθωμα δέν εἶναι πλέον τῆς βίας σου ἐξομολογήσεως, ἀλλ' ἡ διόρθωσις εἶναι ἔργον ἐκεῖνου, ὁ ὁποῖος ἔκαμε τὸν ἐλεγκτον. Διὰ τοῦτο και κάποιος ἄλλος λέγει: «δικαίος ἑαυτοῦ κατηγοροῦ ἐν πρωτολογία» (Παροιμ. 18, 17). Τὸ ζητούμενον λοιπόν δέν συνίσταται εἰς τὸ νά κατηγορήσῃ κανεὶς τὸν ἑαυτοῦ του, **C** ἀλλὰ εἰς τὸ νά κατηγορήσῃ πρῶτος τὸν ἑαυτοῦ του και νά μὴ περιμένῃ τοὺς ἐλέγχους ἀπὸ τοῦς ἄλλου. (Ὁ Πέτρος λοιπόν ἔπειτα ἀπὸ ἐκείνην τήν φοβερὴν ἀρνήσιν του, ἐπειδὴ γρήγορα θυμώθηκε τὸ ἁμάρτημά του και χωρὶς κανεὶς νά τὸν ἐλέγξῃ ἡμολογήσῃ τὸ πλημμελήμα του και πικρὰ ἔκλυσε, τῶσον ἐκαθήρισε τὸ ἁμάρτημα τῆς ἀρνήσεώς του, ὥστε και πρῶτος μεταφῶ τὸν ἀποστόλων ἀναδείχθη και ἄλλοτερος ἡ σκουμένη τοῦ ἐνεχερίσθη (Ματθ. 26).

Ἄλλ' αὐτὸ τὸ ὅποιον εἶπα (πρῶτα δέδομαι νά ἐπανεῖθω εἰς τὸ προκειμένον θέμα), βαναποικτικά, κατά τήν γνώμην μου, ὁ λόγος τὸ ἀπέδειξεν ἀπὸ ὅσα μέγρε τώρα εἰπομεν, ὅτι δηλαδὴ δέν πρέπει νά παρομολογηθῇ τοὺς ἀδελφοῦς μας ὅταν σφαλῶν, οὔτε νά τοὺς παραφρονώθῃμεν, ἀλλὰ νά τοὺς ἀκαταλίθῃμεν προτοῦ διαπράξουν τήν ἁμαρτίαν και νά ἐπιδεικνύμεν εἰς αὐτοῦς πολλήν φροντίδα και μετὰ τήν ἁμαρτίαν. **D** Ἐτα ἀνεργῶν και οἱ ἱατροί. Διότι και αὐτοὶ συνιστοῦν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ὅταν εἶναι ἡγιατὶς ἐκεῖνα τὰ ὁ-

ποια ἡμποροῦν νὰ διαφυλάξουν τὴν ὑγίαιαν τὸν καὶ νὰ ἀπαμαρτυρῶν κάθε ἀσθένειαν. Ὅταν ἕμεις οἱ ἄνθρωποι περιφρονῶμεν τὰς συστάσεις τῶν καὶ περιπέσομεν εἰς ἀσθένειαν δὲν τοὺς παραμελοῦν, ἀλλ' ἐπιθετικῶς τόσα πολλὴν ἐπιμέλειαν, διὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὰ νοσήματα. Καὶ ὁ Παῦλος ἔτσι ἐνίργησε. Δὲν παρημέλησε λοιπὸν ἐκεῖνον τὸν πόρον μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκεῖνην, μετὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην παρανομίαν, ἣ ὅποια δὲν ἀπαντᾷται ὅτε μεταξὺ τῶν εἰδωλοκρατῶν, ἀλλ' ἐνφ' ἐκείνης ἀργησὶς καὶ δὲν ἤθελε νὰ δεχθῆ τὴν θεραπείαν καὶ ἀλλυτοῦσα καὶ ἀπαμαρτυνετο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, τὸν ὠδήγησεν εἰς τὴν θεραπείαν καὶ μάλιστα κατὰ τέτοιον τρόπον, ἕ ὅστε νὰ τὸν ἐνίσχῃ καὶ πάλιν μὲ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ δὲν διερωτῆθηκε τίποτ' τὸ κέρδος νὰ ἀποχολογηται μαζί του; Πῶσον τὸ ἐργαζο; Ἀδὲς ἐπόρευσε, διέπραξε τὴν ἁμαρτίαν, δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀπομαρτυρῆ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν. Καὶ ἐκτός ἀπὸ αὐτῆ ἔχει γίνει ὀλιζωνικός καὶ μεγαλοφρονεῖ καὶ ἔτσι κἀκεῖ ἀδερφάσκων τὴν πληγὴν του. Ἄς τὸν ἀφῆκαμεν λοιπὸν καὶ ἕς τὸν ἑγκαταλείψωμεν. Τίποτε ἀπὸ θεο αὐτῶ δὲν εἶπεν. Ἀλλὰ ἀκριβῶς διὰ τὴν περίπτωσιν αὐτὴν κατέβαλε τότε πολλὴν φροντίδα, ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι αὐτὸς εἶχε καταλειθῆσαι εἰς ἀπερίγραπτον κακίαν καὶ δὲν παραστήθηκε ἀπὸ τὸ νὰ τὸν ἐκροβίξῃ, 67^α Ἀ νὰ τὸν ἀπειλή, νὰ τὸν τιμωρῆ καὶ μόνος του καὶ μαζί μὲ ἄλλους νὰ κἀμνη καὶ νὰ πραγματοποιεῖται τὸ κάθε τι. ἕως θεο τὸν ὠδήγησεν εἰς τὴν συνειδητοποίησιν τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς παραβάσεως τοῦ ἡθικοῦ νόμου καὶ τὸν ἀπῆλαξεν ἐξέταλα ἀπὸ κάθε ρύπον. Τὸ θεο λοιπὸν κἀμνη καὶ ἐξέ. Νὰ μιμηθῆς τὸν Σαμαρείτην τοῦ Ἐσαγγελίου, ὁ ὅπολος ἐπέβαλε τότε μεγάλην φροντίδα διὰ τὸν τραυματίαν. Διότι ἀπ' ἐκεῖ ἐπέρασε καὶ ὁ λευτῆς καὶ ὁ φαρμακὸς καὶ κανεῖς ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς δὲν ἐσκίψε ἐπάνω εἰς τὸν τραυματίαν, ὁ ὅπολος ἔτατο κἀτω, ἀλλὰ χωρὶς καμμίαν συμμόνοιαν καὶ μὲ σιληρότητα τὸν ἔφησεν καὶ ἔργασεν. Κάποιος ἕμεις Σαμαρείτης, χωρὶς νὰ ἔχη καμμίαν ἀπὸ πουθενά συγγένειαν μὲ αὐτὸν, δὲν ἐπεστέραςεν, ἀλλὰ ἀπὸ ἐπιτάθης τὸν ἐλέησε καὶ ἐστέφην εἰς τὰς πληγὰς του λάδι καὶ κρασί. Ἐπειτα τὸν ἔβαλε καθάλα εἰς τὸ ὑπόζυγιον, τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ πανδοχεῖον καὶ ἔβαυεν εἰς τὸν ξενώδοχον ἕνα χρηματικὸν ποσὸν καὶ τοῦ ὑποστέθηκε καὶ ἄλλα ποσὸν ἐπὶ πλέον χάριν τῆς θεραπείας. Ἐ ἐνδὲς ἀνθρώπου μὲ τὸν ὅποτον δὲν εἶχε καμμίαν σχέσιν συγγενείας. Καὶ δὲν εἶπε πρὸς τὸν αὐτὸν του: Διὰ τί νὰ ἐνδιαφέρωμαι εἰ' αὐτόν; Ἐγὼ εἶμαι Σαμαρείτης καὶ τίποτε τὸ κοινὸν δὲν ὑπάρχει μετὰξὺ μας. Ἐπιστέμμεθα μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ διαδίσω. Ἐπειτα διὰ τί, ἐὰν δὲν ἀνθέξῃ λόγῳ τῆς μακρυνῆς ἔδοπαρίας, νὰ τὸν μεταφέρει νεκρὸν καὶ νὰ διακινῆσαι νὰ συλλεθῆθῃ διὰ σφαγὴν καὶ νὰ θεωρηθῆ ὑπαύθυνος διὰ τὸν φόνον; Πράγματι, πολλὰς φορές, πολλοὶ διαβάται, οἱ ὅποιοι εἶπεν εἰς τὸν θρόνον τοὺς πληγωμένους καὶ σφαδάζοντας ἀνθρώπους, διὰ τοῦτο τοὺς προσπερὸν μὲ ἀδιαφορίαν, μολοντὰ δὲν

διστάξουν νὰ τοὺς ἀναλάβουν καὶ νὰ τοὺς μεταφέρουν καὶ δὲν λιπούνται νὰ ζοφεύσουν χρήματα, ἀλλ' ἀπειθῆ προσδύνται μήπως καὶ οἱ θεοὶ σωθῶν εἰς τὰ δικαιοῦτερα, ὅταν ὑπαύθυνος διὰ τὸν τραυματίαν ἦ τὸν φόνον. C Ἄλλ' ἐκεῖνος ὁ πρῶτος καὶ φιλόφρωνος, τίποτε ἀπὸ θεο αὐτῶ δὲν ἐφοβήθηκε, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ περιφρονῶμεν θεο τὸν ἀνέθεσεν εἰς τὸ ὑπόζυγιον καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ πανδοχεῖον. Τίποτε ἀπὸ αὐτῶ δὲν ὑποκινεῖτο, ὅτε κἀμνη, ὅτε χρηματικὴν δαπάνην, ὅτε τίποτε ἄλλο. Ἐὰν ἕμεις ὁ Σαμαρείτης ἐφάνηκε τόσο φιλόφρωνος καὶ πρῶτος εἰς ἄγνωστον ἄνθρωπον, ποῖαν συγχώρησιν θὰ ἡμπορούσαμεν νὰ λάβωμεν ἕμεις, ὅταν ἀμειλοῦμεν διὰ τοὺς ἀδελφούς μας, οἱ ὅποιοι εὐρισκονται εἰς μεγαλύτερα κακά; Πράγματι καὶ αὐτοί, οἱ ὅποιοι τώρα ἐνίστασαν, περιπέσομεν εἰς τοὺς ληστὰς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι μάλιστα εἶναι φοβερώτεροι ἀπὸ ἄλλους τοὺς ληστὰς καὶ ἀπεργάζονται μεγαλύτερα κακά εἰς ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι πίπτουν εἰς τὰ χεῖρα των. D Διότι αὐτοὶ δὲν τοὺς ἔβλεπον τὰ ἐνδύματα, ὅτε τοὺς ἐπεστέφην σωματικὰς πληγὰς, ἕως τότε οἱ ληστὰς ἐκεῖνοι (τῆς παραβολῆς), ἀλλὰ καταπλήγωσαν τὴν ψυχὴν των καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπεστέφην ἀμέτρητα τραύματα καὶ τοὺς ἔφησεν νὰ κἀμνηται εἰς τὸν λάκκον τῆς ἀσθεῖας, ἔτσι ἔργασεν.

4. Ἄς μὴ ἀδιαφορήσωμεν ἑμπερὸς εἰς μίαν τέτοιαν τραγωδίαν καὶ ἕς μὴ προσπερῶμεν ἀπῆλροτο ἑμπερὸς ἀπὸ ἕνα τόσο ἐλαεινὸν θέμα. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἄλλοι κἀμνην αὐτό, ἐὰν μὴ τὸ κἀμνη. Μὴ εἶπες εἰς τὸν αὐτὸν σου ἔγὼ εἶμαι λαϊκὸς ἄνθρωπος, ἔχω γυναῖκα καὶ παῖδά, αὐτῶ εἶναι τὸν ἱερέων, αὐτῶ εἶναι ὑπόθεσις τῶν μοναχῶν. Διότι αὐτῶ δὲν ἐπακατέθηκε ὅτε ἐκεῖνος ὁ Σαμαρείτης. Πῶ εἶναι τώρα οἱ ἱερεῖς; Ἐ Πῶ εἶναι τώρα οἱ φαρμακοὶ; Πῶ εἶναι οἱ διδάσκαλοι τῶν Ἰουδαίων; Ἐταί τὸ κέρδος ἔρασαν ὅταν νὰ εὐρίσκε κάποιον σπουδαῖον θήραμα. Καὶ εἶναι λοιπὸν, ὅταν ἔβλες κάποιον νὰ ἔχη ἀνάγκην ἀπὸ σωματικὴν ἢ ψυχικὴν θεραπείαν, μὴ λέγῃς εἰς τὸν αὐτὸν σου, θεο! δὲν ἐθεράπευσεν αὐτόν ὁ θεῖος ἢ ὁ θεῖος, ἀλλὰ ἀπέλαξέ τον ἀπὸ τὴν ἀρρώστειαν καὶ μὴ ζῆτῆς ἀπὸ ἐκεῖνους εὐθὺς διὰ τὴν ἀμείλιαν. Πῶς μου, ἐὰν εὐρίσκε κἀτω χρυσὸν νόμισμα, μήπως στέκεται καὶ λέγῃς εἰς τὸν αὐτόν σου, θεο! ὁ θεῖος ἢ ὁ θεῖος δὲν τὸ ἔφησεν, ἀλλὰ εἶναι σπείρας σου, θεο! τὸ ἀρπάξῃς προτὸ τὸ ἀρπάξῃς ἄλλοι; 67^α Ἄ Ἐταί νὰ στέπτεται καὶ σωματικὰ μὲ τοὺς ἀδελφούς μας, οἱ ὅποιοι ἔχουν πέσει, καὶ νὰ θεωρῆς ὅτι εὐρίσκες θησαυρὸν, τὴν μέριμναν εἰ' ἐκεῖνους. Διότι ἐὰν ἐσπασθῆς εἰς αὐτόν, καθὸς τὸ λάδι εἶναι τὴν πληγὴν, τὴν ἐδικαστικὴν τοῦ λόγου, ἐὰν μὲ τὴν εὐγένειαν σου τὸν περιβάλλῃς, καθὸς μὲ τοὺς ἐπιθέτους τῆς πληγῆς, ἐὰν τὸν θεραπεύσῃς μὲ τὴν ἐπιμονὴν καὶ τὴν καρτερίαν, αὐτὸς θὰ σὲ καταστήσῃ εὐπορώτερον, παρὰ ἐὰν εἶχες δολιχρόν τὸν ἠθροσφαδίζον. Ὁ γὰρ ἐξαγαγὸν τῆμον, λέγει, ἐξ ἀναξίτου, ὅς σῶμα μου ἔσται» (Ἐπ. 15, 18). Τί θὰ ἡμπορούσε νὰ ἐξιστῆ μὲ αὐτό; Ἀδ-

τὸ τὸ ὅποιον δὲν ἔμποραὶ νὰ ἐπιτύχη οὐτε ἡ νηστεία, οὐτε ὁ ὀ-
 πνος κατήχημα, οὐτε αἱ δλονίκατοι προσευχαί, οὐτε τίποτε ἄλλο,
 τὸ ἐπιτυγχάνει ἡ σωτηρία τοῦ ἀδελφοῦ μας. Διόλου πόσα καὶ πό-
 σαι φορές ἠμάρτησε τὸ στόμα, πόσα αἰσχρολόγια ἐξεστῆμασε, πό-
 σαι ὄψεις ἐξέρασε καὶ τότε δὲν θὰ διασώσῃς νὰ ἀναλάβῃς τὴν
 φροντίδα διὰ τὸν ἀδελφόν σου, ὁ ὅποιος ἔχει πᾶσαι. Διότι μὲ ἕνα
 καὶ μόνον τέτοιο κατόρθωμα θὰ ἠμπορήσῃς νὰ ἀποκαθάρσῃς διὰ
 ἐκείνον τὸν ὀρθόρον. **Β** Καὶ δικαί λόγος θὰ ἀποκαθάρσῃς; Τὸ στό-
 μα σου θὰ τὸ κάμῃς στόμα τοῦ Θεοῦ. Ποία μεγαλυτέρα τιμὴ ἀπὸ
 αὐτῆν θὰ ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ; Μήπως ἐγὼ ἐπαγγέλλομαι αὐτά;
 "Ὁχι! Ὁ Ἰσὸς ὁ Θεὸς εἶπε ταῦτα, ἐπὶ δηλαδὴ, ἐὰν ὀδηγήσῃς ἔγω
 καὶ ἕνα ἄνθρωπον εἰς σωτηρίαν, τὸ στόμα σου θὰ γίνῃ, ὡσὲν τὸ
 στόμα μου, καθαρὸν καὶ ὄρθον.

Μὴ λοιπὸν ἀδιαφοροῦμεν διὰ τοὺς ἀδελφούς μας, μήτε περιερ-
 χόμενοι νὰ λέγομεν, πόσα ἐνήστευσαν μαζί μὲ τοὺς Ἰουδαίους,
 πόσα παρασώθηκαν; Ἀλλὰ ἄς φροντίσωμεν δι' αὐτούς. Καὶ ἐάν
 αὐτοί, οἱ ὅποιοι ἐνήστευσαν εἶναι πολλοί, ἐσὺ ἀγαπήσῃς μου, μὴ
 κοινολογήσῃς τὸ πρᾶγμα καὶ μὴ δυσφημῇς τὴν συμφορὰν τῆς Ἐκ-
 κλησίας, ἀλλὰ θεράπευσέ τῃν. Καὶ ἐάν κάποιος εἴπῃ δι: πολλοὶ
 ἐνήστευσαν, ἐβόλωσε τὸ στόμα του, **Γ** διὰ νὰ μὴ διαδοῖ ἡ φήμη
 αὐτῆ καὶ πρὸς τοῦ ἐγὼ δὲν γνωρίζω κανένα ἀπὸ αὐτούς. Ἐχέεις ἀ-
 πατήθῃ καὶ μου ἄνθρωπε, καὶ φεύδουσαι. "Ἄν ἔῃς δύο καὶ τρεῖς,
 οἱ ὅποιοι ἔχουν παραπλανηθῆ, λέγεις δι: αὐτοὶ εἶναι πολλοί. Καὶ
 αὐτὸν μὲν, ὁ ὅποιος κατηγορεῖ, φήμωσε τὸ στόμα του, αὐτοὺς δὲ
 οἱ ὅποιοι ἔχουν παρασώρθῃ μὴ ἀμελήσῃς, διὰ νὰ προσύψῃ εἶται με-
 γάλῃ ἀσφάλεια διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀπὸ τὴν μίαν καὶ ἀπὸ
 τὴν ἄλλην πλευρὰν, δηλαδὴ καὶ ἀπὸ τὸ μέρος ἐκείνου, ὁ ὅποιος
 δὲν πρέπει νὰ διωδῆ τὴν φήμην καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστροφὴν τὸν
 παραπλανηθέντων εἰς τὴν ἱερὰν πολυμίαν. "Ἄς μὴ λέγομεν λοιπὸν
 περιερχόμενοι, ποῖα ἠμάρτησαν, ἀλλὰ ἄς φροντίσωμεν διὰ νὰ διορ-
 θώσωμεν μόνον αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἁμαρτήσῃ. Διότι εἶναι φο-
 βερὰ συνήθεια, εἶναι φοβερὸν πρᾶγμα νὰ κατηγοροῦμεν μόνον τοὺς
 ἀδελφούς μας καὶ νὰ μὴ μεριμνοῦμεν δι' αὐτούς, τὸ νὰ σταγματι-
 ζώμεν τὰ κακὰ τὸν ἀδελφόν μας, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀσθενεῖς, **Δ** καὶ
 νὰ μὴ τοὺς θεραπεύσωμεν. Ἀγαπητοὶ μου, ἄς ἐραξώσωμεν λοιπὸν,
 τὴν κακὴν αὐτῆν συνήθειαν, διότι δὲν εἶναι μικρὰ ἡ ζημία, τὴν
 ὅποιον προκαλεῖ αὐτῆ. Καὶ τὸ πὸς γίνεται αὐτὸ, ἐγὼ θὰ σὲς τὸ
 εἴπω.

Κάποιος σὲ φημίσε νὰ λέγῃς δι: πολλοὶ ἐνήστευσαν μαζί μὲ
 τοὺς Ἰουδαίους καὶ χωρὶς νὰ ἐλέγξῃ τὴν πληροφορίαν, τὴν μετέ-
 φερσεν εἰς ἄλλον, καὶ αὐτὸς χωρὶς νὰ κολοσιεύσῃ τὴν μετέδωκεν
 εἰς ἄλλον. "Ἐπειτα μὲ τὸ νὰ παίρῃς διαστάσεις, ὀλίγον κατ' ὀλί-
 γον, ἡ πονηρὰ αὐτῆ φήμη, εἰς μὲν τὴν Ἐκκλησίαν θνητὸς ἐπιρρο-
 πτεται, εἰς αὐτούς δὲ οἱ ὅποιοι ἔχουν παραπλανηθῇ καρμῖα ὑπέ-
 λεια δὲν προσιπτεται, ἀλλὰ μεγάλῃ ἐλάτῃ καὶ εἰς αὐτούς καὶ εἰς

ἄλλους πολλούς. **Ε** Διότι καὶ ἐν ἀκαθῃ αὐτοὶ εἶναι ὀλίγοι, ἐμπεῖς
 μὲ τὰς πολλὰς διαδόσεις τοὺς κάμνωμεν πολλούς, καὶ συντελοῦμεν
 ὡστε καὶ αὐτοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ὀλίγοι, νὰ γίνωνται ἀσθενέστεροι,
 καὶ αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι πρόκεινται νὰ πίσουν, τοὺς ἀπρώχωμεν. Διότι
 ὁ ἀδελφός μας μὲ τὸ νὰ ἀκούσῃ εἶναι πολλοὶ ἐνήστευσαν μὲ τοὺς
 Ἰουδαίους καὶ ὁ Ἰσὸς γίνεται ραθυμότερος, καὶ αὐτὰ τὰ ἴδια πᾶ-
 λιν ἐάν τὰ ἀκούσῃ ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος εἶναι ἀσθενής εἰς τὴν πίστην.
 θὰ τρέψῃ πρὸς τὸ πλῆθος αὐτῶν, οἱ ὅποιοι ἔχουν πίστην. "Ἄς μὴ
 λοιπὸν δοκιμάζωμεν χαρὰν οὐτε δι' αὐτὰ, οὐτε δι' ἄλλο πονηρὸν
 κατασκευάσωμα, ἔγω καὶ ἐν αὐτοί, οἱ ὅποιοι ἁμαρτάνουν εἶναι πολ-
 λοί, τόσο ὡστε νὰ κοινολογοῦμεν αὐτούς καὶ νὰ λέγομεν δι: πολ-
 λοὶ εἶναι, **680 A** ἀλλὰ ἄς τοὺς κλείνωμεν τὸ στόμα καὶ ἄς τοὺς
 συγκρατοῦμεν. Μὴ μοῦ λέγῃς δι: πολλοὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν Ιου-
 δαϊκὴν νηστείαν, ἀλλὰ διορθώσε τοὺς πολλούς. Ἐγὼ δὲν ἀφιέρω-
 σα τόσους λόγους εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ, διὰ νὰ κατηγορήσῃς ἐσὺ
 τοὺς πολλούς, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐλιγιστάσῃς τοὺς πολλούς. ἢ καλὸ-
 τερα νὰ μὴ τοὺς ἐλιγιστεύσῃς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς νὰ διασώσῃς. Μὴ
 λοιπὸν συμμαζῆς τὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ θεράπευσέ αὐτά. Διότι
 καθὼς αὐτοί, οἱ ὅποιοι δυσφημίζουσι καὶ δὲν κάμνουν τίποτε ἄλλο
 παρὰ νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἔργον αὐτὸ, συντελοῦν ὡστε νὰ θεω-
 ρῶνται πολλοὶ αὐτοὶ οἱ ὅποιοι ἔχουν παρασώρθῃ, ἔγω καὶ ἐν εἶ-
 ναι ὀλίγοι. ἔτσι καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι συγκρατοῦν καὶ ἀποστασιώ-
 νουν τοὺς δυσφημιστάς καὶ φροντίζουσι διὰ τοὺς ἀδελφούς, οἱ ὅποιοι
 ἔχουν πίστην, καὶ ἐν ἀκαθῃ αὐτοὶ εἶναι πολλοί, καὶ αὐτούς καὶ ἐ-
 κείνους θεωροῦμεν μὲ εὐκολίαν, καὶ κανένα ἄλλον δὲν ἐπιτρέπουσι
 νὰ ζημιώσῃ ἀπὸ τὴν διάδοσιν τῆς φήμης αὐτῶν. Δὲν ἤκουσας τί
 ἔλεγεν ὁ Δαβὶδ ὅταν ἐθάρρασε τὸν Σαούλ; **Β** ὡπὸς ἔπεσον δυνα-
 τοί; Μὴ ἀναγγέλιπτε εἰς Γεθ, μηδὲ εὐαγγελισθῆτε ἐν ταῖς ἑσθῆς
 Ἀσιάλωνος, ὅπως μὴ εὐφρανθῆσαι θυγατέρες ἄλλοτρίων, μηδὲ
 γαυρῶσασαι θυγατέρες ἱππευμάτων" (**B** Βασιλ. 1, 19-20). Ἐάν
 δὲ ὁ Δαβὶδ δὲν ἤθελε νὰ διαμυσταυθῇ πρᾶγμα φανερόν, διὰ νὰ μὴ
 δοκιμάσωσι εὐχαρίστησιν οἱ ἐχθροί, πολὺ περισσότερο δὲν πρέπει
 νὰ γνωστοποιώμεν αὐτὰ, δηλαδὴ τὰ διὰ μας πρᾶγματα, εἰς τοὺς
 ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι δὲν ἀνήκουσι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μάλλον δὲ
 οὐτε καὶ εἰς τοὺς δικούς μας, διὰ νὰ μὴ χαίρουν οἱ ἐχθροὶ μας μὲ
 τὸ νὰ τὰ ἀκούουν, οὐτε οἱ δικοὶ μας νὰ πίπουν μὲ τὸ νὰ τὰ πληρο-
 φοροῦνται, ἀλλὰ ἀπὸ παντοῦ νὰ τὰ συγκρατοῦμεν καὶ νὰ τὰ περι-
 φράσωμεν. Μὴ μοῦ λέγῃς δι: εἰς τὸν θάνατον εἶπα. **Γ** Φύλαγε μέσα
 σου τὸν λόγον. Διότι ὅπως ἐσὺ δὲν ἀνθεξῃς εἰς τὴν αἰσθητὴν ἔτσι
 καὶ ἐκεῖνος δὲν θὰ ἀνθεξῃ.

δ. Καὶ αὐτὰ δὲν τὰ λέγω μόνον διὰ τὴν πορνίην νηστείαν,
 ἀλλὰ καὶ διὰ ἀναριθμητὰ ἄλλα ἁμαρτήματα. "Ἄς μὴ ἐξεστῆσωμεν
 μόνον αὐτὰ, ἐν δηλαδὴ εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι παρασύρου-
 νται, ἀλλὰ ἄς ἐξετάσωμεν καὶ ἐκεῖνο, τὸ πὸς δηλαδὴ θὰ τοὺς ἀ-
 παλλάξωμεν. "Ἄς μὴ ἐξυφάνωμεν τὰ πρᾶγματα τὸν ἐχθρὸν μας

και δε μη κοτηνίζομεν και μειώνομεν τὰ δικὰ μας. Ἐς μὴ παρουσιάζομεν ἰσχυροὺς ἐκείνους και ἀνίχνυρα τὰ δικὰ μας πράγματα, ἀλλὰ ἐπισκεδόντο τὸ ἀντίθετον ἃς πράττομεν. Πολλὰς φορές και ἡ ψυχή ποῦ καλὰ γνωρίζει τὰ κοτηνίζη και τὰ ἀνορθήνη τὴν ψυχήν και τὰ ἐπιβλήνη προθυμίαν ἔταν δὲν ὑπάρχει και τὰ καταστρέφει πάλιν ἐκείνην, ἢ ὅποια ὑπάρχει. Διὰ τοῦτο συμβουλεύομαι τὰ ἐπιβλήτε ἐκείνας τὰς φήμας. **Δ** αἱ ὅποια ἐξυψώνουν τὰ δικὰ μας πράγματα και τὰ κείνου να φαίνονται μεγάλα και ὄχι ἐκείνας. αἱ ὅποια προσάπτουν δικαίους εἰς τὴν κοινότητα τῶν ἀδελφῶν. Και ἔταν μὲν ἀποδοῦμεν κάποιο καλὸν ἔς τὸ γνωστοποιῶμεν εἰς ἄλλους, ἔταν ἄλλως ἀκούομεν κάτι ποῦ εἶναι καλὸν και ποικυρὸν. ἔς τὸ κρυπτοῦμεν ὡσάν μυστικῶν μεταξὺ μας και ἔς πράττομεν τὸ κἀθε τι, ὥστε τὰ τὸ ἐξαφανίζομεν.

Και τώρα λοιπὸν ἔς περιτριφυῖομεν παντοῦ και ἔς ἀναζητήσομεν ἐπιμονα και σχολαστικὰ, ἔς ἴδομεν τοὺς ἀσθενεῖς, και ἂν χρειασθῆ νὰ εἰσελθῶμεν εἰς τὰ σπῆτα, ἔς μὴ διετάξομεν τὰ τὸ πράττομεν. Ἐάν δὲν συμβάλῃ νὰ εἶναι ἄγνωστος και ἔν ἔχη καμμίαν συγγένειαν μαζὶ σου αὐτός, ὁ ὅποιος ἔχει πέσει, φάξε και ἀναζήτησε ἐπιμονα νὰ μάθης, ποῖον ἔχει φίλον και συγγενῆ και εἰς ποῖον μάλιστα δεκνύει ἐμπιστοσύνην και ἀπὸ πόρου ἐκείνου μαζὶ σου, πῆγαινε εἰς τὸ σπῆτα του. **Ε** Μὴ ἐντραπίης και μὴ κοκκινίσης. Διότι ἔάν ἐπιγυμναίης διὰ τὴν ζητήσης χρήματα ἢ διὰ τὴν λάθη; κάποιον ἐκδοῦλαιον ἔκ μεροῦς του, εἴλογα νὰ ἐδοκιμάξῃς ἐντροπήν. Ἐάν ἄλλως τρέχῃς ἐκεῖ διὰ τὴν σωτηρίαν του, ἢ αἰτία τῆς εἰσόδου εἰς τὸ σπῆτα του σὲ ἀπαλλάσσει ἀπὸ ἄλλο τὰ ἐγκλήματα. Κάποιος κοντὰ του λοιπὸν και πῆς του, ἀπὸ ἀρχίσσης ἀπὸ ἀλλοῦ, ὥστε ἡ διδασκαλία νὰ γίνῃ χωρὶς τὴν ὁποιασδήποτε. Πῆς μου, ἐπεινεῖς τοὺς Ἰουδαίους, δεῖτα ἐσταύρωσαν τὴν Χριστὸν και ἐλασφημίον τὴν αἰσὸν και τὸν ἀποκαλοῦν παραβάτην τοῦ νόμου; Πῆσαι. ἔάν εἶναι χριστιανός, **στ** Α δὲν ἔσ τὸ ἀνεγθῆ, και ἂν ἀκόμη εἶναι θουγγημένος εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν, ἔάν τὰ ἀνεγθῆ νὰ εἴπῃ και τοὺς ἐπεινῶ, ἀλλὰ τὰ φράξῃ τὰ αἰσῆτα του και τὰ σὺ εἴπῃ, μὴ γίνετο, σπῆτα, καλὲ μου ἀνθρώπε! Ἐπειτα ἀπὸ τοῦ ἀποσπάσης τὴν συγκατάθεσιν, ἐπανάλαθε πάλιν και πῆς του: Πῶς λοιπὸν συγκαταθέσασαι μαζὶ τοῦς, πῆς μου; Πῶς παύοις μερὸς εἰς τὰς ἐορτάς των; Πῶς νηστειεῖς μαζὶ τοῦς; Ἐπειτα κατηγόρησε τοὺς Ἰουδαίους διὰ τὴν ἀγαρησίαν των. Πῆς του ἔλην ἐκείνην τὴν παρανομίαν. Διὰ τὴν ὅποιαν τὰς προηγουμένας ἡμέρας ἀμύλησε πρὸς τὴν ἀγάπην σου, και ἢ ὅποια ἐποδοκίμαται ὡς τίποτα ἀπὸ παντοῦ, και ἀπὸ τὸν τίπον και ἀπὸ τὸν καρὸν και ἀπὸ τὸν νοῦν και ἀπὸ τὰς προφητείας τῶν προφητῶν. Δεῖξε του, πῶς τὸ κἀθε τι ποῦ κέμνοον, εἶναι: μάταιον και ἀνόφελον, και ἔτι σὺ δέδοικα τὰ ἐπιπέθειον εἰς τὸ καλαῖον θρησκευτικῶν καθεστῶς και ἔτι δὲν τοὺς ἐπατρέμαται νὰ ἐπιτελοῦν τίποτε ἀπὸ τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντὰ των ἔξω ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα. **Β** Και κοντὰ εἰς ἄλλο

αὐτὰ θέμησέ του τὴν γέννησιν, τὸ φοβερὸν ἔθνη τοῦ Κυρίου μας, τὰς εὐθένας του ἐκεῖ και ἔτι: τὰ λογοδοτήσομεν δι' ἄλλο αὐτὰ και ἔτι κάποιον τιμωρία, ἢ ὅποια δὲν εἶναι μικρὰ, ἐπιπέθειται δι' αὐτοῦς, οἱ ὅποιοι ἀποτολοῦν τέτοια πράγματα. Θέμησέ του και τὸν Παῦλον νὰ λέγῃ: «Ὅτινες ἐν νόμῳ δικαιοδοθε, τῆς χάριτος ἐξεπέσκατε» (Παῦ. 5, 4), και πάλιν νὰ ἀπειλήῃ: «ἔτι ἔάν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὁμῶς οὐδὲν ἀφελήσκει» (Παῦ. 5, 2). Και πῆς του ἔτι, ὅπως ἢ περιτομή ἔτι και ἢ λουδαϊκὴ νηστεια, ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν οὐράνιον βασιλείαν αὐτόν, ὁ ὅποιος νηστειεῖ με τοὺς Ἰουδαίους, ἔστω και ἂν τὰ ἀγαθὰ του ἔργα εἶναι ἀμέτρητα. Πῆς του ἔτι διὰ τοῦτο και ἄνομαζήμεθα και εἴμεθα χριστιανοί, διὰ τὴν ὁποιασδήποτε εἰς τὸν Χριστὸν και διὰ τὴν μὴ τρέχομεν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἐκείνου. **Γ** Ἐάν δὲ αὐτὸς προβάλλῃ μερικὰς θεραπείας και σὺ λέγῃς ἔτι οἱ Ἰουδαῖοι ὑπέλογοντο ἔτι θεραπεύομεν και ἔτι: διὰ τὸν λόγον τοῦτον τρέχο πρὸς ἐκείνους, τότε ἀποκαλύφῃ του τὰς μαργαρίτας, τὰ μαργαρίτὰ λόγια, τὰ φυλακιστήρια και τὰ διάφορα φίλτρα. Διότι με κανένα ἄλλον τρόπον δὲν φαίνονται νὰ θεραπεύομεν, οὐκ, δέδωκα, εἰς τὴν πραγματικότητα θεραπεύομεν, μὴ γίνετο!

Ἐγὼ ἄλλως κέμνω μίαν ὑπερβολὴν και λέγω και τοῦτο, ἔτι και ἂν ἀκόμη θεραπεύομεν πραγματικὰ, προτιμῶ νὰ πωθῶμαι παρὰ νὰ προστρέξω εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ και ἔτι νὰ θεραπευθῶ. Διότι ποῦ θε εἶναι ἡ ὑφέλιμα με τὸ νὰ θεραπευθῶται τὸ σῶμα μας, ἔταν χάνεται ἡ ψυχή μας; Ποῖον τὸ κέρδος, ἔταν, με τὸ νὰ ἐπιτύχομεν ἔθω, εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν, κάποιον ἀνακοίφισον, πρόκειται νὰ παραπαυεθῶμεν εἰς τὸ αἰώνιον πῶρ; **Δ** Διὰ τὴν μὴ ἰσχυρίζομεν: αὐτὰ, ἀκούεις τί λέγει ὁ Θεός; Ἐάν ἀναστῆ προφήτης ἐν σοί, ἢ ἐντυμιαζόμενος ἐντόπιον και ἔν τριμίον και τῆρας, και εἴβῃ τὸ σημεῖον και τὸ τέρας, ὃ εἰλάλησε, και εἴπῃ πορευθῶμεν και λατρεύσομεν θεοῖς ἑτέροις, οὐκ ἀκούσεσθε τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἔτι: πεπράξῃ: Κύριος ὁ Θεός ὁμῶς, εἰ ἀγαπήσει Κύριον τὸν Θεὸν ὁμῶν εἰς ἄληθ τῆς καρδίας ὁμῶν και εἰς ἄληθ τῆς ψυχῆς ὁμῶν» (Δευτ. 10, 1-3). Και αὐτὸ ποῦ λέγει ἔχει τὴν ἔξῃς σημασίαν. Ἐάν κάποιος προφήτης ἰσχυρισθῆ, λέγει, ἔτι ἠμπορῶ νὰ ἀναστήσω νεκρὸν ἢ νὰ θεραπεύσω τυφλόν, ἀλλὰ πιστεύσατε εἰς ἐμὲ και ἔς προσκυνήσομεν εἰς τοὺς δαίμονας, ἢ ἔς λατρεύσομεν τὰ εἰδωλα, και κατόπιν ὁ ἰσχυρίζομενος αὐτὰ, δοκιμῆς νὰ θεραπεύσῃ τὸν τυφλόν ἢ νὰ ἀναστήσῃ τὸν νεκρὸν, μὴ τὸν πιστέψῃς οὐτε και εἰς τὴν περίπτωση αὐτὴν, λέγει. Διατί; **Ε** Διότι ὁ Θεός διὰ τὴν σὲ δοκιμῆς, ἐπέτρεψεν εἰς ἐσάκον νὰ κατορθώσῃ αὐτὸ, ὄχι ἐπειδὴ αὐτὸς ἀγνοοῦσε τὴν ἀπόφασίν σου, ἀλλὰ διὰ τὴν σὲ δοκιμῆς, ἔάν πράγματι ἀγαπᾷς τὸν Θεόν. Διότι εἶναι ἴσον αὐτοῦ, ὁ ὅποιος ἀγαπᾷ, νὰ μὴ ἐγκαταλείπῃ αὐτόν τὸν ἑαυτοῦ ἀγαθὰ, οὐτε και ἂν ἀκόμη αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν νὰ τὸν τραβήξουν μακριὰ ἀπὸ αὐτόν, ἀνασταίνουον νεκροὺς. Ἐάν δὲ αὐτὰ τὰ εἴλεγε πρὸς Ἰουδαίους, ποῦ περισσότερο τὰ λέγει δι' ἡμᾶς, τοὺς ὁποίους ὠδήγη-

σαν εις ἀφελότεραν φιλοσοφίαν, εις τοὺς ὁποίους ἀνοίξα τὴν θύραν τῆς ἀναστάσεως, εις τοὺς ὁποίους προτρέπει νὰ μὴ ἀσχολοῦνται μὲ τὰ παρόντα, 682 Α ἀλλὰ νὰ ἔχουν εὐας τὰς ἐλπίδας των ἀποκειμένως εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν.

Β. Ἀλλὰ τί λέγεις; Σὲ αἰθεῖ καὶ οἱ καταπίπτει ἡ συμμετική ἀσθένεια; Ἀκόμη ἕως δὲν ἔχεις πάθει ὅσα ἐπαθεν ὁ μακάριος Ἰωβ, μᾶλλον δε ὅσα τὸ μικρότερον μέρος ἀπὸ ὅσα ὑπέφεραν ἐκεῖνος. Διότι μετὰ τὴν σὺγγρονον καὶ μαζικὴν καταστροφὴν τῶν κοπιῶν τῶν προβάτων καὶ τῶν βοδῶν καὶ ἔλων τῶν ἄλλων, ἔλασον καὶ ἅλα τὰ παιδιὰ του. Καὶ ἅλα αὐτὰ ἔργον μέσα εἰς μίαν ἡμέραν, ὅσα νὰ μὴ καταβῶν τὸν ἀλλοτὴν μόνον ἢ φύσις τῶν δοκιμασιῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιείκελός των. Ὑστερα ἀπὸ ἅλα αὐτὰ μία θανάσιμος πληγὴ κατέλαθε τὸ σῶμά του. Ἐβλεπε νὰ ἀναδρόξουν ἀπὸ ἐλλοκλήρον τὸ σῶμά του σκολήγια καὶ γυμνὰς κατέκειτο ἐπάνω εἰς τὴν κοπιῶν. Καὶ αὐτὰς ὁ ὁποῖος ἦταν δίκαιος, φιλαλήθης, θεοσεβῆς καὶ ὁ ὁποῖος ἀπέτιχε ἀπὸ κάθε πονηροῦ πράγματος, Β ἔγινα κοινὸν θέλημα συμφορῆς διὰ τοὺς παρόντας. Καὶ ἕως τὰ κακὰ δὲν ἐσταμάτησαν ὡς εἶθε. Πῶσα ἔργη τὴν ἡμέραν καὶ ἔλαον τὴν νύκτα τὸν ἕκτανον καὶ κάποια παράδειξιν καὶ ἀσυνήθιστον πῆμα τὸν ἐπολιμοκόδοι. «Βράμην γάρ, λέγει, ὄρω τὰ στήθια μου» (Ἰωβ. 6, 7). Καθημερινοὶ ὀνειδισμοί, χλευασμοί, ἐμπροσθητοὶ καὶ περιγέλοι. Διότι οἱ ὑπηρετοὶ μου, λέγει, καὶ τὰ παιδιὰ τῶν παλλακίδων μου ἔσσηκώθησαν ἐναντίον μου, εἰς τὰ δεικνῶν μου δοκιμάζω τράμον, καὶ σινηχὴς ἄλλη κατέχει τὰ λογικά μου. Καὶ μέσα εἰς ἅλα αὐτὰ ἡ γυναῖκά του τοῦ ὑπέσχετο ἀπαλλαγὴν ἀπὸ ἅλα μὲ τὸ νὰ τοῦ λέγῃ· «Εἰπὸν ἡ ῥῆμα πρὸς τὸν Κύριον καὶ τελευταῖα» (Αὐτῶθ. 2, 9). Βλασφημία, λέγει, τὸν Θεόν καὶ θὰ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὰ δάσανα τοῦ ὑποφέρει. Τὴ συνέθη λοιπόν; Μήπως ἡ συμβουλή μετέπειτα τὸν ἅγιον ἐκείνον; C Τὸ ἀντίθετον ἀκριβὸς ἐπέτυχε, τὸν ἰσχυροποιῆσαι περισσότερο, ὅσα καὶ τὴν γυναῖκά του νὰ μολώσῃ. Διότι ἐπροτιμοῦσε μᾶλλον νὰ ὑποφέρῃ τοὺς πόνοσ καὶ νὰ ταλαιπωρηθῆται καὶ νὰ ἀνέχεται ἀμέτροτα κακὰ, παρὰ μὲ ὀλιγοψυχίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ νὰ ἐπιτύχῃ κάποια ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὰ τῶσα δάσανα του. Ἐπίσης καὶ ὁ καταχόμενος ἀπὸ ἀσθένειαν ἐπὶ τριανταεκάτῳ χρόνῳ, κάθε χρόνον ἔφερχεν εἰς τὴν κοιμηθῆσαν καὶ κάθε φορὰν παρηγωνίζετο καὶ δὲν εὐρίσκε τὴν θεραπείαν του. Καὶ κάθε χρόνον ἔβλεπε ἄλλως νὰ ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν των καὶ τὸν ἑαυτὸν του νὰ παραμῆνῃ εἰς συνεχῆ παραλύσειαν, διότι δὲν εἶχε κανένα νὰ τὸν προστατεύσῃ. D Καὶ ἕως ἐνθ εὐρίσκατο εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν δὲν κατέφευγεν εἰς τοὺς μάνεις, δὲν προσήλθεν εἰς τοὺς μάγους, ὅσα ἔβλεπε ἐπάνω του φυλακὰ, ἀλλὰ ἐπερίμενε τὴν θεῖαν βοήθειαν. Διὰ τοῦτο τελικὰ ἐπέτυχε κάποιαν θαυμαστήν καὶ παράδοξον θεραπείαν. Καὶ ὁ Δάκρυος ἐπέλαψε εἰς ὅλην τὴν ζωὴν του μὲ τὴν πῆναι καὶ τὴν ἀφορῶσιν καὶ τὴν μοναζίαν. Ὅχι μόνον τριανταεκάτῳ χρόνῳ ἀλλὰ ἐλλοκλήρον τὴν ζωὴν του εὐρίσκα-

το εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν. Ἔτσι λοιπόν καὶ ἐξέλιγεσθε, ἐνθ εὐρίσκατο ἐμπρὸς εἰς τὴν ἀλλότρωπον τοῦ πλουτίου, καταφρονούμενος, ἐμπαίζόμενος, πεινασμένος, ἐκταπεινόμενος ὡς τροφὴ εἰς τὰ σκολιά. Διότι τὸ σῶμά του εἶχε τὴσιν μεγάλην παραλύσειαν, ὅσα δὲν ἤμποροῦσε ὅσα τὰ σκολιά, τὰ ὅσα ἤρχοντο νὰ γλύψουν τὰ τραυμάτα του, νὰ ἀπομακρύνῃ. Ε Ἄλλ' ἕως δὲν ἀνεξήγησε τοὺς μάγους, ὅσα ἐπέμενε τὰ φυλακὰ, ὅσα ἀνεκίνησε τὴν τάχυν τῆς μαγγανείας, ὅσα ἐκάλει νὰ ἔλθουν κατὰ του γόητας, ὅσα τίποτα ἄλλο ἐκαίεν ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὅσα ἀπαγορεύονται, ἀλλ' ἐπροτίμησε νὰ πειθῆν μέσα εἰς τὰ κακὰ αὐτὰ, παρὰ νὰ προδώσῃ ἑαυτὸν καὶ κατὰ τὸ ἐλάχιστον τὴν εὐσέθειάν του. Ποῖαν λοιπὸν συγχώρησιν θὰ ἔχουμεν, ἐὰν ἐνθ ἐκεῖνοι ἐπισκῶν τῶσα πολλὰ καὶ ὑπέμεινον, ἐμεῖς πρέχουμεν λόγῳ πυρετοῦ ἢ τραυμάτων εἰς τὰς τοιαυτὰς συναγωγὰς καὶ καλούμεν εἰς τὰ σπῆτια μας μάγους καὶ γόητας; 683 Α Δὲν ἤκουσας τί λέγει ἡ Γραφή; «Τέκνον, ἐὰν προσήρχῃ δουλεύειν Κυρίῳ, ἐποίησον τὴν ψυχὴν σου εἰς παρασῆσιν, ἀδύνησ τὴν καρδίαν σου καὶ ἐγκαρτέρησον' ἐν νόσῳ καὶ πόνῳ ἐπ' αὐτῷ παποῖθῳ γίνου. Ὡσαυτὸν γὰρ ἐν πυρὶ δοκιμάζεται χρυσὸν, ὅσαως ἀνθρώπος δεκτός ἐν καμίνῳ ταπεινώσασθαι» (Ἐκκλ. 2, 1-5). Ἐὰν ἐσὺ μαστιγώσῃς τὴν ὑπέρτην σου καὶ ἐπειτα ἐκεῖνος ἐπειθῆ ἔλαθε τριάντα ἢ πενήντα κτυπήματα καλῆσ ἀμέτρος βοήθειαν διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἡ ἐγκαταλείθη τὴν κηδεμονίαν σου καὶ πάη μὲ τὸ μέρος ἄλλων, οἱ ὅσοι εἶνα ἔχθροί σου καὶ τοὺς ἔσσηκώσῃ; ἐναντίον σου, ἀρα θὰ ἤμπαρῶσῃ, πῆς μου, νὰ ἐπιτύχῃ τὴν συγχώρησιν ἐκ μέρους σου; Θὰ ἤμπαρῶσῃ ἀραγε κανεὶς νὰ ἀπολογηθῇ διὰ λογαριασμόν του; Β Διόλου! Διατί τάχα; Διότι ὁ Κύριος ἔχει δικαίωμα νὰ τιμωρῇ τὸν δοῦλόν του. 684 Καὶ ἐχ; μόνον διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἀλλὰ διότι, ἐὰν ἐπρεπε νὰ καταφύγῃ κάποιος, ἀρεμία νὰ καταφύγῃ εἰς τοὺς γητάους φίλους, καὶ ἐχ; πρὸς τοὺς ἔχθροὺς καὶ ἐκεῖνους, οἱ ὅσοι μισοῦν τὸν Κύριον. Καὶ ἐσὺ λοιπόν, ἐὰν ἔλας τὸν Θεόν νὰ σὲ τιμωρῇ, μὴ καταφύγῃς πρὸς τοὺς ἔχθροὺς του, τοὺς Ἰουδαίους, διὰ νὰ μὴ τὸν ἐξοργίσῃς περισσότερο, ἀλλὰ πρὸς τοὺς φίλους του, ποὺ εἶνα οἱ μάρτυρες, οἱ ἄγχοι, οἱ ὅσοι τὸν εὐηρέστεσαν καὶ ἔχουν ἐνικόπιον του πολλὴν παρησίαν. Ἄλλὰ διατί νὰ ἐμελῶ διὰ δούλους καὶ κυρίους; Ὅσα ὁ νόσ θὰ δυνήθῃ νὰ κάμῃ τοῦτο λόγῳ τοῦ θαυμάσ ἐκ μέρους τοῦ πατρός του, C ὅσα νὰ ἀρνήθῃ τὴν συγγενείαν του πρὸς ἐκεῖνον. Διότι οἱ νόμοι, οἱ ὅσοι ἔχουν τεθῆ ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐν ἀκόμῃ ὁ πατέρας δέσνη, καὶ ἐν ἐμποδίζῃ ἀπὸ τὸ τραπέθι, τοῦ φα-

15. Ὁ ἀναγνώστης δὲν πρέπει νὰ παρασῶρῃ ἀπὸ θρησκείας ἐναρῶσεως Θεοῦ καὶ αὐτὴν ἢ καὶ ἀπὸ τὰ παραδείγματα, τὰ ὅσα χρησιμοποιοῖ ὁ ἅγιος πατὴρ εἶθε, διὰ νὰ ἐξαγάγῃ συμπεράσματα διὰ τὰς ἀντιλήψεις αὐτοῦ περὶ τῶν σχέσεων Κυρίου καὶ δοῦλου. Ἀπὸ τῆς ὁ Χριστότομος λαμβάνει παραδείγματα ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν καὶ τὸν ἕκτανον αὐτὸν δίκαιον, διὰ νὰ ἐπιλέξῃ διὰ κατὰ ἄλλο, ὡς εἶνα; φερ' εἰπῆν ἢ Θεοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐναντι τοῦ Θεοῦ.

γητού και αν διαίχνη από το σπίτι και αν με κάθε τρόπο τιμωρή, διατάσσουν να τα υπομένη ή υιάς με γενναίως ελα, και αν δέν ύπακούη και δέν ανέχεται τούτο, κανείς καμμίαν δικαιολογίαν να μή του δίδη. Ἄλλὰ και αν ακόμη κλυτή και διαμαρτύρηται ο υιάς διότι εδάρη από τόν πατέρα του, τα ίδια λόγια του λένουν ελα, ου δηλαδή αυτός, ο οποίος σε έμαρτύρισε είναι πατέρας και κύριος και έχει κάθε δικαίωμα να ενεργήση και να πράξη ουδέποτε πρέπαι, διότι τούτο να υπομένης άδειαμαρτύρηται.

Ἐπειτα οι δοῦλοι μὲν άνέγονται τους κυρίους και τα παιδιά τους πατέρας, οι όποιοι πολλὰς φορές τιμωροῦν και άδικα. **D** έπί όμως δέν θα άνεχθής τόν Θεόν, ο οποίος σε παιδεύει και ο οποίος είναι Κύριος άνώτερος από όλους τους έπιγεύους κυρίους και ο οποίος σε άγαπή περισσότερο από τους πατέρας έδώ εις τήν γήην και ο οποίος δέν κίμνει τίποτε από όργην, αλλά πράττει το κάθε τι διότι το συμφέρον σου: Ἄλλ' έπί μέλις σε εβρη κάποια άσημαντος άσθένεια, άμείως ένκαταλείπεις τήν κηδεμονίαν του και πρέχεις εις τους δαίμονας και λιποτακτεῖς εις τας ισουδαϊκάς συναγωγάς: Ποίαν λοιπόν συγχώρησιν περιμένεις να λάβης; Πώς λοιπόν θα ήμπορέσης να τόν παρακαλέσης πάλιν; Μάλλον δε ποιος άλλος, έστω και αν αυτός έχη τήν παρηγορίαν του Μωυσάου, θα ήμπορέση να τόν παρακαλέση διά λογαριασμόν σου; Δέν υπάρχει κανείς! Ἡ μήπως δέν άκούεις τι λέγει ο Θεός εις τήν Τεραμίαν διά τους Ἰουδαίους: «Μή προσερχου περι του λαού τούτου, ότι αν στη Μωυσής και Σαμουήλ ουκ εισακούομαι αυτών» (Ἱερ. 31. 7-16 16, 1). Ἐτσι λοιπόν υπάρχουν μερικά άμαρτήματα, τα όποια ξεπερνούν τα έβρα κάθε συγχώρησις **E** και διότι τα όποια δέν υπάρχει καμμία άπολογία. Ἄς μή λοιπόν έπιστρέψωμεν επάνω μας τήν όργην του Θεού, διότι και αν φανοῦν ότι τα μαγικά λόγια άνακαλύπτουν τόν πυρετόν, δέν τόν κατακινύζουσι παρά τούτω, αλλά άλλον πυρετόν χειρότερον έμβάλλουν εις τήν συνείδησιν, με το να σε κατατρύγη καθημερινά η σκέψις, με το να σε μαστιγώνη η συνείδησις; και με το να σου λέγη διαπράξες άσεβειαν, παρενόμησις, παρεβίασις τας συμφωνίας σου με τόν Χριστόν, έπρόδωσις ές αιτίας μικράς άσθενείας τήν πίσυν. **684** Α Μήπως μόνον έσύ έχης πάθει αυτά; Ἄλλοι δέν έχουν πάθει πράγματα πολύ χειρότερα από αυτά που έσύ έπείσθης; Ἄλλ' όμως κανείς από εκείνους δέν άποτόλμησε κάτι παρόμοιον. Ἐσύ δε ο κόρηος και ο νερούλης έθυσίασας τήν φυγήν σου, Πώς θα άπολογηθής; έμπρός εις τόν Χριστόν; Πώς θα τόν επικαλεσθής εις τας προσευχάς σου; Με τι συνείδησιν θα εσέλθης εις τήν Ἐκκλησίαν; Με τι μάτια θα άνεκρόσσης τόν Ιερέα; Με τι χέρια θα έγγίσης τήν άγιαν τράπεζαν; Με τι αυτιά θα άκούσης έκεί τα άνεγνωσιματα από τής Γραφάς; **7.** Αυτά κάθε ήμέραν θα σου λέγη ο λογισμός σου με το να σε κεντριζή και η συνείδησις σου με το να σε μαστιγώνη με έλέγχους. Τι εβδους όγεται είναι; αιτή, όταν έγνωμεν τέτοιους καταγρόρους μέσα μας; Ἄν λοιπόν υπομένης λογικά και περιτρονήσης

αυτούς, **B** οι όποιοι θέλουν να σου φάλλουν κάποιαν μαγικήν ώδήν η να περιβάλλουν το σωμα σου με φυλακτήρια, και με πολλὰς βέβαις τους εκδιώξης από το σπίτι σου, άμείως η συνείδησις σου άνακαλυφθήκε. Και αν ο πυρετός άνατίκταιται σε φύγη, η φυγή σου ευβάλλει εις σε καλύτεραν και άφελιμότεραν παρηγορίαν από κάθε άλλην βροσάν και άπαλήν ύγρασιαν. Διότι όπως μετά τήν άποδοχήν της μαγικής ώδης, και αν ήγυαινε; εύρίσκειται εις χειροτέρον κατάστασιν από εκείνην εις τήν όποιαν εύρίσκειται οι καταγήμενοι από πυρετόν, με το να συλλογίζεσαι τήν άμαρτίαν, έτσι και τώρα, έστω και αν κατάχεται από πυρετόν και ύποπρήσις άμέτρητα δεκά με το να εκδιώξης τους μαρτύρους εκείνους, θα είσαι εις καλύτεραν κατάστασιν από κάθε ήγη, διότι ο λογισμός σου γαυριζή και η φυγή σου χαίρει και εύφραίνεται και η συνείδησις σου σε έπαινει και σε παραθέεται και λέγει κάπως έτσι. **C** Μαρτάο, μαρτάο, άνθρωπε, δοῦλε Χριστού, ποτέ άνδρα, άλληλά της εσσεβείας, έσύ ο οποίος έπρωτηγες να πεθάνης μέσα εις τα θάνατά σου, παρά να προδώς τήν εσσεβειαν, η όποια σου ένεχειρήθη. Κατά τήν ήμέραν εκείνην της κρίσεως θα είσαι με το μέρος τόν μαρτύρων. Διότι όπως αυτοί έπρωτηγουν να μαστιγώνωνται και να θανατίζωνται, διότι να τμηθοῦν, έτσι και έσύ σήμερα έπρωτηγες να μαστιγώνεσαι και να θανατίζεσαι από τόν πυρετόν και τα τραήματα, δεά να μη δεχθής λόγια μαγικά, άσεβή, μήτε φυλακτά. Και με τας έλπίδας αυτάς τρεφόμενος ουτε καν θα νοήσης τα δευρά, τα όποια σε περιβάλλουν.

Διότι και αν ο πυρετός αυτός δέν σε οδηγήση εις τόν θάνατον, εβδαινωσις άλλος θα προξενήση τόν θάνατον. Και αν τώρα δέν πεθάνωμεν, θα πεθάνωμεν άργότερα. **D** Μάς έλαχε να έχωμεν φθαρτόν σωμα, έχη δεά να γίνωμεν άσεβή; λόγω τόν παθόν του σώματος, αλλά δεά να χρησιμοποιοῦμεν τα πάθη του προς εσεβειαν. Διότι αυτή η εβδαινωσις και το γεγονός ότι το σωμα είναι φθαρτόν, δέν εβδαινωσις υπάλλοι, θα γίνουσι άφορμή εύδοκμηθείας δι' ήμάς και θα μάς δώσουν θάρρος κατά τήν ήμέραν εκείνην της κρίσεως και έχη μόνον κατά τήν ήμέραν εκείνην, αλλά και εις τήν τωρινήν ζωήν. Διότι όταν εκδιώξης με βέβαις από το σπίτι σου τους μάγους, ελα όταν πληροφορηθοῦν τήν πρῶξιν σου αυτήν, θα σε επαινέσουν και θα σε θαυμάσουν και θα είπουν μεταξύ των. Ὅ τώδε άρρωστος και βεινοπαθής, ενή μαρκαί φορτικά τόν έπικρακαλούσαν και τού εβδαινωσις και παραινέσις να χρησιμοποιοήση μαγικά λόγια, δέν συγκρατετήη και είπε: **E** είναι καλύτερα να πεθάνω έτσι παρά να παραβώ τήν πίστιν μου. Τους λόγους τούτους θα άκολουθήσουν πολλὰ χειροκατηγμένα εκ μέρους τόν άκροατών, οι όποιοι ελα των εκπλήττωνται και δοξάζουν τόν Θεόν. Ἄπό πόντους άνδρίωντας λοιπόν τούτω θα σου είναι πολυτιμότερον, από πόντους εβδαινωσις λαμπρότερον και από πόντους τιμην έπιστημότερον; **685** Α Ὅλα θα σε επαινέσουν και θα σε μακαρίσουν και θα σε στεφανώσουν. Και αυτοί θα γίνουσι έτοι καλύτεροι και θα ζηλέ-

φουν και θέ μιμηθῶν την ἀνδραίαν σου, και ἂν κάποιος ἄλλος πράξη κάτι παρόμοιο, ἐσύ ὁ ὁποῖος παρεκίνησας τὸν ζῆλον θεῆς ἐχῆς τὸν μισθὸν σου. Καὶ ἂν θεῖς ἐπαυθεῖς μόνον τὰ κατωρθέματα σου, ἀλλὰ και πάλι γρήγορα θεῖς θεραπευθῆς ἢ ἀρρώστια σου και διότι ἡ γενναία ἀπόφασις σου προσελκύει τὸν θεὸν διὰ τὴν ἐκδηλώσει μεγαλύτεραν εὐνοίαν και διότι ὅλοι οἱ ἄγιοι δοκιμάζουν πάλι εὐχαρίστησαν διὰ τὴν προθυμίαν σου και προσεύχονται διὰ σὲ ἀπὸ τῆς πόλεως τῆς καρδίας σου.

Και ἂν διὰ τὴν ἀρετὴν σου αὐτὴν τίτεια εἶναι ἐδῶ τὰ θραβεῖα, σκέψου πόσα στεφάνια θεῖς λάβῃς ἐκεῖ τότε, ὅταν ἐνώπιον εἶων τὸν περιουσιωμένον ἀγγέλων και ἀρχαγγέλων ὁ Χριστὸς B ἀποὺ παράση και σὲ πιάσει ἀπὸ τὸ χεῖρ και σὲ παραφέρει εἰς τὸ μέσον τῶν θεατῶν αὐτῶν, εἰπὴ εἰς ἀκουσμα εἶων. Αὐτὸς εἶδῶ ὁ ἀνθρώπος, ὅταν κάποτε κατελήθη ἀπὸ πυρετὸν και ἐνθ πολλοὶ τὸν παύοντων να ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὴν ἀρρώστιαν, διὰ τὸ ὄνομα μου και τὸν σεδασιὸν του πρὸς ἐμέ, ἐρραξήλαφεν εἰς ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι τὸ ὑπέσχεον να τὸν θεραπεύουν με ἐκείνων ἢ τὸν ἕλλον τρόπον, και ἐποσιμῶτα να πεθάνη καλύτερα μέσα εἰς τὴν ἀσθένειάν του, παρὰ να προσέση τὴν ἀγάπην του πρὸς ἐμέ. Διότι ἂν ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι τὸν ἐπόσιον και τὸν ἐνέδυσαν και τὸν ἐθρῆψαν, δὴγη εἰς τὸ μέσον, πολὺ περισσότερον ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι ἐποσιμῶσαν να ἀνέχονται πυρετὸς πρὸς χάριν του. Διότι ἂν εἶνα τὸ ἴδιον πρᾶγμα τὸ να προσφέρει κανεὶς ψυμὴ και ἐνθίματα με τὸ να ὑπομῆν μακροχρόνιον ἀρρώστιαν. Τοῦτο τὸ δεύτερον εἶνα πολὺ ἀντίτερον ἀπὸ τὸ πρῶτον. C "Ὅσον μεγαλύτερος εἶνα ὁ πόνος, τόσο λαμπρότερον θὰ εἶνα τὸ στεφάνι. Αὐτὰ ἄς τὰ σκεπτόμεθα και ὕγιατ και ἀρρωστοὶ και να τὰ λέγομεν και εἰς ἄλλους. Καὶ ἂν κάποτε μᾶς καταλάβῃ ἀφύρτος πυρετός, ἄς εἰπωμεν πρὸς τοὺς ἐκωτὸς μας τοῦτο. Τί θεῖ ἐκώμνημεν λοιπὸν, ἂν κάποτε μᾶς ἀπεδίδετο κατηγορία και εἰσαρχόμεθα εἰς δικαστήριον και εἰπατο, ἀποὺ μᾶς κατεδίκασαν εἰς κρατάλιαν, κατεξέσχισαν τὰ πτερά μας; Ἄν θεῖ εἰμεθα ἀνεγκωμένον να ὑπομείνωμεν ἐξάπαντος και μάλιστα χωρὶς κανένα κέρδος και κάποιον μισθόν; Τὸ ἔϊον ἄς συλλογιζώμεθα και τώρα ἄς προσεθῆ λοιπὸν και τῆς ὑπομῆς ὁ μισθός, ὁ ὅποιος εἶνα ἐκωτός να διαγεῖρη τὸ θεπεκίμενον ἡθικόν. "Ὁ πυρετός ἡμῶς εἶνα δικαίος! Ἀλλὰ ἀντίταξε εἰς τὸν πυρετὸν, τὴν φλόγα τῆς καλῆσεως, τὴν ὁποῖαν ἐξάπαντος θεῖ διαφόγη, D ἂν προσιμῆς να ὑποφέρῃ με εἰρη σου τὴν ὑπομῆν τὸν πυρετὸν. Θυμῆσου τὸς ἀποστόλους πόσα ἐπάθονταν. Θυμῆσου τὸς δικαίους δι: πάντοτε εὐρίσκοντο εἰς θλίψει. Θυμῆσου τὸν μακάριον Τιμόθεον, ὁ ὅποιος ποτὴ δὲν ἀνέπνευσεν ἀπὸ τὴν ἀρρώστιαν του, ἀλλὰ συζούσε με διαρκῆ ἀσθένειαν. Καὶ διὰ να δηλώσει τοῦτο ὁ Παῦλος, εἶλεγει "ὄνη ἄλιγον γρὸ διὰ τὸν στίμαχόν σου και τὰς πυκνὰς σου ἀσθενείας" (Α' Τιμ. 5, 23). Καὶ ἂν ὁ δικαίος και ἄγιος ἐκεῖνος ἐπωχε τόσα θεινά, μολοῦνθ ἦταν ἐποσιμῶμενος με τὴν προσοσιαν τῆς ἀκουμῆς, και ἀνίστασε να

κρὸς και ἀπεδίωκε δαιμόνια E και ἰθέρπησε χιλιάς θεο ἀσθενείας εἰς ἄλλους, ποῖαν εὐκαισιολογίαν θεῖ προβάλλῃς ἐσύ, ὁ ὅποιος ἀναστατώνεσαι και δυσαναχεταῖς διὰ προσουρνά νοσήματα; Ἄν ἤκουσας τὴν Γραφήν να λέγη δι: "ἐν ἀγαθῆ Κίριος, παιδαῖα, μασιγαὶ θεῖ πάντα υἱόν, ἐν παραδύχαται;" (Ἐβρ. 12, 8: Παροιμ. 3, 12). Πόσο πόσας φορὰς δὲν ἐπεθῆμεσαν να λάβουν στεφάνι μάρτυρος; Νά, τὸ στεφάνι τοῦτο εἶνα ἔτοιμον, διότι τὸν μάρτυρα δὲν τὸν κάμνει μόνον ἡ προσοαγή να θυσιάζη εἰς τὰ εἰδωλα και κατόπιν ἡ προσιμῆς να πεθάνη παρὰ να θυσιάζη εἰς αὐτὰ. 688 Α ἄλλὰ και μόνη ἡ τῆρησις ἀποσιμῆματα πρᾶγματος, χάριν τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὅποιον εἶναι να προξενῆσι τὸν θάνατον, εἶνα φανερόν μαρτύριον.

8. Καὶ διὰ να μάθῃς δι: τοῦτο εἶνα ἀλήθεια, θυμῆσου πρὸς ἀπέθνηεν ὁ Ἰουάννης ὁ Βαπτιστής, και θεῖ ποῖαν αἰτίαν και διὰτι και πᾶς ὁ "Ἄβελ. Διότι κανεὶς ἀπὸ τοὺς θεο αὐτοὺς δὲν ἀντίκρουσε τὸν θυμὸν να κατετα, ὅτε ἀγώμη στήμενον, ὅτε εἶλεθε διαταγήν να θυσιάζη εἰς τὰ θαιμόνα. Ἀλλὰ ὁ ἕνος μὲν ἐπαίδῃ μόνον φλαγῆ τὸν Ἡρώδη, τοῦ ἀπεκώσμε ἡ κεφαλή, ὁ ἄλλος δὲ, ἐπειθὲ ἐτίμησε τὸν θεὸν με μεγαλύτερον θυσιαν ἀπὸ ἐκείνην τοῦ ἀδελφοῦ του, κατασφασιώσθημε. "Ἄρα λοιπὸν αὐτοὶ ἔχουν ἀποσιμῆθη τὰ στεφάνια τῶν μαρτύρων; Ποῖος θεῖ ἐκολούσε να εἰπὴ κάτι τέτοιο; B Διότι και ὁ ἴδιος ὁ τρόπος τοῦ θανάτου ἀρκαὶ μάλιστα να πείσει τὸν καθένα δι: αὐτοὶ συγκαταλέγονται μεταξύ τῶν πρώτων μαρτύρων. Ἐὸν θέβαια ἐπιχρησῆς να ἔβῃς και ρητῆρ ἀπόφαση τοῦ θεοῦ δι: αὐτοὺς, ἀκουσε τί λέγει ὁ Παῦλος. Διότι αὐτὰ τὰ ὅποια λέγει ἐκεῖνους εἶνα φανερόν δι: εἶνα λόγοι τοῦ ἄγιου Πνεύματος. "ἀκωθ γάρ, λέγει, κἀγὼ Πνεύμα θεοῦ ἔχων" (Α' Κορ. 7, 40). Τί λέγει λοιπὸν αὐτός; "Ἀποὺ ἤρχισεν ἀπὸ τὸν "Ἄβελ και εἶπεν δι: μεγαλύτερον θυσιαν ἐπρότερον εἰς τὸν θεὸν ὁ "Ἄβελ ἀπὸ τὸν Κάν. λέγει ἐπι πλέον δι: εἰς αἰτίαν αὐτῆς ἐθανάτιώθημε. Ἐπατο ἀποὺ κατέθνηεν εἰς τοὺς προφήτας και ἐθρῆσεν ὡς τὸν Ἰουάννην, εἶπε: "ἐν φόνῳ μαζέρας ἀπέθνηεν, ἔπειτα δὲ ἐτιμωσιώθησαν" (Ἐβρ. 11, 37), και ἀποὺ θεγηθήμε πολλοὺς και διαφόρους ἄλλους θανάτους, ἐπρόσιμῃ και τὸ ἔβῃς: "Ταυμαρόν και ἡμεῖς τοσούτον ἔχοντες περιεκίμενον ἡμῖν νέρος μαρτύρων, C ὅγκων ἀποθέμενοι πάντε, δι: ὑπομῆς τρέχωμεν" (Ἐβρ. 12, 1). Βλέπεις δι: ἀπεκώσμε μάρτυρα και τὸν "Ἄβελ και τὸν Νῶε και τὸν Ἀδάμη και τὸν Ἰσαὰ και τὸν Ἰακώβ; Διότι μαρκαὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐπι ἀπέθνηεν διὰ τὸν θεὸν, ὅπως λέγει λοιπὸν και ὁ Παῦλος "καθ' ἡμέραν ἀποθῆσκον" (Α' Κορ. 15, 31), μολοῦνθ δὲν ἀπέθνησε, ἀλλὰ μόνον με τὴν διάθεσὸν του ἀνέμενε τὸν θάνατον. Ἐτσι και ἐσύ, ἂν ἀποκρούσῃς τὰ μαγικὰ λόγια και τὰ φίλτρα και τὰς μαγικανείας και πεθάνῃς με τὸ να ὑπομῆν τὴν ἀρρώστιαν, εἶνα ἔτοιμος μάρτυρας, ἐκὼς ἐποσιμῆσις τὸν θάνατον με εὐρέθειαν παρὰ τὴν ἀσθενῆ ἀπαλλαγῆν, τὴν ὅποιαν σου ὑπέσχεον ἄλλοι.

Και αὐτὰ μὲν ἔχουν λεχθῆ ἀπὸ ἐμᾶς πρὸς ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι

κομπάζουν και λέγουν ότι οι θαύματα θεραπεύουν. **D** Διά να μάθης δε ότι ούτε αυτό είναι αλήθεια, έκουσε τι λέγει ο Χριστός διά τον διάβολον. «Εκείνος άνθρωποκτόνος ήν απ' αρχής» (Ίω. 8, 44). Ο Θεός λέγει ότι είναι άνθρωποκτόνος και έσύ τρέχεις προς εκείνον, ώσαν εις Ιατρον; Τι δικαιολογίαν θά επικαλεσθής, όταν κατηγορηθής, πώς μου, με την κατηγορίαν ότι θεωρείς περισσότερον αξιοπιστους τάς μαγείας αυτών, από την γνώμην του Χριστού; Διά τα έταν ο μόν Θεός λέγει ότι ο διάβολος είναι άνθρωποκτόνος, αυτοί δε, αντίθετα προς την θέαν απόφασιν, λοχυρίζονται ότι ήμπορει αυτός να θεραπεύη νοσήματα, και έσύ παραδέχεσαι τάς μαγικανείας των και τά μαγικά λόγια, με όσα πράξεις δεν κάμνεις τίποτε άλλο. **E** παρά να θεωρής αυτούς περισσότερον αξιοπιστους από εκείνον, έγω και άν αυτό δεν τό ήμολογείς με λόγια. Έάν ο διάβολος είναι άνθρωποκτόνος, είναι διαφάνερον ότι άνθρωποκτόνος είναι και οι έκείνοι, οι όποιοι τον ύπηρετούν. Και αυτό με έργα σου τό έδίδαξεν ο Χριστός. *Όταν λοιπόν τους επέτρεψε να έπιπέσουν εις τό κοπάδι των χοίρων, αυτοί κατακρήνησαν εις τον κρηνών έλόκληρον την άγέλην εκείνην, διά να μάθης ότι και εις τους ανθρώπους τό ίδιο θά έκαμην και θά τους άπένηγαν άμέσως, εάν ο Θεός τους τό επέτρεπε. Τώρα αυτός ποός συνεκράται και τους ήμώθισε και δεν τους επέτρεψε να πράξουν κάτι τέτοιο.

67 **A** Και αυτό, από έλαδον δικαιώματα τό απέδειξαν εις την περιπέσει των χοίρων. Διότι εάν τους χοίρους δεν έλυπήθηναι, πολύ περισσότερον δεν θά έδίσταζαν να τό πράξουν εις ήμους. Μη λοιπόν, άγαπητέ μου, παρουσάσαι εις τάς πλεκτίνας εκείνου, αλλά στρέψου εις τον θρόνον του Θεού. Άλλά τότε, πώς θά ατελέθης εις την αυδαίτην συναγωγήν; *Αν λοιπόν αφραγίστης τό μέτωπόν σου, άμέσως ή ποινή δύναμις, ή όποια κατακει εις την συναγωγήν θά πηδήξη έξω και θά φύγη. *Αν ήμους δεν αφραγίσθης, είναι άνεν να επέταξες ήμέους τό έβλον από τά παράθυρα. *Έπειτα ο διάβολος από τό συλλάβη γημνόν και άοπλον θά σέ φορτώση με χίλια δυό κακά. Και διατι αυτά να λέγωνται από ήμένα; *Ότι θέλω και έσύ ο ίδιος πιστεύεις ότι είναι πολύ μεγάλη άμαρτία τό να καταφεύγης εις τον ποτηρόν εκείνον χώρον της συναγωγής, γίνεται φανερόν από τον κρίνον της άφίσεώς σου εκεί. **B** Διότι, από φθασής εκεί, φροντίζεις να διαφύγης την προσχήν και προτρέπεις και δούλους και φίλους και γείτονας να μη σέ κατηγορήσουν εις τους Ιερείς, και εάν κάποιος σέ φανερώση, άγωνιάεις μαζί του. Πόση μεγάλη μαρτία θά ήταν να προσπαθώμεν να διαφύγομεν την προσχήν των ανθρώπων, ενφ άπολυτομέν αναλογηνα την παρουσίαν αυτήν ήμπερς εις τον Θεόν, ο όποσος βλέπει τά πάντα και παρίσταται παντός; *Άλλά εάν δεν φοβείσαι τον Θεόν, τότε λοιπόν, ός εντρέπεται τούλάχιστον τους Ιουδαίους. Διά τα με τί μάτια θά τους κιντάθης και με τί στόμα θά ήμιλήσης, όταν, ενφ ήμολογής ότι είσαι χριστιανός, τρέχης προς τάς συναγωγάς εκείνων και έχης ανάγκην από την βοήθειάν των;

Δεν καταλαβαίνεις πόσον σέ παριγαλούν, πόσον σέ περιπαίζου, πόσον σέ χλευάζου, πόσον σέ εντροπαίζου και σέ εξουτελλίζου, **C** άν και όχι φανερά, αλλά μέσα εις την συνείδησίν των;

9. Πώς μου λοιπόν είναι πράγματα αυτά ύποφερτά και άνεκτά; Διότι εάν έπρεπε να ύποσποδμεν χολίους θανάτους, εάν έπρεπε να πάθωμεν κακά άθέρραπτα, δεν θά ήσαν προτιμότερον να ύπομεινώμεν δια τά ευσάραστα, παρά να γίνωμεν παριγέλωι και χλευασμός των μαρτών εκείνων και να ζήσομεν με άκάθαρτον οικειθυσίν; Δέν τά λέγου αυτά διά να τά άκούετε μόνον έσείς, αλλά διά να θεραπεύετε αυτούς, οι όποιοι καταχόνται από τέτοια νοσήματα. Διότι όπως εκείνους τους κατηγορούμεν δια χολικίνου κατά την πίστιν, έτσι κατηγορούμεν και έσύ, διότι δεν θέλεις να διορθώνεις εκείνους, οι όποιοι άσθεκόν. Μήπως, άγαπητέ μου, αυτό είναι; τό ζητούμενον, διά να άκούσθης τά λαγύμνια, από ελασθής έβδ; Αυτό άκριβώς είναι και καταλείν, **D** όταν κοντά εις την άκράσει των λόγων δεν συμβαδίζου και τά έργα. Διά τούτο είσαι χριστιανός, διά να μιμήσαι τον Χριστόν και να ύποκαθής εις τους νόμους του. Τι λοιπόν έκαμην έσάντος; Δέν έπροσκαλούεις τους άρρώστους κοντά του με τό να κάθεται εις τό Ιεροσόλυμα, αλλά περιώθειε τάς πόλεις; και τά χωρία και έθεράπειε τον καθένος την άρρώστιαν, και την σωματικήν και την ψυχικήν. *Αν και ήμπορούς θέβαι καθήμιαν εις ένα τόπον να προσελκύη κοντά του όλους, δεν τό έκαμην αυτό ήμους, διά να δώσης εις ήμάς παράδειγμα να περιεργώμεθα και να αναζήτομεν τους χαμένους. **E** Επίσης και με την παραβολήν του καλού ποιμένος ύπανήχθηκε τό ίδιον πράγμα. Πράγματα δεν έκάθισε κοντά εις τά ένονηγενημένα πρόβατα και δεν άνέμιαινε να επιστρέφη πλησίον του τό χαμένον πρόβατον, άλλ' ο ίδιος έβήλθεν εις άναζήτησιν και εύρήκε, και από τό εύρήκε, τό έβάπτισεν εις τους άμους του και τό έφερε πίσω εις τό κοπάδι. Δέν βλέπεις ότι τό ίδιον κάμνου και οι Ιετροί; Δέν εξαναγκάζου τους άρρώστους, οι όποιοι είναι κατακόκοι εις τά κρεβάτια των, να κοιβαλήθουν εις τό σπίτι των, αλλά οι ίδιος τρέχου προς εκείνους.

68 **A** Και έσύ, άγαπητέ μου, κάμω τό ίδιον, επειδή γνωρίζεις ότι ή παροΰσα ζωή είναι μικρή, και εάν δεν κερδίσωμεν τά κέρδη αυτά, δεν θά εβρωμεν καμμίαν σιοτηρίαν. Πολλές φορές ήμπορει μια κερδιμένη ψυχή να εξελείξη όγκων άπειρων άμαρτημάτων και να γίνη δ' ήμεις κατά την ήμέραν της κρίσεως τό αντίλυτρον. Κατάλαβε, τέλος πάντων, διατι κατ' έπαγάθην έστέλλθηκαν προσήται, διατι άπόστολοι, διατι δικαιοί, διατι άγγελοί; διατι ο ίδιος ο μονάρχης Ιησός του Θεού ήλθε. Δέν ήλθε διά να σώση τους ανθρώπους; Δέν ήλθε διά να επαναφέρη εις τον σωστόν όραμόν τους πλανημένους; Και έσύ, κατά την δύναμίν σου, κάμεις τό ίδιον, και βάζεις κάθε φροντίδα και πρόνοιαν διά την επιστροφήν των πλανημένων. Τά ίδια πράγματα δεν παραιλείς να σάς αυτήνω εις κάθε συναξίν μας, είτε προσέχετε είτε δεν προ-

σέχετε. ἐγὼ δὲν θά παύσω νά λέγω. **Β** Διότι τούτο εἶναι δι' ἡμᾶς κήρυγμα τοῦ Θεοῦ, καί ὅταν ἀκούῃ κάποιος καί ὅταν δὲν ἀκούῃ, νά ἐπιτελοῦμεν τήν διακονίαν τοῦ λόγου. Ἀλλά ἐάν μὲν ἀκούσῃ καί ἐφαρμόσῃ τὰ λεγόμενα, μέ μεγάλην εὐχαρίστησιν θά ἐπιτελοῦμεν τήν διακονίαν αὐτήν, ἐάν ὅμως ἀδιαφορήσῃ καί θαυμάσῃ, μέ πολλήν ἀθυμίαν θά τήν ἐπιτελοῦμεν. Διότι δι' ἡμᾶς μέν δὲν ὀφίσταται κανένας κίνδυνος ἀπὸ τῆν δικήν σας παρακοῆν, διότι ἡμεῖς ἐξηγητήσαμεν τὸ καθήκον μας εἰς τὸ ἀκέραιον. Πλήν ὅμως, καί ἐάν δὲν κινδυνεύσωμεν, διότι ἔχομεν ἐκπληρώσει εἰς τὸ ἀκέραιον τὸ καθήκον μας, ὑποφέρομεν μέ τήν σκέψιν ὅτι ἔσπες θά κατηγορηθῆτε κατὰ τήν ἡμέραν ἐκείνην. Διότι δι' ἑσᾶς δὲν θά εἶναι χωρίς κινδύνου ἡ ἀκράσια τῶν λόγων, ὅταν κοντὰ εἰς τήν ἀκράσιαν δὲν προσέθωνται καί τὰ ἔργα. Ἀκούσε λοιπόν, πᾶς ὁ Χριστός μέ τὸ νά ἐλέγχῃ τοὺς διδασκάλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἀποκρίσθουν τὸν λόγον, **Γ** ἐβάδισα συνίκα καί τοὺς μαθητάς. Διότι μέ τὸ νά εἶπα· «ἔδει σε καταβαλεῖν τὸ ἀργύριον μου ἐπὶ τοὺς τραπέζιας», καί μέ τὸ νά προσθέσω· «ὅτι κἀγὼ εἴθην μετὰ τούτου ἂν ἀπήτησα αὐτό» (Ματθ. 25, 27), ἐφανέρωσαν ὅτι μετὰ τήν ἀκράσιαν (διότι αὐτὴ εἶναι ἡ κατ᾿ ἔξοχον τοῦ ἀργυρίου) πρέπει νά ἀποφέρουν τόνον αὐτοὶ οἱ ὅποιοι ἐδέχθησαν τήν διδασκαλίαν. Καί τούτος διδασκαλίας δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο, παρὰ τήν ἑμπρακτον ἀπόδειξιν τῆς διδασκαλίας.

Ἐπειδὴ λοιπόν καί ἡμεῖς ἔχομεν κατανόησι τὸ ἀργύριον εἰς τήν ἀκοήν σας, εἶναι ἀνάγκη λοιπόν, ἔσπες νά ἀποδώσῃτε τὸν τόκον εἰς τὸν Κύριον, ἠγλαδῆ τήν συντηρίαν τῶν ἀδελφῶν σας. **Δ** Ἐάν λοιπόν ἀρκεσθῆτε νά κατέχετε μόνον αὐτά, τὰ ὅποια ἔχουν λεχθῆ καί δὲν πράττετε τίποτε μέ αὐτά, φοβούμαι μήπως τιμωρηθῆτε μέ τήν ἴδιαν τιμωρίαν, μέ τήν ὅποιαν ἐτιμωρήθητε αὐτοίς, ὁ ὅποιος ἐπαράξωσα τὸ τάλαντόν του. Διότι καί ἐκεῖνος διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἀπὸ ἐδέθησε χειροπέδα, ἐρήφθη εἰς τὸ ἐξώτερον σκότος, διότι αὐτὰ τὰ ὅποια ἤκουσε δὲν τὴν μετέβουσε καί εἰς ἄλλους. Διὰ νά μὴ πῶθωμεν καί ἡμεῖς τὰ ἴσα, ἄς μνησθῶμεν ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος ἔλαβε τὰ πέντε καί τὸν ἄλλον, ὁ ὅποιος ἔλαβε τὰ δύο τάλαντα. Καί ἂν χρειασθῆ νά τὰ διατηρήσωμεν διὰ τήν σωτηρίαν τοῦ πληθῶν μας, εἴτε λόγον, εἴτε γρημάτα, εἴτε σωματικόν κόπον, εἴτε προσευχήν, εἴτε διδασίαν ἄλλα, ἄς μὴ διστάσωμεν, διὰ νά ἠμπορέσωμεν ἔτσι, ἀπὸ πολλοπλάσιάζομεν ὁ καθένας μας, ἀπὸ παντοῦ. **Ε** τὸ τάλαντον, τὸ ὅπολον μέγ ἐδέθησε μέ κάποιαν ἀναλογίαν ἀπὸ τὸν Θεόν, νά ἀκούσωμεν τήν μακαρίαν ἐκείνην φωνήν. «Ἐξ ἑσῶε ἀγαθὴ καί πιστὴ, ἐπὶ ὄλγα ἤς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω εἰσελθε εἰς τήν χαρὰν τοῦ Κυρίου» (Ματθ. 25, 21). Μακάρι ὄλοι μας νά ἐπιτύχωμεν τήν χαρὰν αὐτήν, μέ τήν χάριν καί τήν φιλοφροσίαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῖου καί μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα ἡ δόξα καί ἡ δύναμις, μαζί μέ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Γένοιτο!

ΚΑΤΑ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

Δ Πόθεν ἡμῖν ἄρα πλείων ὁ σύλλογος γέγονε σήμερον; Πρὸς τήν ἀπαίτησιν τῆς ὑποσχέσεως ἀπητησάτε πάντως, καί τὸ ἀργύριον τὸ πετυρωμένον, ἕπερ ὑποσχόμεν καταβαλεῖν, ὑποδέξασθαι παρεγένεσθε. Τὰ λόγια γάρ, φησί, Κυρίου, λόγια ἀγνά· ἀργύριον πετυρωμένον δοκίμιον τῆ γῆ. Εὐλογητός ὁ Θεός, ὁ τσαύτην ὑμῖν περὶ τήν πνευματικὴν ἀκράσιαν ἐπιθυμίαν ἐνθαίς. Καθάπερ γάρ οἱ φίλονοι καί φιλοπόται, ἐναγόμενοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, περιεργάζονται καί πολυπραγμονοῦσι τοῦ πότου, καί συμπόσια, καί δεῖπνα, καί κῶμοι, καί μέθαι, καί φιάλαι, **Ε** καί κρατήρες, καί ποτήρια· οὕτω δὲ καί ἡμεῖς, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀνιστάμενοι περιεργάζεσθε, τοῦ παραίνεσις, καί συμβουλή, καί παράκλησις, καί διδασκαλία, καί λόγος εἰς δόξαν Χριστοῦ συντησίω. Διὰ ταῦτα καί ἡμεῖς αὐτοὶ προθυμότερον ταύτης ἀπτόμεθα τῆς ὑποθέσεως, καί, ἕπερ ὑποσχόμεθα, μετὰ πάσης καταπίθεμεν τῆς εὐγνωμοσύνης. Ἡ μὲν οὖν πρὸς Ἰουδαίους μάχη τέλος ἔλαβε τὸ προσῆκον· καί τὸ τρόπαιον ἔσκτηε, καί ὁ στέφανος ἡμῖν ἀπήρτισται, καί τὸ βραβεῖον ἠρπάσαμεν καί ἀπὸ τῆς

828

Α προτέρας διαλέξεως. Τὸ γάρ σπουδαζόμενον ἦν ἡμῖν ἀποδειξαι, ὅτι τὰ γινόμενα νῦν ἕπ' αὐτῶν παρανομία τίς ἐστι καί παράβασις, καί ἀνθρώπων πρὸς